

Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan **Herk-de-Stad**

Definitieve versie - juni 2007

Tekstbundel

Opdrachtgever : Stad Herk-de-Stad
Opdrachthouder : *iris consulting* en A+D Engels
Projectleiding : Bert Van Rijckeghem, projectleider *iris consulting*
Bart Bastijns, stad Herk-de-Stad
Projectmedewerkers : Roland Vanmuysen
Leen Baeten
Peter Vleugels
Jo Van Hees
Datum : Juni 2007

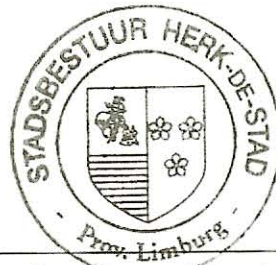
Voorlopig vastgesteld in de gemeenteraad van 26 oktober 2006

De secretaris,
W.G. Creten N.

De Burgemeester - Voorzitter
W.G. Buekers P.

Het College bevestigt dat onderhavig plan ten gemeentehuze ter inzage van het publiek werd neergelegd gedurende het openbaar onderzoek van 26 oktober 2006 tot en met 6 februari 2007

De secretaris,
W.G. Creten N.

De Burgemeester - Voorzitter
W.G. Buekers P.

Definitief vastgesteld in de gemeenteraad van 1° mei 2007

De secretaris,
W.G. Creten N.

De Burgemeester - Voorzitter
W.G. Buekers P.

Opgemaakt door de ruimtelijk planners in opdracht van het stadsbestuur Herk-de-Stad

Ruimtelijk planner,
Roland Vanmuysen

Ruimtelijk planner,
Bert Van Rijckeghem

Deel 1 : Informatief deel

Inhoud

I.	Inleiding	1.4
1.	Wat is structuurplanning?	1.5
2.	Structuurplanningsproces	1.7
II.	Situering	1.12
1.	Ligging en situering van Herk-de-Stad in de regio	1.13
2.	Enkele kencijfers	1.15
III.	Plannings- en beleidscontext.....	1.17
1.	Ruimtelijke beleidsdocumenten	1.18
1.1.	Herk-de-Stad in het Ruimtelijk structuurplan Vlaanderen (RSV)	1.18
1.2.	Herk-de-Stad in het ruimtelijk structuurplan Provincie Limburg (RSPL)	1.20
1.3.	Ruimtelijk Structuurplan Provincie Vlaams-Brabant	1.24
1.4.	Structuurplannen in omliggende gemeenten	1.24
1.5.	Structuurplan Herk-de-Stad 1989	1.25
1.6.	Afbakening van de open ruimte	1.26
2.	Juridische beleidsdocumenten	1.30
2.1.	Gewestplan	1.30
2.2.	BPA's	1.31
2.3.	Habitatrichtlijn- en vogelrichtlijngebieden	1.33
2.4.	Vlaams ecologisch netwerk	1.34
2.5.	Erkende natuureservaten	1.36
2.6.	Beschermde monumenten en landschappen	1.36
3.	Sectorale beleidsdocumenten	1.38
3.1.	Gemeentelijk Natuurontwikkelingsplan Herk-de-Stad	1.38
3.2.	Mestactieplan	1.39
3.3.	Ruilverkavelingsgebieden Donk en Schakkebroek	1.39
3.4.	Integraal waterbeleid: DuLo-waterplannen en watertoets	1.40
3.5.	Gemeentelijk woonbehoefterapport (2001)	1.42

3.6.	Mobiliteitsplan (goedgekeurd in gemeenteraad van 12 februari 2001)	1.43
IV.	Basisstructuur van de gemeente	1.45
1.	Fysisch systeem	1.46
1.1.	Bodem, reliëf en hydrografie	1.46
1.2.	Landschap	1.48
2.	Historische ontwikkeling	1.49
3.	Structuurbepalende elementen	1.51
V.	Deelstructuren-ruimtelijke analyse	1.54
1.	Bestaande nederzettingstructuur	1.55
1.1.	Ruimtelijke opbouw	1.55
1.2.	Problematiek zonevreemde woningen in Herk-de-Stad	1.57
1.3.	Aanbod aan bouwmogelijkheden voor wonen	1.60
1.4.	Kenmerken en trends	1.63
2.	Bestaande economische structuur	1.66
2.1.	Ruimtelijke opbouw	1.66
2.2.	Problematiek zonevreemde bedrijven in Herk-de-Stad	1.68
2.3.	Aanbod aan ruimte voor bedrijvigheid	1.70
2.4.	Kenmerken en trends	1.74
3.	Bestaande agrarische structuur	1.76
3.1.	Ruimtelijke opbouw	1.76
3.2.	Kenmerken en trends	1.78
4.	Bestaande structuur recreatie en toerisme	1.80
4.1.	Ruimtelijke opbouw	1.80
4.2.	Problematiek zonevreemde recreatie	1.84
4.3.	Kenmerken en trends	1.87
5.	Bestaande verkeers- en vervoersstructuur	1.89
5.1.	Ruimtelijke opbouw	1.89
5.2.	Openbaar vervoer	1.91
5.3.	Kenmerken en trends	1.92

6.	Bestaande natuurlijke structuur	1.93
6.1.	Ruimtelijke opbouw	1.93
6.2.	Bovenlokale selecties van de natuurlijke structuur	1.99
6.3.	Kenmerken en trends	1.100
7.	Bestaande landschappelijke structuur	1.102
7.1.	Traditionele elementen in het landschap	1.102
7.2.	Nieuwe elementen in het landschap	1.105
8.	Synthese bestaande ruimtelijke structuren	1.107
VI.	Deelruimten	1.108
1.	Deelruimte 1: Schulensbroek en beekvalleien	1.109
2.	Deelruimte 2: Kerngebied Herk	1.111
3.	Deelruimte 3: Woonraster Schulen-Berbroek	1.113
4.	Deelruimte 4: Land- en Tuinbouwstrook	1.115
VII.	Prognoses en behoeften	1.116
1.	Demografische ontwikkelingen en prognoses	1.117
1.1.	Bevolkings- en gezinsevolutie van Herk-de-Stad	1.117
1.2.	Bevolkings- en gezinsprognose	1.118
2.	Ruimtelijke behoeften	1.120
2.1.	Woonbehoeften	1.120
2.2.	Behoeftte voor economische activiteiten	1.123
2.3.	Behoeftte aan voorzieningen	1.125
2.4.	Behoeften aan natuurlijke ontwikkeling	1.125
VIII.	Evaluatie: knelpunten, kwaliteiten en kansen.....	1.127
1.	Ruimtelijke kwaliteiten en kansen: sterke punten	1.128
2.	Ruimtelijke knelpunten en bedreigingen: zwakke punten	1.130

I. Inleiding

1. Wat is structuurplanning?

Structuurplanning is een dynamisch en continu proces van visie- en beleids-vorming met betrekking tot de kwaliteit van de ruimtelijke omgeving en de realisatie ervan. Het streeft naar de ontwikkeling van een lange termijn visie. De uitgangspunten voor het opbouwen van deze lange termijn visie zijn duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit.

Structuurplanning is werken zowel op korte als op lange termijn. Dit betekent de realisatie van een aantal concrete maatregelen en acties op korte termijn zonder daarbij de visie en de doelstellingen van de lange termijn te hypothekeren.

Het structuurplan is het document dat op een bepaald ogenblik voor een beleidsperiode (bijv. 5 of 10 jaar) en een bepaalde ruimte (gemeente) de ruimtelijke visie weergeeft, een concept voor de gewenste structuur, beleidsdoelstellingen en de maatregelen om ze te verwezenlijken. Het is een document dat beleidskeuzen vastlegt en de middelen tot realisatie bepaalt¹.

Structuurplanning op drie niveaus

Er worden structuurplannen gemaakt op drie beleidsniveaus: op gewestelijk niveau (Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen), het provinciale niveau (provinciaal ruimtelijk structuurplan) en het gemeentelijk niveau (gemeentelijk ruimtelijk structuurplan).

Bij het opmaken van de structuurplannen wordt het subsidiariteitsprincipe toegepast. Dit betekent dat ruimtelijke beslissingen worden genomen op het niveau dat daartoe het beste geschikt is. Dit betekent ook dat een structuurplan van een lager niveau zich richt naar dat van een hoger niveau. Het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan van Herk-de-Stad moet rekening houden met de reeds ontwikkelde beleidskaders van het provinciaal structuurplan Limburg en het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. In deze beleidsdocumenten staan immers uitspraken die in acht genomen moeten worden omwille van hun richtinggevend of bindend karakter. In een aantal gevallen kan een structuurplan van een lager niveau afwijken van dat van een hoger niveau. Dit kan echter enkel na uitvoerige motivering en mits een positief advies van de hogere planniveaus.

Structuurplanning is werken op 3 sporen

Tijdens het structuurplanningsproces wordt gewerkt op 3 sporen:

Ten eerste is er de uitwerking van een lange termijnvisie op de gewenste ruimtelijke structuur, waarbij vertrokken wordt vanuit de bestaande ruimtelijk structurerende elementen, problemen en potenties.

Ten tweede is het reageren op dringende problemen en bedreigingen op passende wijze binnen de visie op de ruimtelijke ontwikkeling.

---

¹ Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Structuurplanning: een handleiding voor gemeenten. Brussel, AROHM, 1994, p. 1.20 en 3.3.

Ten derde is er het werken met en vanuit de bevolking. Het doel is het creëren van een breed maatschappelijk draagvlak, door de bevolking te betrekken en verantwoordelijk te maken voor een ruimtelijk beleid.

Een structuurplan bestaat uit drie delen²

Het decreet bepaalt dat ruimtelijke structuurplannen een informatief, richtinggevend en een bindend gedeelte bevatten.

Het informatieve deel gaat enerzijds in op de plannings- en beleidscontext waarbinnen het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan moet werken en anderzijds brengt het de bestaande toestand van de gemeente in kaart. Als sluitstuk van het informatief gedeelte worden de sterke en zwakke punten van de gemeente weergegeven. Deze dienen als basis voor het opmaken van het richtinggevend gedeelte.

Het richtinggevend gedeelte is het belangrijkste gedeelte: het geeft aan waar de gemeentelijke overheid naartoe wil en welke keuzes ze maakt (visie). Het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan geeft bijvoorbeeld aan waar de gemeente een lokaal bedrijventerrein wil voorzien, in welke zones ze het wonen wil stimuleren, en hoe ze eenzelfde beekvallei anders gaat inrichten binnen een woongebied, een landbouwgebied of natuurgebied.

Het bindend gedeelte geeft taakverdelingen en concrete engagementen waarvan de overheid niet kan afwijken. In dit deel geeft de gemeente bijvoorbeeld aan voor welke gebieden of ruimtelijke knelpunten ze een ruimtelijk uitvoeringsplan zal opmaken.

---

² Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Visie en praktijk: de krachtlijnen van de ruimtelijke ordening in Vlaanderen. Brussel, AROHM. 7p.

2. Structuurplanningsproces

De opmaak van een structuurplan verloopt in twee fasen. De eerste fase is een voorbereidende fase waarin het ontwerp ruimtelijk structuurplan wordt voorbereid. Het is een informele procedure die leidt tot een ontwerp van structuurplan. Fase twee is de formele (of officiële) procedure waarin het ontwerp ruimtelijk structuurplan na openbaar onderzoek en na goedkeuring wordt omgezet in een wettelijk aanvaard ruimtelijk structuurplan.

Het structuurplanningsproces is het geheel van initiatieven dat wordt opgezet en uitgevoerd om te komen tot een deskundig onderbouwd en afgewerkt structuurplan. Een helder structuurplanningsproces is van belang voor de juiste inbreng van informatie en kennis, creativiteit, communicatie en middelen in het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan. In dit proces vinden een aantal overlegmomenten plaats.

Organisatie van het structuurplanningsproces in Herk-de-Stad

Het structuurplanningsproces (=methodologisch verloop bij het opmaken van het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan) verloopt in een aantal stappen. Het betreft een pragmatische methode die steunt op een stap-voor-stap-proces en tevens op een integrale benadering. Bij elke stap wordt gewerkt naar de drie delen die een structuurplan moet bevatten volgens het decreet: een informatief, een richtinggevend en een bindend gedeelte. Elke stap wordt afgerond met een periode van intensief overleg en communicatie met de GECORO, de technische werkgroep, de plangroep, deskundigen, overheidsinstanties en bevolking. In een volgende stap worden de besluiten van deze overleg- en inspraakrondes geïntegreerd.

Stap I – Startnota met eerste aanzet gewenste ruimtelijke structuur

De eerste stap bestaat uit de opmaak van een startnota. Dit algemeen verkennend onderzoek formuleert de problemen en hypothesen. Het is gebaseerd op een inzicht de ruimtelijke problematiek en geeft een leesbare voorstelling van het verzamelde basismateriaal. De beleidsvoorstellen zullen tevens gebaseerd zijn op de inzichten en beleidsmarges (o.a. financieel) van de gemeente, de provincie Limburg en het Vlaams gewest.

De startnota vormt de hoofdbrok van het informatief gedeelte van het structuurplan. Concreet bevat de startnota o.m. de planningscontext, de ruimtelijke context en de bestaande ruimtelijke structuur alsook een interpretatie van deze context naar problemen, kwaliteiten en potenties. Een eerste aanzet tot de gewenste ruimtelijke structuur wordt gegeven (richtinggevend gedeelte). Noodzakelijk bijkomend onderzoek wordt gedefinieerd.

Stap II – Sectorale deelstudies

In deze fase wordt onderzoek gedaan naar zonevreemde bedrijven, zonevreemde recreatie en zonevreemde woningen. Deze sectorale deelstudies zullen in de volgende stappen geïntegreerd worden in de verschillende delen van het structuurplan.

Stap III – Voorontwerp Structuurplan

Uitgaande van de besluiten van de inspraakronde van de eerste stap wordt het onderzoek zowel thematisch als gebiedsgericht verdiept. Uitgaande van de besluiten van de vorige stap kan besloten worden bepaalde thema's, problemen of opties verder uit te diepen en/of bestaande studies te actualiseren en aan te vullen. De visie en de concepten voor de gewenste ruimtelijke structuur worden verder uitgewerkt en vastgelegd in een ontwerp van gewenste ruimtelijke structuur volgens deelstructuren en deelruimten.

Stap IV – Ontwerp Structuurplan

Deze stap behelst een aantal aanpassingen ten gevolge van formele overlegmomenten. De plenaire vergadering en de gemeenteraad (op advies van de GECORO) kunnen om aanpassingen vragen. Op basis hiervan past het studie bureau het voorontwerp-structuurplan aan. Een beleids- en actieplan wordt definitief aangepast en op zijn haalbaarheid getoetst.

Het aangepaste voorontwerp-structuurplan en het beleids- en actieplan worden gebundeld in een ontwerp-structuurplan dat ter voorlopige vaststelling aan de gemeenteraad wordt voorgelegd. Hierna kan de formele procedure starten.

Organisatie van het communicatieproces in de gemeente

In een goed proces van structuurplanning is een goed overleg en een goede communicatie van grote waarde. Enerzijds om belanghebbenden te laten meedenken (participeren) in het planproces, anderzijds om een draagvlak te creëren voor het toekomstig ruimtelijk beleid dat in de gemeente gevoerd zal worden. Communicatie verhoogt immers het bestuurlijk, ambtelijk en maatschappelijk draagvlak voor de structuurplanning.

Plangroep

De plangroep (iris consulting) heeft als taak het inbrengen van de vereiste expertise. Zij doen het studiewerk, verzamelen de informatie (o.a. via bevoorrechte getuigen), verzorgen de redactie van de rapporten en organiseren het planproces. Zij leggen rapporten voor aan de technische werkgroep binnen het planvormingsproces. Voor de besluitvorming rapporteren zij aan het College van Burgemeester en Schepenen.

Werkgroep GRS

Binnen het communicatieproces neemt de werkgroep GRS een sleutelrol op. De werkgroep bestaat naast de plangroep iris consulting uit leden van het College van Burgemeester en schepenen (CBS) en leden van de gemeentelijke administratie. De werkgroep GRS verzorgt de technische begeleiding van de plangroep. Zij staat mede garant voor de inbreng van expertise, maar is bovendien belangrijk voor de terreinkennis. Zij verzamelt informatie van de verschillende overheden. De samenstelling van de werkgroep waarborgt de communicatie met de gemeentelijke administratie en voorziet in de formele communicatie naar besluitvorming toe met het College van Burgemeester en Schepenen.

De leden van de werkgroep zijn:

- Paul Beukers, burgemeester
- Ivan Machiels, schepen van R.O.
- Paul Vanwetswinkel, waarnemend secretaris
- Chantal Bulens-Lucas, schepen
- Maryse Vermeiren, voorzitter van de GECORO
- Bart Bastijns, secretaris GECORO en projectcoördinator GRS vanuit de stad
- Jan Celis, Hoofd technische dienst
- Johny Bas, Stedenbouwkundig ambtenaar
- Bert Van Rijckeghem, *iris consulting*, projectcoördinator van het GRS

Stuurgroep

De stuurgroep heeft als taak het adviseren van de werkgroep GRS omtrent de planvoorstellen (klankbordfunctie). De stuurgroep evalueert, adviseert en stelt eventueel alternatieven voor. Zij zijn in de mate van het mogelijke een vertegenwoordiging van de bevolking en de leden beschikken over een achterban die zij kunnen raadplegen. Het is wenselijk de stuurgroep minstens éénmaal in elke stap te laten samenkomen.

In de startvergadering van het GRS Herk-de-Stad is beslist de leden van de gecoro ook in de stuurgroep te laten zetelen. De *gecoro* fungeert hier *als klankbordgroep* en niet als officiële adviesverlenende instantie. Het verschil tussen de gecoro als klankbordgroep (stuurgroep) en de GECORO als formele commissie (zie hieronder) moet duidelijk zijn voor de leden.

De leden van de stuurgroep zijn:

- een afvaardiging van de GECORO
- afgevaardigden van elke fractie in de gemeenteraad

GECORO³

In de oude wetgeving bestond al de mogelijkheid om een gemeentelijke commissie van advies op te richten. Met het nieuw decreet wordt elke gemeente met méér dan 10.000 inwoners verplicht om een GECORO te installeren.

De commissie speelt een belangrijke rol bij de totstandkoming van het GRS Herk-de-Stad. De GECORO (als formeel adviesverlenend orgaan) heeft volgende opdrachten en taken:

---

³ De GECORO of gemeentelijke commissie van advies is een officiële adviesraad ingesteld bij Decreet van 18 mei houdende de organisatie van de Ruimtelijke Ordening

- De GECORO geeft voorafgaandelijk advies aan de gemeenteraad omtrent de voorlopige vaststelling van het structuurplan.
- Ze zorgt voor inhoudelijke adviezen over de planvoorstellen naar het beleid toe. Indien nodig bespreekt ze concrete dossiers en brengt suggesties aan voor het structuurplan en de ruimere inspraak.
- De GECORO bundelt en coördineert de reacties van het openbaar onderzoek en van de adviesronde over het ontwerp structuurplan.
- Ze geeft een gemotiveerd advies aan de gemeenteraad die het plan definitief vaststelt op basis van al die gegevens.
- De commissie kan ook zelf door de gemeenteraad om advies gevraagd worden over alle vraagstukken i.v.m. ruimtelijke ordening in de gemeente.

Overleg tussen de verschillende planningsniveau's

Op een aantal momenten in het structuurplanningsproces wordt een structureel overleg gehouden met het Vlaams Gewest en/of de Provincie.

Informatie en inspraak voor de hele bevolking

De bevolking wordt op de hoogte gesteld en krijgt inspraak op een hoorzitting of een overlegvergadering. Hieronder volgen de elementen die Herk-de-Stad kan aanwenden voor de communicatie met haar inwoners:

- Een herkenbare katern in het gemeentelijk informatieblad. Deze katern geeft steeds de stand van zaken weer i.v.m. het structuurplanningsproces.
- Het concept voorontwerp zal steeds in te kijken zijn op de stedenbouwkundige dienst van de gemeente.
- De gemeente zal een folder publiceren over het voorontwerp gemeentelijk ruimtelijk structuurplan.
- Eenmaal het ontwerp van gemeentelijk ruimtelijk structuurplan voorlopig is vastgesteld in de gemeenteraad onderwerpt het College van Burgemeester en Schepenen het ontwerp van gemeentelijk ruimtelijk structuurplan aan een openbaar onderzoek. Dit zal gebeuren conform de bepalingen van het decreet van 1 mei 2000 houdende de organisatie van de ruimtelijke planning (art. 33).

Verloop van het structuurplanningsproces in de gemeente

De gemeente werkt sinds midden 2003 aan de opmaak van het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan. In een eerste verkennende fase werd een startnota opgemaakt die binnen de gemeente werd besproken in de ambtelijke werkgroep en vervolgens opgestuurd naar de provincie voor structureel overleg. Dit structureel overleg vond plaats op 18 mei 2004. Op basis van het advies van het structureel overleg werd verder gewerkt aan het richtinggevend en het bindend gedeelte van het structuurplan. Een eerste versie werd in januari 2005 in de ambtelijke werkgroep besproken. Op basis van de opmerkingen uit deze werkgroep werd de nota aangepast en vervolgens werd de aangepaste versie doorgespro-

ken met de stuurgroep (02/03/2005) en de GECORO (07/03/2005). Op basis van de opmerkingen werd het document aangepast.

Het concept voorontwerp werd voor advies voorgelegd aan de provincie Limburg en aan de Afdeling Ruimtelijke Planning van het Vlaams gewest. Een overleg over dit advies (structureel vooroverleg) vond plaats op 5 juli 2005.

In oktober 2005 werd door de gemeente een uitgebreide informatiecampagne opgezet. Er werd een afzonderlijk opgestelde informatiefolder rondgedeeld en in elke deelgemeente (5) vond een gerichte toelichting over het GRS plaats.

Het concept voorontwerp GRS werd op basis van de adviezen van provincie en Vlaams Gewest en de bijkomende informatie verkregen uit de informatiecampagne aangepast. Dit aangepaste document werd voor een tussentijdse goedkeuring voorgelegd aan het schepencollege en werd vervolgens naar provincie en Vlaams gewest verzonden voor het organiseren van een plenare vergadering. In de periode tussen het verzenden van het voorontwerp GRS naar de hogere bestuursniveau's en de datum van de plenaire vergadering werd nog een toelichting gegeven aan de gemeenteraad en de GECORO (15 maart 2006) over de belangrijkste aanpassingen die aan het document werden aangebracht.

De plenaire vergadering over het voorontwerp GRS vond plaats op 12 april 2006. De aandachtspunten en de bemerkingen van de provincie, dienst Ruimtelijke Ordening – Planning en Beleid en het Vlaams Gewest, Afdeling Ruimtelijke Planning wreden in het voorontwerp GRS bijgestuurd of genuanceerd.

Deze aangepaste versie van het GRS werd voor advies voorgelegd aan de GECORO. Na het inwinnen van het advies van de GECORO heeft de gemeenteraad op 16/10/2006 het ontwerp van GRS voorlopig vastgesteld.

Het GRS werd ter inzage gelegd op het gemeentehuis en er liep een openbaar onderzoek van 6 november 2006 tot en met 5 februari 2007. Tijdens het openbaar onderzoek werd op 14 december 2006 een informatie- en inspraakvergadering georganiseerd voor de inwoners van Herk-de-Stad.

Op basis van het gemotiveerd advies van de GECORO aangaande de behandelingen van de bezwaren en adviezen werd het ontwerp van gemeentelijk ruimtelijk structuurplan aangepast. Dit aangepast en definitief vastgesteld GRS werd vervolgens voor goedkeuring overgemaakt aan de Bestendige Deputatie Limburg.

II. Situering

1. Ligging en situering van Herk-de-Stad in de regio

Kaart 1.1 – Situering van Herk-de-Stad in de regio

Kaart 1.2 – Administratieve grenzen.

Ligging

De gemeente Herk-de-Stad ligt in het westen van de provincie Limburg en maakt deel uit van het arrondissement Hasselt. De gemeente grenst in het zuidwesten aan de provincie Vlaams-Brabant met Geetbets als buurgemeente. De buurgemeenten op Limburgs grondgebied zijn Halen, Lummen, Hasselt en Nieuwerkerken.

De afstanden tot de dichtstbijzijnde gelegen steden zijn:

Hasselt : 12 km

Diest : 11 km

Sint-Truiden : 15 km

Brussel : 65 km

Antwerpen : 78 km

Situering van Herk-de-Stad in de regio

Herk-de-Stad gelegen nabij het stedelijke netwerk Limburgs Mijng gebied

Herk-de-Stad situeert ten westen van het stedelijk netwerk Limburgs Mijng gebied. Het Limburgs Mijng gebied bestaat uit het regionaalstedelijk gebied Hasselt-Genk, het kleinstedelijk gebied Maasmechelen en de gemeenten Beringen, Heusden-Zolder, Houthalen-Helchteren, As, Opglabbeek en Dilsen-Stokkem. De rol van het Limburgs Mijng gebied ligt vooral in de versterking van een stedelijke en economische structuur op Vlaams niveau.

Herk-de-Stad is onder invloed van dit Limburgs Mijng gebied geëvolueerd tot een forenzen woongemeente.

Herk-de-Stad, 'scholenstad' met regionale uitstraling

Het onderwijsaanbod in Herk-de-Stad is zeer ruim en gevarieerd: 7 basisscholen en 5 secundaire scholen. Elke deelgemeente heeft een basis- en kleuterschool. In het centrum van Herk-de-Stad vind je een grote concentratie aan secundaire opleidingen van algemene en technische aard. In het centrum bestaat tevens de mogelijkheid om buitengewoon onderwijs te volgen.

De overgrote meerderheid van de scholieren uit de gemeente Herk-de-Stad loopt in de eigen gemeente school. Herk-de-Stad heeft als 'scholenstad' ook een sterke aantrekkingskracht op scholieren uit de regio. Vooral het uitgebreide aanbod binnen het algemeen, technisch en bijzonder onderwijs is verantwoordelijk voor deze aantrekkingskracht.

Inwoners van Herk-de-Stad voor inkopen sterk gericht op de eigen gemeente

Herk-de-Stad heeft een hoge globale koopbinding. Dit betekent dat een groot aandeel van de inwoners van Herk-de-Stad regelmatig in de eigen gemeente aankopen, vooral convenience (of dagelijkse) en specialtygoederen. Voor het recreatief winkelen wordt echter vaak beroep gedaan op de grotere centra zoals Hasselt, Diest en Sint-Truiden. Het goed uitgeruste handelsapparaat trekt naast de eigen inwoners vooral inwoners aan uit de omliggende gemeenten Halen, Nieuwerkerken en Geetbets.

Medische voorzieningen in Herk-de-Stad

In het centrum van Herk-de-Stad is het Sint-Ursula ziekenhuis gelegen. De Campus Sint-Ursula (110 bedden) is onderdeel van een supra-regionaal ziekenhuis C.A.Z. Midden-Limburg. Daarnaast heeft Herk-de-Stad een afdeling van het Rode Kruis Vlaanderen. In Scholen zijn er aangepaste bejaardenwoningen. In de Endepoelstraat (Herk) wordt momenteel een bejaardentehuis gebouwd met 45 bedden.

Herk-de-Stad gelegen in het centrum van een radiaal net van gewestwegen...

Het centrum van Herk-de-Stad is gelegen in het middelpunt van een radiaal net van gewestwegen. Deze wegen hebben van oudsher een belangrijke verbindende functie op regionaal niveau gehad. De N2 vormt de verbinding tussen Diest en Hasselt, de N717 tussen Herk-de-Stad en Lummen, de N716 tussen Herk-de-Stad en Sint-Truiden en de N754 tussen Herk-de-Stad en Stevoort (Hasselt).

Herk-de-Stad heeft geen directe aansluiting op het hoofdwegennet. De dichtstbijzijnde autosnelweg is de A2/E314 Genk-Lummen-Leuven en de A13/E313 Antwerpen-Hasselt-Luik. De E313 wordt bereikt via de verkeerswisselaar E313/E314 te Lummen. De E314 kan in Halen (ten westen van Herk-de-Stad) via het op- en afrittencomplex nr. 25 (E314/N2) opgereden worden. Het op- en afrittencomplex nr. 26 (Lummen-Centrum) in Lummen wordt op een bijna even grote schaal gebruikt, vooral vanuit Scholen en Berbroek en door wie richting Antwerpen reist.

... op het driepunt tussen Haspengouw, Hageland en Kempen

Herk-de-Stad is gelegen in een uitloper van vochtig Haspengouw en grenst aan het Hageland en aan de Kempen. Het landschap vertoont typische kenmerken van deze traditionele landschappen in Vlaanderen.

... in het Drierivierenland West-Limburg

Herk-de-Stad is gelegen langsheen de Herk, die bijna op dezelfde plaats als de Gete uitmondt in de Demer. Herk-de-Stad is gelegen in de valleien van deze drie rivieren Herk-Demer-Gete en wordt gekenmerkt door een vrij vlak landschap. De hoogteligging neemt langzaam af van 55m in het zuiden tot 22m in het noorden en 18 m in het Schulensbroek.

2. Enkele kencijfers

Bevolking⁴

De gemeente beslaat een oppervlakte van 42,75 km² en telt op 31/12/2002 11.609 inwoners verspreid over de deelgemeenten Herk-de-Stad, Schulen, Berbroek, Schakkebroek en Donk. De bevolkingsdichtheid in de gemeente Herk-de-Stad bedraagt 272 inw/km². Dit is lager dan de bevolkingsdichtheid in de provincie Limburg (331 inw/km²) en het Vlaams Gewest (443 inw/km²).

Van de deelgemeenten huisvesten Herk-de-Stad en Schulen de meeste inwoners, maar zijn de kleinere deelgemeenten Schakkebroek en Donk dichter bebouwd.

Sinds 1950 kent Herk-de-Stad een constante bevolkingsgroei. Deze aangroei ligt hoger dan in het arrondissement, de provincie en beduidend hoger dan in het Vlaams Gewest. Gedurende de laatste decennia vormde de immigratie 57% van deze aangroei. De belangrijkste migratiebewegingen gebeuren binnen de provincie Limburg met een positief saldo voor de regio Hasselt-Genk. Ook de natuurlijke aangroei is sterk en is met een jaarlijks gemiddelde van 3,36°/°° meer dan driemaal zo hoog dan het gemiddelde voor het gewest en land.

De algemene tendens voor de vergrijzing en ontgroening is duidelijk merkbaar, maar zoals kenmerkend voor de 'jonge' provincie Limburg, is nog niet zo sterk gevorderd als in de andere delen van het Vlaams gewest.

In de evolutie van de gezinssamenstelling zijn een sterke gezinsverdunning en stijging van het aantal alleenstaanden merkbaar.

Huisvesting

Op 1/1/2001 telde de gemeente 4.434 woningen, waarvan het merendeel eengezinswoningen. Meer dan de helft van het totale aantal woningen zijn gelegen in Herk-de-Stad (33%) en Schulen (24%). De overige woningen zijn ongeveer gelijk verdeeld over Berbroek (14,2%), Donk (13,8%) en Schakkebroek (15,4%). Het aantal leegstaande woningen is beperkt (<1%).

Het aandeel huurwoningen in de gemeente bedraagt met 15,5% slechts de helft van het gemiddelde van het Vlaams Gewest (30,8%) en ligt ook beduidend lager dan in de provincie Limburg (23,8%) en het arrondissement Hasselt (26,0%). Dit kan enerzijds wijzen op een sterke binding van de bevolking met de woonplaats, anderzijds kan het indicatie zijn van het gebrek aan huurwoningen in de gemeente.

---

⁴ Bron: www.limburg.be

Werkgelegenheid

In de gemeente Herk-de-Stad zijn er 3 622 mensen tewerkgesteld (werknemers en zelfstandigen)⁵. De tewerkstelling in de tertiaire sector primeert (62,2%). Opvallend binnen de tertiaire sector is de hoge tewerkstellingsgraad in de segmenten 'openbaar bestuur en onderwijs' en 'kleinhandel en reparatie'. Opvallend is ook de relatief hoge tewerkstellingsgraad in de primaire sector (16,7%). Ongeveer een vijfde (21,1%) is tewerkgesteld in de secundaire sector.

---

⁵ RSZ-tewerkstelling 30/06/2001 en RSVZ, 31/12/2002

III. Plannings- en beleidscontext

1. Ruimtelijke beleidsdocumenten

1.1. Herk-de-Stad in het Ruimtelijk structuurplan Vlaanderen (RSV)

Status: definitieve vaststelling van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen bij besluit van 17 december 1997. Op 12 december 2003 heeft de Vlaamse regering de herziening van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen definitief vastgesteld. De bindende bepalingen werden door het Vlaams Parlement bekrachtigd bij decreet van 19 maart 2004. Op 21 april 2004 verscheen de herziening in het Belgisch Staatsblad.

Herk-de-Stad, kern gelegen in het buitengebied

In het RSV is Herk-de-Stad gesitueerd in het buitengebied. Het buitengebied is hier het groot aaneengesloten landbouwgebied van Haspengouw met de vallei van de Demer en haar zijrivieren als structurerend element op Vlaams niveau. In het buitengebied is het beleid gericht op het behoud, het herstel, de ontwikkeling en het verweven van de belangrijke structurerende elementen zoals landbouw en natuur. Dit kan alleen vanuit een integrale, samenhangende ruimtelijke visie op de ruimte en op het buitengebied in het bijzonder. Sectorale ontwikkelingen worden hierin gekaderd.

⁶

Dit betekent niet dat het buitengebied wordt 'bevroren'. De bestaande ruimtelijke structuur en het fysisch systeem bieden het raamwerk waarbinnen dynamische activiteiten en functies met steeds wijzigende omgevingsvereisten op flexibele manier moeten kunnen functioneren.

Met betrekking tot het buitengebied doet het RSV volgende uitspraken die relevant zijn voor Herk-de-Stad:

Wonen: in het buitengebied wordt gestreefd naar een dichtheid van 15 woningen per hectare. Bovendien moet de woonbehoefte opgevangen worden in de daartoe best uitgeruste kernen.

Natuur: De valleien van de Demer en de Gete wordt genoemd als structuurbepalend op Vlaams niveau. De Demervallei is het grootste en meest gevarieerde natuurcomplex van beekvalleilevensgemeenschappen in Vlaanderen. Uitgestrekte graslanden en broekbossen komen voor. Kwelwerking is overal duidelijk. Het Getebekken wordt in het noorden en het westen gekenmerkt door brede valleien en naar het zuiden toe smaller wordende valleien van Grote en Kleine Gete en Molenbeek. Er is een dicht net van sloten, houtkanten, bosjes, poelen en extensief gebruikte percelen. Het Demerland is rijk aan natuurgebieden. Verschillende types bos, vaak uitgestrekt en in complex met laagveenvegetatie.

---

⁶ Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (1997), Gewenste ruimtelijke structuur, p. 379

taties komen voor (Herselt). Aan de zuidelijke rand van het Limburgs plateau liggen grote vijvercomplexen die voor vogels en water- en oeverplanten van uitzonderlijke betekenis zijn. Verder zijn heide- en vengebieden aanwezig.

Landbouw: Herk-de-Stad is gelegen in Vochtig Haspengouw. Vochtig Haspengouw of de fruitstreek is voor de landbouw structuurbepalend op Vlaams niveau. Grondgebonden landbouw, vooral fruitteelt en teelt van akkerbouwgewassen, zijn ruimtelijk structuurbepalend.

Integraal waterbeheer: Het Vlaams Gewest formuleert gebiedsgerichte ruimtelijke kwaliteitsobjectieven voor het integraal waterbeheer. Deze ruimtelijke kwaliteitsobjectieven worden vertaald in ruimtelijke uitvoeringsplannen en verordeningen op basis waarvan een apart vergunningenbeleid wordt gevoerd.

Herk-de-Stad, geen economisch knooppunt

Herk-de-Stad is niet geselecteerd als economisch knooppunt, hetgeen inhoudt dat er geen extra bedrijventerreinen mogen gecreëerd worden behalve die horend bij de functie van hoofddorp en structuurondersteunend hoofddorp. Belangrijk zijn de principes die gelden voor de lokalisatie en inrichting van nieuwe lokale bedrijventerreinen. Ontwikkeling is mogelijk in een hoofddorp, met een beperking van een oppervlakte van 5,00 hectare. De nieuwe kaveloppervlakte dient afgestemd te worden op lokale bedrijven en aan te sluiten bij de kern of een bestaand bedrijventerrein. Ontsluiting gebeurt via gemeentelijke verzamelwegen rechtstreeks op primaire wegen of secundaire wegen.

Ten noorden van de gemeente ligt het economisch netwerk Albertkanaal (ENA). Alle gemeenten gelegen in het ENA zijn ook aangeduid als economisch knooppunt. De dichtstbij gelegen economische knooppunten zijn Lummen (in het economisch netwerk Albertkanaal), Diest en Sint-Truiden als structuurondersteunend kleinstedelijke gebieden en het regionaal stedelijk gebied Hasselt-Genk.

Regionale lijninfrastructuren

Op het grondgebied van Herk-de-Stad komen volgens het RSV geen hoofdwegen en primaire wegen I of II voor. In het kader van de ontsluiting van Herk-de-Stad dient niettemin gewezen worden op het belang van de nabije ligging van de E314 (Halen) en de E313 in Kuringen (Hasselt) als hoofdwegen. De spoorlijn 35 (Hasselt-Knokke-Blankenberge) heeft een belangrijke functie in het personenvervoer op Vlaams niveau. Als onderdeel van de verkeersas Antwerpen-Hasselt-Montzen-Aken wordt deze as ook intens gebruikt voor goederentransport.

1.2. Herk-de-Stad in het ruimtelijk structuurplan Provincie Limburg (RSPL)

Status RSPL: De Vlaamse Regering heeft op 12 februari 2003 de definitieve goedkeuring verleend aan het Provinciaal Structuurplan Limburg, waardoor de provincie als goedkeurende overheid instaat voor de eindbeoordeling van het structuurplan voor Herk-de-Stad.

Herk-de-Stad gelegen in de deelruimte Herk en Gete en in de hoofdruimte Haspengouw en Voeren ⁷

De **hoofdruimte 'Haspengouw en Voeren'** omvat het zuidelijk deel van de provincie ten zuiden van de Demervallei en het Albertkanaal. De hoofdruimte loopt door in het noorden van de provincie Luik en in het zuidoosten van de provincie Vlaams-Brabant. De hoofdruimte heeft in het bijzonder een belangrijke open ruimte betekenis voor de provincie. Vooral grondgebonden landbouw en fruitteelt in landschappelijk waardevolle gebieden zijn dragers. Daarnaast zijn natuurwaarden en het watersysteem te ondersteunen functies. Ten slotte kan recreatief medegebruik op provinciaal niveau- bij voorbeeld onder de vorm van plattelandstoerisme- worden gestimuleerd.

Volgend ruimtelijk concept staat er voorop:

- beekvalleien als natuurlijke ruggegraat
- Sint-Truiden en Tongeren: structuurondersteunende kleinstedelijke gebieden als centra
- raster van linten in Vochtig-Haspengouw
- structuurbepalende landbouwgebieden met landschappelijke waarden
- toeristisch-recreatief netwerk van hoeven en kastelen
- Voerstreek waardevol landschap onderdeel van een grensoverschrijdend drielandenpark

Binnen deze hoofdruimte is Herk-de-Stad gelegen in de **deelruimte 'Herk en Gete'**. Deze deelruimte heeft in de provincie een rol inzake landbouw (fruitteelt), natuurontwikkeling en waterbeheersing. Daarnaast heeft zij een beperkte residentiële functie door een dicht netwerk van linten. Klein- en regionaalstedelijke voorzieningen horen binnen in dit gebied niet thuis. Zij worden verwezen naar de stedelijke gebieden aan de rand: Hasselt-Genk en Sint-Truiden. De ruimtelijke structuur van deze deelruimte is vergelijkbaar met die van het zuidoosten van de provincie Vlaams-Brabant.

Volgende ruimtelijke principes worden voorgesteld:

- een netwerk van te vrijwaren beekvalleien en overstromingsgebieden van Demer, Herk, Mombeek, Gete en Velpe
- Sint-Truiden als regionaal centrum en concentratie van voorzieningen
- een netwerk van beperkte kernen en linten tussen de beekvalleien
- de N3 als van St-Truiden naar het hoofdwegennet, niet als ontwikkelingsas
- open ruimte verbindingen over N2

---

⁷ RSP Limburg, richtinggevend gedeelte p. 169-172

Herk-de-Stad grenzend aan de hoofdruimte Netwerk Midden-Limburg ⁸

Grenzend aan Herk-de-Stad, net ten noorden van de Demervallei, ligt de hoofdruimte Netwerk Midden-Limburg: het oost-west gerichte centraal en westelijk deel van de provincie. Deze hoofdruimte is de motor van de verstedelijking van de provincie. Voor de meest hoogwaardige functies moet hier een plaats worden gecreëerd. Dat geldt o.a. voor het wonen, bedrijvigheid, dienstverlening, grootschalige voorzieningen, distributie, verkeer, enz. De hoofdruimte positioneert zich op Vlaams niveau.

Volgend ruimtelijk concept staat hierbij voorop:

- Hasselt-Genk als centrum
- Albertkanaal drager van industriële ontwikkeling landschappelijk geïntegreerd
- Strokengebied met evenwijdige dorpenbanden en beekvalleien
- Demer en noordelijke zijbeken als open ruimte verbindingen
- Een natuurlijk vijvergebied
- Poort Midden-Limburg
- Toeristisch-recreatief kerngebied.

Deelstructuren

In onderstaande worden per deelstructuur de belangrijkste elementen voor Herk-de-Stad kort aangehaald.

Wonen:⁹

- Herk-de-Stad is gelegen in het rasterlandschap van Gete en Herk. Hier gaat bijzondere aandacht naar het herwaarderen van de nietbebouwde, meestal natuurlijke of agrarische delen van het gebied. Door de ruimtelijke samenhang van de natuurlijke elementen kan een grotere landschappelijke eenheid bekomen worden met groene binnengebieden en doorgeknipte linten. Nieuwe ontwikkelingen die op initiatief van de overheid tot stand komen, situeren zich bij de kernen of bouwen verder op de bestaande rasterstructuur. Bij de gewenste ruimtelijke in het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan wordt rekening gehouden met de landschappelijke uitgangspunten voor dat gebied.
- De provincie selecteert de kleinstedelijke gebieden, de hoofddorpen en de woonkernen. De provincie selecteert Herk-de-Stad als structuurondersteunend hoofddorp, omwille van een concentrerende rol in Vochtig-Haspengouw (uitgebreid onderwijsnet, inwoner aantal, tuinbouwveiling), die zowel historisch als gewenst is. Binnen de gemeente wordt Herk geselecteerd als structuurondersteunend hoofddorp, omwille van de uitrustingsgraad en een hinterland met meerdere kleinere kernen. Deze selectie wordt gehanteerd bij het beoordelen van de plaats van nieuwe ontwikkelingen voor bijkomende woningen en bedrijventerreinen volgens de gemeentelijke ruimtelijke structuurplannen.

---

⁸ RSP Limburg, richtinggevend deel, p. 154-158

⁹ RSP Limburg, richtinggevend deel, p. 189-203

Schulen, Donk, Berbroek en Schakkebroek zijn aangeduid als woonkern. Ze staan in voor het opvangen van de plaatselijke behoeften aan ruimte voor bijkomende woongelegenheden en de lokale voorzieningen in het buitengebied. Het gedeconcentreerd bundelen wordt hier op het kleinste schaalniveau gerealiseerd.

- Daarnaast wordt per gemeente ook een taakstelling wonen naar voor geschoven. Voor Herk-de-Stad wordt deze geraamd op 547 bijkomende wooneenheden in de planperiode 1992-2007. Dit betekent een behoefte van 36 wooneenheden per jaar.

Landbouw :¹⁰

Herk-de-Stad is gelegen in de fruitstreek van Vochtig Haspengouw: een structuurbepalend agrarisch gebied op Vlaams niveau. De landbouw is een belangrijke economische functie in Vochtig Haspengouw. Fruitteelt en gemengde landbouw met een divers aanbod worden gestimuleerd in overeenstemming met de agrarische mogelijkheden en fysieke kwetsbaarheden. De verankering en kwalitatieve versterking van de fruitteelt in de regio zijn een prioriteit. De fruitteelt moet wel afgeremd worden in de beekvalleien. In de fruitstreek moet ruimte blijven voor grote bijkomende agrarische gebouwen, zoals opslagloodsen en koelplaatsen. Deze gebouwen moeten aansluiten bij de bestaande bedrijfsgebouwen en geïntegreerd worden in het landschap. Een verdere versnippering van het landbouwgebied moet worden tegengegaan. In de overstroombare gebieden wordt een aangepast agrarisch beleid aangemoedigd (bouwvrije zones).

Bedrijvigheid :¹¹

Herk-de-Stad is geselecteerd als structuurondersteunend hoofddorp. Dit betekent dat bij het hoofddorp een bijkomend lokaal bedrijventerrein kan gerealiseerd worden. De bedrijvigheid in de kleine kernen wordt zoveel mogelijk behouden. Ook nieuwe kleinschalige bedrijven worden opgevangen in de kleine kernen. De kleinhandelsconcentraties buiten de kernen, langsheen de N2 komen niet in aanmerking voor een verdere ontwikkeling. Individuele uitbreiding van bestaande kleinhandelzaken blijft wel mogelijk rekening houdend met de plaatselijke draagkracht.

Natuur :¹²

De Demerdepressie of het samenvloeiingsgebied van het Demerbekken (grensoverschrijdend met Vlaams-Brabant) heeft een grote natuurlijke en ecologische betekenis, voornamelijk voor vogels. De Demerdepressie vormt voor de natuur in Vlaanderen de belangrijkste toegangspoort. Hier vloeien Demer, Herk, Gete, Velp en Zwarte Beek vlak bij elkaar. Deze depressie zone tussen Schulen (Herk-de-Stad) en Diest is cruciaal voor de ontwatering van 2/3 van Limburg. De Demerdepressie vormt een natuurlijke baken.

De Demerdepressie kan beschouwd worden als 'het eindpunt' van het Haspengouws Demerbekken. In dit landbouwgebied is de natuur vooral geconcentreerd in beter te bufferen beekvalleien. Daarnaast wordt een netwerk ontwikkeld van ecologische infrastructuur, uitgaande van bestaande stapstenen van natuurlijke kasteelparken, bosjes (met bosuit-

---

¹⁰ RSP Limburg, richtinggevend gedeelte, p. 204-223

¹¹ idem

¹² RSP Limburg, richtinggevend gedeelte, p. 174-188

breiding), hoogstam-boomgaarden, waardevolle oude bossen, holle wegen, poelen en andere kleine landschapselementen. De ecologische infrastructuur wordt ontwikkeld voor soortenbescherming. Bebossing voor stedelijke recreatie en als scherm of buffer versterkt het natuurlijk systeem.

De Wijerbeek tussen Mierhoopbos/Nieuwenhovenbos en Herk op grondgebied van de gemeenten Sint-Truiden, Nieuwerkerken, Hasselt en Herk-de-Stad wordt door de provincie geselecteerd als natte natuurverbinding (nr. 72). Ten westen van de gemeente aan de gemeentegrens met Halen zijn de vallei van de Gete en de Velpe doorheen het woongebied eveneens geselecteerd als natte natuurverbinding op provinciaal niveau (natuurverbinding 75).

Recreatie :¹³

Herk-de-Stad is geen onderdeel van de toeristisch-recreatieve structuur op provinciaal niveau.

Verkeer :¹⁴

Volgende elementen van de verkeers- en vervoersstructuur zijn geselecteerd op bovenlokaal niveau:

- De N2 tussen Diest en Hasselt is geselecteerd als secundaire weg type III (RSPL, pag. 268). De hoofdfunctie van dit type wegen is een belangrijke fiets- en openbaarvervoersas voor lokale (fiets-) en regionale (openbaar vervoer) verbindingen. Voor autoverkeer heeft de weg haar regionale verbindingfunctie verloren. De weg heeft wel een belangrijke toeganggevende functie. De huidige ruimtelijke context van handelszaken met vaak regionale aantrekkingskracht maakt een bovenlokale aanpak wenselijk.
- De spoorlijn 35 (Leuven – Hasselt) is geselecteerd als een verbindende personenvervoersas van nationaal niveau (niveau A). Naast de selectie in het bovenprovinciaal openbaar vervoersnet is de spoorlijn 35 ook geselecteerd in het verbindend provinciaal net (niveau B) evenals de lijn 15-16-35 (Hasselt-Lier-Antwerpen).
- Twee buslijnen met een verbindende functie op intergemeentelijk niveau (niveau C) doorkruisen Herk-de-Stad, nl. tussen Beringen en Sint-Truiden en tussen Diest en Hasselt. De lijnen van niveau C moeten worden opgevat als sterke basislijnen waar de vervoersmaatschappij 'De Lijn' haar concurrentiepositie aanzienlijk kan versterken en die complementair zijn met het spoorwegnet. Dit impliceert dat de wegen die drager zijn van een dergelijke openbaar vervoerlijn maximaal die functie moeten kunnen waarmaken ongeacht hun categorisering. Dat zal in het bijzonder van belang zijn op het moment dat de weg wordt heringericht.

Landschap :¹⁵

Er zijn verschillende landschappelijke elementen van provinciaal belang.

- Het verlint landschap in Vochtig Haspengouw vormt een complex nieuw landschap, i.e. een gebied waar vooral structuurbepalende landschapselementen voorkomen van nieuwe landschappen. In dit type landschappen wordt behoud en integratie in het nieuw landschap van de landschapsrelicten nagestreefd. Nieuwe karakteristieke en

---

¹³ RSP Limburg, richtinggevend gedeelte, p. 224-234

¹⁴ RSP Limburg, richtinggevend gedeelte, p. 235-251

¹⁵ RSP Limburg, richtinggevend gedeelte, p. 252-257

structurerende landschapskenmerken kunnen worden bepaald om een nieuwe samenhang in het landschap te creëren. De belangrijkste ruimtelijke ontwikkelingsperspectieven zijn: het behoud van de interne landschappelijke en agrarische samenhang en het tegengaan van de versnippering door bebouwing van het landschap.

- De asymmetrische beekvalleien van Herk en Mombeek vormen een complex gaaf landschap, i.e. een landschap met verschillende structuurbepalende landschapselementen waarvan de samenhang en de structuur in beperkte mate gewijzigd zijn door grootschalige ingrepen. De open ruimte wordt maximaal behouden. De mate waarin de landschappelijke relictten die het gebied karakteriseren, en de representatieve concentraties (ankerplaatsen) behouden en versterkt worden, vormen een bijkomend afwegingskader voor het provinciaal ruimtelijk beleid.
- Demer, Herk en Gete vormen structurerende hydrografische elementen op provinciaal niveau. Deze hydrografische elementen spelen een structurerende rol als landschappelijke elementen én als netwerk. Zij zijn dikwijls gelegen in een complexe gave valleilandschappen, én verbinden die valleilandschappen ook onderling. Dit is o.m. het geval voor Gete en Herk Behoud en herkenbaarheid van het element staan centraal bij ruimtelijke ingrepen. Bebouwing op of nabij de oevers wordt tegengegaan.
- Het gebied tussen het Schulensbroek en de Herkvallei doorheen het bebouwingslint van de N2 is geselecteerd als open ruimte verbinding van provinciaal belang (open ruimteverbinding 26). Nieuwe bebouwing wordt er zoveel mogelijk geweerd en de ruimtelijke relatie tussen de verbonden gebieden gewaarborgd.

1.3. Ruimtelijk Structuurplan Provincie Vlaams-Brabant

Status: De Vlaamse Regering heeft op 7 oktober 2004 de definitieve goedkeuring verleend aan het Provinciaal Structuurplan Vlaams-Brabant.

De gemeente Herk-de-Stad grenst in het zuiden aan Geetbets gelegen in de provincie Vlaams-Brabant. Volgende elementen uit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaams-Brabant zijn voor Herk-de-Stad van belang:¹⁶

- het natuurverbindingsgebied Grote Gete aansluitend op het natuurverbindingsgebied van de provincie Limburg.
- het natuurverbindingsgebied Velpe

1.4. Structuurplannen in omliggende gemeenten

Halen

De openbaar onderzoeksfase van het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan van Halen is afgerond. Momenteel worden de bezwaren verwerkt.

---

¹⁶ Ruimtelijk structuurplan Provincie Vlaams-Brabant, bindend gedeelte, p. 329-331

Lummen

De gemeente Lummen beschikt over een voorontwerp van GRS. Dit voorontwerp is reeds besproken op een plenaire vergadering met de provincie en het Vlaams Gewest. Op basis van de opmerkingen van deze plenaire vergadering werd het GRS aangepast.

Na overleg met de gemeente Lummen blijkt dat er in het GRS geen grensoverschrijdende acties of projecten met Herk-de-Stad zijn opgenomen. Voor het Schulensbroek wordt door Lummen en Herk-de-stad reeds samengewerkt binnen het kader van de intercommunale.

Hasselt

De gemeente Hasselt beschikt over een startnota GRS. Een structureel overleg met de provincie Limburg heeft plaatsgevonden. De opmerkingen van ROHM Limburg worden verwerkt in het voorontwerp GRS, waardoor de startnota niet openbaar is. Streefdatum voor het voorontwerp GRS is juni 2004.

Nieuwerkerken

De gemeente Nieuwerkerken beschikt reeds over een goedgekeurd GRS sinds decemebr 2005.

Geetbets

De gemeente Geetbets heeft reeds een eerste structureel overleg over de startnota achter de rug. Momenteel is de gemeente de opmerkingen op de startnota aan het verwerken.

1.5. Structuurplan Herk-de-Stad 1989

Het 'Structuurplan Herk-de-Stad' werd goedgekeurd op 12 juni 1989. Het gehele proces had 5 jaar in beslag genomen. Het structuurplan werd opgebouwd rond de sectoren huisvesting, verkeer, handel/nijverheid/middenstand, milieu, landbouw en recreatie en toerisme. Het structuurplan bestaat uit drie delen, nl. het richtplan, het structuurkader en het actieplan. Het richtplan geeft aan wat er *zou* moeten gebeuren (de beleidvisie), het structuurkader wat er *kan* gebeuren en het actieplan wat er *zal* gebeuren.

Het Structuurplan uit 1989 heeft sinds de goedkeuring gefunctioneerd als leidraad voor het ruimtelijk beleid in de gemeente Herk-de-Stad. Het structuurplan werd opgesteld vóór het nieuwe decreet op de ruimtelijke ordening en navolgende bepalingen omtrent (gemeentelijke) structuurplanning. Door de verlopen tijdsspanne en gewijzigde wettelijke omkadering, dringt een actualisering, een aanpassing aan het nieuwe decreet en een toetsing met het RSV en het PSPL zich op.

1.6. Afbakening van de open ruimte¹⁷

Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen zet een gedifferentieerd beleid uit voor het stedelijk gebied en het buitengebied. Het beleid voor het buitengebied concentreert het wonen en werken in de kernen. Het vrijwaart de open ruimte en biedt landbouw, natuur en bos maximale kansen. In navolging van het RSV is het Vlaams Gewest gestart met de afbakening van de open ruimte. Concreet bestaat deze afbakening uit de uitwerking van een globale ruimtelijke visie op de natuurlijke en de agrarische structuur. In functie van de prioriteiten in een bepaalde regio worden vervolgens een aantal actiegebieden aangeduid. Voor sommige van deze actiegebieden zal de opmaak van bij voorbeeld een gewestelijk RUP (met juridische draagkracht) wenselijk zijn, voor andere volstaat bij voorbeeld een inrichtingsplan. Door middel van de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen wordt er stapsgewijs via een continu lopend proces geëvolueerd naar 750.000 ha agrarisch gebied, 150.000 ha natuur- en reservaatgebied, 53.000 ha bosgebieden en 34.000 ha andere groengebieden.

De afbakening van de landbouw-, natuur- en bosgebieden verloopt in **twee fasen**.

Fase 1 - afbakening van de groene concensusgebieden

In de **eerste fase** werd gewerkt binnen zogenaamde "consensusgebieden" op basis van ambtelijke werkkaarten voor landbouw, natuur en bos. De afbakening concentreerde zich in deze fase in hoofdzaak op het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en in mindere mate op de agrarische structuur, zonder de realisatie van de agrarische structuur te hypothekeren door de werkkaarten van de agrarische en natuur- en bosstructuur gelijktijdig en gelijkwaardig ten opzichte van elkaar af te wegen.

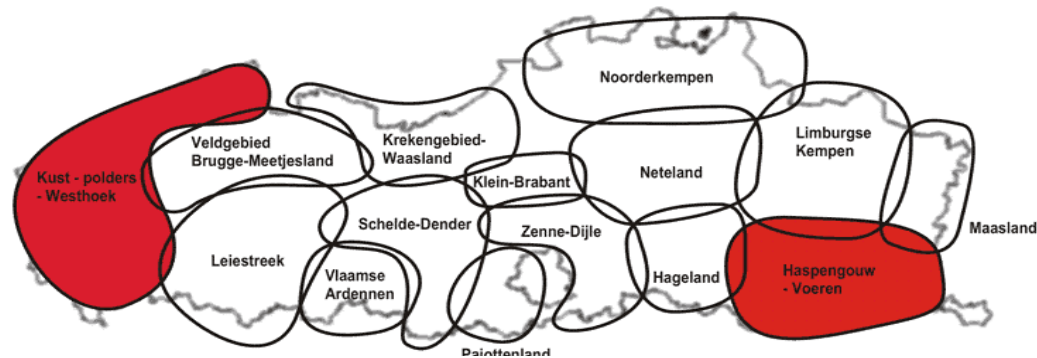
Op 18 juli 2003 bakende de Vlaamse regering een eerste reeks grote eenheden natuur (GEN) en grote eenheden natuur in ontwikkeling (GENO) definitief af op basis van een afbakeningsprocedure uit het decreet Natuurbehoud. Het gaat om gebieden die reeds een groene bestemming hadden op de gewestplannen. Parallel hieraan werden voor een beperkt aantal gebieden een eerste reeks ruimtelijke uitvoeringsplannen opgemaakt. Samen vormen ze de eerste fase van het VEN (zie ook § 2.4).

Fase 2 - een ruimtelijke visie op de 15 buitengebiedregio's

Op 17 oktober 2003 gaf de Vlaamse regering de opdracht om met de **tweede fase** van start te gaan. Deze fase behelst de opmaak van een globale ruimtelijke visie voor overige landbouw-, natuur- en bosgebieden op. Voor de uitwerking van de tweede fase worden er vijftien buitengebiedregio's onderscheiden.

---

¹⁷ Bron: www2.vlaanderen.be/ned/sites/ruimtelijk/

Omdat een nieuwe methodologie gehanteerd zal worden, waarin ruim overleg tussen gewest, provincies, gemeenten en betrokken sectoren voorzien wordt, besliste de Vlaamse regering om te starten met twee pilootprojecten. De keuze viel op de buitengebiedregio's Haspengouw-Voeren en Kust-Polders-Westhoek. Binnen elk pilootproject wordt in overleg met alle betrokken partners een globale visie opgemaakt én worden er concrete actiegebieden aangeduid. Het pilootproject Haspengouw-Voeren is opgestart in juni 2004.

Voor de uitvoering van de pilootprojecten is elke regio verdeeld in een aantal deelregio's. Elke deelregio vormt een min of meer homogeen gebied met eenzelfde ruimtelijke problematiek. Voor de regio Haspengouw-Voeren worden twee deelregio's onderscheiden: deelregio Vochtig-Haspengouw (omvat o.m. de gemeente Herk-de-Stad) en deelregio Droog-Haspengouw.

Deelnota: verkenningsnota 'Ruimtelijke visie voor landbouw, natuur en bos' regio Haspengouw-Voeren' – november 2004¹⁸

In uitvoering van het RSV worden de natuurlijke en de agrarische structuur afgebakend. Een gedeeltelijke van de gebieden van de natuurlijke structuur overlappen met de gebieden van de agrarische structuur: nl. de natuurverwevingsgebieden en natuurverbindingsgebieden. Onder meer omwille hiervan wordt in het RSV benadrukt dat de afbakening van beide best gelijktijdig en evenwaardig gebeurd.¹⁹

De procedure voorziet in een eerste fase de afbakening van het VEN die vervolgens juridisch worden vastgelegd in gewestelijke RUP's. Deze eerste fase is reeds uitgevoerd.

De tweede fase in de afbakening van de natuurlijke en agrarische structuur is van start gegaan. De afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur gebeurt na de uitwerking van een gebiedsgerichte visie voor elk van de vijftien buitengebiedregio's. Bilzen ligt in de buitengebiedregio Haspengouw-Voeren. In november 2004 werd

¹⁸ Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Ruimtelijke visie voor landbouw, natuur en bos: verkenningsnota. Brussel, AROHM, november 2004.

¹⁹ RSV, richtinggevend gedeelte, p. 392

een verkenningsnota opgesteld. De verkenningsnota is het resultaat van een verkenningsfase waarin een eerste aanzet tot beleidsdoelstellingen en ruimtelijke concepten voor de open ruimte in de regio Haspengouw-voeren werde geformuleerd aan de hand van een bundeling, confrontatie en eerste afweging van standpunten en visie-elementen vanuit de betrokken gemeentes, de provincie, een aantal rechtstreeks betrokken Vlaamse administraties en een aantal sleutelfiguren van rechtstreeks betrokken belangengroepen en actoren.

Deelnota: programma voor overleg en uitvoering – februari 2005

Op basis van de reacties van gemeenten, provincie, belangengroepen en andere Vlaamse Administraties (natuurlijke rijkdommen, toerisme, openbare werken, ...) op de verkenningsnota werd een programma voor overleg en uitvoering opgesteld. Dit programma geeft aan:

- over welke gebieden of opties eensgezindheid bestaat over de ruimtelijke visie en waarvoor reeds op korte termijn een tussentijdse beleidsbeslissing door de Vlaamse Regering genomen kan worden over de afbakeningsopties (bv. Opmaak gew. RUP, opstart inrichtingsproject, ...). Voor deze gebieden wordt het visievormingsproces als afgerond beschouwd en kan de uitvoeringsfase starten.
- Over welke gebieden of opties verder overleg of onderzoek noodzakelijk is.

Volgende elementen uit deze nota zijn van belang voor herk-de-Stad:

Programma van uitvoering:

Gebied vh02: landbouwgebied tussen Herk-de-Stad, Alken en Nieuwerkerken	
Inhoudelijke elementen	Behoud ruimtelijk – functioneel samenhangend landbouwgebied. Realiseren bosuitbreiding Schelfheide (Nieuwerkerken, Geetbets)
Kwantitatieve randvoorwaarde	Vastleggen van ca. 4.900 agrarisch gebied. Realiseren van ca. 50 ha bosuitbreiding.
Actie	Bestaand agrarisch gebied wordt op hoofdlijnen niet in vraag gesteld vanuit de visievorming op landbouw, natuur en bos. Evalueren of opmaak van gewestelijk RUP nodig is voor specifieke onderdelen, bv. In functie van differentiatie bebouwingsmogelijkheden. Vastleggen van beleidsruimte voor gemeenten en provincies om planningsinitiatieven te nemen, o.a. natuurverbinding nr.72 (tussen Mierhoopbos/Nieuwenhovebos en vallei van de Herk via Wijerbeek). Vastleggen van beleidsruimte om andere gewestelijke planningsinitiatieven te nemen in functie van integraal waterbeleid op basis van bekkenbeheersplan. Besluitvorming hierover door de Vlaamse Regering voor te bereiden.

Gebied vh03: Vallei van de Herk tussen Alken en Herk-de-Stad	
Inhoudelijke elementen	<p>Realiseren aaneengesloten grote eenheid natuur de vallei van de Herk.</p> <p>Verwevenheid van landbouw, natuur- en landschapswaarden in de delen van de vallei buiten de grote eenheid natuur.</p> <p>Aaneengesloten grondgebonden landbouwgebieden op de hoger gelegen valleiflanken.</p> <p>Vallei vrijwaren van bijkomende glastuinbouw. Ruimtelijk begrenzen bestaande concentraties.</p>
Kwantitatieve randvoorwaarde	<p>Vastleggen van 225 à 625 ha agrarisch gebied:</p> <ul style="list-style-type: none"> - waarvan max. 75 à 475 ha te differentiëren als natuurverwevingsgebied; - waarvan min. 150 ha agrarisch gebied zonder natuurverweving. <p>Realiseren van 150 à 550 ha grote eenheid natuur.</p> <p>Differentiëren van 25ha groen- of bosgebieden als natuurverwevingsgebied.</p>
Actie	<p>Overleg om ruimtelijke concepten te verfijnen in functie van de concrete afbakening.</p> <p>Vastleggen van beleidsruimte om andere gewestelijke planningsinitiatieven te nemen in functie van integraal waterbeleid op basis van bekkenbeheersplan.</p>
Overleg	<p>Gemeenten Geetbets, Herk-de-Stad, Halen, Zoutleeuw, (lokale vertegenwoordiging van) landbouworganisaties en natuurvereniging, boseigenaarsverenigingen, provincie Limburg.</p>

2. Juridische beleidsdocumenten

2.1. Gewestplan

Kaart 1.3 – Gewestplan

De gewestplannen zijn tot stand gekomen in de jaren '70. Gewestplannen zijn bodembestemmingsplannen. Ze werden opgemaakt omdat men de bodembestemmingen wilde weten om bouw- en verkavelingsvergunningen te kunnen beoordelen. Het gewestplan blijft het toetsingsinstrument bij vergunningsaanvragen in afwachting van het (goedgekeurde) provinciale en gemeentelijke structuurplan en hun uitvoeringsplannen.

Herk-de-Stad is opgenomen in het **gewestplan nr. 19 Hasselt-Genk (KB 03.04.1979)**

De gemeente Herk-de-Stad beslaat een oppervlakte van ca. 4275 ha. Bijna 75% van de totale oppervlakte van de gemeente Herk-de-Stad is ingekleurd als *agrarisch gebied*. Het noorden van de gemeente is ingekleurd als landschappelijk waardevol agrarisch gebied, het zuiden als agrarisch gebied.

De kern van Herk-de-Stad, Schulen en Berbroek zijn bestemd als *woongebieden*, die uitlopen in *woonzones met landelijk karakter*. Donk en Schakkebroek zijn ingekleurd als landelijk woongebied. In elke deelgemeente is er minstens één *woonuitbreidingsgebied* gelegen. De woonuitbreidingsgebieden sluiten aan bij de bestaande bebouwingstructuur. Alle types woongebieden samen nemen 664 ha of 15,5% van de totale oppervlakte in beslag.

De *natuurgebieden, -reservaten en parkgebieden* in de gemeente (4% van de opp.) zijn overwegend ten noorden van de N2 gelegen. Het betreft voornamelijk kleinere gebieden, uitzondering is het natuurgebied en aansluitend het parkgebied ten oosten van de kern Herk en het natuur- en parkgebied "Gasterbos" te Schulen.

In het noorden van de gemeente is het Schulensmeer en direct aanpalende omgeving ingekleurd als *gebied voor wachtbekken*. Deze zone voor wachtbekken neemt een oppervlakte in van 176 ha (4% van de oppervlakte).

Binnen de gemeentegrenzen zijn er drie *recreatiegebieden* ingekleurd. Ten oosten van het centrum van Herk-de-Stad situeert zich een gebied voor dagrecreatie De Doelen. Het recreatiegebied sluit via een buffer aan op het woongebied van Herk-de-Stad. Het recreatiegebied in Schulen wordt volledig ingenomen door een sportcomplex. Langsheen de spoorweg in Berbroek tegen de oostelijk gemeentegrens bevindt zich een gebied voor dagrecreatie. In het gebied zijn er weekendverblijven gelegen.

Ten noorden van de N2, ter hoogte van Herk-de-Stad bevindt zich een *industriegebied* van 27 ha. Het gebied is volledig ingenomen. Langs de N2 en in het centrum van Donk zijn er een aantal kleine *zones voor ambachtelijke bedrijven of KMO's* gelegen.

2.2. BPA's

Kaart 1.4 - Situering van de BPA's.

Hierna wordt een overzicht gegeven van de ruimtelijke uitvoeringsplannen op gemeentelijk niveau. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de rechtsgeldige BPA's en de BPA's in opmaak.

Rechtsgeldige BPA's

BPA nr. 1A "Vandelaer" – M.B. 07.02.1984.

Het BPA is gelegen ten oosten van de Hasseltsestraat-Ridderstraat of de kern van Herk-centrum. Het BPA is volgens het gewestplan gelegen in woongebied. Het BPA bevat ook een onteigeningsplan.

Doel: Opgemaakt ter vervanging van het BPA nr.1 Vandelaer (i.f.v. de uitbouw van Herk-centrum in oostelijke richting).

Met het BPA nr. 1A werden de stedenbouwkundige voorschriften gewijzigd.

Realisatiegraad: Het BPA is grotendeels gerealiseerd.

BPA nr. 4B "Centrum" wijziging – M.B. 17.08.1992.

Het BPA is gelegen ten westen van de Hasseltsestraat-Ridderstraat, in de kern van Herk-centrum. Het BPA is volgens het gewestplan volledig gelegen in woongebied.

Doel: aanpassing van de gewijzigde herwaarderingsoperaties en de gewijzigde eigendomsstructuren

Realisatiegraad: Praktisch volledig gerealiseerd, op het onbebouwd perceel langs de Dr. Vanweddingenlaan en de afbouw van de hoek Diestsesteenweg-Guldensporenlaan en de hoek Hasseltsestraat-Guldensporenlaan na.

BPA nr. 5 "Schakkebroek – kerkhof" – K.B. 19.11.1969

Doel:aanleg van het kerkhof

Realisatiegraad: gerealiseerd

BPA nr. 6B "Uitbreiding industrieterrein Daelemveld" – M.B. 24.01.1994

Volgens het gewestplan is het BPA gelegen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied en grenst het aan de noord-westelijke grens van het bestaande industrieterrein Daelemveld langsheen de N2. Het BPA bevat ook een onteigeningsplan

Doel: uitbreiding van het bestaande maar volzette industrieterrein Daelemveld.

Realisatiegraad: volledig gerealiseerd

BPA nr. 12 "Sportzone-Heerlestraat" – M.B. van 04/01/1983

Dit BPA is gelegen in Berbroek, tussen de Grotestraat en de Heerlestraat. Het is een BPA opgemaakt volgens Art. 17. De gewestplanbestemming is landbouwzone. Het BPA bevat ook een onteigeningsplan

Doel: aanleg voetbalterrein Berbroek

Realisatiegraad: volledig gerealiseerd

BPA's in opmaak

Momenteel loopt in Herk-de-Stad de procedure voor één BPA:

BPA Daelersveld

Het BPA Daelersveld situeert zich tussen de N2 en de Diestsesteenweg. Het BPA omvat het oostelijk deel van het woonuitbreidingsgebied dat aansluit op het noorden van Herk-centrum (ca. 14 ha).

Doel: Het BPA wordt opgemaakt met het oog op de realisatie van een gemengde woonwijk (25% sociale huisvesting), de uitbreiding van 2e schoolcampus Diestsesteenweg en de bouw van een sporthal (gemeenschappelijk project van de scholengemeenschap en het gemeentebestuur). De hoofdontsluiting zou gericht worden op de N2.

Het oostelijk gedeelte van het woonuitbreidingsgebied (± 14ha) is vrijgegeven via toepassing van de omzendbrief RO/2002/03 (principeel akkoord bij besluit van de bestendige deputatie dd. 10.07.2003) met het oog op de realisatie van een gemengde woonwijk (25% sociale huisvesting), uitbreiding scholencomplex en bouw van een sporthal.

2.3. Habitatrichtlijn- en vogelrichtlijngebieden

Kaart 1.5 - Habitat- en vogelrichtlijngebieden.

Binnen Vlaanderen zijn een aantal speciale beschermingszones (SBZ) aangeduid in opvolging van de Europese richtlijnen i.v.m. de vogelstand en de instandhouding van natuurlijke habitats van flora en fauna. De habitat- en vogelrichtlijngebieden (SBZ-H en SBZ-V) maken deel uit van het Europees ecologisch 'Natura 2000-netwerk' en zijn aangeduid door de Vlaamse Regering in toepassing van de Europese vogel- en habitatrichtlijn²⁰. De habitatrichtlijn²¹ heeft tot doel de biodiversiteit in de lidstaten te behouden en streeft naar de instandhouding en het herstel van de natuurlijke habitats en de wilde fauna en flora die hier deel van uit maken. De vogelrichtlijn²² heeft tot doel de instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de lidstaten te bevorderen.

Het noorden van het grondgebied van de gemeente Herk-de-Stad is gelegen in het EG-vogelrichtlijngebied nr. 23 "Demervallei" en in het habitatrichtlijngebied "Demervallei" ²³. Beide gebieden overlappen elkaar grotendeels. Het vallei-gebied wordt gekenmerkt door ruigten, moerassen, riet- en zeggevelen, heiden, heiderelicten, vijvers, oude riviermeanders, turfputten, loofbossen, holle wegen en broekbossen. Het gebied met aangrenzende Diestiaanheuveld wordt gekenmerkt door een groot aantal broedvogelsoorten en is een belangrijk doortrek- en pleistergebied voor veel vogelsoorten.

Het decreet Natuurbehoud bepaalt dat ieder plan dat een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een vogel- of habitatrichtlijngebied veroorzaken, dient onderworpen te worden aan een passende beoordeling.

---

²⁰ Besluit van de Vlaamse Regering dd. 24.04.2002 (BS 17.08.2002).

²¹ Op 21 mei 1992 werd de Europese richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna uitgevaardigd.

²² Op 2 mei 1979 werd de Europese richtlijn 79/409/EEG inzake het behoud van de vogelstand uitgevaardigd.

²³ www.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/natura2000 Natura-2000 gebiedscode vogelrichtlijngebied Demervallei BE3.16; Natura-2000 gebiedscode Demervallei habitatrichtlijngebied BE2400014

2.4. Vlaams ecologisch netwerk

Gebieden van het VEN

Kaart 1.6 – Gebieden van het VEN.

Met het Natuurdecreet van 1998 werd het startschot gegeven voor een vernieuwd natuurbeleid. Dit decreet bepaalt de krachtlijnen voor het natuurbeleid dat de Vlaamse overheid wil voeren. Het uitgangspunt is dat de natuur in Vlaanderen, zowel binnen als buiten de natuurgebieden, niet verder achteruit mag gaan. Om belangrijke en waardevolle natuurwaarden in natuurgebieden te behouden, te ontwikkelen en te versterken, zijn aangepaste maatregelen per gebied noodzakelijk. Eén van de belangrijkste gebiedsgerichte maatregelen is de ontwikkeling van een netwerk van uiterst waardevolle en gevoelige natuurgebieden, met name het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON).²⁴

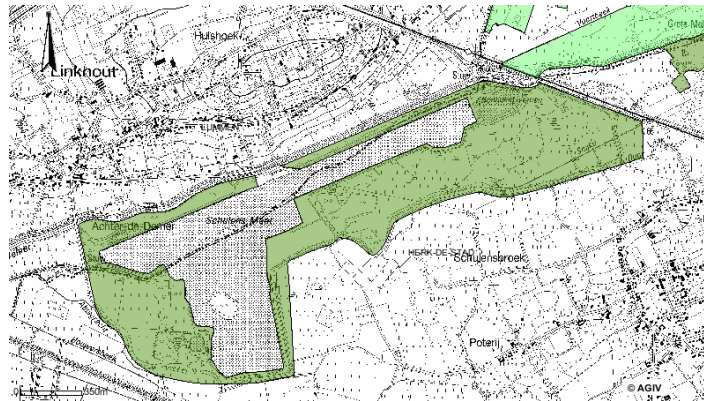
Het VEN is de ruggengraat van de natuurlijke structuur en bestaat uit gebieden met een hoge natuurkwaliteit. Natuurbehoud en -ontwikkeling komen er op de eerste plaats. Het Natuurdecreet bepaalt dat enkel gebieden met een 'groene bestemming' op het gewestplan opgenomen kunnen worden in het VEN. Het VEN zal opgebouwd zijn uit 'Grote Eenheden Natuur' (GEN's) en 'Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling' (GENO's). Het IVON wordt aangewezen om de natuurgebieden van het VEN zoveel mogelijk met elkaar te verbinden en te ondersteunen. Natuur komt er samen met andere functies, zoals landbouw, bosbouw en recreatie, voor. In VEN- en IVON-gebieden gelden bijkomende maatregelen voor de bescherming en de ontwikkeling van de aanwezige natuurwaarden.

Op 27 juni 2003 heeft de Vlaamse regering het voorontwerp van besluit van het Vlaams Ecologisch Netwerk, met een eerste selectie van VEN-gebieden, goedgekeurd. Het IVON wordt in een latere fase afgebakend.

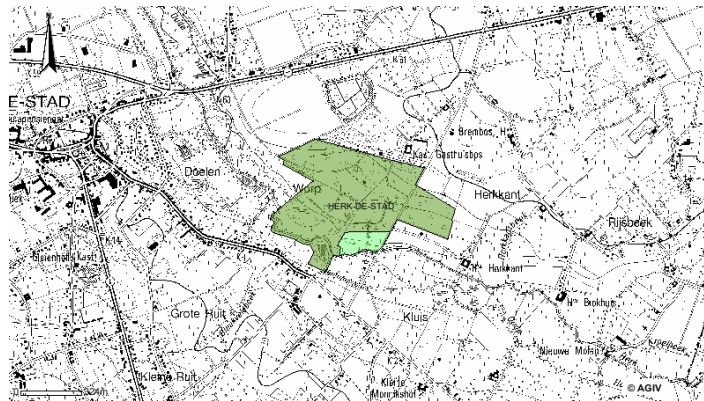
Vier GEN-gebieden situeren zich (gedeeltelijk) op grondgebied van Herk-de-Stad:

---

²⁴ Bron: www.ven-ivon.be

- Het Schulensbroek (code: 436) is in het noorden van de gemeente gelegen. Het is een uitgestrekte binnenpolder van ruim 1.000 ha. Verschillende waterlopen vloeien er samen. Structuurbepalend zijn het wachtbekken rond het Schulensmeer, de beemden en de kleine landschapselementen. Het gebied is een belangrijk doortrek- en pleistergebied voor veel vogelsoorten.

- Het GEN 'de Herk' (code: 428) bestaat uit verschillende ruimtelijk gescheiden natuurgebieden, die met elkaar verbonden zijn via de rivier de Herk. Een gebied op grondgebied van Herk-de-Stad is gelegen ten oosten van de kern van Herk-de-Stad. De natuurwaarden zijn ecologisch gebonden aan de Herk.

- 'De Middenloop Demer' (code: 435) wordt gekenmerkt door een rivierstructuur die bijna volledig door mensen is gevormd. Het landschap wordt gekenmerkt door graslanden, grote vijvers, bossen en populieraanplantingen. Langs de Demer liggen zeer waardevolle, historische stabiele bossen, vooral in kasteeldomeinen. Dit GEN is grotendeels echter op grondgebied van de buurgemeente Lummen. Enkel in de noordoostelijke hoek van Herk-de-Stad overschrijdt dit gen de gemeentegrens.
- Het GEN 'De Getevallei te Geetbets' (code: 540) is gelegen in de brede en van nature uit voedselrijke vallei van de Grote Gete. Het is een gebied met sterk schommelende waterstanden. Dit GEN is grotendeels gelegen op grondgebied van de gemeente Geetbets. Slechts een klein stukje ten zuiden van de Vanhamonthoeve is gelegen op grondgebied van de gemeente Herk-de-Stad.

Alle VEN-gebieden worden afgebakend in reeksen van gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen, die gebiedsgericht bestemmingswijzigingen doorvoeren. Deze bestemmingswijzigingen worden onderbouwd vanuit de globale ruimtelijke

visie op de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur voor Vlaanderen, dit om de gelijktijdigheid en gelijkwaardigheid te kunnen garanderen. Op die manier wordt er stapsgewijs via een continu lopend proces geëvolueerd naar 750.000 ha agrarisch gebied, 150.000 ha natuur- en reservaatgebied, 53.000 ha bosgebieden en 34.000 ha andere groengebieden.

Gewestelijk RUP voor het GEN-Schulensbroek

Kaart 1.7. - Afbakening gewestelijk RUP GEN-gebied Schulensbroek.

Van de vier bovenstaande GEN-gebieden (deels) gelegen op grondgebied van Herk-de-Stad, is er enkel voor het GEN 436 'Het Schulensbroek' reeds een goedgekeurd ruimtelijk uitvoeringsplan (gew. RUP). Dit gewestelijk RUP werd vastgesteld bij BVR 4 februari 2005.

Voor de andere GEN-gebieden is de opmaak van gewestelijke RUP's opgestart.

2.5. Erkende natuureservaten

In het centrale gedeelte van het Schulensbroek werd er ongeveer 200 ha erkend als natuureservaat bij Koninklijk Besluit. Natuurpunt Beheer heeft 80% van de gronden in eigendom.

2.6. Beschermd monumenten en landschappen

Kaart 1.8 - Beschermd monumenten en landschappen.

In Herk-de-Stad zijn er talloze historisch waardevolle gebouwen: verschillende parochiekerken, kastelen met aanliggende parken, breedhuizen van het enkel- en dubbelhuistype, 18de - 19de eeuwse herenhuizen, talrijke gaaf bewaarde hoeven in vakwerk,... Slechts een fractie hiervan heeft een beschermd statuut.

Beschermd monument

Er zijn 12 beschermde monumenten gelegen in de gemeente.

- Amandinahuis: voormalige hoeve bestaande uit woning, stallen, schuur en aanhankelijkheden rond rechthoekig erf, MB 23 mei 2002
- Gasterbos: kasteeldomein Gasterbos met park, kasteel, kasteelaanhorigheden, moestuin en rustiek paviljoen, MB 6 oktober 2003
- Hoeve met losstaande bestanddelen (Heidestraat19, Berbroek): hoeve met vleugels aan weerskanten van een erf, aan straatzijde afgesloten met een muurtje, MB 28 februari 2002

- Dekenij: gevels en bedaking van de huidige dekenij (sinds 1839 dekenij, voorheen Rijkswachtkazerne), MB 28 juli 1983
- O.L.V.-kerk, Kapel op kerkhof, kerkhofmuur, hek (Donk): MB 19 augustus 1985
- Mouttoren voormalige brouwerij 'De Ster': gelegen aan Grote Baan 87 (Herk-de-Stad), MB 18 november 1991
- Parochiekerk St-Martinus: gelegen op de Markt Herk-de-Stad, MB 28 juli 1983
- Pastorie (Donk): KB 12 april 1974
- St-Jan-Baptistkerk (Schulen): oude toren met zijn bijgebouwen, KB 3 juni 1950
- Voormalig gemeentehuis op de Markt in Herk-de-Stad, MB 28 juli 1983
- Voormalige mouterij en stokerij: gebouwen van de voormalige mouterij en stokerij (Markt, Herk-de-Stad) (vanaf ca. 1900 Rijkswachtkazerne), MB 28 juli 1983

Beschermd stads- of dorpsgezicht

In de gemeente zijn er twee beschermde dorpsgezichten gelegen:

- Hoeve en omgeving (Heidestraat 19, Berbroek): de hoeve met de losstaande bestanddelen en de omliggende omgeving, MB 31 mei 2002
- Omgeving Amandinahuis (Schakkebroek): de omgeving van het Amandinahuis, MB 23 mei 2002

Beschermd landschap

Er is één beschermd landschap op grondgebied van de gemeente gelegen:

- De Pierpont (Herk-de-Stad): Boomkwekerij De Pierpont, MB 23 maart 1987

3. Sectorale beleidsdocumenten

3.1. Gemeentelijk Natuurontwikkelingsplan Herk-de-Stad

Het gemeentelijk natuurontwikkelingsplan (GNOP) Herk-de-Stad dateert van juni 1996. Met de opmaak van het GNOP heeft de gemeente zich geëngageerd tot het voeren van een gemeentelijk natuurbeleid waarbij de versterking van natuurwaarden voorop staat.

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van alle relevante gebiedsgerichte actiepunten, zoals opgenomen in het actieprogramma van het GNOP. In de laatste kolom is aangeduid of deze acties ook gerealiseerd zijn.

Tabel 1 – Gebiedsgerichte actiepunten van het GNOP en de realisatie ervan.

Gebied	Relevante acties voor het GRS	Realisatie
Schulensbroek	– inrichting van een natuur-educatief leerpad	ja
	– promoten van kleine landschapselementen (KLE's), vooral meidoornhagen, knotwilgen, poelen	ja
Demervallei	– promoten van KLE's lineaire elementen (knotwilgen)	ja
Herkvallei	– opmaak landschapsintegratieplan + afsluiten van overeenkomsten met eigenaar vidvij-vercomplex 'De Doelen'	neen
	– onderzoek tot juridische bekrachtiging van de bestemming voor de gebieden 'De Kluis' en de naaste omgeving van de 'Nieuwmolen' en Monnikshof	neen
	– promoten van KLE's, vooral lineaire elementen (hagen)	ja
Vallei van Gete en Melsterbeek	– Vallei van de Gete: onderzoek maatregelen m.b.t. natuurontwikkeling in overleg met de gemeente Halen	neen
	– promoten van KLE's, vooral knotwilgen en natte biotopen	ja
Agrarisch gebied Schulens-Berbroek	– onderzoek verweving of ingebruikneming van 'Gasthuisbos' en/of onderzoek juridisch vastleggen bestemming	ja
Ruilverkavelingsgebieden Donk en Schakkebroek	– opmaken plan met herstellende landschapswerken in ruilverkavelingen Donk + Schakkebroek	ja (+uitvoering)
	– ruilverkaveling Donk: behoud van bestaande solitaire landschapselementen	ja
	– ruilverkaveling Schakkebroek: behoud en herstel van bestaande lineaire solitaire landschapselementen	ja
	– opstellen en uitvoeren van inrichtingsplan gesaneerd stort 'Het Ven' met natuur-educatief karakter	
industrieterrein en zones voor	– opleggen van specifieke bouwvoorwaarden i.v.m. landschappelijke integratie en	ja

kmo	groenvoorziening bij nieuw af te leveren bouwvergunningen		
	– aanleg en onderhoud bufferzone tussen industriezone en de nieuwe bedding van de Herk	ja	(onderhoud niet)
Resterende gebieden	– aanleg poel met educatief karakter (Olmenhof)	ja	
	– maatregelen tot het terug leefbaar maken van 'de Graaf' in het Olmenhof	ja	
	– opstellen en uitvoeren plan tot landschappelijke integratie van het restant van de Vezer inclusief binnengebied	ja	

3.2. Mestactieplan

In uitvoering van de Vlare-II-wetgeving, werden dd. 01.01.1996 gemeenten ingedeeld o.b.v. hun mestproductie via het mestactieplan (MAP) en werden nieuwe kwetsbare zones voor water afgebakend. Herk-de-Stad is geheel gelegen in gebied met bewarende maatregelen waar preventieve maatregelen zich opdringen. De vermelding van het mestactieplan in het kader van het structuurplan is van belang omdat bemestingsnormen gekoppeld zijn aan de bestemmingen op het gewestplan.

3.3. Ruilverkavelingsgebieden Donk en Schakkebroek

Kaart 1.9 - Situering ruilverkavelingsgebieden in Herk-de-Stad.

Ruilverkavelingen werden initiëel doorgevoerd ter verbetering van de agrarische bedrijfsstructuur, die bijzonder versnipperd en kleinschalig was. Deze economische rationalisering ging dan ook in de eerste plaats gepaard met een schaalvergroting en herinrichting van de ruimte. Het gebied met een bijna historische agrarische structuur werd hierdoor grondig gewijzigd. Geografisch, ecologische en cultuur-historische elementen werden niet erkend. Kenmerkend voor deze fase waren de vergroting van de percelen tot regelmatige blokken; een betere aansluiting en bereikbaarheid van de percelen t.o.v. de exploitatiezetel; verbreding, rechttrekking en verharding van de wegen; het opruimen van 'nutteloze' elementen zoals hagen, houtkanten, taluds en holle wegen; rechttrekking van beken en sloten met versteviging van de oevers; verbetering van de bodem door drainage; enz. Algemeen leidde dit tot een landschap met een meer open karakter, een uniforme structuur van het landschap en het verlies van vele natuurwaarden.

Op grondgebied van de gemeente Herk-de-Stad zijn er ten zuiden van de N2 (Diest-Hasselt) twee ruilverkavelingen gelegen: het betreft de hoger gelegen gebieden tussen de rivieren Gete en Herk in Donk en in Schakkebroek. De ruilverkavelingsgebieden Schakkebroek en Donk situeren zich in de driehoek Sint-Truiden – Hasselt – Diest en liggen op grondgebied van de gemeenten Herk-de-Stad, Hasselt en Nieuwerkerken.

Het ruilverkavelingsgebied Donk is enkele decennia ouder dan dat van Schakkebroek en had een drastischere invloed op het milieu en het landschap. Het artificieel karakter verhoogde sterk en de natuurwaarden werden praktisch tot nul

herleid. In de ruilverkaveling Schakkebroek werd meer rekening gehouden met de landschapsecologische waarden, maar door de aanleg van de ruilverkavelingswegen zijn ook hier vele natuurwaarden verloren gegaan.

De laatste jaren groeide het besef voor het instandhouden en beschermen van de resterende natuur- en landschapswaarden binnen deze twee ruilverkavelingsgebieden. Er werd een studie²⁵ opgemaakt, waarin inrichtingsvoorstellen werden uitgewerkt inzake landschapsherstel en groenontwikkeling in deze ruilverkavelingsgebieden. Deze inrichtingsvoorstellen herstellen het landschap en versterken de huidige structuur van het gebied in relatie tot de gebieden ten noorden en ten zuiden ervan. De voorstellen betreffen voornamelijk het aanplanten van kleine landschapselementen of KLE's (houtkanten, hagen, bomenrijen of solitairen, grachten, hoogstam,...) langs wegen, waterlopen en perceelsgrenzen, erfbeplanting rond hoeves, aanplanten van buffergroen rond serres en het herinrichten van historische poelen.

3.4. Integraal waterbeleid: DuLo-waterplannen en watertoets

In de Europese Kaderrichtlijn Water worden de krijtlijnen van het toekomstige integraal waterbeheer in Europa geschetst²⁶. Het belangrijkste principe dat Europa hierbij naar voren schuift is de stroomgebied-benadering. In Vlaanderen implementeert men de Europese Kaderrichtlijn Water via het decreet integraal waterbeleid²⁷.

DuLo-waterplannen

In het decreet integraal waterbeheer worden drie niveaus onderscheiden in de organisatie van het waterbeleid in Vlaanderen: het stroomgebied, het bekken en het deelbekken. Het stroomgebied van Vlaanderen bestaat uit 11 bekken. Voor elk bekken wordt een bekkenbeheersplan opgesteld door de Vlaamse overheid.

Elk bekken bestaat op zijn beurt uit deelbekkens. Voor de gemeente is het niveau van een deelbekken zonder twijfel het belangrijkste. Voor elk deelbekken werken gemeenten, provincie(s) en –in voorkomend geval- Waterringen samen aan de opmaak van een actieplan voor het waterbeheer, het zgn. duurzaam lokaal waterplan of kortweg DuLo-waterplan.

Het DuLo-waterplan bevat concrete acties op korte en middellange termijn. Het is een actieplan met de nadruk op haalbare en doelgerichte acties, die opgebouwd zijn rond zeven items:

- hemelwater vasthouden,
- lozingen saneren,
- infrastructuur voor riolering en waterzuivering verbeteren,
- diffuse verontreiniging voorkomen,
- erosie en sedimenttransport beheersen,
- waterlopen duurzaam beheren,

---

²⁵ Libost-groep en Lisec – Ruilverkaveling Schakkebroek. Studie van Landschapsherstel en Groenontwikkeling. In opdracht van VLM Diest.

²⁶ Bond Beter Leefmilieu (2002) Gemeentelijke handleiding Integraal Waterbeheer

²⁷ Het decreet integraal waterbeleid van 18 juli 2003 betreffende het algemeen waterbeleid (Belgisch Staatsblad 14 november 2003).

- (drink)water zuinig gebruiken.

Het grondgebied van Herk-de-stad valt onder 3 deelbekkens:

- Beneden-Gete
- Herk
- Zwarte beek

en 4 waterschappen

- Zwarte Beek en Mangelbeek
- Bovenstroom Demer
- Herk en Mombeek
- Melsterbeek

Het DuLo-waterplan 'Deelbekken Melsterbeek' wordt reeds opgemaakt. Hiervoor werd een interbestuurlijke samenwerking opgezet tussen de gemeenten Herk-de-Stad, Gingelom, St.-Truiden, Nieuwerkerken, Geetbets en de Watering van St.-Truiden.

Voor de overige drie deelbekkens is een samenwerkingsovereenkomst afgesloten tussen de verschillende partners, waarna de opmaak van de DuLo-waterplannen kan starten.

Waterbeheer

Kaart 1.10 – overstromingsgevoelige gebieden

De ruimtelijke ordening en het bodemgebruik zijn momenteel niet goed afgestemd op de waterhuishouding. Het decreet integraal waterbeheer voorziet daarom een consequent en onderbouwd adviesbeleid in de invoering van het instrument "de watertoets": bebouwingen en verkavelingen worden getoetst aan het overstromingsgevaar. Gezien de ligging van Herk-de-Stad aan de samenvloeiing van Demer, Herk en Gete en de regelmatige confrontaties met wateroverlast zal de gemeente in de toekomst ongetwijfeld geconfronteerd worden met de watertoets.

De watertoets kent een ruim toepassingsgebied, van vergunningen tot plannen. Op planniveau speelt de watertoets een preventieve rol omdat het zeer vroeg in het planningsproces problemen kan aanduiden.

Overstromingsgevoelige gebieden geven de nodige ruimte voor water weer en dus ook te vrijwaren ruimte voor een goed functionerend watersysteem. De natuurlijke (NOG²⁸) en actuele (ROG²⁹) overstromingsgebieden worden sinds 2000

---

²⁸ Van nature overstroombare gebieden (NOG) geven de ruimte weer die waterlopen permanent of periodiek zouden innemen in afwezigheid van de in Vlaanderen veelvuldig gebouwde kanaliserende en beschermende infrastructuur. Zij worden afgebakend o.b.v. sporen in de bodem van historische overstromingen vanuit waterlopen (valleigebieden) of de zee (polders). Samen bedekken ze ruim 20% van het Vlaamse grondgebied.

in kaart gebracht door AMINAL (afdeling water) i.s.m. AROHM (afdeling ruimtelijke planning). Deze gebieden worden planmatig vastgelegd in (deel)bekkenbeheersplannen en juridisch verankerd via ruimtelijke uitvoeringsplannen. De watertoets voorkomt dat ruimtelijke beleidsbeslissingen een negatieve impact inhouden voor het vasthouden, bergen en afvoeren van water in een (deel)stroomgebied. Zo kunnen bijvoorbeeld verharde oppervlakten worden beperkt, gescheiden rioleringsstelsels uitgebouwd en de infiltratie van hemelwater hersteld. Bebouwing in de winterbedding van een rivier impliceert bijvoorbeeld een hoge kans op wateroverlast en wordt vermeden. Risicogebieden voor overstroming situeren zich hoofdzakelijk in het Demerbekken ten noorden van de N2. Bijkomend van belang zijn de dwarsende beekvalleien die eveneens zijn aangeduid als risicogebied nl.

- Beekvallei Herk, ten oosten van de omleiding van Herk-de-Stad
- Zijtak van de Herk, ten westen van de omleiding van Herk-de-Stad.

3.5. Gemeentelijk woonbehoefterapport (2001)

Op 2 juli 2001 keurde de gemeenteraad de woonbehoeftestudie voor Herk-de-Stad goed. Vervolgens werd deze woonbehoeftestudie voor advies opgestuurd naar de Afdeling Ruimtelijke Planning in Brussel (Advies dd. 17/04/2003 – RP 4.16/71024/101.1). Hieronder worden de conclusies en de aandachtspunten voor het GRS zoals geformuleerd in dit advies, weergegeven.

Conclusies m.b.t. de afweging behoefte-aanbod

“ Rekening houdend met de realisatiegraad van 60 à 80% van het mogelijke aanbod wordt ervan uitgegaan dat het beschikbare aanbod in de woonzones (580) volstaat om de behoefte tot tenminste 2007 (470) op te vangen. De projecten in uitvoering en diegene die op stapel staan in woonuitbreidingsgebied langs reeds uitgeruste wegen (Ganzenhoek en Lindeboomwijk met in totaal 60 woningen) bieden een nog ruimere marge om aan de lokale woonbehoefte te voldoen.

Het daarop bijkomend aansnijden van nog niet uitgerust woonuitbreidingsgebied is bijgevolg niet nodig in de periode tot 2007.

Het enerzijds inplanten van buurtvoorzieningen (scholen, sportinfrastructuur, enz.) in woonuitbreidingsgebied betekent niet dat die oppervlakte elders kan gecompenseerd worden voor woningbouw. Dergelijke voorzieningen maken immers inherent deel uit van het bebouwde weefsel van de woonkernen.

Het anderzijds bestemmen van zonevreemde woningen naar woonzone dient elders niet gecompenseerd te worden in het woongebied. Het betreft immers woningen die deel uitmaken van de bestaande nederzettingstructuur.”

Aandachtspunten voor het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan

- De woonbehoeftestudie is een goede studie die vele elementen t.a.v. het wonen bevat om de opmaak van een geactualiseerd ruim-

---

²⁹ Recent overstroombare gebieden (ROG) geven de ruimte weer die recent (1998-2000) werd overtroemd. Deze gebieden werden afgebakend o.b.v. anamooig kaartmateriaal afkomstig van diverse bronnen. ROG liggen veelal binnen NOG, maar kunnen ook daarbuiten voorkomen als gevolg van cultuurtechnische ingrepen.

- telijk structuurplan mogelijk te maken. Een beperkte bijstelling van de gegevens m.b.t. de behoefteberekening (in het bijzonder de frictieleegeestand) en de berekening van het aanbod (in het bijzonder van de gehanteerde realisatiegraden) is evenwel noodzakelijk. Deze bijstellingen hebben echter wel een impact op de conclusies m.b.t. de behoefte tot het aansnijden van bijkomende woonuitbreidingsgebieden om de lokale woonbehoeften op te vangen. De beleidsopties terzake dienen dan ook herbekeken te worden.
- Het is niet duidelijk welke tijdshorizon in de studie wordt bedoeld met 'korte' en 'middellange termijn'.
  - Voor de verwerking in het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan is het tevens nuttig een overzichtskaartje op te nemen met de aanduiding van de nog onbebouwde delen van de woonuitbreidingsgebieden samen met de andere projecten in de woon-programmatie.

3.6. Mobiliteitsplan (goedgekeurd in gemeenteraad van 12 februari 2001)

Het plan is opgemaakt in een samenwerking met het Vlaams gewest, De Lijn en het gemeentebestuur. Het volledige mobiliteitsplan (oriëntatienota, scenario's en beleidsplan) werd door de provinciale auditcommissie definitief goedgekeurd op 24 oktober 2000. De gemeenteraad keurde het beleidsplan goed in zitting van 12 februari 2001.

Categorisering van de wegen

In het mobiliteitsplan werd een categorisering van de wegen uitgebouwd, die geënt is op de bepalingen uit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, het Provinciaal Structuurplan Limburg en het gemeentelijk structuurplan uit 1989. De categorisering zoals deze is opgenomen in het goedgekeurd beleidsplan, wordt overgenomen in dit structuurplan. De categorisering wordt ingevoegd in de gewenste verkeers- en vervoerstructuur.

Opties fietsverkeer

In het mobiliteitsplan van Herk-de-Stad is een fietsroutenetwerk uitgewerkt, dat wordt ingepast in de bovengemeentelijke fietsnetwerken. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen een functioneel en een toeristisch netwerk. Concreet worden de wegen binnen het netwerk onderverdeeld in 3 stelsels:

- verbindend stelsel voor doorgaande fietsverbindingen op stads- of bovenregionaal niveau
- verdelend stelsel voor fietsverbindingen op wijkniveau
- ontsluitend stelsel voor fietsverbindingen op buurtniveau

Het fietsroutenetwerk met de categorisering wordt ingevoegd in de gewenste verkeers- en vervoerstructuur.

Opties voetgangersverkeer

Het voetgangersverkeer vervult een voornamelijk rol in de centrum- en woongebieden. In hoofdzaak in deze gebieden wordt een voetgangersnetwerk opgebouwd. Volgende opties worden hierbij naar voren geschoven:

- de heraanleg van de Markt en de verschillende toegangswegen en het verhogen van het comfort op de diverse bestaande doorsteken tussen de bouwblokken in het Herkse centrum;
- het creëren van een verbinding tussen het industrieterrein Daelemveld en het centrumgebied van Herk (barrièrewerking van de N2 'opheffen');

- het herstellen van sommige voetpaden in de dealkernen Donk, Schakkebroek en Berbroek;
- het voorzien van voetpaden en oversteekvoorzieningen aan alle schoolomgevingen, met prioriteit voor deze die gelegen zijn in het centrum van de stad.

Opties openbaar vervoer

De grootte-orde van Herk-de-Stad biedt onvoldoende draagkracht om een eigen wensstructuur voor het busnet op te hangen. In het beleidsplan wordt een heroriëntering van het openbaar vervoer voorgesteld. Aandacht zal besteed worden aan de bediende lijnen (tracé's), de halteplaatsen en frequenties van bedieningen. Het gewenste netwerk openbaar vervoer zal overgenomen worden in de gewenste verkeers- en vervoerstructuur.

Verkeerscirculatieplan Herk centrum

In het mobiliteitsplan werd het Verkeerscirculatieplan (goedgekeurd door de gemeenteraad op 01.07.1996) als uitgangspunt hernomen en verder uitgewerkt. Dit Verkeerscirculatieplan gaat uit van een verkeersluw centrum, waarrond het (gemotoriseerd) verkeer geleid wordt via een ringlus (enkele richting- tegenwijzerszin, fietsers kunnen in beide richtingen). Het centrum blijft bereikbaar via een aantal luswegen: naar het centrum kan men via de Diestsestraat en de Sint-Truidensesteenweg, uit het centrum kan via de Hasselstesesteenweg en de Ridderstraat.

Parkeerbeleid

Enkel voor Herk centrum werd een parkeerbeleid uitgewerkt. Voor Herk centrum wordt het stand still principe nageleefd. Dit betekent dat het totale aantal parkeerplaatsen in Herk centrum niet zal toenemen. Wijzigingen inzake spreiding en het voeren van een regulerend en gedifferentieerd tariefbeleid zijn wel mogelijk.

In het kader van het Centrumplan wordt langparkeren gebannen uit het eigenlijke centrumgebied. Randparkings aan de Vezerlaan en Dr. Vanweddingenlaan en het naschools parkeren op de schoolparkings dienen aan de behoefte te voldoen. Het sluiik- en berm parkeren wordt weggewerkt bij de heraanleg van het Herkse openbaar domein.

Beleid met betrekking tot zwaar vervoer

Het zwaar en doorgaand verkeer wordt uit het centrum geweerd en omgeleid via de Doelstraat en de Pierpontstraat. Conflicten op de N2 tussen zwaar of manoeuvrerend verkeer versus snel of doorgaand verkeer moeten vermeden worden.

IV. Basisstructuur van de gemeente

Vooraleer dieper in te gaan op de verschillende deelstructuren van het ruimtelijk onderzoek, is het van belang om de basisstructuur van de stad toe te lichten. Hierbij stellen we ons de vraag welke dominante processen er aan de basis liggen van het huidig uitzicht van Herk-de-Stad. Op die manier zal ook duidelijk worden welke elementen een structuurbepalende rol hebben in het ruimtelijk functioneren van de stad. Omwille van hun structurerende functie, zullen het juist deze elementen zijn die we nodig hebben bij het uittekenen van de ruimtelijke visie.

1. Fysisch systeem

Het fysisch-geografisch systeem is van belang geweest bij de ontwikkeling en groei van de gemeente. Bodem, reliëf en hydrografie beïnvloeden namelijk verschillende factoren zoals natuur, landbouw en nederzettingenpatroon.

1.1. Bodem, reliëf en hydrografie

Bodem

Herk-de-Stad ligt in het overgangsgebied tussen de Zand- en de Leemstreek. De bodem is samengesteld uit een middelmatig vruchtbare zandleemlaag, die rust op een ca. 10 m dikke zand-kleilaag. Deze kleilaag is ondoordringbaar: het geïnfilterde water wordt tegengehouden door de kleilaag en zorgt voor een vochtige bodem. Op bepaalde plaatsen ontstaan bronnen.

Hydrografie

Kaart 1.11 – Waterlopen

Herk-de-Stad wordt begrensd door de Gete in het westen, door de Demer in het noorden en wordt doorkruist door de Herk in zuidoost-noordwestelijke richting. Het stroomgebied van de Herk is rijk aan natuurlijke bronnen en heeft dan ook tal van zijbeken. Ook de Gete heeft een aantal zijbeken op grondgebied van Herk-de-Stad.

Na samenvloeiing met de Gete mondt de Herk uit in de Demer ter hoogte van de gemeente Halen. De Demer kent in de grenszone van Limburg en Vlaams-Brabant een gering verval: van 21 m in Schulen tot 20 m nabij Diest, 10 km verder. Als in een kluwen vloeien de belangrijkste zijrivieren van de Demer samen in de Demervallei. Tot vóór 150 jaar kon men er de beeklopen onmogelijk precies bepalen. Het valleigebied was één groot moeras.

Rond de monding van de Herk en de Gete is het landschap breed uitgestrekt en heeft het een typisch polderkarakter, goed voor 2000 ha broekland. Enkele natte plaatsen aan de rand werden ingeplant met Canadapopulieren. In de winter staan vele weiden en bossen onder water.

De beekvalleien in Herk-de-Stad zijn gevormd door laaglandbeken³⁰, die gevoed worden door oppervlaktewater dat via diverse greppels en grachten in de vallei terechtkomt. De oevers omvatten veelal moerassige planten met een grote opslagcapaciteit voor water wat de afvoer van de beek vertraagde. De stroomsnelheid is meestal lager dan 30 à 50

---

³⁰ Een laaglandbeek is een beek die geen echte bron heeft waar het water op één plek uit de grond opborrelt zoals in de bergen. Laaglandbeken hebben een groot oorsprongsgebied, waar het overtollige regenwater via kleine stroompjes en slotjes wordt afgevoerd. Als er een paar van die watertjes bij elkaar komen, hebben we een laaglandbeek.

cm/sec. Laaglandbeken zijn ecologisch belangrijk omwille van de karakteristieke en weelderige flora en kenmerkende fauna van stilstaande waters.

De valleien van de Demer, de Herk en de Gete ondergingen reeds een aantal cultuurtechnische ingrepen. Op verscheidene plaatsen werden de beekvalleien heraangelegd omwille van het functioneren van diverse watermolens. Hierdoor ontstonden op sommige plaatsen nieuwe waterlopen. Landbouwers op de aangrenzende gronden hebben eveneens een aantal beektracés in vaste banen geleid. In het begin van de 20e eeuw kregen de beken en de omgeving voldoende tijd om een ecologisch evenwicht te bereiken maar de laatste decennia werden de ingrepen steeds grootschaliger en frequenter doorgevoerd. Door de modernisering van de landbouwtechnieken werden verschillende beekvalleien ontwaterd en bemest wat veeteelt mogelijk maakte. Door deze drooglegging verdween de sponswerking van deze gebieden, waardoor in natte perioden de rivieren meer water te verwerken kregen. Ook andere menselijke activiteiten maakten het kwantitatieve en kwalitatieve waterbeheer steeds moeilijker en duurder met wateroverlast tot gevolg. De wateroverlast werd aangepakt door de kanalisatie van de rivieren. Hierdoor verdwenen vele dieren uit hun milieu. Een deel van de gebruikte kunstmest, ook van gebieden buiten de valleien, kwam in de beken en valleigebieden terecht met eutrofiëring en vervuiling als gevolg.

De beekvalleien van de Demer, de Gete en de Herk worden door tal van deze ingrepen alsmaar meer bedreigd maar bieden thans nog steeds goede mogelijkheden voor natuurontwikkeling.

De samenvloeiing van Demer, Herk en Mangelbeek wordt sterk beïnvloedt door het wachtbekken rond het Schuilenmeer.

Het fysisch-geografisch basisweefsel van de gemeente is van belang geweest bij de ontwikkeling en groei van de gemeente. Bodem, reliëf en hydrografie beïnvloeden namelijk verschillende factoren zoals natuur, landbouw en nederzettingsspatroon.

Reliëf

Kaart 1.12 – Reliëfkaart

Het reliëf helt zwak af in noordwestelijke richting naar de Demervallei (55m → 20m). De valleien van de Demer, de Herk en de Gete vormen een vlak landschap met uitgestrekte beemden³¹. Het resultaat is een heel zacht glooiend heuvel-landschap met hoogteliggingen die variëren tussen 20 en 50 meter. De reliëfovergangen zijn zeer geleidelijk. Hellingen komen wel voor in de nabijheid van beken, maar niet in die mate dat ze het landschap breken. Enkel langs de Wijerbeek ten oosten van Schakkebroek kan men spreken van een zekere hellingsgraad. Ook de westelijke zijde van de Kei-berg vormt een duidelijke helling in het landschap.

---

³¹ Beemden: natte weilanden

1.2. Landschap

Kaart 1.13 – Traditionele landschappen

Traditionele landschappen in Herk-de-Stad

Volgens de kaart van de traditionele landschappen in Vlaanderen³² is Herk-de-Stad gelegen in een uitloper van Vochtig Haspengouw. In het noorden ligt Herk-de-Stad in het traditionele landschap van de Demervallei, in het westen in het traditionele landschap van de Getevallei. Het traditionele landschap van de vallei van Herk en Mombeek doorsnijdt de gemeente in zuidoost-noordwestelijke richting.

Vochtig Haspengouw

In Vochtig Haspengouw vormt een golvend heuvelland versneden door asymmetrische valleien³³ en soms brede vlakten de hoofdstructuur. Typisch zijn de talrijke boomgaarden. Er zijn kleine dorpen en lineaire bewoning op de interfluvia. Dorpen en kasteelhoeven hebben een eigen bouwstijl. De open ruimte wordt gekenmerkt door een sterk wisselende omvang, begrensd door vegetatie (boomgaarden), topografie en bebouwing.

Demervallei-Getevallei-Herkvallei

De stroomgebieden van Demer, Gete en Herk worden gekenmerkt door brede alluviale vlakten met uiterwaarden, waterrijke gronden met (populier)aanplantingen en talrijke plassen. Karakteristiek zijn de grootschalige valleilandschappen.

Aangrenzende traditionele landschappen

Volgens de kaart van de traditionele landschappen in Vlaanderen is Herk-de-Stad gelegen op een punt waar Haspengouw, Kempen en Hageland elkaar raken. Ten westen van Herk-de-Stad strekt het Hageland zich uit. In het Hagelandse landschap vormen de (beboste) heuvelruggen en valleien met geassocieerde wegen en bewoningen de hoofdstructuur. Ten noorden van Herk-de-Stad ligt het Demerland, onderdeel van de Zuiderkempen. Het landschap in het Demerland wordt gekenmerkt door bossen en een golvende topografie versneden door (parallele) valleien.

---

³² Universiteit Gent, Vakgroep Geografie, Traditionele landschappen van het Vlaams Gewest, maart 2002

³³ Asymmetrische valleien zijn valleien waarvan de ene flank licht hellend is en de andere flank iets steiler is.

2. Historische ontwikkeling

Herk-de-Stad is een fusiegemeente. In 1971 fuseerden de gemeenten Herk-de-Stad (incl. Schakkebroek) en Donk, in 1977 de gemeenten Herk-de-Stad (zijnde Herk-de-Stad, Schakkebroek en Donk) en Schulen (zijnde Schulen en Berboek).

Herk-de-Stad wordt voor de eerste maal vermeld begin 12de eeuw. Het staat vast dat de stad haar naam heeft ontleend aan de rivier die er langs loopt. "Herk" is de naam van een zijrivier van de Gete en is afgeleid van het Keltische "Arca" of "kleine rivier". Het dorp kende een eerste ontwikkeling op een strategisch belangrijke plaats: het lag op de grens van het graafschap Brabant. Bovendien was het een handelscentrum dat vermoedelijk gevormd werd bij een belangrijk knooppunt van wegen, nl. de handelsweg Brugge-Keulen (de vorm van de markt loopt parallel aan deze weg) en de antieke weg Tongeren-Stevoort-Tessenderlo. Na een bloeiperiode van twee eeuwen begon het verval van de stad ten gevolge van belegeringen, innemingen en plunderingen van de strategisch gelegen stad, verschillende grote branden en meerdere pestepidemies.

Op de Ferrariskaart kan men duidelijk het omwalde ei-vormige centrum met drie toegangspoorten herkennen. Ook de structuur van het centrumstratenpatroon is nog duidelijk herkenbaar. De woningen buiten de vesten lagen verspreid. Het centrum is gelegen in het lager gelegen gebied ten oosten van de Gete en ten westen van de Herk, maar toch het dichtst bij de Herk. Omwille van de moerassige weiden rondom deze rivieren ontwikkelde de kern zich op enige afstand van deze rivieren. De beemden waren beeldbepalend doordat ze altijd beplant waren met populieren. Het zijn in feite vochtige, lager gelegen delen. De hoger gelegen gebieden werden ingebruik genomen als landbouwgrond en enkele boomgaarden. Graaf De Ferraris tekende op, dat de Demervallei $\frac{3}{4}$ van het jaar bedekt was met water. De rest van het landschap wordt gekenmerkt door akkers met hagen omgeven.

Schakkebroek is een naam van Frankische oorsprong en betekende "beweegbaar moeras". Op het einde van de 18de en het begin van de 19de eeuw groeide Schakkebroek zo zeer uit, dat het gehucht voorzien werd van een eigen kerk omdat de inwoners een 8-tal km moesten afleggen tot in Herk. In 1909 werd de O-L-Vrouwkerk voltooid. Sindsdien werd Schakkebroek steeds meer onafhankelijk en groeide het uit tot een 'echt' dorp.

Donk is één van de oudste parochies van Limburg. De eerste vermelding van 'Dungo' dateert van 741. Dungo is afgeleid van het germaanse 'dunga' wat betekent een kleine verhevenheid, zandige opduiking in het moeras. Donk is immers ontstaan op een zandige opduiking temidden van het laaggelegen en drassig alluviaal gebied ter hoogte van de samenvloeiing van Demer, Herk en Gete. Tot aan de 16de eeuw was Donk een religieus centrum. De bidplaats was moeilijk te bereiken in een gebied dat regelmatig onder water liep, maar was daardoor ook bijzonder geschikt als toevluchtsoord. Het broek bleef een moeras dat de monniken tevergeefs hadden geprobeerd vruchtbaar te maken door Demer, Herk en Vlootgracht naar nieuwe beddingen te hergraven. De 16de eeuw betekende de teloorgang van 'Donck'. Door het stuwen van het water in de omgeving van Diest ging de inwoners zich steeds meer zuidwaarts vestigen.

Berbroek werd voor het eerst vermeld in 1308 als Berbruc (samengesteld uit beer en broek, d.w.z. slijkachtig moeras). Het had geregeld te kampen met overstromingen. In de loop van haar geschiedenis is Berbroek zowel een zelfstandige parochie geweest als een 'filiaalparochie van' respectievelijk Donk, Herk-de-Stad en Schulen.

Schulen werd net als Herk voor het eerst vermeld begin 12de eeuw als 'Sconelo'. 'Sconelo' kan herleid worden tot schoon-lo, wat zoveel betekent als schoon bos op hoge zandgrond of mooie heide. Schulen heeft haar grootste bloei gekend op het einde van de 19de eeuw met de aanleg van de spoorlijn Antwerpen-Lier-Aarschot-Diest-Hasselt, die o.m. halt hield in het station van Schulen. Voor de mijnwerkers, de arbeiders van de hoogovens in Luik en de seizoensarbeiders voor Frankrijk van Schulen, Herk-de-Stad en Lummen was deze trein met station in Schulen het enige transportmiddel. Vrouwen gebruikten de trein om naar de markt in Diest of Hasselt te gaan. De kern van Schulen groeide verder uit ten zuiden van het station. Ook vandaag heeft deze spoorlijn nog een belangrijke functie voor personen- en goederen-transport.

3. Structuurbepalende elementen

Kaart 1.14 – Structuurbepalende elementen

De bestaande ruimtelijke structuur van Herk-de-Stad kan beschreven worden aan de hand van onderstaande structuurbepalende elementen. Een korte beschrijving van deze elementen op hoofdlijnen geeft een goed beeld van hoe de gemeente ruimtelijk is opgebouwd.

Twee grotere en drie kleinere kernen

De bebouwing is landschappelijk en historisch gegroeid. De bebouwingsstructuur wordt gekenmerkt door een excentrische en verspreide ontwikkeling van de woonkernen, met sterke verlinting vooral langs de invalswegen in een zacht glooiend landschap.

Herk-de-Stad en Schulen zijn de twee grootste kernen in de gemeente en nemen een belangrijk deel van de woonfunctie op. Het verzorgend karakter van Herk-de-Stad is hoger dan dat van Schulen. Dit komt tot uiting in de bundeling van voorzieningen zoals het uitgebreide handelsapparaat, het ziekenhuis, de gemeentelijke diensten, het gemeenschapscentrum De Markthallen, ...

Berbroek, Donk en Schakkebroek zijn kleine dorpen met een verzorgend karakter op buurt- en wijkniveau. Berbroek is gelegen in het noordoosten van de gemeente, Donk in het westen en Schakkebroek in het zuiden.

Een rasterlandschap tussen de N2 en de spoorlijn

Tussen de N2 en de spoorlijn 35 komt een dicht netwerk voor van linten woonlinten. Als gevolg van het fijnmazig netwerk van beekvalleien met hun overstromingsgebieden heeft zich weinig kernvorming kunnen ontwikkelen, maar hebben zich wel vele linten ontwikkeld. Deze rasterstructuur heeft zich dus geënt op de de structuur van de beken. Dit heeft geleid tot grote onbebouwde gebieden omgeven door lintbebouwing (*“holle landbouwruimten”*).

Bedrijventerrein Daelemveld

Het bedrijventerrein Daelemveld is een belangrijke structurerende component in de gemeente. Het terrein is gelegen ten noorden van de kern van Herk-de-Stad langsheen de N2. Het bedrijventerrein wordt omgeven door het landschappelijk waardevol agrarisch gebied van het Schulensbroek.

Ten oosten en ten noorden van het bedrijventerrein ligt de Herk.

Structureerende riviervalleien

De valleien van de Gete, de Herk en De Demer zijn zowel ruimtelijk, recreatief als landschappelijk structuurbepalende elementen. Daarnaast is het volledige netwerk van kleinere beekstructuren gekoppeld aan de grotere valleien, structurerend voor de open ruimte.

Radiale wegenstructuur van N2, N717, N716 en N754

De historisch radiale structuur van de belangrijkste wegen is nog steeds duidelijk af te lezen in de wegenstructuur. De vier gewestwegen N2 (Diest-Hasselt), N717 (Herk-de-Stad - Lummen), N716 (Herk-de-Stad – Sint-Truiden) en N754 (Herk-de-Stad – Stevoort (Hasselt)) ‘vertrekken’ vanuit het centrum van Herk-de-Stad. Ze zijn sterk structurerend bij de ontwikkeling van de gemeente.

De vier gewestwegen hadden historisch een belangrijke verbindende functie op regionaal niveau. Vandaag hebben deze wegen vooral een verbindende functie op lokaal niveau, enkel de N716 (St-Truidensesteenweg) vervult nog steeds een verbindende functie op regionaal niveau tussen St-Truiden - Herk-de-Stad – Diest. De N2 is de belangrijkste ontsluitingsweg voor Herk-de-Stad naar het hoofdwegennet (E314 en E313).

Spoorlijn Hasselt–Diest–Leuven–Knokke–Blankenberge

De spoorlijn Hasselt-Diest-Leuven-Knokke-Blankenberge loopt in het noorden van de gemeente in oost-west richting. Om het uur stopt er een trein in het station van Schulen. De komst van de spoorlijn en in het bijzonder het station heeft een grote invloed gehad op de ontwikkeling van Schulen. Ook nu nog heeft Schulen dankzij het station een belangrijke ontsluitende functie voor de gemeente en de omliggende gemeenten.

Open ruimte

Schulensbroek en Schulensmeer

Het Schulensbroek ligt in het noordwesten van de gemeente, in het samenvloeiingsgebied van de Demer, de Herk en de Gete. Het broek (2.000 ha) wordt gekenmerkt door uitgestrekte, natte graslanden en is tot ver in het buitenland vermaard voor zijn vogelrijkdom.

In de jaren 1976-1977 werd in het Schulensbroek zand gewonnen voor de aanleg van de A2/E314 Lummen-Leuven. Er ontstond een spaarbekken van 90 ha bij gewoon debiet en ca. 150 ha als het meer vol staat (in september), de grootste waterplas in Vlaanderen. Het Schulensbroek is uitgegroeid tot een recreatieoord waar men kan wandelen, surfen, zeilen, kayaken, mountainbiken, vissen en beachvolleyballen.

Uitgestrekt landbouwgebied Donk-Schakkebroek

Het zuidelijk deel van de gemeente wordt gekenmerkt door een aaneengesloten landbouwgebied. Typisch voor deze regio zijn de uitgestrekte laagstamboomgaarden (fruitteelt), naast akkerbouw en weilanden. Her en der vinden we kleine bosfragmenten, restanten van een uitgestrekt bos ten tijde van Ferraris. Talrijke beken en grachten doorsnijden het gebied. Het zijn voornamelijk antropogene waterlopen gegraven om het natte gebied in cultuur te kunnen brengen door ze te ontwateren. De landbouwgebieden te Donk en Schakkebroek zijn onderwerp geweest van een ruilverkavelingsproject. Getuigen hiervan zijn de talrijke rechte, smalle betonwegen die het landbouwgebied doorkruisen. Typische kleine landschapselementen zijn hierdoor grotendeels verdwenen.

Versnipperd landbouwgebied tussen Scholen en Berbroek

Scholen en Berbroek worden gekenmerkt door talrijke op elkaar aansluitende woonlinten. Door de woonuitbreiding zijn de dorpen via deze linten in de loop der tijd 'aan elkaar gegroeid' en raakte het omgevende landbouwgebied sterk verweven met de bebouwing. Het resultaat is een sterk versnipperd landbouwgebied. De economische evolutie en de technische vormgeving zorgden voor o.m. voor het verdwijnen van de talrijke begroeiingselementen in dit gebied.

V. Deelstructuren-ruimtelijke analyse

De bestaande ruimtelijke structuur van Herk-de-Stad wordt uitgediept via een aantal deelstructuren. Deze deelstructuren zijn opgedeeld naar sector of segment van de ruimtelijke ordening, met name nederzettingen, bedrijvigheid, recreatie en toerisme, verkeer en vervoer, landbouw, natuur en landschap.

1. Bestaande nederzettingstructuur

De nederzettingstructuur wordt bepaald door de patronen van alle bebouwingsvormen, de bijhorende wegen of straten en percelen.

Herk-de-Stad is een landelijke gemeente met een vrij lage woondichtheid. De nederzettingstructuur wordt gekenmerkt door een bebouwing, die zich excentrisch en verspreid ontwikkeld heeft met vooral langs de invalswegen een sterke lintbebouwing. Kenmerkend voor lintbebouwing is dat de achterliggende gronden onderdeel zijn van de landbouwstructuur. De laatste decennia is de gemeente Herk-de-Stad geëvolueerd tot een forenzenwoongemeente van het regionaal stedelijk gebied Hasselt-Genk. Ruimtelijk heeft dit zich vertaald in een uitbreiding van het lineaire bebouwingspatroon langs één of beide zijden van een weg. Recent worden de achterliggende gronden aansluitend op de bestaande kernen aangesneden voor verkavelingsprojecten. Voorbeelden zijn de wijk Endepoel in Herk-de-Stad en de Lindewijk in Schakkebroek.

1.1. Ruimtelijke opbouw

Herk-de-Stad bestaat uit vijf kerkdorpen: de historische kern van Herk als hoofdkern en de kleinere kernen van Schulen, Donk, Berbroek en Schakkebroek.

Kaart 1.15 – Bestaande nederzettingstructuur

Hoofdkernen Herk-de-Stad en Schulen

De kernen Herk-de-Stad en Schulen nemen een belangrijk deel van de woonfunctie op.

Herk-de-Stad is centraal in de gemeente gelegen en is de belangrijkste kern, zowel wat betreft het aantal inwoners als wat betreft het verzorgend karakter. Herk-de-Stad heeft niet alleen het grootste aanbod winkels, ook de voorzieningen zijn voornamelijk in Herk gevestigd. De administratieve diensten (gemeentehuis, politie, toeristische dienst), de hoofdbibliotheek, het ziekenhuis, het gemeenschapscentrum De Markthallen, de (secundaire) scholen, het OCMW-kantoor, het regionaal VDAB-kantoor, buitenschoolse kinderopvang De Speeldoos,... zijn in Herk-centrum gelegen.

De historische stadskern heeft een ei-vormige structuur en vormt het middelpunt van het historische radiale wegennet. Het historische stadscentrum heeft zich uitgebreid langsheen deze invalswegen. De ruimte tussen deze wegen wordt stelselmatig opgevuld met verkavelingen.

Schulen situeert zich ten noordoosten van Herk-de-Stad centrum. Het is naast Herk-de-Stad de belangrijkste woonkern in de gemeente. Het nederzettingpatroon wordt gekenmerkt door talrijke op elkaar aansluitende woonlinten langsheen o.m. de N717, de Sint-Jorislaan, de Kerkstraat, de Muggenhoek en de Manestraat. De kern van Schulen bestaat uit twee

entiteiten: een eerste langs de Kiezelweg vanaf de St-Jansstraat tot de Kerkstraat, en een tweede van de Kerkstraat zelf tot aan de Muggenhoekstraat. De kern van Schulen is niet gegroeid rond een plein, maar rond 'plekken' aan straten. Typisch is het bochtige stratenpatroon.

Schulen heeft een sterke ontwikkeling gekend vanaf de komst van de spoorlijn en het station. Schulen heeft niet alleen voor de gemeente zelf, maar ook voor Lummen en Stevoort een belangrijke ontsluitende functie via het spoor. Daarnaast heeft Schulen op gemeentelijk niveau een belangrijke verzorgende functie op vlak van sport: de gemeentelijke sporthal en –terreinen zijn gelegen langsheen de Manestraat. Daarnaast heeft Schulen vooral op lokaal niveau een verzorgende functie (met een aantal winkels, een uitleenpost van de bibliotheek, een basisschool,...).

De kernen Berbroek, Donk en Schakkebroek

Berbroek is ten noorden van de N2 gelegen. De kernen van Berbroek en Schulen zijn aan elkaar gegroeid. **Donk** is gelegen in het westen van de gemeente, **Schakkebroek** in het zuiden. De drie kernen zijn vergelijkbaar naar inwonersaantal. De drie gehuchten zijn uitgerust met een basisschool, een aantal kleinhandelzaken die voorzien in de dagdagelijkse behoeften (supermarkt, apotheek, bakker,...), en een aantal dienstverleningen, zoals een café, een kapper, buitenschoolse kinderopvang De Speeldoos,... Schakkebroek heeft ook een uitleenpost van de bibliotheek.

Een woonraster of rasterlandschap tussen de N2 en de spoorlijn

Tussen de N2 en de spoorlijn 35 komt een dicht netwerk voor van linten woonlinten. Als gevolg van het fijnmazig netwerk van beekvalleien met hun overstromingsgebieden heeft zich weinig kernvorming kunnen ontwikkelen, maar hebben zich wel vele linten ontwikkeld. Deze rasterstructuur heeft zich dus geënt op de de structuur van de beken. Dit heeft geleid tot grote onbebouwde gebieden omgeven door lintbebouwing ("holle landbouwruimten")

Verspreid of geïsoleerd gelegen woningen en woonclusters

Verspreide bewoning en woonclusters komt overal in de gemeente voor.

1.2. Problematiek zonevreemde woningen in Herk-de-Stad

Het begrip 'zonevreemdheid' is ontstaan bij de invoering van de plannen van aanleg, zoals gewestplannen, in de jaren zeventig. Deze plannen legden vast welke zones bestemd zijn voor wonen, bedrijvigheid, natuur, landbouw, recreatie, ... Per zone werd bepaald welke activiteiten er wél en welke activiteiten er niet zouden toegelaten worden. Dit betekende dat elke activiteit die in een bepaalde zone niet thuishoorde zonevreemd kon worden genoemd. Een aantal voorbeelden zijn een bedrijf in landschappelijk waardevol agrarisch gebied, een kasteel in parkgebied, een woning in landbouwgebied, ... Door de invoering van de gewestplannen ontstonden dus de begrippen 'zone-eigen' (toegelaten in een zone) en 'zonevreemd' (niet toegelaten in een zone).

De termen 'zonevreemd' en 'illegaal' mogen niet met elkaar verward worden. De meeste zonevreemde gebouwen zijn volledig wettelijk (legaal) tot stand gekomen. Ze zijn niet illegaal. Illegale woningen bij voorbeeld zijn woningen die gebouwd zijn zonder bouwvergunning.

Wanneer spreken we van een zonevreemde woning?

Een woning is enkel zonevreemd als ze gelegen is:

- én buiten de gebieden die in de geldende gewestplanbestemmingen omschreven zijn als woongebied, woongebied met landelijk karakter, woonuitbreidingsgebied of als woonpark;
- én buiten gebieden waarbinnen de geldende gemeentelijke plannen van aanleg het wonen toestaan (door de gebieden in afwijking van de gewestplannen voor wonen te bestemmen of door stedenbouwkundige voorschriften te formuleren voor woningen in zones die volgens het gemeentelijk plan een andere bestemming dragen) .

Een goedgekeurde, niet-vervallen verkaveling heeft voorrang op het gewestplan. Een woning, gelegen in bij voorbeeld agrarisch gebied, maar in een goedgekeurde, niet-vervallen verkaveling is geen zonevreemde woning. Er kan gebouwd, verbouwd en herbouwd worden, mits de verkavelingsvoorschriften gerespecteerd worden.

Woningen die verspreid voorkomen in niet-gerealiseerd woonuitbreidingsgebied, zijn niet zonevreemd. Zij kunnen wel zo behandeld worden bij het verlenen van vergunningen. Voor die woningen kan soms geen vergunning verleend worden tot herbouwen, uitbreiden en/of verbouwen, omdat die werken de verdere ontwikkeling en inrichting van het gebied zouden kunnen hypothekeren en daarom ruimtelijk niet aanvaardbaar zijn.

Benadering van zonevreemdheid in of buiten ruimtelijk kwetsbare gebieden en recreatiegebieden

Met het oog op de vrijwaring van de open ruimte en de natuurlijke structuur werd door de Vlaamse overheid een onderscheid gemaakt tussen woningen, bedrijven en gebouwen gelegen in of buiten ruimtelijk kwetsbare gebieden en recreatiegebieden. Voor legale zonevreemde woningen, bedrijven en gebouwen buiten ruimtelijk kwetsbare gebieden

wordt een maximale rechtszekerheid geboden. Voor die in kwetsbare gebieden en recreatiegebieden zullen de mogelijkheden iets beperkter zijn.

In het decreet van 18 mei 1999, meer bepaald in artikel 145 en latere wijzigingen worden de kwetsbare gebieden limitatief opgesomd. Onder de *ruimtelijk kwetsbare gebieden* worden verstaan de groengebieden, natuurgebieden, natuurgebieden met wetenschappelijke waarde, natuurreservaten, natuurontwikkelingsgebieden, parkgebieden, bosgebieden, valleigebieden, brongebieden, agrarische gebieden met ecologische waarde of belang, agrarische gebieden met bijzondere waarde, grote eenheden natuur, grote eenheden natuur in ontwikkeling en de ermee vergelijkbare gebieden, aangeduid op de plannen van aanleg, alsook de beschermde duingebieden en voor het duingebied belangrijke landbouwgebieden (aangeduid krachtens het decreet van 14 juli 1993 houdende maatregelen tot bescherming van de kustduinen).

Onder *recreatiegebieden* worden verstaan de gebieden voor dagrecreatie, gebieden voor verblijfsrecreatie en de ermee vergelijkbare gebieden aangeduid op de plannen van aanleg.

Inventaris zonevremde woningen in Herk-de-Stad

Kaart 1.16 – Overzicht zonevremde woningen

Aantal zonevremde woningen in Herk-de-Stad

De problematiek van zonevremde woningen is uitdrukkelijk aanwezig in de gemeente. In het kader van het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan wordt een analyse gemaakt van het aantal zonevremde woningen in de gemeente.

In Herk-de-Stad zijn er **397 zonevremde woningen**. Daarnaast zijn er nog eens **46 voormalige landbouwbedrijven waar de activiteit is stopgezet** en waar momenteel enkel wordt gewoond, én **10 voormalige landbouwbedrijven die momenteel leegstaan**.

Toetsing zonevremde woningen aan het gewestplan

Van de 397 zonevremde woningen zijn er 347 gelegen in agrarisch gebied, 40 in landschappelijk waardevol agrarisch gebied, 1 in KMO-zone, 1 in een zone voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut, 4 in recreatiegebied en 4 in parkgebied.

Van de 46 landbouwbedrijven waarvan de activiteit is stopgezet en waar momenteel enkel gewoond wordt, zijn er 37 gelegen in agrarisch gebied en 9 in landschappelijk waardevol agrarisch gebied. Van de 10 voormalige landbouwbedrijven die momenteel leegstaan zijn er 7 gelegen in agrarisch gebied, 1 in parkgebied en 2 in landschappelijk waardevol agrarisch gebied.

Toetsing zonevremde woningen aan de begrippen kwetsbare en niet kwetsbare gebieden

Met oog op de vrijwaring van de open ruimte en de natuurlijke structuur werd door de Vlaamse overheid een onderscheid gemaakt tussen woningen gelegen in kwetsbare gebieden en woningen gelegen buiten de kwetsbare gebie-

den. In het decreet van 18 mei 1999, meer bepaald in artikel 145 worden de kwetsbare gebieden limitatief opgesomd. Uit de toetsing van de inventarisatie met de bepalingen uit het decreet komt naar voor dat er in Herk-de-Stad 4 woningen gelegen zijn in recreatiegebied.

Van de landbouwbedrijven waarvan de activiteit is stopgezet zijn er geen gelegen in kwetsbaar gebied.

Geclusterde en verspreid gelegen zonevreemde woningen

Binnen de zonevreemde woningen wordt een onderscheid gemaakt tussen de verspreid gelegen zonevreemde woningen, de zonevreemde woningen die morfologisch aansluiten op (landelijk) woongebied en de zonevreemde woon(gebouwen)clusters. Onderstaand wordt een overzicht gegeven.

1. Geclusterde (zowel concentrisch als lintvormig)

Verschillende zonevreemde woningen zijn gebundeld met andere (zonevreemde) gebouwen. Om te spreken van een ruimtelijk eenheid of gebouwencluster wordt een minimum gehanteerd van 5 gebouwen op maximum 60 meter van elkaar gelegen, landbouwbedrijven uitgezonderd.

- A : Langs N2 (concentrisch, gemengd)
- B : Langs N2 (concentrisch, gemengd)
- C : George Morrenstraat in Donk (lint, wonen)
- D : Vennestraat in Donk (lint, gemengd)
- E : Keernestraat in Herk (lint, wonen)
- F : Korpsestraat-Eggelstraat (lint, enkel wonen)
- G : Korpsestraat (lint, enkel wonen)
- H : Eggelstraat (lint, wonen)
- I : Rummenweg-Peetersstraat (concentrisch, enkel wonen)
- J : Rummenweg (lint, gemengd)
- K : Jodestraat (lint, wonen)
- L : Popelieerstraat (concentrisch, enkel wonen)
- M : Grote Kruisstraat (lint, enkel wonen)
- N : Kragenstraat (lint, gemengd)
- O : Rode Kruisstraat in Schakkebroek (lint, enkel wonen)
- P : Smolderstraat in Schakkebroek (concentrisch, enkel wonen)
- Q : tussen Nieuwerkerkenweg en Terbermenweg (concentrisch, enkel wonen)
- R : Nieuwerkerkenweg (lint, enkel wonen)
- S : Schoolstraat-Kustraat (concentrisch, enkel wonen)
- T : Bosstraat (lint, gemengd)
- U : Beerbosstraat (lint, enkel wonen)
- V : Pannestraat (lint, enkel wonen)

2. Woningen die morfologisch aansluiten op woongebied of landelijk woongebied, maar zonevreemd liggen

De problematiek van de zonevreemde woningen die morfologisch aansluiten op (landelijk) woongebied, is alom tegenwoordig in de gemeente: zowel aansluitend op de dorpskernen, als op de historische gehuchten zoals bvb. Keiberg en Oppum, als op bestaande woonlinten. De exacte aanduiding van de woningen die morfologisch aansluiten op (landelijk) woongebied moet gebeuren in het kader van een voorbereidende studie van een RUP. Het afwegingskader wordt opgenomen in het richtinggevend gedeelte van het GRS. De problematiek zal immers nog volledig onderzocht en juridisch gekaderd worden in een op te maken ruimtelijk uitvoeringsplan.

3. Verspreid gelegen woningen

Alle overige zonevreemde woningen zijn de geïsoleerd of verspreid gelegen zonevreemde woningen.

1.3. Aanbod aan bouwmogelijkheden voor wonen

Leegstaande woningen

Volgens de meest recente inventarisatie (december 2004) zijn er in de gemeente 29 leegstaande woningen, waarvan er 17 ernstige tekenen van verwaarlozing³⁴ vertonen.

Aanbod aan uitgeruste percelen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de beschikbare bouwpercelen per kern volgens de inventaris onbebouwde percelen (IOP) dd. december 2004 van de stad.

Tabel 2 - Aanbod aan onbebouwde uitgeruste percelen in Herk-de-Stad (Technische Dienst- IOP december 2004)

KERN	In goedgekeurde verkavelingen	Langs uitgeruste weg (in WG, LWG en WUG)	In goedgekeurd BPA	TOTAAL
Herk	127	171	63	361
Schakkebroek	59	67	0	126
Donk	27	87	0	114
Schulen	119	90	0	209
Berbroek	63	62	0	125
TOTAAL	395	477	63	935

Bron: Technische dienst Herk-de-Stad

³⁴ Onder ernstige tekenen van verwaarlozing worden structurele gebreken (barsten, verzakkingen,...) begrepen.

Aanbod niet ontwikkelde aaneengesloten gronden...

Kaart 1.17 – Aanbod aan woon- en woonuitbreidingsgebieden

Kaart 1.18 – Aanbod aan woon- en woonuitbreidingsgebieden

... in woonuitbreidingsgebied en landelijk woongebied

Naast het aanbod aan percelen in goedgekeurde verkavelingen en percelen langs een uitgeruste weg is er in de gemeente ook nog een aanbod aan (deels) onbebouwde en nog niet uitgeruste woonuitbreidingsgebieden en woongebieden met landelijk karakter aanwezig. Voor de ontwikkeling van deze (binnen)gebieden is de aanleg van nieuwe infrastructuur noodzakelijk om ze te ontsluiten. Het potentieel aantal woningen per gebied is aangegeven waarbij het richtcijfer van 15 won/ha gehanteerd wordt.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de binnengebieden in woonuitbreidingsgebied en landelijk woongebied en hun potentieel aantal woningen.

Tabel 3 - Aanbod aan aaneengesloten niet uitgeruste gronden in woonuitbreidingsgebied (dd. september 2005)

Kern	Ligging woonuitbreidingsgebied	Oppervlakte in ha	Potentieel aantal woningen (15 won/ha)
Herk-centrum	1. westelijk deel Daelersveld (N2 - Diestse-steenweg)	9,71 ha ³⁵	145
	2. Oudestraat – Kleine Hoolstraat	24,26 ha	364
	3. Pikkeleerstraat – Grote Hoolstraat	5,43 ha	81
	4. Houwikerstraat - Stevoortweg	12,00 ha	180
Totaal Herk-de-Stad		51,41 ha	770
Schulen	5. Neerstraat – Kerkstraat	19,84 ha	297
	6. Muggenhoek – Tichelwijk	4,72 ha	70
	7. Stapstraat – Sint-Jorislaan	6,02 ha	90
Totaal Schulen		21,12 ha	318
Berbroek	8. N2 – Grote Straat	4,33 ha	65
ALGEMEEN TOTAAL		76,86 ha	1.153

In het woonuitbreidingsgebied te Donk (tussen Theophile Donnestraat en Nieuwstraat) bouwt de Nationale Landmaatschappij fasegewijs sociale koopwoningen in het kader van artikel 80 van de huisvestingscode. Het project startte begin

³⁵ Het oostelijk gedeelte van het woonuitbreidingsgebied (14,00 ha) is vrijgegeven via toepassing van de omzendbrief RO/2002/03 (principeel akkoord bij besluit van de bestendige deputatie dd. 10.07.2003) met het oog op de realisatie van een gemengde woonwijk (25% sociale huisvesting) uitbreiding scholencomplex en bouw van een sporthal.

jaren '80. De volledige wegeninfrastructuur en nutsvoorzieningen zijn aangelegd. Het aanbod van dit woonuitbreidingsgebied zit vervat in de inventaris aan onbebouwde percelen en komt als dusdanig niet (meer) voor in bovenstaande tabel (aanbod aan aaneengesloten niet uitgeruste gronden in woonuitbreidingsgebied).

Tabel 4 - Aanbod aan aaneengesloten niet uitgeruste gronden in landelijk woongebied (dd. September 2004)

Kern	Ligging landelijk woongebied	Oppervlakte in ha	Potentieel aantal woningen (15 won/ha)
Donk	A. Tussen Nieuwstraat en Dorpsstraat	1,2 ha	18
Schakkebroek	B. Tussen Amandinaweg en Rode Kruisstraat	5,20 ha	78

... in goedgekeurde BPA's

Bovenop het aanbod in woonuitbreidingsgebied en landelijk woongebied is er ook nog:

- 0,7 ha te ontwikkelen in het binnengebied gelegen binnen de contouren van het BPA 4B Centrum in Herk-de-Stad.
- 14,00 ha te ontwikkelen in het BPA Daelersveld.

1.4. Kenmerken en trends

Lage bebouingsdichtheid

Herk-de-Stad is een landelijke gemeente wat zich vertaalt in een lage bebouingsdichtheid van 267 inw/km². Opmerkelijk is dat de deelgemeenten Herk-de-Stad en Schulen de meeste inwoners huisvesten, maar dat de kleinere deelgemeenten Schakkebroek, Donk, Schulen en Berbroek dichter bebouwd zijn.

Herk-centrum	: 222 inw/km ²
Schakkebroek	: 491 inw/km ²
Donk	: 526 inw/km ²
Schulen	: 236 inw/km ²
Berbroek	: 276 inw/km ²

Herk-de-Stad heeft een hoog aandeel open bebouwing

De open bebouwing is overheersend over het grondgebied van de stad. Bovendien is er bij nieuwbouw nog steeds een voorkeur voor een traditionele vrijstaande bebouwing.

Het grootste aandeel aaneengesloten woningen zijn gelegen in Herk-centrum. Herk-centrum heeft hierdoor een stedelijk karakter, dit in tegenstelling tot de overige, meer landelijke kernen.

84,5% van de particuliere woningen in eigendom

In 1991 was 84,5% van de bewoners eigenaar van hun woning.³⁶ Dit is hoger dan het arrondissementeel gemiddelde (74%), het provinciaal (74,2%) en het Vlaams gemiddelde (69,2%). Dit kan enerzijds wijzen op een sterke binding van de bevolking met de woonplaats, anderzijds kan het een indicatie zijn van een gebrek aan huurwoningen in de gemeente.

Woningen in een goede bouwfysische toestand

Het woningbestand kent een groot aandeel woningen van een vrij recente bouwdatum. De bouwfysische toestand en het comfortniveau liggen dan ook hoog: 70% van de woningen vertoont geen of slechts kleine gebreken³⁷, 68,4 % beschikt over groot of middelmatig comfort³⁸.

---

³⁶ Bron: NIS: Volks- en woningtelling 1991

³⁷ Bron: Technische Dienst Herk-de-Stad – Woningtelling 1987

³⁸ Bron: NIS Volks- en woningtelling 1991

Beperkte leegstand

In 2001 telde de gemeente 35 leegstaande woningen. Dit is minder dan 1% van het totaal aantal woningen in de gemeente Herk-de-Stad. Van de 35 woningen vertoonden er 20 ernstige tekenen van verwaarlozing.

Hoge woondruk

De gemeente Herk-de-Stad kent een hoge woondruk. Deze is vooral het gevolg van een sterke inwijking (57% van de stijging in de periode 1982-1999).

Vrij constante bouwactiviteit in de periode 1996-2000

In de periode 1996-2000 werden per jaar gemiddeld 53 vergunningen voor nieuwbouw en 24 voor renovatie of vernieuwbouw afgeleverd³⁹. Gedurende deze periode nam het aantal afgeleverde vergunningen voor nieuwbouw af (1996: 59, 2000: 44); het aantal afgeleverde vergunningen voor renovatie of vernieuwbouw bleef vrij constant. Uit de afgeleverde bouwvergunningen kan worden afgeleid dat het centrumbeleid van de gemeente het groeiritme van de deelgemeenten heeft kunnen omkeren naar een sterkere groei in de kern van Herk-de-Stad.

Beperkt aanbod sociale woningen

Het aanbod aan sociale woningen is beperkt. Bovendien zijn de sociale huisvestingsinitiatieven hoofdzakelijk gericht op de koopformule (kavels en woningen). Het aantal sociale huurgelegenheden is beperkt. Daarnaast is er de laatste jaren een stagnatie opgetreden in de realisatie van sociale huisvestingsmaatschappijen. De op korte termijn geplande huisvestingsinitiatieven kunnen niet voldoen aan de hoge vraag.

In het verleden werden sociale projecten geconcentreerd gerealiseerd (bv. Endepoel in Herk-centrum en Lindeboomwijk in Schakkebroek). Recenter werden ook kleinschaligere inbreidingsprojecten gerealiseerd.

Stijgende vraag naar aangepaste woningtypes

Ten gevolge van maatschappelijke en demografische trends, nl. de algemene gezinsverdunning en de toenemende vergrijzing van de bevolking, is er nood aan woningen specifiek voor kleine gezinnen (o.m. alleenstaanden) en bejaarden.

Specifieke bejaardenwoningen zijn zeer beperkt (16) aanwezig in de gemeente. Nochtans is de vraag aanwezig bij de omvangrijke groep van de bejaarden in de gemeente. Bovendien zal het aandeel senioren blijven toenemen volgens de bevolkingsprognoses. Volgens de prognoses zal binnen 10 jaar, 1 op 3 van de gezinshoofden ouder zijn dan 60, waarvan één derde alleenstaand. Een groeiende vraag naar aangepaste seniorenhuisvesting ligt dan ook binnen de lijn van de verwachtingen.

---

³⁹ Bron: Woningbehoefterapport. Gemeente Herk-de-Stad (2001)

Verdichtingsmogelijkheden

Binnen de gemeente zijn er nog verdichtingsmogelijkheden, vooral in het centrumgebied van de deelgemeente Herk. Een verdichting kan bekomen worden door het bouwen van appartementen op onbebouwde percelen, het vervangen van woningen door appartementen en het herbestemmen van gebouwen met voorheen een andere functie.

2. Bestaande economische structuur

Sinds WO II is Herk-de-Stad sterk geëvolueerd van een landelijke gemeente naar een forenzenwoongemeente van Hasselt (en Genk), die vandaag ruim de helft van de beroepsbevolking uitmaken.

De tewerkstelling in Herk-de-Stad zelf wordt gedomineerd door de tertiaire sector en verder in afnemend belang door de industrie (20%) en de landbouw (16%). Op het vlak van de administratie, het onderwijs en de ziekenverpleging heeft Herk-de-Stad een verzorgende functie.

2.1. Ruimtelijke opbouw

Kaart 1.19 – Bestaande ruimtelijk-economische structuur

Industriezone Daelemveld

Het bedrijventerrein Daelemveld (industrieterrein volgens het gewestplan Hasselt-Genk met een uitbreiding middels een goedgekeurd BPA) is gelegen langsheen de Diestersteenweg (N2) ten noorden van de kern van Herk-de-Stad. Het bedrijventerrein heeft een oppervlakte van 35,50 ha en is nagenoeg volzet. Op de terreinen van het industrieterrein zijn er zo'n 57 bedrijven gevestigd, voornamelijk ambachtelijke bedrijven met een bovengemeentelijke draagwijdte. Het soort activiteiten is er zeer divers: metaalverwerking, schrijnwerkerij, groothandel, voedingsbedrijven, auto-aanverwante bedrijven,...

Een relatief groot oppervlak wordt ingenomen door de Limburgse Tuinbouwveiling (LTV). Ook de gemeentelijke werkplaats, het containerpark, het recyclagepark en de brandweer zijn er gelegen.

Verspreid gelegen kleine ambachtelijke zones

In de verschillende deelgemeenten zijn een aantal kleinere ambachtelijke zones gelegen. Het zijn kleine gebieden die indertijd op het gewestplan zijn ingekleurd ten behoeve van één bedrijf, dat reeds op deze site gelokaliseerd was.

- De ambachtelijke zone langs de Kerkstraat in Schulen (1,3 ha). De zone is volledig ingenomen door één bedrijf in bouwmaterialen.
- De ambachtelijke zone langs de N2 in Berbroek (5,2 ha) ligt tegen de gemeentegrens met Hasselt. Enkel het bedrijf Ovofood (Aveve) (eiproducten) is er gevestigd. Er is nog één perceel van 1,1 ha niet ingenomen. Dit perceel wordt dd. 10 november als één kavel te koop aangeboden.
- De ambachtelijke zone Donk (1,8 ha) is gelegen aan de Nieuwstraat in de kern van Donk. Deze zone werd op het gewestplan ingekleurd voor het bedrijf Claes (algemene bouwonderneming). Het bedrijf neemt slechts een klein deel van de bestemmingszone in. De rest is in gebruik als landbouwgrond.

- De ambachtelijke zone langs de N2 (5,00 ha) is gelegen aan de zuidelijke zijde van de N2, ten westen van de kern van Herk-de-Stad. In deze zone is enkel de supermarkt Unic gelegen.
- De ambachtelijke zone Waterkant (tussen N2 en Oudestraat) (1,10 ha) is aan de noordelijke zijde van de N2 gelegen. Er is één bedrijf gesitueerd (Bico, handelaar in caravans). Voor de rest wordt het gebied ingenomen door laagstamboomgaarden maar is in eigendom van het bestaand bedrijf als reserver voor de toekomst.

Handel

Kleinschalige handel is voornamelijk geconcentreerd in de historische kern van Herk-de-Stad. In de overige kernen zijn de handelsactiviteiten beperkt. De aanwezige kleinhandel is grotendeels beperkt tot enkele buurtverzorgende kleinhandelszaken: lokale winkelvoorzieningen voornamelijk gericht op de omliggende bebouwing. Meer recente handelsontwikkelingen zijn minder gebonden aan de historische winkelstraten, maar richten zich meer op de automobilititeit. Recentere grotere handelszaken hebben zich gevestigd langsheen de N2 Diest-Hasselt.

- **Kernwinkelgebied Herk-de-Stad:**

De historische kern van Herk-de-Stad (rond het marktplein en de toelopende straten) vormt het handelscentrum van de gemeente Herk-de-Stad. Naast winkels die instaan voor de dagelijkse behoeften, vinden we er ook een aantal winkels met shoppinggoederen.

- **Handel in de andere kerkdorpen**

In de overige kerkdorpen Donk, Schakkebroek, Schulen en Berbroek is de aanwezige kleinhandel beperkt tot een aantal winkels met een buurtverzorgend karakter. We vinden er bij voorbeeld een bakker, een supermarkt, een winkel met huishoudelijke artikelen, ... De winkels liggen verspreid in het dorp, maar met een hogere concentratie rond de kerk.

Diensten

Op het vlak van diensten heeft Herk-de-stad een uitgebreid aanbod. Ruimtelijk zijn de diensten voornamelijk geconcentreerd in het centrum van Herk-de-Stad. Het gemeentehuis, de hoofdbibliotheek, het toeristisch kantoor, de politie, de basisscholen en de secundaire scholen, het gemeenschapscentrum De Markthallen, de jeugddienst, de politie, kantoren van verschillende banken, de mutualiteiten, het OCMW-kantoor, ... situeren zich in de Herk-de-Stad centrum. Ook het ziekenhuis Sint-Ursula is in Herk-centrum gelegen.

Het dienstenaanbod in de overige kerkdorpen is beperkt tot bij voorbeeld een verzekeringskantoor, een kapper,... In alle deelkernen is er een basisschool en buitenschoolse kinderopvang. In Schakkebroek en Schulen is er een uitleenpost van de gemeentelijke bibliotheek.

2.2. Problematiek zonevreemde bedrijven in Herk-de-Stad

Wanneer spreken we van een zonevreemd bedrijf?

Een zonevreemd bedrijf is in juridische context een bedrijf dat –geheel of gedeeltelijk- gevestigd is in een zogenaamde ‘zachte’ zone van het gewestplan; dit is een gebied met een landbouwbestemming of een groene bestemming. Een bedrijf dat niet in een industriezone of een ambachtelijke zone gesitueerd is, is dus niet per definitie zonevreemd. Een bedrijf dat in een ‘harde’ zone gelegen is, is volgens de stedenbouwkundige wetgeving niet zonevreemd. Een bedrijf dat bij voorbeeld gelegen is in woonzone of in woonuitbreidingsgebied, is dus niet zonevreemd –ongeacht de eventuele hinder die het bedrijf meebrengt voor zijn omgeving. Het feit of een bedrijf in een woonzone kan (blijven) functioneren hangt af van de ruimtelijke of de milieuhinder, maar is op zich onafhankelijk van de bestemming van het gebied. Wanneer men spreekt van een ‘potentieel zonevreemd bedrijf’, dan betreft het een bedrijf dat wil uitbreiden en door die uitbreiding in een ‘zachte’ zone van het gewestplan terecht komt en bijgevolg zonevreemd wordt.

Aantal zonevreemde bedrijven

Kaart 1.20 – Overzicht zonevreemde bedrijven

Volgens de inventaris zijn er 32 zonevreemde bedrijven in Herk-de-Stad.

Toetsing met het gewestplan

Het merendeel van de zonevreemde bedrijven is gelegen in agrarisch gebied en landschappelijk waardevol agrarisch gebied, respectievelijk 17 en 2 bedrijven. Daarnaast zijn er 8 gelegen in gedeeltelijk landelijk woongebied/gedeeltelijk agrarisch gebied, één in gedeeltelijk woongebied/gedeeltelijk agrarisch gebied, één in parkgebied en drie in woonuitbreidingsgebied.

Toetsing aan de begrippen kwetsbare en niet kwetsbare gebieden

Met oog op de vrijwaring van de open ruimte en de natuurlijke structuur werd door de Vlaamse overheid een onderscheid gemaakt tussen terreinen/activiteiten gelegen in kwetsbare gebieden en terreinen/activiteiten gelegen buiten de kwetsbare gebieden. In het decreet van 18 mei 1999, meer bepaald in artikel 145 worden de kwetsbare gebieden limitatief opgesomd.

Uit de toetsing van de inventarisatie met de bepalingen uit het decreet komt naar voor dat er in Herk-de-Stad 1 locatie is waarvan de gebouwen gelegen zijn in ruimtelijk kwetsbaar gebied, nl. in parkgebied. Het betreft de gebouwen van de gemeentelijke diensten (gemeentehuis) en een cafetaria, die ondergebracht zijn in het Kasteel de Pierpont in Domein Olmenhof-Harlaz.

Potentieel zonevreemde bedrijven

Daarnaast zijn er in de gemeente nog een aantal potentieel zonevreemde bedrijven. Deze bedrijven zijn momenteel niet zonevreemd, maar kunnen zonevreemd worden bij een mogelijke uitbreiding. Vier bedrijven hebben concrete plannen getoond op dit vlak:

- Meubelen Keldermans langs de Grote Baan te Donk (op de grens met Halen: een gedeelte van de toonzaal is reeds zonevreemd);
- Aannemer Vandersmissen langs de Terbermenweg te Schakkebroek (huidig bedrijf binnen woonzone);
- GB langs de Steenweg Hasselt-Diest (huidige vestiging in kmo-zone, uitbreiding gewenst in agrarisch gebied tegen de Oude straat);
- Tegelidee langs de Grote Baan te Donk – aan de kruising met de Winningweg (gewenste uitbreiding noordwaarts in agrarisch gebied met landschappelijke waarde).

Hinderlijke/Gebiedsvreemde bedrijven

Bedrijven kunnen ook hinderlijk of gebiedsvreemd zijn, maar zijn daarom niet zonevreemd. Het gaat dan over bedrijven, gelegen in bv. de woonzone van het gewestplan, hetgeen planologisch niet zonevreemd te noemen is, maar deze bedrijven hebben door hun activiteit of de groei ervan, of door de schaal van hun activiteiten, de ruimtelijke draagkracht van het gebied overschreden. In Herk-de-Stad is er één dergelijk bedrijf:

- het betreft het tuincentrum in woongebied aan de St-Jorislaan 77 in Schulen.

Onderverdeling naar ligging: solitair, aansluitend op woonkern of gelegen in gebouwencluster

1. Morfologisch aansluitend op woongebied of landelijk woongebied maar net zonevreemd

Het merendeel van de zonevreemde bedrijven sluit morfologisch aan op woongebied of op landelijk woongebied, maar zijn net zonevreemd gelegen. Het betreft 10 bedrijven.

2. Bedrijven gedeeltelijk gelegen in woongebied of landelijk woongebied en gedeeltelijk in agrarisch gebied

9 bedrijven zijn gedeeltelijk gelegen in woongebied of landelijk woongebied en gedeeltelijk in agrarisch gebied.

3. Bedrijven die onderdeel vormen van een zonevreemde woon(gebouwen)cluster

In totaal zijn er 8 zonevreemde bedrijven, die gelegen zijn in een zonevreemde woon(gebouwen)cluster.

Het betreft bedrijven die gelegen zijn in volgende clusters:

- A: Langs N2 (concentrisch, 1 bedrijf)
- B: Langs N2 (concentrisch, 3 bedrijven)

- I: Rummenweg – Peetersstraat (lint, 1 bedrijf)
- J: Rummenweg (2 bedrijven)
- T: Bosstraat (lint, 1 bedrijf)

3. Solitair gelegen zonevreemde bedrijven

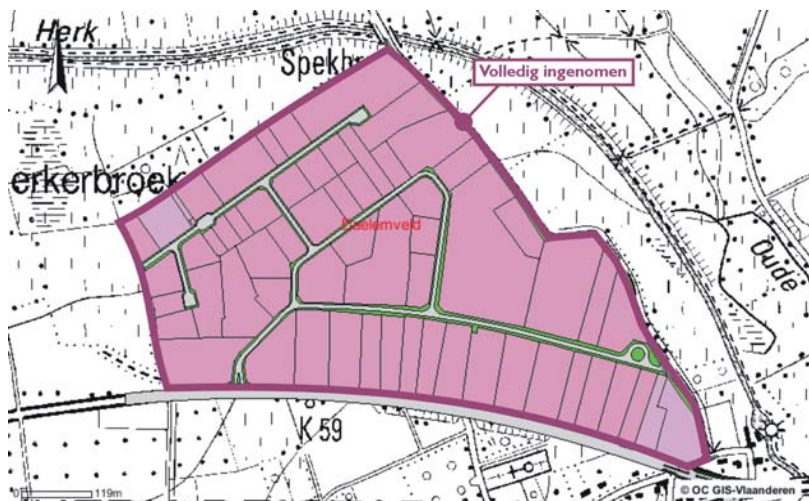
Alle overige zonevreemde bedrijven zijn solitair gelegen.

2.3. Aanbod aan ruimte voor bedrijvigheid

Aanbod aan uitgeruste percelen

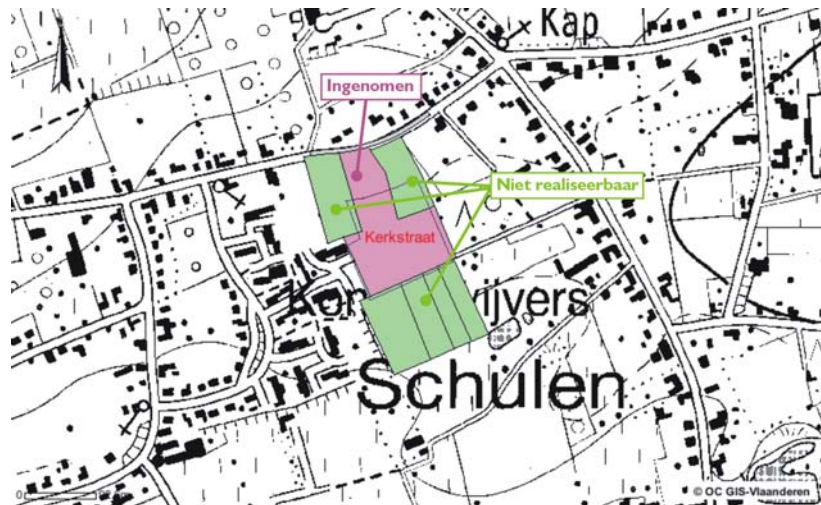
Uitgeruste percelen zijn terreinen die gelegen zijn binnen een volledig uitgerust bedrijventerrein maar die nog niet bebouwd zijn. Deze terreinen kunnen in principe onmiddellijk uitgegeven worden.

- De industriezone Daelemveld (35,50 ha):

De zone is vrijwel volledig volzet. Op datum van juni 2005 zijn er nog 3 kavels onbebouwd. Alle drie de kavels zijn in eigendom van aangrenzende bedrijven als reserve voor uitbreiding. Geen aanbod meer.

- De ambachtelijke zone langs de Kerkstraat in Schulen (1,3 ha):

Deze zone is volledig ingenomen door één bedrijf in bouwmaterialen. Een deel van de percelen gelegen in deze zone zijn niet realiseerbaar. Geen aanbod meer.

- De ambachtelijke zone langs de N2 in Berbroek (5,2 ha):

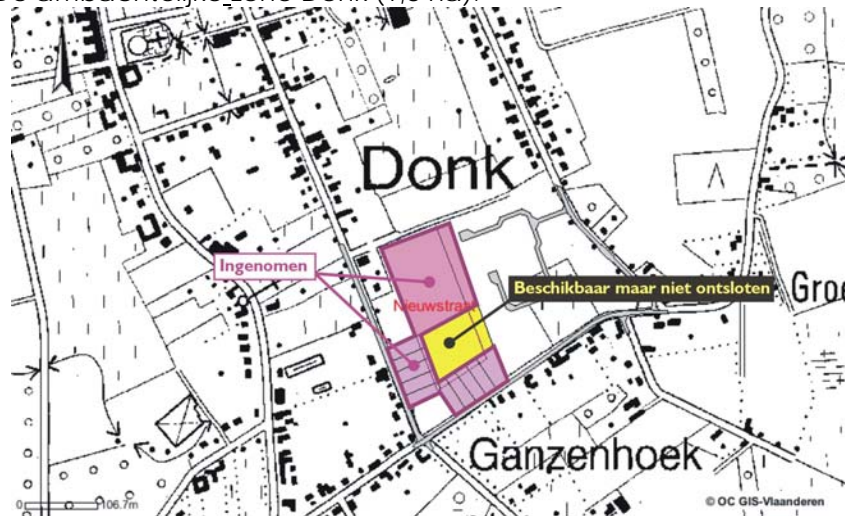
Dit bedrijventerrein is gedeeltelijk ingenomen door de (leegstaande) gebouwen waar tot eind 2004 het bedrijf Ovofood (Aveve - eiproducten) was gevestigd.

Een deel van de zone is nog niet ingenomen en is momenteel in gebruik als weiland.

Aanbod dd. september 2005: 5,55ha

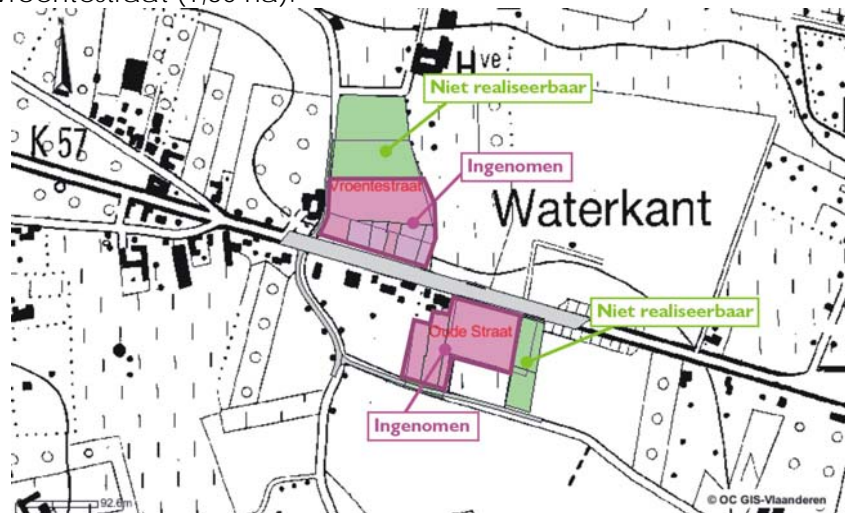
In oktober 2005 werd voor de volledige KMO-zone door 'Immopro bedrijfsvastgoed' een voorontwerp van inrichtingsplan ingediend om hier kleinschalige instapklare bedrijfspanden te realiseren met een gemiddelde bedrijfsoppervlakte van 947 m³ per unit. Een deel van de gebouwen van het voormalige Ovofood werden in dit voorstel behouden.

- De ambachtelijke zone Donk (1,8 ha):

Deze zone werd op het gewestplan ingekleurd voor het bedrijf Claes (algemene bouwonderneming). Het bedrijf neemt slechts een deel van de bestemmingszone in. De rest (0,6 ha) is in gebruik als landbouwgrond en is beschikbaar maar zit volledig ingesloten. Aanbod van 0,6 ha.

- De ambachtelijke zones ten zuiden van de N2 langs de Oudestraat (1,10 ha) en ten noorden van de N2 langs de Vroentestraat (1,30 ha):

Op de ambachtelijke zone ten zuiden van de N2 ter hoogte van de Oudestraat is een supermarkt (Unic) gelegen. De zone is volledig ingenomen.

De ambachtelijke langs de Vroentestraat ten noorden van de N2 (1,30 ha): Er is één bedrijf gesitueerd (Bico, handelaar in caravans). De rest van de KMO-zone (0,5 ha) wordt ingenomen door laagstamboomgaarden en is niet realiseerbaar.

Geen aanbod meer.

Leegstaande bedrijventerreinen

Er is geen sprake van een structurele leegstand in de gemeente. Op het bedrijventerrein Daelemveld staan 1 à 2 bedrijven leeg (frictieleegstand).

Aanbod aan nog niet ontwikkelde aaneengesloten industriezones of KMO-zones

In Herk-de-Stad zijn er geen grote aaneengesloten industrieterreinen of KMO-zones meer aanwezig die nog niet ontwikkeld werden of in gebruik zijn. Ook vanuit deze invalshoek is er in de gemeente geen aanbod meer.

2.4. Kenmerken en trends

Herk-de-Stad heeft een grote tewerkstelling in de landbouw ondanks de oude leeftijdsstructuur...

In de gemeente Herk-de-Stad zijn er 3 622 mensen tewerkgesteld (werknemers en zelfstandigen)⁴⁰. De tewerkstelling in de tertiaire sector primeert (62,2%). Dit is vergelijkbaar met het aandeel in het arrondissement Hasselt (64,4%) en de provincie Limburg (63,6%). Opvallend in Herk-de-Stad is echter dat 41% van de tewerkgestelden in de tertiaire sector werkt in het segment 'openbaar bestuur en onderwijs' en 25,3% in het segment 'kleinhandel en reparatie'.

21,1% is tewerkgesteld in de secundaire sector (11,9% in de industrie en 10,8% in de bouwnijverheid). Dit aandeel is kleiner dan in het arrondissement (32,2%) en in de provincie (31,7%).

Opvallend is de relatief hoge tewerkstellingsgraad in de primaire sector (16,7%) t.o.v. het arrondissement Hasselt (3,2%) en de provincie Limburg (4,7%).

...en een groot aantal kleine bedrijven

284 bedrijven of 93% van de bedrijven in Herk-de-Stad hebben minder dan 20 werknemers. 14 bedrijven met 20 tot 50 werknemers en 8 bedrijven met een tewerkstelling hoger dan 50 personen.

Herk-de-Stad heeft een sterke koopbinding⁴¹

Herk-de-Stad heeft een hoge globale koopbinding. Dit betekent dat een groot aandeel van de inwoners van Herk-de-Stad regelmatig in de eigen gemeente aankopen. Deze koopbinding is in het afgelopen decennium sterk toegenomen, enerzijds door een toename van het aantal inwoners en anderzijds door een effectieve stijging van de koopbinding.

In de aankopen van de bevolking kan men een onderscheid maken naar convenience, shopping en speciality goederen.

Convenience goederen omvatten producten die zeer frequent (dagelijks) en probleemloos worden aangekocht. Per product is de geldwaarde veeleer gering (vb brood, krant, groenten, fruit,...). De gemeente Herk-de-Stad heeft in de eerste plaats een sterke binding voor de convenience of dagelijkse goederen. Binnen de globale stijging van de koopbinding in de gemeente Herk-de-Stad, hebben vooral de dagelijkse goederen kunnen rekenen op een sterke toename van

---

⁴⁰ RSZ-tewerkstelling 30/06/2001 en RSVZ, 31/12/2002

⁴¹ Deze paragraaf is gebaseerd op twee studies, die dateren van 1997 en 1998. Hoewel de gegevens niet meer vrij recent zijn, kunnen we stellen dat het algemene beeld blijft gelden. Bron: Provincie Limburg (1997), De koopattractie en de koopvlucht van de Limburgse gemeenten. NCMV-Limburg (1998). Rapport Koopstromen. De evolutie van de klantzones van de Limburgse gemeenten 1990-1997.

de klanten uit de eigen gemeente. Herk-de-Stad heeft deze toename vooral te danken aan het terugwinnen van de eigen inwoners in het nadeel van de grotere centra zoals Hasselt en Sint-Truiden.

De shoppinggoederen worden periodisch aangekocht en hebben een gemiddelde geldwaarde. Bij de aankoop is ook de aankoopomstandigheid (de keuze, de straat,...) belangrijk (vb kleding, geschenkartikelen,...). Een kwart van de inwoners van Herk-de-Stad koopt regelmatig shoppinggoederen in de gemeente. Voor het recreatief winkelen wordt echter vaak beroep gedaan op de grotere centra zoals Hasselt, Diest en Sint-Truiden.

De specialtygoederen worden slechts zelden aangekocht doch vertegenwoordigen per aankoopbeurt een groot bedrag. De aankoop wordt bij voorbaat overwogen en de consument besteed hieraan nogal wat tijd (vb. meubelen, auto's,...). De inwoners van Herk-de-Stad kopen hun specialtygoederen in de eerste plaats in de gemeente zelf (dus een sterke koopbinding), maar ook in Hasselt, Halen, Lummen en Diest.

Herk-de-Stad heeft een beperkte koopattractie

Het handelsapparaat trekt naast de eigen inwoners vooral inwoners uit de omliggende gemeenten Halen, Nieuwerkerken en Geetbets aan. Inwoners uit Halen kopen vooral specialty en convenience goederen in Herk-de-Stad, in mindere mate ook shoppinggoederen. Inwoners uit Nieuwerkerken komen vooral shoppinggoederen en – in mindere mate – specialtygoederen naar Herk, inwoners uit Geetbets voornamelijk voor convenience goederen.

Herk-de-Stad heeft geen bedrijventerreinen meer in reserve

Uit de analyse van het aanbod komt duidelijk naar voor dat Herk-de-Stad geen reserve meer heeft aan industrie- of KMO-terreinen. Als structuurondersteunend hoofddorp met iets meer economische ontwikkelingsmogelijkheden en een structuurondersteunend taak voor hun directe omgeving wordt dit ervaren als een zwakte. Als structuurondersteunend hoofddorp heeft Herk-de-Stad immers de taak om ook de behoefte aan nieuwe lokale bedrijven op te vangen.

3. Bestaande agrarische structuur

De agrarische structuur is het samenhangend geheel van gebieden die het duurzaam functioneren van de landbouw verzekeren. Tot 1970 had Herk-de-Stad uitzonderlijk veel hoogstamfruitboomgaarden. Nu ligt de nadruk op een intensieve laagstamfruitteelt van hard fruit. Aardbeien en groenten zijn opkomende sectoren. Serreteelt is beperkt aanwezig in de gemeente.

3.1. Ruimtelijke opbouw

Kaart 1.21 – Bestaande agrarische structuur

Aaneengesloten landbouwgebied met gemengd gebruik ten zuiden van Donk

Het landbouwgebied ten zuiden van de kern van Donk, ten oosten van de vallei van de Melsterbeek en ten westen van de Keernestraat is vooral in gebruik als (intensief) akkerland, afgewisseld met (extensieve) weilanden en graslanden. In het gebied is er tuinbouw aanwezig. Tussen de akkers en weilanden zijn er een aantal laagstamboomgaarden en serres terug te vinden.

In het gebied werd het ruilverkavelingsproject Donk uitgevoerd. Door het gebrek aan KLE's heeft dit landbouwgebied een grootschalig karakter.

Aaneengesloten tuinbouwgebied (fruitteelt) tussen de Keernestraat en de N754

Het gebied ten oosten van Keernestraat en ten zuiden van de N754 (Stevoortweg) is een uitgesproken laagstamboomgaardgebied en dus voornamelijk gericht op de fruitteelt. Her en der verspreid tussen de boomgaarden liggen een aantal akkers, weilanden en enkele kleine bosfragmentjes. Door de aanplant van laagstam is het landschap er grootschalig en gesloten.

Ten noorden en ten oosten van de kern van Schakkebroek wordengrootschalige laagstamboomgaarden lokaal afgewisseld met grootschalige weilanden en akkers, waardoor het plaatselijk een open karakter heeft. In Schakkebroek treffen we ook een aantal serres (fruitteelt) aan. Ook dit gebied is onderdeel van een ruilverkavelingsproject (Schakkebroek).

Aaneengesloten akkerbouwgebied tussen N754 en N2

Het gebied tussen de N2 en de N754 wordt gekarakteriseerd door vrij grote percelen met een uitgesproken intensief agrarisch bodemgebruik. Akkerbouw neemt er het grootste deel van de oppervlakte in. Het overige deel bestaat uit grasweiden en laagstamboomgaarden. Relicten van hoogstamboomgaarden vindt men rond de schaars aanwezige woonzones.

Versnipperd/versneden landbouwgebied tussen Scholen en Berbroek en ten zuiden van Schakkebroek

Het historisch verspreid bebouwingspatroon (lintbebouwing) in Scholen en Berbroek en ten zuiden van Schakkebroek zorgde in het verleden voor kleine kavels met akkers, graasweiden en op de nattere plekken hoogstamboomgaarden. De kleine kavels werden omgeven door vele houtkanten, houtwallen en houtsingels. De woonuitbreiding zorgde voor een sterkere versnippering van landbouwgronden. Als gevolg hiervan ontstonden kleinere ingesloten landbouwgebiedjes. De economische evolutie en de technische vormgeving zorgden voor o.m. voor het verdwijnen van de talrijke begraaiingselementen in dit gebied.

Hooi- en weilanden in het Schulensbroek

Eeuwenlang al worden in het Schulensbroek werken uitgevoerd i.f.v. het beheersen van de waterhuishouding van het gebied. Grachten en sloten werden gegraven, waterlopen rechtgetrokken en bedijkt,... met de bedoeling het gebied in cultuur te kunnen brengen. Intensiever gebruik als hooi- en weiland waren er het gevolg van. Voor akkerbouw bleef het gebied te nat.

Ook vandaag nog wordt het bodemgebruik in het Schulensbroek in de eerste plaats gekenmerkt door hooi- en weilanden.

Graslanden aan de Demer (het Rei)

Het gebied ten noorden van de spoorlijn kent een intensief landbouwgebruik. In functie van de veeteelt komen er veel graasweiden en maisakkers voor. Akkerbouw komt in mindere mate voor. De maïsvelden concentreren zich in het oosten.

Aan de landbouw gerelateerde bedrijvigheid of activiteiten

In de gemeente zijn een aantal functies aanwezig die – in min of meerdere mate – een ruimtelijk-functionele band hebben met de land- en tuinbouw. Het betreft lokaal of regionaal toeleverende en verwerkende agrarische bedrijvigheid, kleinhandels- en dienstverlenende activiteiten in functie van de landbouw e.a:

- Fruitveiling LTV: groenten- en fruitexport
- Dirafrost (diepvriesfruit en fruitpuree)
- Rodiers (groothandel groenten en fruit)
- Herkse Frigo Coöperatie (koelinstallaties voor fruit)
- Varo Fruit (fruitproducten en derivaten)
- Nikita 'De Korenbloem' (salades, sauzen, ...)

De fruitveiling LTV is landbouweconomisch bepalend voor de agrarische structuur.

3.2. Kenmerken en trends

Herk-de-Stad gelegen in een regio van laagstamfruitteelt

De vochtige bodemcondities bepalen het voor de hand liggend bodemgebruik. Een uitgesproken weidelandschap vormt de basis van de agrarische activiteit waarin veeteelt de hoofdbedrijvigheid is. De aanwezige akkercultuur bestaat in de eerste plaats uit gewassen in functie van het voeden van de veestapel: voederbieten en maïs. Het economisch nut van deze grasweiden is omstreeks het midden van de 19de eeuw nog gevoelig aangedikt door de aanplanting van hoogstammige fruitbomen, die de grondvesten vormden van een bloeiende fruitindustrie. Rendementsverhogingen en teeltveredeling leidden enkele decennia geleden tot fruitboomplantages en laagstamcultuur. De komst van de fruitveiling LTV betekende een stimulans voor een kleinfruitindustrie zoals aardbeien en bessen. Die fruitteelt die oorspronkelijk een nevenbedrijvigheid was, is ondertussen uitgroeid tot een hoofdactiviteit.

In de landbouwgebieden ten zuiden van N2/N754 is er weinig ruimte gelaten voor natuur

De ruilverkavelingsgebieden Donk en Schakkebroek vormen een zeer intensief bewerkt cultuurlandschap, waarin slechts weinig ruimte gelaten wordt voor natuur. De natuurlijk waardevolle gebieden beperken zich tot de waterlopen en hun onmiddellijke omgeving en enkele verspreid gelegen kleine gebieden met o.m. (historische) hoogstamboomgaarden en bosfragmenten. De KLE's zijn praktisch volledig verdwenen.

Ruilverkavelingen en landinrichtingsprojecten

Het gebied ten zuiden van de N2 en de N754 zijn onderwerp van de ruilverkavelingen Donk en Schakkebroek. Ze zijn mee opgenomen in het landinrichtingsproject 'Studie van landschapsherstel en groenontwikkeling – Ruilverkaveling Schakkebroek.

Het landbouwareaal

Volgens de meest recente landbouwtelling van 2002 bedraagt de totale landbouwbedrijfsoppervlakte (incl. gebouwen, erven, wegen,...) 2.017 ha en de totale oppervlakte cultuurgrond 1.975 ha. Aan de hand van de gegevens van de landbouwtellingen van 2000 en 2001 kunnen we een kleine toename vaststellen, zowel wat betreft de totale landbouwbedrijfsoppervlakte als de oppervlakte cultuurgrond: in 2000 respectievelijk 1.997ha en 1.950ha, in 2001 respectievelijk 2.006ha en 1.960ha.

Volgens het gewestplan Hasselt-Genk is ca. 3.164 ha of 74% van de totale oppervlakte van de gemeente bestemd als agrarisch gebied. Dit betekent dat amper 2/3 van het agrarisch gebied in landbouwgebruik is volgens de gegevens van de landbouwtelling.

De landbouwtelling van 2002 maakt een onderscheid binnen de oppervlakte cultuurgrond naar bodemgebruik:

- 56,8 % bouwland (granen, aardappelen, voedergewassen, groenten,...)

- 26,7 % boomgaarden (vooral appels en peren) en boomkwekerijen (vnl. fruitplanten)
- 16,0 % blijvend grasland
- 0,50 % serreteelt (groenten en fruit)

Landbouwbedrijven

In 2002 telde Herk-de-Stad 133 land- en tuinbouwbedrijven. In 2001 waren dit er nog 141 en in 2000 nog 154. Dit is een daling van 14 % t.o.v. 2000.

45 % van de landbouwbedrijven anno 2002 heeft een oppervlakte van minder dan 5 ha in cultuur. Bijna 60 % heeft minder dan 10 ha in cultuur. Slecht 14 % van alle bedrijven heeft meer dan 30 ha in cultuur. Van de totale oppervlakte cultuurgrond is 45% in eigendom en 55% in pacht.

Bedrijfsopvolging

De landbouwbedrijven in de gemeente Herk-de-Stad worden gekenmerkt door een vrij oude leeftijdsstructuur. 55% van de bedrijfsleiders is 55 jaar of ouder. Minder dan 10% van de bedrijfsleiders is jonger dan 35 jaar. Slechts 3% van alle bedrijfsleiders is nu reeds zeker van bedrijfsopvolging, 50% zegt geen opvolger te hebben.

4. Bestaande structuur recreatie en toerisme

4.1. Ruimtelijke opbouw

Kaart 1.22 – Bestaande toeristisch-recreatieve structuur

Sport- en jeugdinfrastructuur

Clusters van sport- en recreatieterreinen

Gemeentelijke sporthal en -terreinen

De gemeentelijke sporthal is gelegen in de Manestraat, ten zuidoosten van de kern van Schulen. Deze sporthal heeft een overdekte polyvalente sportoppervlakte van 612 m² (turnen, zaalvoetbal, volleybal, turnen en tennis). Aangrenzend zijn er het voetbalterrein van club Berbroek-Schulen Sport en het tennisterrein van Sporta T.C. gelegen. Het voetbalterrein omvat twee velden en een oefenveld, een gebouw met kantine en kleedkamers. Het tennisterrein omvat 6 terreinen en een midterrein, een kantine en kleedkamers. Er is parkeergelegenheid voorzien. Deze sportinfrastructuur is volgens het gewestplan gelegen in de bestemmingen zone voor dagrecreatie en landbouwzone.

Voetbalterreinen vzw Herk-de-Stad langs de Sint-Truidersteenweg

voetbalterrein K.F.C. Herk-de-Stad langs de Pikkeleerstraat (Herk-de-Stad) met 2 velden en een oefenveld, kleedkamers, kantine, een overdekte sta-tribune en parking. Langs de Sint-Truidersteenweg ligt een 3^e voetbalveld met kleedkamers. Er is geen parking voorzien.

Cluster van sportactiviteiten aansluitend op Donk

In Donk ter hoogte van de Vennestraat en aansluitend op de kern van Donk ligt een cluster van (zonevreemde) sportactiviteiten. Het gaat om de voetbalterreinen van SC Donk, de scoutslokalen van Donk langs de Scoutsweg, het Domein 't Ven en de hondenschool Olmenhof.

Het voetbalterrein omvat 2 voetbalvelden, een gebouw met kleedkamers en een kantine, een overdekte sta-tribune en parkeergelegenheid. De hondenschool beschikt over een clubgebouw/kantine, een parking en een hondenterrein. Bij de scouts gaat het om een clublokaal en een parking. Het naastliggende oefenterrein van de voetbalclub SC Donk wordt door de scouts eveneens gebruikt als speelweide.

Schoolsportzalen

Verschillende scholen in Herk-de-Stad zijn uitgerust met een sportzaal. De sportzaal van het Amandinacollege, het Ursula-instituut en de het Domein Herkerhof-Middenschool 2 kunnen buiten de schooluren afgehuurd worden.

Verspreid gelegen sportterreinen en gebouwen

Naast de belangrijkste polen voor sport en recreatie liggen verspreid in de gemeente nog een aantal sportterreinen waarvan de meeste zonevreed zijn. De problematiek van zonevreedheid wordt in een volgende fase van het structuurplanningsproces behandeld. Het gaat in hoofdzaak over voetbalterreinen. De verspreid gelegen sportterreinen en gebouwen zijn:

- voetbalterrein V.C. Amandina aansluitend op de woonkern Schakkebroek (zonevreed) met 2 hoofdterreinen, oefenterrein, een kantine en kleedkamers
- voetbalterrein F.C.E. Berbroek tussen de Heerlestraat en de Grote Straat in Berbroek. Deze locatie omvat 2 hoofdvelen en een oefenveld, een gebouw met kleedkamers en een kantine, een staantribune en parkeergelegenheid. De voetbalterreinen liggen in agrarisch gebied volgens het gewestplan, maar niet zonevreed want begrepen binnen het goedgekeurde BPA "sportzone aan de Heerlestraat". Volgens dit BPA liggen de terreinen in een zone voor gemeenschapsvoorzieningen. Het BPA werd opgemaakt volgens de bepalingen van een BPA artikel 17.
- voetbalterrein Reehof van veteranenclub 'Blij Jong' langs de Reyerstraat te Schulen met één veld en kleedkamers (zonevreed)
- duivenmaatschappij 'Olijftak' is gelegen langsheen de Korpsstraat (Donk). Het terrein omvat een cafetaria en een parking.
- het terrein van de Schuttersgilde St-Jan in de Leemkuilstraat te Schulen. Er zijn vier masten, een kantine en een parking gelegen.
- Willem's Fitness is gelegen langsheen de Schoolstraat in Schakkebroek. Een oude loods werd omgebouwd tot fitnesscentrum.

Jeugdinfrastructuur

Jeugdhuis XL is gelegen in het centrum van Herk-de-Stad. Daarnaast zijn er 16 verschillende jeugdverenigingen, die verspreid over de gemeente gehuisvest zijn. In de gemeente zijn er diverse speelpleinen: sommige met uitstraling op buurt-niveau, andere op niveau van de (deel)gemeente.

Toeristische infrastructuur

Het Schulensbroek en Schulensmeer

Het Schulensbroek ligt in het samenvloeiingsgebied van de Demer, de Herk en de Gete. Het broek (2.000 ha) wordt gekenmerkt door uitgestrekte, natte graslanden en is tot ver in het buitenland vermaard voor zijn vogelrijkdom.

In de jaren 1976-1977 werd hier aan zandwinning gedaan voor de aanleg van de A2 autosnelweg nu E314 Lummen-Leuven. Er ontstond een spaarbekken van 90 ha bij gewoon debiet en ca. 150 ha als het meer vol staat, de grootste (kunstmatige) waterplas in Vlaanderen. Enkel aan de noordzijde van het meer – op grondgebied van de buurgemeente Lummen – kan men wandelen, surfen, zeilen, kayaken, mountainbiken, vissen en beachvolleyballen.

In het centrale gedeelte van het Schulensbroek heeft Natuurpunt Beheer 80% van de gronden in eigendom en is erkend als reservaat. Volgens het gewestplan is dit gebied gelegen in de zones wachtbekken en landschappelijk waardevol agrarisch gebied. De gebouweninfrastructuur staat ten noorden van het Schulensmeer op grondgebied van Lummen.

Domein Olmenhof-Harlaz

Het domein Olmenhof-Harlaz is gelegen aan de Pikkeleerstraat in Herk-de-Stad. Het recreatiedomein heeft een regionale uitstraling en functioneert ma.w. op een ruimere schaal dan alleen de gemeente. Je vindt er een speeltuin (30 a), een zandbak, een visvijver, een petanquebaan, een dierenpark (1 ha), een skateterrein, een minigolfterrein en een cafetaria.

Het recreatiedomein is gelegen in het kasteelpark Olmenhof-Harlaz rond het laat-classicistisch kasteeltje 'de Pierpont' uit de eerste helft van de 19de eeuw. Het park Olmenhof heeft een unieke verzameling bomen. Vroeger was hier één van de oudste boomkwekerijen van het land gevestigd. Het park in Engelse stijl is gedeeltelijk afgeboord met grachten.

Het domein is volgens het gewestplan gelegen in parkgebied en zone voor gemeenschaps- en openbare nutsvoorzieningen.

Domein 'De Doelen'

'De Doelen' is een recreatiedomein met 3 visvijvers en een kweekvijver. Daarnaast omvat het terrein een kantine met overdekt terras en een vergaderlokaal. Op het gewestplan is dit gebied bestemd als een zone voor dagrecreatie. Een groot deel van dit recreatiegebied is niet ingenomen voor recreatieve doeleinden. Het is een nat gebied dat gelegen is in de vallei van de Herk.

Zone voor recreatie Spoorwegstraat

Op het gewestplan is er langsheen de Spoorwegstraat op het grondgebied van Berbroek een gebied ingekleurd als zone voor recreatie. In deze beboste zone zijn er een aantal weekendverblijven met private visvijvers gelegen.

Bezienswaardigheden

De gemeente Herk-de-Stad is rijk aan cultuur-historische elementen. Talrijke hoeven in vakwerk, met een plattegrond gaande van langerekt tot gesloten, zijn bewaard gebleven. Op grondgebied van de gemeente Herk-de-Stad zijn er verschillende kastelen en een aantal (kasteel)hoeven gelegen uit de 18de - 19de eeuw: o.m. Kasteel de Moffarts, Kasteel van Halbeek, Kasteel de Pierpont en Kasteel Landwijk. Bezienswaardigheden in de kern van Herk-de-Stad zijn de Sint-Martinuskerk, de Dekenij, het Wendelenhuis en de oude Rijswachtkazerne. In Schakkebroek ligt de neogotische kerk an O.L.V.-Vrouw Onbevlekt Ontvangen. De O.L.V.-kerk is gelegen in Berbroek. De kerk O.L.V.-Geboorte van Donk is gelegen ten midden een ommuurd kerkhof. Van de voormalige Sint-Jan-de-Doperkerk in Schulen, die na een brand werd gesloopt, bleven enkel de bakstenen westertoren en de aanzet van de zijbeuken bewaard. In 1938 werd een nieuwe modern-gotische Sint-Jan-de-Doperkerk gebouwd.

Andere bezienswaardigheid zijn het museum in de hoeve het Amandinahuis in Schakkebroek en de twee watermolens. De Herkermolen (eerste vermelding in 1326) is gelegen op de rivier de Herk langsheen de oude weg van Herk-de-Stad naar Hasselt. In 1725 werd langsheen de Herk in Berbroek een nieuwe U-vormige molen boven de Herk gebouwd, de Nieuwe Molen of Vinckemolen.

Wandelroutes

Het aanbod aan bewegwijzerde wandelroutes op grondgebied van de gemeente is beperkt tot een aantal lusvormige wandelpaden. In het Schulensbroek zijn er drie uitgestippelde wandelwegen. Aan de hand van een brochure die te verkrijgen is bij de toeristische dienst, kan men een historische stadswandeling maken doorheen Herk-centrum.

Meerdere wandelroutes zijn in onbruik geraakt: een landbouwleerpad, voornamelijk gericht op scholen, een stadswandeling in het kader van de dorpsherwaardering Herk-centrum en de drie wandelpaden in het Schulensbroek (Meerpad, Strandpad en Broekpad). In het kader van een Trage Wegenproject, werkt Regionaal landschap in samenwerking met de Vrienden van het Schulensbroek en de landbouwers/eigenaars nieuwe wandelwegen uit met vertrekpunten in Lummen (de Vloot) en te Schulen (Oude Toren).

Fietsroutes

Verschillende bewegwijzerde recreatieve fietsroutes doorkruisen de gemeente. Het fietsrouten netwerk Haspengouw (ca. 570 km) loopt o.m. door de gemeente Herk-de-Stad. Het netwerk biedt de mogelijkheid het Haspengouwse landschap te ontdekken langsheen natuurlijke structuren (bvb rivieren) en tal van kleinschaligere cultuurhistorische elementen (kastelen, kasteelparken, hoeves, molens,...) verbonden met of gegroeid uit het landschap. De recreant kan zelf zijn route samenstellen. Alle fietsroutes zijn bewegwijzerd aan de hand van de knooppuntnummers. De wegen zijn op enkele verbindingsstukken na fietsvriendelijk (autovrij - autoluw of voorzien van degelijke fietspaden). De Populierenroute (40 km) loopt doorheen Herk-de-Stad en de deelgemeenten. De 52 km lange route Limburgs Rivierenland leidt de recreant langs o.m. de rivieren Gete, Demer, Velpe en Herk, watermolens en pittoreske brugjes.

Overnachtingsplaatsen

De overnachtingsmogelijkheden in Herk-de-Stad zijn beperkt tot een hoeve en een jeugdbivakplaats. Het actieve landbouwbedrijf De Waterkant in Donk biedt boerderijvakanties aan. Zij verhuren één appartement voor max. 6 personen. Daarnaast is er op het grondgebied van de gemeente één jeugdbivakplaats. De scouting van Donk verhuurt haar gebouwen en terreinen aan andere jeugdbewegingen in de zomermaanden juli en augustus. In de gebouwen is er ruimte voor 60 veldbedden. Op de omliggende terreinen (25 are) kunnen tenten opgesteld worden.

Tijdelijke evenementen

Reeds meer dan twintig jaar gaat het muziekfestival Rock Herk jaarlijks door op het Domein Olmenhof. Het festival vindt plaats in een weekend in juni of juli en trekt meer dan 10.000 toeschouwers aan. Bij het doorgaan van Rock Herk worden speciale bussen ingelegd vanaf het spoorwegstation van Schulen of de nabij gelegen steden Diest, Hasselt en Sint-Truiden.

Bij het Schulensmeer worden af en toe triatlons en survivalrunwedstrijden georganiseerd.

4.2. Problematiek zonevreemde recreatie

Wanneer spreken we van zonevreemde recreatie?

Een sport- of recreatieterrein met bijhorende gebouwen of een terrein en/of gebouw voor jeugdbewegingen en jongerenorganisaties is zonevreemd wanneer deze volgens het gewestplan gelegen zijn in landelijke gebieden en daarmee gelijkgestelde zones. Meer specifiek gaat het om agrarische gebieden, groengebieden, bosgebieden, parkgebieden en bufferzones.⁴²

Aantal zonevreemde sport- en recreatieterreinen

Kaart 1.23 – situering zonevreemde recreatie volgens gewestplan.

- In de gemeente zijn er vijf zonevreemde voetbalterreinen:
  - het voetbalterrein S.C. Donk langs de Hurbroekstraat (Donk). Het terrein is gelegen in agrarisch gebied, maar sluit onmiddellijk aan op de kern van Donk;
  - het C-terrein van vzw Herk-de-Stad langs de Sint-Truidensesteenweg in Herk. Het terrein ligt in natuurgebied;
  - het voetbalterrein Reehof is gelegen in landbouwzone. Het terrein sluit onmiddellijk aan op de tuinen van de woningen langsheen de Reyerstraat en de Hoogstraat in Schulen;

---

⁴² Omzendbrief RO 98/05.

- het voetbalterrein Rapid Schulen is gelegen tussen de Manestraat en de Stapstraat in Schulen. Eén terrein en de kleedkamers zijn gelegen in recreatiegebied en zijn m.a.w. zone-eigen. Eén voetbalterrein is gelegen in agrarisch gebied;
- het voetbalterrein V.C. Amandina in Schakkebroek is gelegen in landbouwzone. Het terrein is gelegen achter de tuinen van de woningen in de Schoolstraat en grenst aan de Terbermenbeek.
- Aansluitend op het zuiden van de kern van Donk is er een cluster van zonevreemde recreatie- en sportterreinen gesitueerd.
  - De scoutslokalen van Donk langs de Korpsestraat zijn volgens het gewestplan gelegen in agrarisch gebied.
  - Naast de voetbalterreinen van S.C. Donk is ook de hondenschool Olmenhof, in agrarisch gebied, gelegen.
  - Het domein 't Ven waarrond de voetbalclub, de hondenschool en de scoutslokalen gelegen zijn omvat een finse piste, 3 petanqueterrains en een aantal skatetoestellen en is toegankelijk via de parking van de aangrenzende voetbalclub SC Donk in de Hurbroekstraat. Het domein 't Ven is natuurgebied
- De Duivenmaatschappij 'De Olijftak' is gelegen in landbouwgebied. Het gebouw ligt aan het eind van een doodlopende veldweg, die bereikbaar is via de Korpsestraat (Donk).
- De Schuttersgilde St-Jan langs de Leemkuilstraat in Schulen en ligt in natuurgebied.
- In Berbroek, tussen de Steenweg en de Grotestraat, is er een kantine van een privé-tennisclub gelegen in woonuitbreidingsgebied.

Toetsing aan het gewestplan

Van de 11 zonevreemde sport- en recreatieterreinen zijn er 7 gelegen in agrarisch gebied, 3 in natuurgebied en 1 in woonuitbreidingsgebied.

Toetsing aan de begrippen kwetsbare en niet kwetsbare gebieden

Met oog op de vrijwaring van de open ruimte en de natuurlijke structuur werd door de Vlaamse overheid een onderscheid gemaakt tussen terreinen/activiteiten gelegen in kwetsbare gebieden en terreinen/activiteiten gelegen buiten de kwetsbare gebieden. In het decreet van 18 mei 1999, meer bepaald in artikel 145 worden de kwetsbare gebieden limitatief opgesomd.

Uit de toetsing van de inventarisatie met de bepalingen uit het decreet komt naar voor dat er in Herk-de-Stad 3 terreinen gelegen zijn in ruimtelijk kwetsbare gebieden. Deze zijn allemaal gelegen in natuurgebied. Het gaat om: het voetbalterrein van vzw Herk-de-Stad in Herk, het nieuwe sportterrein met de finse piste 't Ven in Donk en de Schuttersgilde St-Jan langs de Leemkuilstraat in Schulen.

Onderverdeling naar ligging: solitair, aansluitend op een woonkern of gelegen in een gebouwencluster

1. Gelegen in of morfologisch aansluitend op woongebied of landelijk woongebied maar net zonevreed

9 recreatieve functies zijn gelegen in of sluiten morfologisch aan op woongebied of landelijk woongebied. Het betreft de volgende activiteiten:

- ten zuiden van de kern van Donk is er de cluster van zonevreedde recreatie- en sportterreinen met de scoutslokalen van Donk, de terreinen van voetbalclub S.C. Donk, de hondenschool Olmenhof en het domein 't Ven gesitueerd.
- het voetbalterrein van vzw Herk-de-Stad is gelegen in de morfologische kern van Herk-centrum.
- het voetbalterrein Reehof in Schulen sluit onmiddellijk aan op de bestaande bebouwing
- het voetbalterrein V.C. Amandina in Schakkebroek sluit aan op de tuinen van de bestaande bebouwing
- de Schuttersgilde St-Jan sluit aan op de bestaande bebouwing in Schulen
- de privé-tennisclub sluit aan op de bestaande woningen langsheen de N2 in Berbroek

2. Terreinen die onderdeel vormen van een zonevreedde gebouwencluster of in een woonkern gelegen zijn

In totaal zijn er 3 zonevreedde clusters, waarin telkens één zonevreedde recreatieve functie gelegen is. Het betreft volgende clusters:

- hondenschool Olmenhof
- Kragenstraat (gelegen in zonevreedde bebouwingslint)
- Smolderstraat-Vinkenstraat (gelegen in concentrisch bebouwingsconcentratie)

3. Solitair gelegen zonevreedde recreatie

Slechts één zonevreedde activiteit, nl. de Duivenmaatschappij 'De Olijftak', is solitair gelegen.

4.3. Kenmerken en trends

Voor toerisme en recreatie is natuur een belangrijke troef geworden

De laatste jaren is natuur een belangrijk aspect geworden binnen de vrijetijdsbesteding van de gemiddelde Vlaming. Voor natuurgericht toerisme en/of recreatie is een groene omgeving van belang. Belangrijke aspecten zijn niet de natuurlijkheid, maar wel de afwisseling in en de gevarieerdheid van de omgeving. Natuurgericht toerisme of recreatie valt of staat met de natuur- en landschapskwaliteit van het platteland. Het aanplanten van nieuwe hoogstamboomgaarden in Haspengouw bij voorbeeld is essentieel om het toeristisch potentieel te vrijwaren. De verschraling van het landschap heeft negatieve economische effecten in de sector van vrije tijd en toerisme. Toerisme is m.a.w. een externe en bijkomende motivatie voor natuur- en landschapszorg.

Gemotoriseerde sporten rond het Schulensmeer vormen een bedreiging

Meer en meer duikt de gemotoriseerde recreatie (motoren, quads, jeeps en trikes) op rondom het Schulensmeer. Deze harde vorm van recreatie treedt in conflict met de meeste andere functies in het gebied (zachte recreatie, natuur,...). Voornamelijk de lawaaihinder en de beschadiging van bodem en vegetatie vormen belangrijke knelpunten.

Tijdelijke evenementen

De tijdelijke evenementen -Rock Herk en sportwedstrijden- hebben een bovenlokale uitstraling en dragen hierdoor bij aan toeristische profiel van Herk-de-Stad. Door het sporadische karakter van de evenementen vormen de sportwedstrijden in het Schulensbroek geen knelpunt.

Potenties voor plattelands- en hoevetoerisme

Het gevarieerde (landbouw)landschap met cultuurhistorische monumenten biedt grote potenties voor de uitbouw van het plattelandstoerisme van Herk-de-Stad. De aanwezigheid van een goed uitgebouwde toeristische infrastructuur, zoals goed uitgeruste en onderhouden wandel- en fietspaden, is echter essentieel.

Het hoevetoerisme is momenteel zeer beperkt uitgebouwd in de gemeente. Er zijn zeker nog potenties om het hoevetoerisme verder uit te bouwen in de gemeente. Dit kan in zowel in actieve landbouwbedrijven als in verlaten cultuurhistorisch waardevolle hoeves. Hierbij kan alvast nagegaan worden wat de mogelijkheden zijn binnen het bestaand juridisch kader (decreet RO en uitvoeringsbesluiten (o.a. Vlaamse Regering d.d. 28/11/2003).

Huidige sportinfrastructuur ontoereikend

De huidige sportinfrastructuur is niet meer toereikend. De bestaande sporthal en -terreinen aan de Stapstraat in Schulen zijn overbelast. Daarom is er een nieuwe, bijkomende sporthal gepland op het Daelersveld in de nabijheid van de

hoofdkern van Herk-de-Stad. De bestaande sportinfrastructuur in Scholen zal vernieuwd worden binnen het bestaande volume.

Beperkt aanbod aan overnachtingsplaatsen

De overnachtingsmogelijkheden in Herk-de-Stad zijn beperkt tot een hoeve en een jeugdbivakplaats. Ondanks de vele troeven op het vlak van zachte recreatie in combinatie met een aantrekkelijk landschap zijn er weinig of geen hotels voor kortverblijven in de gemeente. Ook campings zijn er niet.

5. Bestaande verkeers- en vervoersstructuur

De lijninfrastructuur is mede bepalend voor de bestaande ruimtelijke structuur. Het structurerende karakter van de lijninfrastructuur wordt bepaald door de morfologische impact (o.a. begrenzingen, door- en versnijdingen), door het functioneren ervan, met name in het aantrekken en ondersteunen van economische activiteiten op de knooppunten (oprittencomplexen, stations) of door specifieke uitrustingen en het genereren van personen- en goederenmobiliteit⁴³. De sterke toename van mobiliteit heeft geleid tot problemen van bereikbaarheid en leefbaarheid.

5.1. Ruimtelijke opbouw

Kaart 1.24 – Bestaande verkeers- en vervoersstructuur

Autosnelwegen

Op het grondgebied van de gemeente Herk-de-Stad zijn er geen autosnelwegen gelegen. In het kader van de ontsluiting van Herk-de-Stad dient niettemin gewezen te worden op het belang van de nabije ligging van de E314 (Lummen-Leuven-Genk) en de E313 (Antwerpen-Luik). De E314 kan in Halen (ten westen van Herk-de-Stad) via het op- en afrittencomplex nr. 25 (E314/N2) opgereden worden. De E313 kan in Kuringen (Hasselt) (ten oosten van Herk-de-Stad) opgereden worden via het op- en afrittencomplex nr. 27 (E313/N2).

Gewestwegen

In Herk-de-Stad zijn er vier gewestwegen:

- N2 (Diest – Hasselt)
- N717 (Herk-de-Stad - Lummen)
- N716 (Herk-de-Stad – Sint-Truiden)
- N754 (Herk-de-Stad – Stevoort (Hasselt))

De gewestwegen hebben een radiale structuur vanuit het centrum van Herk-de-Stad. Van oudsher hebben ze een belangrijke verbindingfunctie op regionaal niveau gekend. Voor een aantal van deze gewestwegen is deze regionale verbindingfunctie ondergeschikt geworden aan een verbindende functie op lokaal niveau en/of een verzamelende functie op bovenlokaal niveau:

---

⁴³ Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, Deel 1A: Bestaande ruimtelijke structuur, p. 173

- de N2 (Grote Baan-Diestsesteenweg-Hasseltsesteenweg) doorkruist de gemeente centraal van west naar oost. Op regionaal niveau verbindt de N2 Diest en Hasselt, maar heeft ze haar regionale verbindingsfunctie verloren. De N2 heeft historisch ook een belangrijke toeganggevende functie;
- de N716 (Sint-Truidersteenweg) tussen Sint-Truiden en Herk-de-Stad is noord-zuid gericht. Ze heeft een belangrijke verbindende functie op regionaal niveau tussen Sint-Truiden en Diest;
- de N754 naar Stevoort en de N717 naar Lummen hebben vooral een verbindende functie op lokaal niveau. Daarnaast vervullen ze een verzamelende rol op bovenlokaal niveau. Deze wegen hebben geen verbindende functie op regionaal niveau.

Gemeentewegen

De gemeentewegen in Herk-de-Stad hebben een belangrijke ontsluitende (verzamelen en verdelen) functie op lokaal niveau. Daarnaast hebben ze een toegang gevende functie (erffunctie).

De volgende gemeentewegen hebben een belangrijke ontsluitende functie voor de verschillende kernen in de gemeente:

- Herk-de-Stad: de ringlus en de aanvoerende wegen vanaf de gewestwegen;
- Schulen: Kerkstraat, Muggenhoek/St-Jansstraat en Sint-Jorislaan
- Berbroek: Kapelstraat, Lindestraat/Grotestraat, Nachtegaalstraat en Heidestraat
- Schakkebroek: Schopstraat/Schoolstraat
- Donk: Th. Donnestraat, Bampsstraat en Dorpsstraat/Pastorijstraat
- Wijk 'Endepoel': Endepoelstraat/Rummenweg

Spoorweg

De spoorlijn Hasselt-Diest-Leuven loopt in het noorden van de gemeente met een station te Schulen.

Fietspaden

De gemeente Herk-de-Stad heeft een vrij uitgebreid fietsnetwerk. Het netwerk loopt zowel langs gewestwegen als langs gemeentelijke wegen en is dienstig voor functioneel en recreatief fietsverkeer.

Een bewegwijzerde scholenfietsroute brengt scholieren langs minder drukke wegen naar de scholen in Herk-de-Stad.

Ruilverkavelingswegen in het landbouwgebied

De aaneengesloten landbouwgebieden in Donk en Schakkebroek worden doorsneden door een groot aantal ruilverkavelingswegen. Deze wegen werden aangelegd bij de uitvoering van de ruilverkavelingen en moesten er voor zorgen dat de verschillende landbouwpercelen vlotter bereikbaar werden. Deze 'dienstwegen' zijn meestal kaarsrechte betonwegen van zo'n 3 à 4 meter breed, die als strakke lijnen doorheen het volledige ruilverkavelingsgebied (Donk en Schakkebroek) werden aangelegd.

Verkeersgenererende polen

Tot de belangrijkste verkeersgenererende polen in Herk-de-Stad behoren:

- het *bedrijventerrein Daelemveld* langsheen de N2. Het zwaar verkeer van en naar het bedrijventerrein zorgt voor zwaar verkeer op de gewestwegen en in het centrum op de verbindingen richting Stevoort/Alken en Sint-Truiden. De Limburgse Tuinbouwveiling trekt veel zwaar en traag verkeer (tractors) aan, dat in conflict komt met het snelle doorgaande verkeer op de N2;
- de *recreatiecentra Schulensmeer en Domein Olmenhof*. De gegenereerde verkeersstromen zijn het grootst in het toeristisch hoogseizoen;
- het *centrum van Herk-de-Stad* als de belangrijkste handelskern in de gemeente en als wekelijkse marktplaats (woensdagnamiddag). In de stadskern is het gemeenschapscentrum 'De Markthallen' gelegen, dat veel bezoekers trekt op momenten dat er activiteiten plaatsvinden. Momenteel wordt een parking gebouwd achter het gemeenschapscentrum. De door de scholen gegenereerde verkeersstromen zijn sterk geconcentreerd, een piek vóór en een ná de schooluren. Ook het ziekenhuis Campus Sint-Ursula trekt veel bezoekers.

5.2. Openbaar vervoer

In het noorden van de gemeente loopt een spoorlijn in oost-west richting. Elk uur stopt de IC-IR trein Knokke-Blankenberge-Brussel-Hasselt-Genk in het station van Schulen. In het weekend wordt de bedieningsfrequentie om de twee uur verzekerd.

De gemeente Herk-de-Stad wordt bediend door 4 buslijnen. De bediening wordt op schooldagen beperkt aangepast met extra bussen voor en na de schooluren. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de huidige busbediening in de gemeente⁴⁴:

- **Lijn 5: Hasselt – Stevoort – Sint-Truiden** (ca. 6 ritten per dag): deze lijn verbindt de kern Schakkebroek met Stevoort en Nieuwerkerken/St-Truiden
- **Lijn 30: Sint-Truiden – Herk-de-Stad** (ca. 11 ritten per dag): deze lijn bedient enkel de kern Herk. In uitbreiding worden schoolritten van/naar Stevoort gereden, en worden 5 ritten van/ naar Beringen aangeboden (via de deelgemeente Schulen)
- **Lijn 35c Hasselt – Tessenderlo/Diest** (uurfrequentie) verbindt de kernen van Schulen en Berbroek met Hasselt en Lummen – Diest. Speciale schoolritten rijden vanuit Herk-centrum
- **Lijn 299 Hasselt – Diest – Geel** (uurfrequentie) doet enkel de kern van Herk aan.

---

⁴⁴ Bron: www.delijn.be en Mobiliteitsplan Herk-de-Stad (januari2000) Synthesenota opgemaakt door Technum

5.3. Kenmerken en trends

De N2 vormt is een fysieke barrière voor dwarse relaties

De barrièrewerking van wegen wordt vooral bepaald door de snelheid van het gemotoriseerd verkeer, de breedte van het wegprofiel en de verkeersdruk. De N2 vormt een fysieke barrière voor de dwarse relaties tussen enerzijds de kernen Herk en Donk ten zuiden van de N2 en anderzijds de kernen Donk en Schakkebroek ten noorden van de N2. Vooral voor de zachte weggebruikers (fietsers en voetgangers) vormt de N2 een grote barrière.

Conflicten tussen verkeerstromen op de N2

Op de N2 komen diverse verkeerstromen met elkaar in conflict. De N2 is een verbindende weg op bovenlokaal niveau en wordt dan ook gekenmerkt door snel en doorgaand verkeer. Daarnaast is er eveneens zwaar en traag verkeer op de N2: bij voorbeeld vrachtwagens van en naar het bedrijventerrein Daelemveld en landbouwvoertuigen op weg naar de Limburgse Tuinbouwveiling LTV op het bedrijventerrein Daelemveld. Daarnaast zijn er langsheen de N2 een aantal winkels gelegen, die zorgen voor afslaand verkeer.

Aanbod aan openbaar vervoer vereist een heroriëntering

De treinverbinding Schulte kerk is te weinig gekend in het recreatieve verkeer. Er zijn maar drie rechtstreekse treinen naar de kust om 5u13, 6u13 en 7u11 op wekdagen. De snelste manier om in Brussel te geraken is met overstappen te Diest. Meerdere reizigers nemen dan ook de wagen tot Diest. De enige rechtstreekse trein naar Antwerpen vanuit Schulte kerk werd inmiddels ook afgeschaft.

De grootte-orde van Herk-de-Stad biedt onvoldoende draagkracht om een eigen wensstructuur voor het busnet op te hangen. In het beleidsplan wordt een heroriëntering van het openbaar vervoer voorgesteld. Aandacht zal besteed worden aan de bediende lijnen (tracé's), de halteplaatsen en frequenties van bedieningen. Het belbussysteem zal uitgebreid worden naar delen van de gemeente Halen om de draagkracht te vergroten. In tweede instantie wordt een sensibiliseringscampagne gevoerd (vooral naar doelgroepen) om de bekendheid te vergroten en de werking te verduidelijken.

Het gewenste openbaar vervoersnetwerk uit het mobiliteitsplan zal overgenomen worden in de gewenste verkeers- en vervoerstructuur.

Parkeergelegenheid aan de rand van Herk-centrum onvoldoende benut

In uitvoering van het mobiliteitsplan werd het verkeer om het centrum van Herk geleid. Voldoende parkeergelegenheid werd voorzien aan de rand van de stad. Deze parkeerplaatsen worden nog onvoldoende benut. Chauffeurs trachten zo ver mogelijk in het centrum binnen te dringen, wat uiteraard zorgt voor bijkomende last in het centrum van de stad.

6. Bestaande natuurlijke structuur

De ruimtelijk-natuurlijke structuur is de samenhang van alle ruimten met een min of meer natuurlijk karakter. Deze ruimten worden bepaald door abiotische elementen (fysisch systeem) en biotische elementen (boscomplexen, etc). Aan de ruimten zijn allerlei activiteiten verbonden zoals recreatie, bedrijvigheid, etc.

De volgende elementen zijn gebaseerd op de Biologische Waarderingskaart (BWK, 1998, versie 1.0-2.0-2.1), het GNOP (Gemeentelijk Natuurontwikkelingsplan, juni 1996), het gemeentelijk Milieujaarprogramma 2002 en enkele studies⁴⁵.

6.1. Ruimtelijke opbouw

Kaart 1.25 – Bestaande natuurlijke structuur

De ruimtelijke opbouw van de natuurlijke structuur omvat:

- het samenhangend geheel van de beekvalleien, de grotere natuur- en boscomplexen en parkgebieden;
- aanvullend daarop de ecologische infrastructuur gevormd door lijn-, punt- en vlakvormige natuurelementen, door kleinere natuur- en boscomplexen en door parkgebieden.

Binnen de natuurlijke structuur is er een ecologische samenhang aanwezig en treden belangrijke ecologische relaties op. Een grote meerwaarde voor de natuurfunctie wordt geleverd door gebieden met een sterke interne samenhang en veel relatief ongestoorde ecologische relaties⁴⁶.

De natuurlijke structuur in Herk-de-stad wordt bepaald door de valleien van de Herk, de Demer en de Gete, het Schulensbroek en de kleine landschapselementen, die fungeren als ecologische verbindingselementen of stapstenen tussen elementen van de natuurlijke structuur.

Beekvalleien

Beken zijn dominante structurerende elementen met eigen levensgemeenschappen die een grote reeks van landschapsecologische processen bepalen. De beekvalleien op grondgebied van Herk-de-Stad zijn gevormd door laag-

---

⁴⁵ Mina-raad (2002) Het Watersysteem, In het bekken van de Demer' LIM (december 1999) Inventarisatie en evaluatie van de kleine landschapselementen en vegetaties gelegen binnen het EG-vogelrichtlijngebied nr. 23
Envico i.o.v. AMINAL afdeling Water (juni 1999) Inrichtingsplan Schulensbroek

⁴⁶ Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, Deel 1A, Bestaande ruimtelijke structuur, p. 65.

landbeken. Kenmerkend voor dit type beken is dat ze gevoed worden via oppervlaktewater dat via diverse grachten en greppels in de rivier terechtkomt. Langsheen de loop van de laaglandbeken komen veel moerassige plaatsen voor met een grote capaciteit voor het stockeren van water zodat de afvoer van de beek geleidelijk verloopt. Ecologisch is dit type beek van belang omwille van de karakteristieke en rijke vegetatie. Ze herbergen eveneens veel diersoorten van stilstaande waters.

Omwille van waterbeherende redenen werden de beddingen in de loop der eeuwen (deels) verlegd, verbreed en rechtgetrokken. Tevens werden oeverwallen verstevigd en dijken langsheen (delen van) de nieuwe waterlopen aangelegd. De laatste decennia werden deze ingrepen steeds grootschaliger en frequenter doorgevoerd.

Vallei van de Demer

De vallei van de Demer situeert zich op de gemeentegrens met Lummen en is structuurbepalend op Vlaams niveau. De Demer ontspringt te Tongeren en mondt uit in de Dijle nabij Rotselaar. De vallei wordt gekenmerkt door een halfopen tot open landschap. De Demer vertoont een grote variëteit in beekmorfologie, flora en fauna en heeft op grondgebied van de gemeente enkele zijbeken (o.a. Laarbeek, Garebeek, Kriekelslaak en Oude Laak).

De Demer kent in de grenszone van Limburg en Vlaams-Brabant een gering verval: van 21 m in Schulen tot 20 m nabij Diest 10 km verder. Als in een kluwen vloeien de belangrijkste zijbeken van de Demer samen in de Demervallei. Tot vóór 150 jaar kon men er de beeklopen onmogelijk precies bepalen. Het valleigebied was één groot moeras. Vandaag is de rivierstructuur van de middenloop van de Demer op het grondgebied van Herk-de-Stad is bijna volledig van antropogene aard (rechtgetrokken en ingedijkt).

Het structureel waardevolste gedeelte van de Demer op grondgebied van Herk-de-Stad strekt zich uit op de grens met Lummen ter hoogte van het Kasteel van Looi. Actuele natuurwaarden zijn de biologisch zeer waardevolle tot waardevolle fragmenten die op elkaar aansluiten in de vallei. Deze fragmenten betreffen ruigten, moerassen, graslanden (o.a. het Rei), vijvers, loofbossen en populieraanplanten. De vallei is daardoor een belangrijk doortrek- en pleistergebied voor oevergebonden watervogels.

Het gehele Demerbekken is op grondgebied van Herk-de-Stad aangeduid als recent overstroomd gebied. Het Schulsbroek en omgeving vormt daarbij een zeer groot overstroomd gebied. De waterkwaliteit van de Demer op grondgebied van Herk-de-Stad werd in 2001 als 'matig' beoordeeld⁴⁷. De laatste jaren is de waterkwaliteit verbeterd. De Gare- en de Laarbeek zijn sterk verontreinigd. Daar het water vervuild is, kan een hoge waterstand negatieve effecten hebben op de natuurwaardevolle omgeving met de organische verrijking van het milieu als gevolg.

Vallei van de Herk

De Herk stroomt centraal door de gemeente in zuidoost-noordwestelijke richting. Het stroomgebied van de Herk maakt deel uit van het Demerbekken. Ze ontspringt in Heers, stroomt door de gemeenten Borgloon, Wellen, Alken, Hasselt en Herk-de-Stad en mondt uit in de Gete. Na samenvloeiing met de Gete mondt de Herk uit in de Demer ter hoogte van de gemeente Halen. De Herk kent op grondgebied van Herk-de-Stad talrijke zijbeken als de Houwersbeek, Daelemveld-

---

⁴⁷ Bron: www.vmm.be, 2003.

beek, Oude Herk, Zwarte Winterbeek, Herkantbeek, Bleukveldbeek, Sleursenveldbeek, Rijsbeek, Hoevenbeek, Terbermenbeek en de Wijerbeek.

Veel van deze waterlopen hebben hun natuurlijke structuurkenmerken door rechttrekking en oeeverversteviging verloren. Het stroomgebied van de Herk is rijk aan natuurlijke bronnen. Rond de monding van de Herk en de Gete is het landschap breed uitgestrekt en heeft het een typisch polderkarakter, goed voor 2.000 ha broekland. Enkele natte plaatsen aan de rand werden ingeplant met Canada-populieren. In de winter staan vele weiden en bossen blank.

Aan de Herk zijn enkele biologisch zeer waardevolle gebieden gekoppeld. Ten oosten van de kern van Herk-de-Stad werd het Gasterbos (ten zuiden van het domein Gasthuisbos gelegen) afgebakend als VEN. Andere biologische waardevolle fragmenten zijn de Oude Herk en het bos 'De Kluis'. De Herk heeft vanuit ruimtelijk oogpunt een zeer belangrijke functie als natte verbinding.

De aanwezigheid van de verschillende leefgebieden verklaart de soortenrijkdom en onderstreept de belangrijke ecologische waarde van de Herk zowel voor flora als voor fauna.

De zijbeken van de Herk lopen door agrarisch gebied met intensieve landbouw (fruitteelt) en hebben een zeer lage biologische waarde.

De Herk is op grondgebied van Herk-de-Stad aangeduid als recent overstroomd gebied. De waterkwaliteit van de Herk op grondgebied van de gemeente werd in 2001 als matig beoordeeld⁴⁸. In 1998 werd de Herk nabij het centrum van de gemeente beoordeeld als zwaar verontreinigd. De laatste jaren is de waterkwaliteit verbeterd. Daar het water sterk vervuild is, kan een hoge waterstand negatieve effecten hebben op de natuurwaardevolle omgeving met de organische verrijking van het milieu als gevolg.

Vallei van de Gete

De Gete stroomt op de westelijke gemeentegrens met Halen. Het stroomgebied van de Gete maakt deel uit van het Demerbekken. De Gete ontspringt in Wallonië nabij Hoegaarden (Grote Gete) en Landen (Kleine Gete). Deze 2 rivieren vloeien samen in Zoutleeuw. Vervolgens stroomt door de Gete door de gemeente Geetbets naar Herk-de-Stad en mondt ten slotte uit in de Demer. De Gete is structuurbepalend op Vlaams niveau. In Halen (grensgebied) werd de rivier aangeduid als natte natuurverbinding op provinciaal niveau.

De Getevallei is over de gehele lengte breed uitgesneden. De belangrijkste zijloop op grondgebied van Herk-de-Stad is de Melsterbeek. Andere, kleinere zijbeken zijn de Kleine Vennebeek en de Houwersbeek. Veel van deze waterlopen hebben hun natuurlijke structuurkenmerken door rechttrekking en inbuizing verloren. De vallei is van nature zeer voedselrijk. De aanwezigheid van oeveragebonden watervogels onderstreept de belangrijke ecologische waarde (broedgebied) van de Gete. De zijbeken van de Gete hebben een lage biologische waarde. De meest actuele natuurwaarden zijn de parkgebieden 'Landwijk' en 'Vanhamonthoeve', en de biologisch waardevolle populieraanplanten, graasweiden en rietlanden ten zuiden van Eggeveld.

---

⁴⁸ Bron: www.vmm.be, 2003.

Een klein gedeelte van de vallei op de grens met Geetbets is afgebakend als VEN: het betreft de moerassige bedding van de Katermansbeek.

De Gete en de Melsterbeek zijn op grondgebied van Herk-de-Stad aangeduid als recent overstroomd gebied. Het 'deltagebied' tussen de Gete en de Melsterbeek is een gebied dat in het recente verleden herhaaldelijk overstroomd is. De waterkwaliteit van de Gete op grondgebied van de gemeente werd in 2003 als slecht beoordeeld⁴⁹.

Schulensbroek – semi-natuurlijk waardevol gebied

Het Schulensbroek situeert zich in het noorden van de gemeente in de Demervallei. Het betreft een uitgestrekte binnenvlakte (1000ha) waar verscheidene waterlopen samenvloeien. Het Schulensbroek bestaat voor 90% uit hooi- en weilanden, doorsneden door grachten en omzoomd met wilgen, mei- en sleedoornkanten.

Bodemkundig is de depressie van het Schulensbroek een bijzonder gebied. De ligging van de Demer op de scheiding van twee essentiële streken (zand- en leemstreek) heeft op de alluviale afzettingen een belangrijke rol gespeeld. De noordelijke waterlopen voeren meer zandig materiaal aan vanuit een oorspronkelijk zuur en arm gebied. De zuidelijke zijlopen zorgen voor lemige en kleiige sedimenten. De Herk, de Mombeek, de Grote Gete en vooral de Kleine Gete zorgen voor kalkrijke afzettingen in het centraal gedeelte (Potterijbroek). Door deze afzettingen heeft het gebied een dubbel karakter: het eutrofe (kalkhoudend tot kalkrijke) alluvium geeft de gronden een hoge waarde voor landbouw. De zandige afzettingen daarentegen zijn minder vruchtbaar en hebben landschappelijk een meer begroeid landschapstype tot gevolg.

Het gebied onderging een drastische wijziging met het graven van een enorme zandwinningsput voor de aanleg van de autosnelweg E314/A2 en de aanleg van een wachtbekken langs de Demer. Het Schulensmeer is een trekpleister voor vogels en is erg visrijk. Ook de beken en de grachten van het Schulensbroek vormen door de aanwezige graslanden belangrijke habitatten voor vogels. Inmiddels werd het broek ook ingericht als wachtbekken om het overstroomingsgevaar langs de Demer te voorkomen. Daarvoor werd een dijk gebouwd die de vijver en de omliggende landschappen omzoomt.

Het wachtbekken, de verschillende grote en kleine waterwegen, de beemden, de grasweiden, de ruderaal vegetatie, de populieraanplanten en de KLE's zijn biologisch zeer waardevol. De waterkwaliteit schommelt tussen matig tot zwaar verontreinigd waardoor verrijking sneller optreedt. Het gebied vormt een belangrijk doortrek- en pleistergebied voor vogelsoorten en staat bekend als weidevogelgebied van nationaal belang.

Het open landschap in het Schulensbroek is ecologisch zeer waardevol en omvat biologisch zeer waardevolle biotopen. Het Schulensbroek vormt duidelijk een kerngebied binnen de natuurlijke structuur van de gemeente.

---

⁴⁹ Bron: www.vmm.be, 2003.

Elementen van de ecologische infrastructuur

De aanwezige kleine landschapselementen (KLE's) maken een belangrijk deel uit van het natuurpatrimonium van de gemeente. Ecologisch vormen ze verbindingselementen of stapstenen tussen elementen van de natuurlijke structuur en vermijden ze de isolatie van grotere natuurgebieden.

Bosjes

De aanwezige boselementen bestaan uit enkele grotere fragmenten die voornamelijk gesitueerd zijn tussen de N2 en de N754, en een aantal kleinere fragmenten verspreid over de gemeente. De boselementen vormen een niet te verwaarlozen onderdeel van de natuurwaarden in de gemeente.

We overlopen de belangrijkste eenheden bos in Herk-de-Stad van noord naar zuid:

- In de *Demervallei* liggen waardevolle, *historische stabiele bossen*, vooral gesitueerd nabij of in kasteeldomeinen.
- De *Canadabossen* van het *Schulensbroek* vormen een belangrijk broedgebied voor vogels.
- De *beboste percelen* in het landbouwgebied *Schulen-Berbroek* hebben een minder ecologische waarde gezien de sterke agrarische omgeving.
- De *bosfragmenten* in de *Herkvallei* hebben een belangrijke ecologische waarde. Tijdens de stormen van 1990 is er zeer veel windval geweest, wat resulteerde in zeer veel open plekken. Dit heeft als gevolg dat er momenteel zeer veel natuurlijke verjonging aanwezig is. Het Vlaams Gewest koopt hier percelen aan en zorgt voor aanplantingen.
- De privé-*loofbossen* in de omgeving van het *domein Gasthuisbos* (Gasterbos) gesitueerd ten oosten van de Herk zijn een belangrijk leefgebied voor roofvogels. Deze eik- en elzenbossen zijn biologisch zeer waardevol maar worden momenteel ook gebruikt voor houtproductie.
- Het bos *De Kluis* heeft eveneens een hoge ecologische waarde.
- Het *parkbos Harlaz* en het domein *Olmenbos* worden gescheiden door N716 en hebben vooral een recreatieve functie. Een beheersplan wordt uitgevoerd.
- De *parkgebieden Landwijk* en *Vanhamonthoeve* in de *Getevallei* worden omgeven door ecologisch waardevolle bosfragmenten.
- Het *Francisbos*, aan de linkerzijde van de Pastorijsstraat en de Meerhoutsraat.

Bomenrijen en houtkanten

De soortenrijkdom en -diversiteit van de KLE's zijn in Herk-de-Stad wat betreft de houtige soorten over het algemeen vrij laag. Belangrijke concentraties van knotwilgenrijen en dichte hagen met doornachtige vegetaties, komen voor in de beekvalleien. In de Getevallei t.h.v. de gemeentegrens met Geetbets, situeert zich een zeer waardevolle knotwilgenrij. Ten noorden van het gehucht Vogelzang situeert zich een biologisch waardevolle oude heg en houtkant. Enkele zeer waardevolle KLE's (wilgenrijen, mei- en sleedoorncanten) zijn gesitueerd nabij het Schulensbroek. In het Vogelrichtlijnge-

bied nr. 23, met o.a. het Schulensbroek, komen hoofdzakelijk bomenrijen voor, maar ook solitaire bomengroepen, houtkanten, bomengroepen en struweelkanten.

Hoogstamboomgaarden

Hoogstamboomgaarden vormen een zuiver cultuurlandschap van aanplantingen van bomen in weiden met hoge hagen. Zij zijn historisch aanwezig en zijn ecologisch belangrijk als verwevende geïsoleerde elementen tussen de weiden en KLE's (houtkanten, hagen). Hierdoor worden schuilplaatsen en migratieverbindingen voor fauna gecreëerd.

Hoogstamboomgaarden zijn praktisch geheel uit de regio verdwenen en vervangen door laagstamboomgaarden, die ecologisch minder interessant zijn. Relicten van hoogstamboomgaarden worden aangetroffen rond de voormalige hoeve De Worp (Herkvallei), t.h.v. Donk (Getevallei) en in de agrarisch gebieden Schulen-Berbroek en Schakkebroek.

Paden en oude wegen

Het Vossegatpad en de kasseibaan (Herkvallei) omvatten waardevolle vegetaties.

Waterelementen

Voornamelijk in de omgeving van de Herk komen privé-vijvers (o.a. Monnikshof), grachten en poelen voor. De eutrofe plas ter hoogte van het kasteel Gasthuisbos is biologisch zeer waardevol.

De sloten en grachten in het Schulensbroek zijn gegraven met de bedoeling het gebied in cultuur te brengen als hooien grasland. De oeverbegroeiing krijgt hier nog ruime kansen.

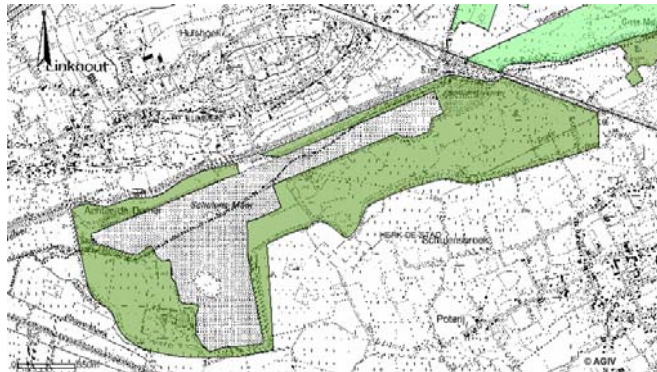
In het recreatiegebied De Doelen zijn er een aantal privé visvijvers aangelegd. De ecologische waarde van deze vijvers (beton karkas) is zeer beperkt. Ook in het recreatiegebied in Berbroek langs de spoorlijn zijn er een aantal privé visvijvers aangelegd. Ook hier is de biologische waarde beperkt.

6.2. Bovenlokale selecties van de natuurlijke structuur

Kaart 1.26 – Aanduiding bovenlokale selecties natuurlijke structuur

Selecties van Vlaams niveau

- Beekvallei van de Demer
- Beekvallei van de Gete

Het Vlaams gewest beschouwt de valleien van de Demer en de Gete als structuurbepalend op Vlaams niveau. Dit betekent dat delen van deze gebieden door het Vlaams gewest ofwel als GEN⁵⁰ ofwel als GENO zullen afgebakend worden. In een eerste selectie van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) zijn op het grondgebied van Herk-de-Stad zijn door het Vlaams Gewest twee gebieden als Grote Eenheden Natuur gesitueerd m.n. GEN 'De Herk' en GEN 'Schulensbroek'. Voor het GEN 'Schulensbroek' is reeds een gewestelijk RUP opgesteld (zie planningscontext).

Selecties van provinciaal niveau

- Beekvallei van de Wijerbeek (natuurverbinding 72) als natte natuurverbinding, meer bepaald als 'beek met habitats en open ruimte verbinding'.
- Beekvalleien van Gete en Velpe (natuurverbinding 75) als natte natuurverbinding

De provincie beschouwt delen van de beekvalleien van de Wijerbeek, de Gete en de Velpe als structuurbepalend op provinciaal niveau. Dit betekent dat delen van deze gebieden door de provincie (in nauwe samenwerking met de gemeente) afgebakend zullen worden in provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen.

⁵⁰ GEN : Grote Eenheid Natuur, is een aaneengesloten gebied waar de natuurfunctie bovengeschikt is aan de andere functies. Het beleid moet er gericht zijn op het herstel en de ontwikkeling van gebiedsgebonden ecotopen.

6.3. Kenmerken en trends

Natuurlijke kwaliteiten van beekvalleien onder druk

De beken en de valleien verloren reeds in sterke mate hun natuurlijke waarde als gevolg van cultuurtechnische ingrepen maar blijven toch belangrijke natuurontwikkelingsgebieden. Belangrijkste knelpunten zijn overbemesting, de groot-schaligheid van waterbeheerswerken, bestrijdingsmiddelen, het verdwijnen van KLE's en de wijzigingen in bodemgebruik.

Talrijke menselijke ingrepen kunnen aangehaald worden m.b.t. de afname van de natuurlijke kwaliteit van de beekvalleien. Bij voorbeeld: de kanalisering van de beken leidde tot een verdroging van het milieu en had tot gevolg dat de typische fauna en flora verdween. Bovendien overstromen de beekvalleien regelmatig met (zwaar) vervuild water. Een deel van het gebruikte kunstmest, ook van gebieden buiten de valleien, komt in de beken en in de valleigebieden terecht. Een algemene eutrofiëring met daaraan verbonden een algemene veruiging deed zich voor.

Waterberging in het Schulensbroek

De vallei van de Demer ter hoogte van het Schulensbroek is onderverdeeld in twee bekken: het binnen- en het buitenbekken. Het binnenbekken omvat de ingedijkte zone rond het Schulensmeer. Het buitenbekken komt overeen met het natuurlijk overstromingsgebied van de Demer, exclusief het binnenbekken. In het binnenbekken wordt actief water opgeslagen door de Demer op te stuwen ter hoogte van de brug van Linkhout. Het binnenbekken wordt gevuld met een frequentie van 2 à 3 keer per jaar met een gemiddelde duur van 10 dagen. Wanneer het binnenbekken dreigt vol te geraken, wordt water vanuit het binnenbekken naar het buitenbekken geloosd. Het gebeurt eveneens dat de Herk spontaan het buitenbekken vult. Dit is te wijten aan overtopping van een laagte in een begeleidende dijk. Het vullen van het buitenbekken vindt plaats met een frequentie van 1 maal per 5 jaar.

Het hele gebied werd onlangs aangeduid als recent overstroomd gebied gelegen binnen de Demervallei. De veiligheid inzake wateroverlast van de gebieden stroomafwaarts van de Demer zijn afhankelijk van de waterberging van het gebied. Naast het belang voor natuur en recreatie heeft het Schulensbroek dus ook een zeer belangrijke functie bij de gecontroleerde opslag van water. De belangrijkste zone is uiteraard het binnenbekken met het Schulensmeer en de onmiddellijke omgeving binnen de dijk.

Recreatieve druk op natuur

Het Schulensbroek is een belangrijk natuurkerngebied en maakt daarom ook deel uit van het Europese Natura-2000 netwerk. Er heerst een sterke druk door recreatieve uitbreidingen.

Meer en meer duikt de gemotoriseerde recreatie (motoren, quads, jeeps en trikes) op rondom het Schulensmeer. Deze harde vorm van recreatie treedt in conflict met de meeste andere functies in het gebied (zachte recreatie, natuur,...). Voornamelijk de lawaaihinder en de beschadiging van bodem en vegetatie vormen belangrijke knelpunten

DuLo-waterplan Melsterbeek

Het duurzaam lokaal waterbeleidsplan van de Melsterbeek wordt momenteel uitgevoerd. Het deltagebied tussen de Melsterbeek en de Gete wordt hersteld als natuurlijk overstromingsgebied. Hiervoor wordt de Melsterbeek opnieuw naar het laagste punt van de vallei gebracht. Hierdoor wordt het watersysteem gebufferd en minder complex, kritische punten verdwijnen, er wordt nagezuiverd. Daarbij wordt de gehele Getevallei hersteld en ecologische opgewaardeerd door vernatting.

Het plan is een voorbeeld voor andere deelbekkens van de beekvalleien in de gemeente. Een gelijkaardige aanpak voor de andere valleigebieden vereist de opmaak van deelbekkenbeheerplannen.

Verwevenheid tussen natuurlijke en agrarische hoofdstructuur

De ecologische infrastructuur is momenteel zeer versnipperd. Een samenhangende ecologische infrastructuur ontbreekt. De natuurlijke structuur is momenteel zwak verweven met de agrarische structuur.

Gefragmenteerde bosstructuur

Herk-de-Stad is met een beboste oppervlakte van 6,4 % tegenover een gemiddelde van 18% voor Limburg en 8,1% voor Vlaanderen een gemeente met een laag bosareaal. Het gemeentelijk bosareaal betreft 0,5% van de provincie Limburg. Uit boskarteringsgegevens van het Vlaams Gewest⁵¹ blijkt dat de gemeente in 2003 over 275 ha bos beschikt.

De loofbossen van het Gasthuisbos worden voornamelijk gebruikt voor houtproductie en jacht. Algemene knelpunten zijn de overexploitatie, bodemschade en laag biologisch waardevolle populierenaanplanten. Een samenhangende bosstructuur blijft beperkt tot aaneensluitende elementen in de Herkvallei. In de Herkvallei zijn de laatste jaren grotere gehelen opgekocht door het Vlaams Gewest en aangeplant met jong bos.

---

⁵¹ Contact AMINAL, Afdeling Bos en Groen, 2003.

7. Bestaande landschappelijke structuur

De landschappelijke structuur is een volwaardige deelstructuur die de nauwe samenhang tussen de andere deelstructuren (natuur, landbouw, nederzetting, enz.) beschrijft. De landschappelijke structuur plaatst de objecten van de overige deelstructuren in een ander daglicht. Het uitzicht of beeld van deze objecten en de mate waarin deze objecten interfereren of juist tegengesteld zijn aan elkaar, vormt de landschappelijke structuur.

7.1. Traditionele elementen in het landschap

Kaart 1.27 – Bestaande landschappelijke structuur

Gave landschappen

Een gaaf landschap is een landschap waarvan de samenhangende historisch-landschappelijke structuur slechts in beperkte mate geschonden is. Het landschap bestaat uit complexen van gevarieerde erfgoedelementen die een geheel vormen. De historisch gegroeide patronen van bewoning, wegen, kavels of perceelsbeplanting zijn nog op een herkenbare manier bewaard gebleven.

Donk – Herk

Het gehucht Donk ligt licht verheven in de Getevallei. Quasi de volledige structuur van de site gaat terug tot Ferraris. De Gete was reeds rechtgetrokken ten tijde van Ferraris (vóór 1774). Ook het stratenpatroon van Donk en Herk-de-Stad is praktisch volledig herkenbaar op de Ferrariskaart. Het Kasteel van Halbeek met park is een belangrijke cultuurhistorisch waardevolle site. Andere cultuurhistorische waardevolle site zijn het gehucht Donk met de classicistische O.L.V.-kerk, de Markt met meerdere beschermde monumenten in Herk-centrum en het Kasteel Olmenhof met park.

Benedenloop van de Herk (en het bos van Stevoort)

De benedenloop van de Herk is een landschapsecologisch en cultuurhistorisch rijk gebied met historische percelering en relictten van een uitgestrekt bos. Een tiental oude bosjes zijn restanten van een uitgestrekt Ferrarisbos dat in de loop der tijden versnipperde. Deze relictbosjes hebben een rijke voorjaarsflora. Tussen deze bossen zijn uitgestrekte blokken met historisch stabiele perceelsstructuur, vooral tussen Stevoort en Kermt. Het gebied is omwille van de oude loofbosjes, boomrijen en hoeven visueel bijzonder aantrekkelijk.

De landschappelijke indentiteit van dit gebied is langzaamaan aan het verdwijnen, omwille van de intensieve landbouw en de versnippering door infrastructuur.

Het Schulensbroek

In het Schulensbroek komen verschillende rivieren samen. De Mangelbeek legt de verbinding met het Kempens Plateau; de Demer, de Gete en de Velpe met diverse delen van Haspengouw. De helft van het stromend oppervlakte water in Limburg passert via het Schulensbroek.

Het Schulensbroek is een uitgestrekte binnenpolder van ruim 1.000 ha. Eeuwenlange ingrepen i.f.v. de waterhuishouding in het Schulensbroek zorgen voor een semi-natuurlijk landschap. Beddingen werden (deels) verlegd, verbreed en rechtgetrokken. Dijken werden aangelegd langsheen de nieuwe waterlopen. Reeds in de 13de eeuw werd de Demer deels rechtgetrokken en ingedijkt. In het centrum van het Schulensbroek mondde in die tijd de Herk uit in de Demer. De Herk zelf werd in de 15de eeuw verlegd vanuit het centrum van het broek naar de huidige loop. In het broek werden verschillende drainagegrachten aangelegd. Al deze ingrepen hadden tot gevolg dat het broek veel minder overstroomde en in cultuur kon gebracht worden. De structuur in het Schulensbroek werd bepaald door het dichte net van grote en kleine waterwegen, de beemden en de kleine landschapselementen. De structuur van deze open ruimte is nauwelijks aangetast of versnipperd, hoewel de historische waterberging van de binnenpolder in het keurslijf van een wachtbekken is gedrongen. Het wachtbekken met het Schulensmeer werd eind jaren '70 aangelegd. Naar dit wachtbekken wordt vaak ook verwezen als het binnenbekken. Het buitenbekken is de natuurlijke overstromingszone van de Demer, exclusief het gerealiseerde ingedijkte binnenbekken.

Oude landbouwlandschappen

In de periode voor de tweede wereldoorlog had praktisch elk landbouwbedrijf een boomgaard gelegen bij het erf. Veelal werden ze weinig professioneel uitgebaat en verzorgd. In Herk, Schakkebroek en een deel van Donk was dit anders, uitgestrekte hoogstamboomgaarden met een gemengd gebruik (fruitteelt en grasweide) maakten deel uit van het typische oude cultuurlandschap. Van deze hoogstamboomgaarden zijn slechts enkele relictten overgebleven waarin momenteel geen enkele structuur meer te herkennen is.

Oude woonlandschappen

Oude woonlandschappen zijn landschappen waarvan de oude vorm nog aanwezig of nog herkenbaar is. De erfgoedwaarde van de woonvorm slaat zowel op het voorkomen van historisch waardevolle gebouwen als op de typerende ruimtelijke setting van de gebouwen.

Op een aantal plaatsen is de historische nederzettingsstructuur zoals weergegeven op de Ferrariskaart (1771), nog terug te vinden in een aantal straten:

- Donk: Quasi het volledige stratenpatroon van Donk is terug te vinden op de Ferrariskaart.
- Schulen/Berbroek: kasteeldomein Gasterbos
- Berbroek: De historische hoeve langsheen de Heidestraat en de omliggende omgeving
- Schakkebroek: De historische hoeve 'Amandinahuis' en de omliggende omgeving

- **Herk-de-Stad:** het ei-vormige patroon van de stadsomwalling bleef volledig bewaard in de nieuwe lanen. De hoofdstraten zijn erg concentrisch. De lineaire structuur van vandaag richting Diestr, de weg richting Hasselt (Hasseltsestraat, Hasselsesteenweg en Molenstraat) alsook de huidige invalsweg Ridderstraat-Stevoortweg zijn te herkennen. De Pikkeleerstraat – Dr. Vanweddingenlaan – Zoutbrugstraat was de belangrijkste zuidelijke invalsroute. De zuidelijke omringing Doelstraat – De PierpontstraatKleine Hoolstraat scheen al te bestaan in 1775. De doortocht Diestsestraat-Markt-Hasseltsestraat is in haar huidige vorm aanwezig. Op de Markt zijn er verschillende historische gebouwen gelegen.

Lijnvormige relictten

Lijnrelictten zijn lijnvormige landschapselementen die drager zijn van een cultuurhistorische betekenis en op die manier de ruimtelijke ontwikkeling in zekere zin mee gestuurd hebben.

Demer en afgesneden meanders

De Demer vormt een mooi breed groen lint in het landschap en vormt de noordelijke gemeentegrens. In de Middeleeuwen was de Demer een belangrijke transportweg. Om de scheepvaart te verbeteren en overstromingen te vermijden werd de Demer verschillende malen gekanaliseerd. In het landschap zijn een aantal oude meanders nog geheel of gedeeltelijk bewaard en duidelijk herkenbaar in het landschap.

Gete / Melsterbeek

De Gete / Melsterbeek is oorspronkelijk een sterk meanderende beek. Reeds op de Ferriskaart is de Gete / Melsterbeek reeds rechtgetrokken aangeduid. De rechtekking dateert van vóór 1775.

Historisch radiaal wegennet

Herk-de-Stad is een historisch strategische stedelijke nederzetting. De landschappelijke betekenis en invloed van een historische stad zoals Herk-de-Stad rijkte vaak verder dan de Middeleeuwse omwalling. De belangrijkheid van een stad weerspiegelde zich ook in het wegenpatroon (plaats waar verkeerswegen convergeren). De historische radiale structuur van de wegen naar Herk-de-Stad is nog steeds aanwezig in het landschap.

Puntvormige relictten

Puntvormige relictten bestaan uit afzonderlijke objecten met hun onmiddellijke omgeving. Het zijn bouwkundige elementen met een bijzondere erfgoedwaarde. In de landschapsatlas zijn volgende elementen als puntrelict aangeduid:

- St-Jan-de Doperkerk
- Kasteel van Halbeek
- Kasteel van Landwijk
- Voormalig gemeentehuis

- Dekenij
- Voormalige rijkswachtkazerne
- St-Martinuskerk
- Kasteel van Schulen
- O-L-Vrouw-kerk (kerkhofmuur, hek en kapel)
- Hoeve Herkkant
- Nieuwe Molen
- Amandinahoeve
- Kasteel van Hamont

Cultuurhistorische bakens

Bakens zijn visuele en mentale blikvangers en fungeren dikwijls als oriënteringspunten in het landschap. Niet elke baken heeft echter een positieve landschapsvormende kwaliteit. Cultuurhistorische bakens zijn duidelijk site- of gebiedsgebonden en verhogen aldus de leesbaarheid van het landschap waarmee ze een duidelijk herkenbare band hebben. Omwille van hun omvang, kenmerkende vorm in het landschap en historische waarde zijn er in de gemeente een aantal elementen die functioneren als cultuurhistorische bakens. De kerktoren in Herk-de-Stad, Donk, Schakkebroek, Berbroek en Schulen en het kasteel de Moffarts (of kasteel Gasthuis of kasteel van Schulen) zijn allemaal bakens.

7.2. Nieuwe elementen in het landschap

'Nieuwe' elementen danken hun ontstaan aan de versnelde en grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen na de tweede wereldoorlog. Vooral de nederzettings- en de landbouwstructuur kende in de gemeente een grondige transformatie. Deze transformatie vervaagde de eeuwenoude relaties tussen de meer 'traditionele' elementen van het landschap.

Recente landbouwlandschappen

De ruilverkavelingen in Donk en Schakkebroek hadden een drastische invloed op het Herkerse landschap. Er werd weinig tot geen rekening gehouden met de historische landschappelijke structuren, wat leidde tot een schaalvergroting en uniformisering van het landschap. De rationalisering van de tuinbouw (fruitteelt) leidde tot uitgestrekte laagstamfruitboomgaarden. De komst van de tuinbouwveiling LTV was een impuls voor de serreteelt. Vooral in Schakkebroek treffen we een concentratie van serres aan.

Vanaf de jaren '70 werden de hoogstamboomgaarden vervangen door laagstamaanplantingen omwille van economische redenen (hogere productieopbrengst). Vandaag zijn laagstamboomgaarden een wezenlijk onderdeel van het Herkerse landschap.

Weglandschap N2

De N2 is niet alleen van belang als weginfrastructuur, maar is vooral tijdens de voorbije decennia de motor geweest van een aantal ruimtelijke ontwikkelingen veelal afgestemd op de autobereikbaarheid. Gevolg hiervan was het ontstaan van een gefragmenteerd weglandschap, met woningen en her en der verspreide (grootschalige) detailhandel, horeca, ambachtelijke bedrijven en landbouwgebieden. De aanwezigheid van de verschillende functies en de diverse vormgeving van de gebouwen (zowel qua materiaalgebruik als qua schaal van de gebouwen) geven het geheel een ongeordend karakter. De huidige inrichting van de N2 is uitsluitend afgestemd op de verkeersfunctie van de weg. De inrichting is sterk autogericht. Dit uit zich in een 'breed' en vlak wegprofiel als een zelfstandig element, dat los staat van zijn omgeving.

Recente woonlandschappen

De term 'woonlandschappen' wordt hier gebruikt als grootschalige verkavelingen of wooncomplexen die na de tweede wereldoorlog in 'tabula rasa'-stijl werden ingeplant. Ze vertonen de typische kenmerken van een verkaveling; sterk vertakte straten en veelal percelen van gelijke grootte. Voorbeelden van recente woonlandschappen in Herk-de-Stad zijn de wijk Blijk (Herk-centrum), de Tichelwijk (Schulen), de Lindeboomwijk (Schakkebroek) en de wijk aan de Th. Donnéstraat (Donk). De wijk Endepoel ten zuiden van Herk-centrum is eveneens een recent woonlandschap maar is eerder een gemengde woonvorm met variatie (plein, schakelbouw, halfopen en open bebouwing).

Schulensmeer

Begin jaren '70 werd ongeveer gelijktijd het initiatief genomen om het overstromingsgebied van het Schulensbroek in te perken en de autosnelweg E314 aan te leggen. Het zand werd gebruikt om de ophoging van de autostradedijken te voorzien.

Een ingedijkt wachtbekken van zo'n 3 km lang, 8 m diep en enkele meters breedte werd aangelegd. Het Schulensmeer, gelegen in het noorden van de gemeente Herk-de-Stad en voor een klein gedeelte op grondgebied van Lummen werd het grootste kunstmatig aangelegde binnenwater in Vlaanderen. De ingedijkte oppervlakte, met open water en graslanden, bedraagt ruim 200 ha.

Bedrijvenlandschap Daelemveld

Bedrijvenlandschappen worden bepaald door de invulling van kmo-zones of industrieterreinen. Het zijn terreinen die speciaal werden gekozen voor het opvangen van nieuwe bedrijven. Het bedrijventerrein Daelemveld langs de N2 is zo een bedrijvenlandschap. Het bedrijventerrein is ingepland in een landschappelijk waardevol agrarisch gebied. Hierbij is weinig aandacht besteed aan de landschappelijke inpassing van het bedrijventerrein. De gebouwen zelf op het bedrijventerrein vertonen een uniforme basisarchitectuur ('schoendoos'gebouwen). Op het bedrijventerrein zijn er weinig attractieve elementen.

8. Synthese bestaande ruimtelijke structuren

Kaart 1.28 – Bestaande ruimtelijke structuur – synthese

De samenvatting van alle deelstructuren geeft een overzicht van de bestaande ruimtelijke structuur van de gemeente. Deze kaart geeft een globaal beeld van de aanwezige structuur en is de aanzet om over te gaan tot de analyse van de deelruimten.

Figuur: synthese bestaande ruimtelijke structuur

VI. Deelruimten

Kaart 1.29 – Situering van de deelruimten

Deelruimten zijn ruimtelijk samenhangende delen, die door hun eigenschappen en interne structuur als één geheel onderscheiden kunnen worden. De analyse en de opdeling in deelruimten biedt de mogelijkheid om de verschillende deelstructuren tegenover elkaar te plaatsen en een ruimtelijke afweging te maken. De opdeling gebeurt op basis van gelijklopende morfologische en/of functionele karakteristieken, of op basis van een gelijklopende gewenste ruimtelijke ontwikkeling. Deze opdeling geeft een aanduiding en is uiteraard voor discussie vatbaar. De opdeling is echter geen doel op zich maar een middel om de specificiteit van elke plek te vatten en de ruimtelijke ontwikkelingen te sturen. Deelruimten bieden immers het voordeel dat de verschillende sectoren van de ruimtelijke structuur (wonen, werken, natuur, recreatie en landschap) in relatie tot elkaar worden beschouwd binnen een bepaald gebied.

De begrenzingen van de deelruimten kunnen niet bepaald worden tot op het niveau van een perceel. De grens van elke deelruimte wordt indicatief aangegeven en moet beschouwd worden als een overgangszone tussen twee deelruimten.

In Herk-de-Stad kunnen 4 deelruimten onderscheiden worden:

- Deelruimte 1 : Schulensbroek en beekvalleien
- Deelruimte 2 : Kerngebied Herk
- Deelruimte 3 : Woonraster Scholen-Berbroek
- Deelruimte 4 : Land- en tuinbouwstrook

1. Deelruimte 1: Schulensbroek en beekvalleien

Kaart 1.30 – Deelruimte 1: Schulensbroek en beekvalleien

De deelruimte Schulensbroek en beekvalleien is een belangrijk element van het hydrografisch systeem van Herk-de-Stad en van de regio. Het Schulensbroek is onderdeel van het samenvloeiingsgebied van het Demerbekken (grensoverschrijdend met Vlaams-Brabant), waar Demer, Herk, Gete, Velp en Zwarte Beek vlak bij elkaar samenvloeien. Deze zone tussen Schulen en Diest is cruciaal voor de ontwatering van 2/3 van Limburg. Dit 'watervergaarbekken' van Limburg omvat op grondgebied van de gemeente Herk-de-Stad het Schulensbroek met het wachtbekken (Schulensmeer) en verschillende beekvalleien, in het bijzonder van Gete/Melsterbeek, Herk en Demer. De gronden zijn er nat en het overstromingsgevaar is er reëel. Naast een belangrijke bovenlokale hydrologische functie heeft deze deelruimte ook een belangrijke landschapsecologische rol.

In de deelruimte worden vier belangrijke componenten onderscheiden: Schulensbroek, Herk-, Gete- en Demervallei.

Schulensbroek

Het Schulensbroek is van oorsprong een laaggelegen vlakte aan de samenvloeiing van Demer, Herk en Gete. Het ligt begrepen tussen de Demer in het noorden, de Gete in het westen, de kern van Schulen in het oosten en de N2 in het zuiden. Hydrologisch beschouwd zijn het Schulensbroek en het Schulensmeer door hun belangrijke waterbergende functie van belang voor de waterbeheersing en de beveiliging van de gebieden stroomafwaarts van de Demer gelegen.

De ruimtelijke structuur van de deelruimte wordt bepaald door de menselijke ingrepen die in de loop der eeuwen werden uitgevoerd om het gebied in cultuur te kunnen brengen en in functie van de waterbeheersing in de ruimere regio: drainagegrachten, waterloopbeddingen verleggen, rechte trekken, verbreden en bedijken, aanleg wachtbekken,... Het bodemgebruik wordt er al eeuwen gedomineerd door hooi- en weilanden.

Ondanks het semi-natuurlijke karakter speelt het gebied op bovenlokaal niveau een belangrijke rol op vlak van natuur en is het aangeduid als vogel- en habitatrictlijngebied.

Landschappelijk wordt het gebied gekenmerkt door een kleinschalig open agrarisch cultuurlandschap van hooi- en weilanden, dat doorsneden wordt door talkrijke grachten begeleid door bomenrijen en struikgewas. Landbouwers in dit gebied een belangrijke taak als beheerder van het landschap. Dit gebeurt voor een groot deel door contracten met de beheerder van het natuurreservaat. Natuurpunt heeft contracten met een twintigtal landbouwers. Daarnaast fungeert het Schulensbroek, en in het bijzonder het Schulensmeer, op bovenlokaal vlak als recreatieve pool.

Vallei van de Herk

De Herk is een beeldbepalende en structurerende entiteit, die de gemeente in zuidoost-noordwestelijke richting doorkruist. De Herk werd in de loop de eeuwen regelmatig verlegd, rechtgetrokken, bedijkt, ... waardoor de natuurlijke morfologische structuur zo goed als verdwenen is. Desondanks is de Herk als natte natuurverbinding een belangrijke drager van de natuurlijke structuur in de gemeente. Op basis van de structuurkenmerken kunnen duidelijk twee verschillende

componenten onderscheiden worden in dit deelgebied: de Herk ten oosten van de kern van Herk-de-Stad en de Herk doorheen het Schulenbroek.

Vrij centraal in het vlakke terrein van het Schulenbroek vormt de bedijkte en rechtgetrokken Herk een opvallende oost-west gerichte antropogene, lineaire structuur.

Vallei van de Gete

De vallei van Gete/Melsterbeek vormt een duidelijk apart deelgebied. De vallei staat met haar beekbegeleidende vegetaties (knotbomen, houtkanten,...) en haar enigszins natuurlijk karakter in puur contrast staat met de andere beken en met het omliggende landschap. Het gebied is grootschalig en open, maar ter hoogte van de domeinen van het Kasteel van Landwijk en het Kasteel van Hamont eerder gesloten. Beide kasteeldomeinen zijn waardevolle parkgebieden met een aangrenzend bosgebied.

Vallei van de Demer/Laarbeek

De Demervallei is gelegen op de gemeentegrens met Lummen en heeft in Herk-de-Stad een belangrijke waterbergende functie. De Demerdepressie of het samenvloeiingsgebied van het Demerbekken heeft een grote natuurlijke en ecologische betekenis, voornamelijk voor vogels.

2. Deelruimte 2: Kerngebied Herk

Kaart 1.31 – Deelruimte 2: Kerngebied Herk

De deelruimte Kerngebied Herk is centraal in de gemeente Herk-de-Stad gelegen. De deelruimte verzamelt in hoofdzaak een belangrijk deel van het woongebied van de gemeente, het historische stadscentrum, de uitlopers (woonlinten) langsheen de radiale uitvalswegen en het bedrijventerrein Daelemveld. De deelruimte wordt min of meer begrensd door de Herk in het noorden, de vrij recente verkaveling wijk Blijkbaan in het oosten, de wijk Endepoel in het zuiden en de Grote Hoolstraat en Houwersbeek in het westen.

Binnen de deelruimte kunnen een aantal structurerende componenten onderscheiden worden:

- het historisch stadscentrum Herk met radiale uitlopers
- de recente woonwijkstructuren
- het domein Olmenhof – de Harlaz
- ingesloten woon- of woonuitbreidingsgebieden
- de N2 en het bedrijventerrein Daelemveld.

Historisch stadscentrum Herk met radiale uitlopers

Dit deelgebied valt samen met de bebouwing in het historische stadscentrum en de uitlopers langsheen de Diestsesteenweg, de Hasseltsesteenweg, de Stevoortweg en de Sint-Truidensesteenweg.

Het historische centrum heeft een vrij stedelijk karakter door de vrij hoge en gesloten bebouwing en het uitgebreide voorzieningenniveau (basisonderwijs, secundaire scholen, ziekenhuis. ...). De handelsfunctie situeert zich voornamelijk in de Diestsestraat, op de Markt, in de Zoutbrugstraat en op het Wendelenplein. De Markt is het epi-centrum van de dienstverlening. De radiale uitlopers bestaan uit linten met een overwegend residentieel karakter. Aansluitend op de historische stadskern zijn de zones tussen deze linten bebouwd, waardoor de omvang van het centrumgebied ongeveer verdubbeld is.

Recente woonwijkstructuren

De afgelopen decennia zijn er een aantal recentere woonwijken (verkavelingen) aangelegd in de periferie van het centrum.

Een eerste is de verkaveling 'Blijkbaan', gelegen tussen het historische centrum en het recreatiedomein 'De Doelen'. De woningen hebben allemaal een voor- en achtertuin en worden gekenmerkt door een geringe bouwhoogte en voornamelijk halfopen en open bebouwing.

Recent werd de sociale woonwijk 'Endepoel' langsheen de St-Truidensesteenweg (N716) gerealiseerd. In deze woonwijk is er een grote variatie aan woonvormen, volumes en types (appartementen, patiovilla's, koppelwoningen, traditionele woningen,).

Kasteelpark Olmenhof – Harlaz

Het kasteelpark Olmenhof – Harlaz vormt een belangrijke groene ruimte, aansluitend op het centrum en centraal gelegen in de gemeente. Het deelgebied strekt zich uit langs weerszijden van de N716: het Domein Olmenhof ten westen, het bos Harlaz ten oosten. Het gebied heeft een hoge tot zeer hoge natuurwaarde.

Het bos Harlaz is ingericht als parkbos. Het domein Olmenhof functioneert recreatiedomein op bovengemeentelijk niveau. Het kasteelpark in Engelse stijl is gedeeltelijk afgeboord met grachten en bevat een unieke verzameling bomen. Het laat-classicistisch kasteeltje “de Pierpont” dateert uit de 2de helft van de 19de eeuw en fungeert momenteel als stadhuis.

Ingesloten onbebouwde woon- of woonuitbreidingsgebieden

In de deelruimte zijn er vier zones gelegen, die momenteel voornamelijk in gebruik zijn als landbouwgrond en volgens het gewestplan bestemd zijn als woonuitbreidingsgebied.

- Een eerste gebied is gelegen tussen de Oude Straat, Grote Hoolstraat, Kleine Hoolstraat en Keernestraat. In het oosten grenst het gebied aan de St-Ursulakliniek. In het westen vormt het woonlint langsheen de Grote Hoolstraat een duidelijke grens met een aangesloten landbouwgebied van Donk.
- Een tweede zone ‘De Pikkeleer’ wordt volledig omkranst door bebouwing. De landbouwactiviteit in deze zone is beperkt.
- Tussen de Stevoortweg en de Houwijkerstraat ten zuidoosten van het stadscentrum is een derde zone gelegen. Het gebied sluit aan op het aaneengesloten landbouwgebied van Schakkebroek.
- Het Daelersveld is gelegen tussen de N2 en de N2d (Diestsesteenweg-Hasseltsesteenweg). Momenteel is het gebied in gebruik als land- en tuinbouwzone. Er zijn echter plannen om het oostelijk deel van het terrein op korte termijn te ontwikkelen. Er is een woonwijk met ca. 140 wooneenheden gepland en de stad wenst er een nieuwe sporthal en sportvelden te voorzien. Via de omzendbrief RO/2002/03 is dit oostelijk gedeelte van het woonuitbreidingsgebied vrijgegeven. De agrarische activiteiten in het westelijk deel (vnl. tuinbouw en boomkwekerijen) blijven behouden.

De N2 en het bedrijventerrein Daelemveld

De N2 Hasselt-Diest is de belangrijkste verkeersdrager in de gemeente. De weg is geselecteerd als secundaire weg type III en bestaat uit een brede 3-strooks rijbaan (2x1 met één middenrijstrook, die afwisseld gebruikt wordt als rijstrook of voorsorteerstrook) met aanliggende pechstroken en fietspaden. Er geldt een snelheidsbeperking van 90km/u. Omwille van het vlakke wegprofiel, de wegbreedte en het snelheidsregime fungeert de N2 niet alleen als een zelfstandig element dat volledig los staat van zijn omgeving, maar ook als een belangrijke barrière voor de dwarse verbindingen.

De N2 is niet alleen van belang als weginfrastructuur, maar is ook de motor geweest voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein Daelemveld en van een aantal ruimtelijke ontwikkelingen afgestemd op de autobereikbaarheid. Gevolg hiervan was het ontstaan van een gefragmenteerd weglandschap, met woningen en her en der verspreide (grootschalige) detailhandel, horeca, ambachtelijke bedrijven en landbouwgebieden. De aanwezigheid van de verschillende functies langs een brede verkeersas en de diverse vormgeving van de gebouwen (zowel qua materiaalgebruik als qua schaal van de gebouwen) afgewisseld met open ruimten geven het geheel een onsamenhangend karakter.

3. Deelruimte 3: Woonraster Scholen–Berbroek

Kaart 1.32 – Deelruimte 3: Woonraster Scholen-Berbroek

De deelruimte woonraster Scholen-Berbroek is gelegen in het noorden van de gemeente en wordt begrensd door de Herk in het zuiden en de Laarbeek in het noorden. De spoorweg Diest-Hasselt doorkruist deze deelruimte in oost-westelijke richting en is een belangrijk structurerend element geweest, enerzijds als barrière en anderzijds als motor van ontwikkeling voor het residentieel wonen door de aanwezigheid van een station in Scholen.

Scholen en Berbroek: aan elkaar gegroeide dorpen

Zowel Scholen als Berbroek ontstonden langs oude verbindingswegen. De bebouwing situeert zich langs verscheidene zijwegen (lintbebouwing) waardoor uitlopende intens bebouwde woongebieden zijn ontstaan. Dit verspreid bebouwingspatroon zorgde in het verleden voor kleine kavels en vele houtkanten, houtwallen en houtsingels. Ook in het agrarisch gebied ontstonden kleine kavels met akkers, graasweiden en op de nattere plekken hoogstamboomgaarden. Door de woonuitbreiding langs nieuw aangelegde wegen tussen het Scholensbroek, de gewestweg Hasselt-Diest, de grens met Spalbeek en de spoorlijn zijn Scholen en Berbroek via linten aan elkaar gegroeid. Het omgevende landbouwgebied werd sterker versnipperd en verweven met de bebouwing. Het resultaat is een rasterlandschap van bebouwde linten met kleine landbouwpercelen. Door de economische evolutie en de technische vormgeving verdwenen de talrijke be-groeiingen in dit gebied.

Het gebied ‘De Rei’ ruimtelijk gescheiden tussen Demer en spoorlijn

De spoorweg Diest-Hasselt die in de eerste helft van deze eeuw werd aangelegd, zorgde voor een barrière die de Demervallei afscheidde van Berbroek en Scholen. Tussen de Demer en de spoorlijn ligt het gebied ‘de Rei’. De Rei is een extensief landbouwgebied. De landbouw bestaat hier hoofdzakelijk uit veehouderij. In het oosten zijn er maisvelden gelegen. Landschappelijk zijn de graslanden en de talrijke sloten i.f.v. de waterbeheersing beeldbepalend. Langsheen de Reyerstraat, de Zoolstraat en de Pannestraat zijn er woningen gelegen. De bebouwing wordt gekenmerkt door alleenstaande woningen. De as Zoolstraat-Reyerstraat vormt een onderbroken woonlint.

Herkkant

Het deelgebied ten zuiden van de N2 wordt gekenmerkt door talrijke kleine landschapselementen, zoals poelen, hagen, bomenrijen en kleine loofbosfragmenten, die het landschappelijk open karakter breken van het omliggende landbouwgebied. Daarnaast zijn er in het gebied talrijke cultuurhistorisch interessante elementen aanwezig, die samen met de KLE's bijdragen tot de visuele aantrekkelijkheid van het gebied. Voorbeelden zijn de Kasteelsite de Moffarts (of ook Kas-

teel Gasthuis of ook Kasteel van Schulen) met de Kasseibaan, het Vossegatpad, de Herkkanthoeve, de Nieuwe Molen, de relictten van hoogstamboomgaarden,... De landschappelijke indentiteit van deze deelruimte is echter stelselmatig aan het verdwijnen omwille van het verdwijnen van de kleine landschapselementen, zoals houtkanten, poelen (door verlanding en demping),...

4. Deelruimte 4: Land- en Tuinbouwstrook

Kaart 1.33 – Deelruimte 4: Land- en tuinbouwstrook

De deelruimte 'Land- en tuinbouwstrook Donk-Schakkebroek' wordt begrensd door de Gete in het westen, de N2 in het noordwesten, de Herk in het noordoosten en de gemeentegrens in het zuiden. Het betreft een samenhangend land- en tuinbouwgebied tussen de valleien van de Gete/Melsterbeek in het westen en de Herk in het noordoosten. De deelruimte wordt gekenmerkt door een intensieve land- en tuinbouwbedrijfsvoering en heeft een uitgesproken landelijk karakter. Akkers, graslanden, aardbeienteelten en laagstamboomgaarden liggen er dicht tegen elkaar aan. In deze deelruimte zijn twee ruilverkavelingen gerealiseerd: de ruilverkavelingen van Donk en de ruilverkaveling Schakkebroek. Deze ruilverkavelingen worden gekenmerkt door een economische rationalisatie van de agrarische bedrijfsstructuur waardoor ze een grote impact hebben gehad op het landschap: percelen werden vergroot tot regelmatige blokken, wegen werden rechtgetrokken en verhard, 'nutteloze' elementen zoals hoogstamboomgaarden, houtkanten, taluds en holle wegen (KLE's) werden opgeruimd, beken en grachten werden gegraven of rechtgetrokken, oevers werden verhard,... Het artificiële karakter van het landschap verhoogde sterk en de natuurwaarden werden praktisch tot nul herleid, vooral in het enkele decennia oudere ruilverkavelingsgebied Donk. Het land- en tuinbouwgebied is grotendeels bouwvrij gebleven.

In deze deelruimte zijn twee landelijke woonkernen gelegen: Donk in het noordwesten en Schakkebroek in het zuidoosten. Langs de belangrijkste verbindingswegen hebben zich een aantal -vnl. noordwest-zuidoost georiënteerde- woonlinten ontwikkeld.

Binnen de deelruimte worden volgende structurerende componenten onderscheiden:

- Groot aaneengesloten land- en tuinbouwgebied op de ruggen
- De kleinere beekvalleien tussen deze ruggen
- De landelijke kernen Donk en Schakkebroek
- De lintbebouwing

VII. Prognoses en behoeften

In wat volgt worden prognoses, aanbod en behoeften in Herk-de-Stad ingeschat en tegenover elkaar afgewogen.

1. Demografische ontwikkelingen en prognoses

1.1. Bevolkings- en gezinsevolutie van Herk-de-Stad

Bevolkingssamenstelling en -evolutie

De bevolking in Herk-de-Stad vertoont volgende kenmerken:

- Op 1/01/2004 telde Herk-de-Stad 11.597 inwoners.
- Herk-de-Stad kent een vrij constante en continue bevolkingstoename. Tussen 1991 en 2004 groeide de totale bevolking met 881 personen of een toename van 8,4 %. Dit is een gemiddelde jaarlijkse groei van 0,6 % per jaar.
- De algemene trend van ontgroening en vergrijzing is duidelijk merkbaar, maar nog niet zo sterk gevorderd als in andere delen van het Vlaams Gewest. In de periode 1992-2000 daalde het aandeel jongeren (<20 jaar) van 30,9% naar 22,6%. Het aandeel 60-plussers steeg in diezelfde periode van 13,4 naar 19,2%.
- De naoorlogse bevolking groeide in een gelijkmatig tempo aan van 7.542 (in 1950) tot 11.603 inwoners (in 2000). De bevolkingsevolutie is veel sterker dan in het rijk, het Vlaams Gewest en de provincie. Over een periode van 18 jaar (1982-1999) is deze aangroei voor 57% toe te schrijven aan het migratiesaldo en voor 43% aan de natuurlijke aangroei.

Gezinssamenstelling en -evolutie

Herk-de-Stad telde op 01/01/2004, 4.569 particuliere huishoudens (gezinnen). Dit komt neer op een gemiddelde gezinsgrootte van 2,54 personen. De vergrijzing van de bevolking en het toenemend aantal echtscheidingen hebben geleid tot een sterke gezinsverdunding (van 3,72 in 1981 naar 2,54 begin 2004). Het tempo waarmee de gezinsdichtheid daalt, neemt evenwel af.

Een op vijf van de gezinshoofden of 7,5% van de bevolking is alleenstaand. Hun aantal neemt nog steeds toe. Ruim één derde van deze alleenstaanden zijn vrouwen van 60 jaar of ouder.

1.2. Bevolkings- en gezinsprognose

Gesloten bevolkingsprognose door de provincie Limburg⁵²

Voor het inschatten van het aantal inwoners in 2007 werd, conform de richtlijnen voor buitengebiedgemeenten uit het RSV, een gesloten bevolkingsprognose opgemaakt. Een gesloten bevolkingsprognose houdt enkel rekening met het natuurlijk saldo en stelt een nivellerend migratiesaldo als voorwaarde (aantal inwijkelingen = aantal uitwijkelingen). De gesloten bevolkingsprognose werd gemaakt voor de periode 1992-2007. De prognose is gebaseerd op groeicijfers per gemeente die per leeftijdscategorie van vijf jaar trendmatig werd berekend.

Het ruimtelijk structuurplan Provincie Limburg (RSPL) voorspelt dat het aantal inwoners in de gemeente Herk-de-Stad zal stijgen van **10.899 inwoners in 1992** tot **11.267 in 2007**. Dit betekent een **toename van 368 inwoners** over een tijdsspanne van 15 jaar.

Prognose van het aantal gezinnen door de provincie Limburg⁵³

Om het aantal bijkomende gezinnen te bepalen werd in het RSPL uitgegaan van de hypothese dat de ontwikkelingen in de gezinsverduunning die zich hebben voorgedaan tussen 1981-en 1991, lineair worden voortgezet in de periode **1992-2007**. Dat wil zeggen dat de versnippering van de gezinnen op actieve leeftijd zich verderzet door het groeiend aantal echtscheidingen en een stijgende vergrijzing. Bij de hypothese wordt wel uitgegaan dat het aandeel jonge mannelijke gezinshoofden gelijk blijft aan het niveau van 1991 en dat ze dus niet later het ouderlijk huis verlaten. Per gemeente werd de toegepaste gezinsverduunning trendmatig vastgesteld.

Volgens de berekeningen van de provincie Limburg komt bovenstaande prognose van de bevolkingstoename overeen met **een toename van 547 gezinnen**. Concreet betekent dit dat het aantal gezinnen in Herk-de-Stad in de periode 1991-2007 zal stijgen van 3.699 (NIS, Volkstelling 01/03/1991) tot 4.246 gezinnen.

Confrontatie prognoses met de werkelijke evolutie van de bevolkingscijfers

Op 1 januari 2004 telde Herk-de-Stad 11.597 inwoners. Dit betekent dat Herk-de-Stad in 2004 reeds 330 inwoners meer heeft dan voorspelt voor 2007 volgens de gesloten bevolkingsprognose in het RSPL.

Op 1/01/2004 telde de gemeente Herk-de-Stad 4.569 gezinnen. Ook hier ligt het aantal gezinnen ruim voor het aflopen van de planperiode boven het geschatte aantal van 4.246 gezinnen in 2007. Er zijn echter redenen om aan te nemen dat de prognose van het PRS Limburg een aanzienlijke onderschatting van de werkelijke behoefte is. Zo ligt de in het PRS berekende behoefte voor de provincie Limburg meer dan 1/3 lager dan die in het RSV.

---

⁵² Cijfergegevens overgenomen uit het Ruimtelijk Structuurplan Provincie Limburg.

⁵³ Cijfergegevens overgenomen uit het Ruimtelijk Structuurplan Provincie Limburg.

Deze onderschatting van het aantal inwoners en het aantal gezinnen in 2007 is een gevolg van de keuze om uit te gaan van een gesloten bevolkingsprognose. Sinds 1950 kent Herk-de-Stad een constante groei van de bevolking⁵⁴. Gedurende de laatste decennia vormde de immigratie 57% van deze aangroei. De belangrijkste migratiebewegingen gebeuren binnen de provincie Limburg met een positief saldo voor de regio Hasselt-Genk.

Ook de natuurlijke aangroei is sterk en is met een jaarlijks gemiddelde van 3,36°/°° sinds 1950 meer dan driemaal zo hoog dan het gemiddelde voor het gewest en land.

---

⁵⁴ Bron: www.limburg.be

2. Ruimtelijke behoeften

2.1. Woonbehoeften

Behoefte aan bijkomende wooneenheden volgens de provincie

In het ruimtelijk structuurplan provincie Limburg wordt voor de gemeenten een woonprognose naar voor geschoven voor de periode 1992-2007. Voor Herk-de-Stad wordt de behoefte aan bijkomende woningen geraamd op 547 woningen⁵⁵ in de periode 1992-2007. Deze raming is gebaseerd op een gesloten prognose⁵⁶. Bij een evenredige verdeling van deze behoefte in de tijd zou dit betekenen dat Herk-de-Stad per jaar ongeveer 37 woningen zou moeten voorzien. Beschouwen we de periode 1/1/1992-1/1/2004 dan zouden er volgens de raming van de provincie in totaal 37×12 jaar = 444 woningen (gezinnen) bijgekomen zijn.

De realiteit, toont echter aan dat er in die periode (01/01/1992 – 01/01/2004) in Herk-de-Stad veel meer woningen zijn gebouwd en dat het aantal gezinnen in die periode is toegenomen met 784 eenheden (of ± 65 per jaar) in plaats van de vooropgestelde 444 uit het RSPLimburg. Uit de afgeleverde bouwvergunningen blijkt dat deze gezinnen vooral nieuwe woningen bouwden. Deze vergelijking leert ons dat de toegepaste prognose van de provincie niet overeenstemt met de realiteit. We kunnen er dus vanuit gaan dat er 784 wooneenheden bijkwamen in de periode 1/01/1992 – 01/01/2004 in plaats van de vooropgestelde 444 uit het RSPLimburg. Bovendien lag het aantal particuliere gezinnen in 2004 (4.569) reeds hoger dan de vooropgestelde prognose van ± 4.028 gezinnen uit het PRS Limburg in 2007.

Aangezien de gezinsprognose uit het RSP Limburg voor 2007 lager ligt dan het werkelijk aantal particuliere gezinnen in 2004 (4.569), lijkt deze gezinsprognose dan ook geen realistische uitgangssituatie om de werkelijke noden inzake bijkomende woningen in de gemeente op te vangen. In de woonbehoeftenprognose van de provincie wordt immers geen rekening gehouden met de werkelijke bouwactiviteit in de periode vóór de goedkeuring van het RSV.

M.a.w: door de hoge bouwactiviteit in de periode 1/1/1992 – 1/1/ 2004 zijn er volgens de reële bouwactiviteiten in vergelijking met de cijfers van het RSPL in feite: 780 (12 jaar $\times 65$ won/jaar) – 444 (12 jaar $\times 37$ won/jaar) = **336 woningen** "teveel" gebouwd. Dit "teveel" vertaalt zich demografisch in een migratie-overschot of een positief migratiesaldo in dezelfde periode.

---

⁵⁵ Bron: PROVINCIE LIMBURG, Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan Limburg. Hasselt, februari 2003, p. 128

⁵⁶ een gesloten prognose houdt enkel rekening met de natuurlijke aangroei van de bevolking, m.a.w. zonder rekening te houden met het aantal inwijkelingen

Toetsing woonbehoefte – aanbod

Indien we rekening houden dat er zonder stimuleringsbeleid op een periode van 10 jaar een realisatiegraad⁵⁷ wordt aangehouden van ongeveer 50% van de bouwkavels gelegen in goedgekeurde verkavelingen (i.c. 197 kavels), 30% van de bouwkavels langs uitgeruste weg (i.c. 143 kavels) en 80% van de gronden in een goedgekeurd BPA (i.c. 50 kavels) kan gesteld worden dat het beschikbare aanbod voor niet sociale woningbouw volstaat om de behoefte tot tenminste 2007 op te vangen.

Het daarop bijkomend aansnijden van nog niet uitgerust woonuitbreidingsgebied voor niet-sociale woningbouw is bijgevolg niet nodig in de periode tot 2007.

Behoeftte aan sociale huur- en koopwoningen

Het aanbod aan sociale woningen is beperkt. Bovendien zijn de sociale huisvestingsinitiatieven hoofdzakelijk gericht op de koopformule (kavels en woningen). Het aantal sociale huurgelegenheden is beperkt. Bovendien is er de laatste jaren een stagnatie opgetreden in de realisatie van sociale huisvestingsmaatschappijen. De op korte termijn geplande huisvestingsinitiatieven kunnen niet voldoen aan de hoge vraag.

In het verleden werden sociale projecten geconcentreerd gerealiseerd (vb. Endepoel in Herk-centrum en Lindeboomwijk in Schakkebroek). Recenter werden ook kleinschaligere inbreidingsprojecten gerealiseerd.

In het nog te realiseren woonproject Daelersveld streeft de gemeente naar 25% sociale woningen.

Momenteel beschikt Herk-de-Stad over een 200-tal sociale woningen. Ten opzichte van het totaal aantal woningen zijn er 4,5 sociale woningen.

Er wordt van uitgegaan dat het procentueel aandeel sociale woningen 10% van het totaal aantal woningen mag bedragen, waarvan 5% huurwoningen en 5% koopwoningen. Dit betekent dat Herk-de-Stad volgens het streefcijfer van 10% sociale woningen anno 2004 over 457 sociale woningen zou moeten beschikken (10% van het aantal gezinnen in 2004). Momenteel bedraagt dit slechts 4,5% van het totaal aantal gezinnen (woongelegenheden). Het aantal sociale woningen ligt dus beneden het Vlaams streefcijfer van 10%

Herk-de-Stad heeft dus een duidelijke woonbehoefte op sociaal vlak met een sterke nood aan sociale woningen. Gezien deze situatie ligt een inhaalbeweging voor de hand. De algemene 10%-richtlijn is echter te hoog gegrepen op korte termijn. Voor Herk-de-Stad is het waarschijnlijker om een percentage van 7% sociale woningen in 2007, na te streven.

De sociale woonbehoefte kan dan als volgt worden vastgesteld:

---

⁵⁷ Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AROHM, bestuur Ruimtelijke Ordening, Het Algemeen en Bijzonder Plan van Aanleg als actueel beleidsinstrument (1991), p. 2.29.

- = 281 (7% van 4.028)
- = 281 – 200 bestaande sociale woningen
- = **81 (bijkomend aantal sociale woningen tegen 2007)**

Volgende projecten staan reeds op stapel:

- project woonuitbreidingsgebied Daelersveld

Behoefte aan woningen voor specifieke doelgroepen: bejaardenhuisvesting

Het aandeel bejaarden in de bevolking is nu reeds omvangrijk. Volgens de prognose blijft het aantal senioren stijgen. Het aandeel 60-plussers neemt toe. Procentueel groeit de leeftijdsgroep van 80 jaar en ouder het sterkst aan. Bovendien kan men er van uit gaan de een toenemend aantal van hen alleenstaand zal zijn.

Uiteraard heeft slechts een gedeelte van de senioren behoefte aan een aangepaste huisvesting of één of andere vorm van hulp. De kansen daarop nemen evenwel toe met de leeftijd en het alleen wonen. Het zijn precies deze groepen die procentueel het sterkst toenemen.

De bestaande behoefte aan aangepaste seniorenhuisvesting zal in de toekomst enkel toenemen. Aangezien het bestaande aanbod zeer laag is, dienen de specifieke noden van bejaarden dan ook een onderdeel te vormen van de toekomstige huisvestingsinitiatieven. Het is wenselijk deze projecten hoofdzakelijk in of vlakbij het centrum te realiseren, zodat een maximum aan sociaal contact en menging, beschikbaarheid van basisvoorzieningen en mobiliteit kan bereikt worden.

Het voorzien van bejaardenhuisvesting is decretaal vastgelegd. Het toegelaten aantal rusthuisbedden wordt berekend per leeftijdscategorie en neemt toe van 1 bed per honderd 60-74-jarigen tot 32 bedden per honderd 90+-ers. Het toegelaten aantal serviceflats komt overeen met 2% van het aantal 60-plussers in de gemeente.

Wanneer we deze barema's toepassen op de verwachte bevolkingssamenstelling van Herk-de-Stad in 2007 komen we op een behoefte aan 38 rusthuisbedden en 57 serviceflats.

Herk-de-Stad telt op heden 45 rusthuisbedden, de bouwaanvraag voor uitbreiding met 20 bedden is goedgekeurd maar nog niet gerealiseerd. Serviceflats zijn er niet. Er lopen momenteel wel aanvragen voor 30 verbouwing klooster + 46 nieuwbouw aan de Guldensporenlaan en een principesaanvraag zonder opgave van het aantal woongelegenheden als bijkomende uitbreiding van het rusthuis in de Endepoelstraat.

Behoefte voor het verbeteren van de kwaliteit van woningen

De woningen in Herk-de-Stad zijn grotendeels van recente datum. In vergelijking met andere streken is het kwaliteits- en comfortniveau vrij hoog. De behoefte voor het verbeteren van de kwaliteit van woningen is gericht op de woningen zonder klein comfort.

2.2. Behoeft voor economische activiteiten

In de gemeente Herk-de-Stad is er vraag naar vrije percelen voor lokale bedrijven. Deze vraag komt zowel van bestaande bedrijven, die op termijn willen uitbreiden of herlocaliseren, als van nieuwe startende bedrijven. Binnen het bestaande industrieterrein Daelemveld (35ha) zijn er slechts weinig mogelijkheden voor handen voor de inplanting van bedrijven binnen de bestaande nederzettings- en eigendomsstructuur van het gebied. De overige ambachtelijke zones zijn gelokaliseerd in de verschillende deelgemeenten. Het zijn kleine gebiedjes die indertijd op het gewestplan zijn ingekleurd ten behoeve van één bedrijf, dat reeds op deze site gelokaliseerd was.

De gemeente wenst een gericht aanbodbeleid te voeren voor eigen lokale ontwikkeling. De behoefte aan bijkomende ruimte voor economische activiteiten wordt ingeschat. Er wordt in het bijzonder aandacht besteed worden aan de herlokalisatiebehoefte en de behoefte aan (bijkomende) terreinen voor startende bedrijvigheid uit de gemeente zelf. Aan gezien in het provinciaal structuurplan Limburg (RSPL) enkel Herk-de-Stad geselecteerd is als hoofddorp en de overige kernen als woonkern, is het niet wenselijk bijkomende ambachtelijke bedrijven te koppelen aan de bestaande kleine bedrijventerreinen in de woonkernen.

Vraag naar herlokalisatie - herlokalisatiebehoefte

In het kader van de opmaak van het GRS is een inventaris gemaakt van potentieel te herlocaliseren zonevreemde bedrijven. Uit dit onderzoek kwam naar voor dat een 12-tal bedrijven wenst te herlocaliseren. Al deze bedrijven nemen samen een totale oppervlakte van 6,8 ha in en hebben een gemiddelde oppervlakte van 0,57 ha. Het gaat om volgende bedrijven:

Bedrijf	Adres	Deelgemeente	Oppervlakte (in m ²)	Aard van de activiteit	Ligging volgens gewestplan
Windmolders	Bosstraat 42	Berbroek	11.701	Bouwmaterialen/betonprodukten	Agrarisch
Windmolders Romain	Endepoelstraat 69	Herk	5.039	Grondwerken/strooidiensten	Landelijk WG/agrarisch
Ceux Marcel	Stevoortweg 98	Herk	1.927	Verkoop van auto's	Agrarisch
Windmolders Eduard	Vogelzangstraat 13	Schakkebroek	9.013	Aannemer wegenis	Agrarisch
Nijs	Schoolstraat 113	Schakkebroek	3.004	Maatwerk interieur	Agrarisch
V-shop (Nenzl)	Rummenweg 172	Herk	3.033	Benodigheden voor dieren/hobby	Agrarisch
Gemex (Jordens)	Rummenweg 174	Herk	2.812	Transport fruitsector	Agrarisch
Vennootschap Moreels Invest	Rummenweg 162	Herk	7.460	Airco	Agrarisch
Clerx Ivan	Sint-Jorislaan 140	Schulen	12.270	Grondwerken/aanleg oprit-ten/loonwerk	Agrarisch
Gijbels	Kiezelweg 63	Schulen	1.875	Interieurbouw/schrijnwerkerij	Landelijk WG/agrarisch
Engelen Bernard	Vennestraat 8	Donk	5.378	Bewerken van bomen: kap-	Agrarisch

				pen/klieven	
Engelen Patrick	Kleine Kruisstraat	Herk	5.144	Bewerken van bomen: kap- pen/klieven	agrarisch
TOTAAL			68.656 m²		

Volgens bovenstaande inventaris is er in Herk-de-stad een herlokalisatiebehoefte van 6,8 ha. Niet al deze bedrijven zullen op korte termijn (binnen de 8 jaar) effectief herlocaliseren. Bovendien bestaat ook de mogelijkheid dat bedrijven zich herlocaliseren naar een bedrijventerrein in een andere gemeente. Rekening houdend met deze factoren kan de **herlokalisatiebehoefte** op korte termijn ingeschat worden op **3,2 ha**.

Ruimte bieden voor startende en uitbreidende bedrijvigheid

Als structuurondersteunend hoofddorp is het voor Herk-de-Stad wenselijk om ook in de toekomst voldoende ruimte te bieden voor uitbreidende of nieuwe startende (lokale) bedrijven. Hiervoor wenst de gemeente een gericht lokaal aanbodbeleid te voeren en de lokale dynamiek te kanaliseren.

Dynamiek

Om voor de periode 2004-2007 de vraag naar ruimte voor nieuwe bedrijvigheid in te schatten baseren we ons op de dynamiek van de afgelopen 15 jaar (1989-2003). De trend in deze periode wordt doorgetrokken. Exacte cijfers omtrent het aantal opgerichte bedrijven in de gemeente zijn er niet. Daarom wordt er een schatting gemaakt op basis van de door de gemeente opgestelde inventaris van afgeleverde milieuvergunningen in de periode 1989-2003. Deze inventaris werd enkel opgesteld voor de ambachtelijke bedrijven (geen kleinhandel, geen land- of tuinbouw,...).

Op basis van de inventaris⁵⁸ van de afgeleverde milieuvergunningen kunnen we concluderen dat er in de periode 1989-2003 (15 jaar) 48 nieuwe bedrijven zijn opgericht en 55 bedrijven hebben uitgebreid in de gemeente. Dit wil zeggen dat er over een periode van 15 jaar er per jaar gemiddeld 3,2 nieuwe bedrijven bijgekomen zijn en 3,7 bedrijven uitgebreid hebben. Alle uitbreidingen in deze periode betreffen uitbreidingen binnen de perceelsoppervlakte in eigendom van het bedrijf. In de afgeleverde milieuvergunningen voor nieuwe bedrijven is er een duidelijke piek in 1990 en in 1997 met telkens 8 nieuwe bedrijven. De piek van 1997 kan men grotendeels verklaren door de ingebruikname van de uitbreiding van het bestaande bedrijventerrein Daelemveld.

In de periode 1989-2003 zijn er milieuvergunningen afgeleverd voor 48 nieuwe bedrijven, waarvan er 14 waren voor een bedrijf met een oppervlakte groter dan 5.000 m². Een oppervlakte groter dan 5.000 m² wordt beschouwd als een regionaal bedrijf. Bedrijven met een oppervlakte tussen de 1.000 en 5.000 m² worden beschouwd als lokale bedrijven. Bedrijven die minder dan 1.000 m² innemen, worden verondersteld verweefbaar te zijn in de woonomgeving.

Jaarlijkse vraag naar bedrijventerreinen Herk-de-Stad 1989-2003

⁵⁸ Bron: Technische Dienst Herk-de-Stad, inventaris uitgevoerd in het kader van het GRS, januari 2004.

De gemiddelde bedrijfsoppervlakte van de nieuwe bedrijven bedraagt ongeveer 2.000 m². Dit is belangrijk als richtcijfer voor nieuw te ontwikkelen bedrijfskavels. Om de behoefte aan bijkomende lokaties in te schatten wordt de trend van 3,2 nieuwe bedrijven per jaar doorgetrokken voor de periode 2004-2007. Als richtcijfer voor een lokaal bedrijf wordt 2.500 m² genomen. De jaarlijkse vraag naar bedrijventerreinen in Herk-de-Stad is dan 0,8 ha. Dit betekent dat de netto-behoefte voor nieuwe startende lokale bedrijvigheid in de periode 2004-2007 op 2,4 ha geraamd kan worden. De brutobehoeft aan bedrijventerreinen (netto-behoefte x 1,2), waarbij rekening wordt gehouden met de aanleg van de ontsluitingsinfrastructuur en buffers, is dan **2,9 ha voor de periode tot 2007**.

Vraag naar industriegrond vanuit de sector

In het kader van het structuurplan stelde de gemeente een inventaris op van het aantal aanvragen voor industriegrond in de periode 1998-2003. Uit deze inventaris blijkt dat er in de periode 1998-2003 per jaar gemiddeld 8,2 aanvragen voor industriegrond waren in de gemeente. Hiervan was 53% aangevraagd door investeerders van uit de eigen gemeente, en 47% van investeerders van buiten de gemeente. Al sinds 2001 is er echter geen grond meer beschikbaar.

2.3. Behoeft aan voorzieningen

De bestaande gemeentelijke sporthal en -terreinen aan de Stapstraat in Scholen zijn overbelast.. Daarom is er een nieuwe, bijkomende sporthal gepland op het Daelersveld in de nabijheid van de hoofdkern van Herk-de-Stad. De bestaande sportinfrastructuur in Scholen zal vernieuwd worden binnen het bestaande volume.

De talrijke jeugdverenigingen in Herk-de-Stad beschikken praktisch allemaal over 'eigen lokalen'. Enkel KSJ Herk heeft nog nood aan een vaste stek. Daarnaast is er nood aan bijkomende speelpleinen en ontmoetingsplaatsen voor de jeugd in alle deelgemeenten.

2.4. Behoeften aan natuurlijke ontwikkeling

Versterking van de samenhang van de natuurlijke structuur

Op Vlaams niveau en provinciaal niveau staat een versterking van de natuurlijke structuur en de bosstructuur voorop. Er wordt gestreefd naar grotere eenheden die met elkaar verbonden zijn. Een versterking van de bestaande structuren de elementen van de natuurlijke structuur en bosstructuur vormt daarbij het uitgangspunt. De versterking gebeurt zowel kwantitatief als kwalitatief. Op Vlaams niveau wordt uitgegaan van een uitbreiding van ca. 48.000ha. (VEN – zie ook § III.2.4)

Voor de versterking van de natuurlijke structuur op gemeentelijk vlak vormen de GNOP-acties het uitgangspunt.

Acties vanuit het GNOP

In het gemeentelijk natuurontwikkelingsplan werden algemene en gebiedsspecifieke doelstellingen en acties geformuleerd. De belangrijkste werden reeds eerder vermeld bij III.3.1. De meeste van deze acties zijn reeds uitgevoerd.

Volgende acties moeten nog ondernomen worden als uitvoering van het GNOP:

- opmaak van een landschapsintegratieplan voor de Herkvallei en het afsluiten van een overeenkomst met de eigenaar van het privévijvercomplex 'De Doelen'.
- onderzoek tot juridische bekrachtiging van de bestemming van de gebieden 'De Kluis' en de naaste omgeving van de Nieuwmolen en het Monnikshof.
- Onderzoek naar maatregelen m.b.t. natuurontwikkeling in de vallei van de Gete in overleg met de gemeente Halen.

Aangezien de Gete geselecteerd is als een provinciale natte natuurverbinding (nr. 75) is de opmaak van een RUP voor de beekvallei een taak van de provincie. Als de provincie start met de opmaak van haar Provinciaal RUP is het wenselijk dat dit gebeurt in samenwerking met de gemeente zodat de gemeentelijke ontwikkelingsperspectieven afgetoetst kunnen worden met die van de provincie.

VIII. Evaluatie: knelpunten, kwaliteiten en kansen

De ruimtelijke knelpunten, kwaliteiten en kansen van de gemeente worden tezamen voorgesteld. Deze zijn op basis van de bestaande ruimtelijke structuur in beeld gebracht. Op de bestaande kwaliteiten wordt verder ingezet en zo mogelijk geoptimaliseerd. Kansen worden naar voor geschoven met de bedoeling ze zoveel mogelijk te benutten.

1. Ruimtelijke kwaliteiten en kansen: sterke punten

De stedelijke kern van Herk-de-Stad heeft een aanzienlijk voorzieningenniveau en handelsapparaat

Herk-de-Stad heeft een goed uitgebouwde verzorgende functie voor de omliggende regio. Dit geldt zowel voor de handel, diensten, gezondheidszorg als voor onderwijs. Dit voorzieningenniveau is een waardevol draagvlak voor de leefkwaliteit in de stedelijke kern en in de kernen in de open ruimte.

Ruimtelijk-morfologisch heeft een duidelijk herkenbaar centrum met een stedelijk karakter. Het Marktplaatsplein is recent heraangelegd en er is een circulatieplan. Dit maakt dat het centrum aantrekkelijker is geworden om er te komen wonen en winkelen.

Leefbare woonkernen met een basis voorzieningenniveau

In de woonkernen Donk, Scholen, Berbroek en Schakkebroek is een basis aan voorzieningen aanwezig, die noodzakelijk zijn om de kernen leefbaar te houden. Voorbeelden zijn een kleuter- en/of basisschool, winkels die voorzien in de dagelijkse behoeften (bakker...), een dorpscafé, sociaal-cultureel leven (verenigingen),...

Waardevolle natuurlijke structuren gekoppeld aan de valleien

De aanwezige biologisch waardevolle fragmenten situeren zich vooral rond het Schulensbroek en de valleien van de Demer, Herk en Gete. De fragmenten langs de Demer betreffen voornamelijk graasweiden, langs de Herk eikenbosfragmenten in de omgeving van een kasteel, langs de Gete en Melsterbeek voornamelijk overstromingsgebied. Deze gebieden kenmerken zich logischerwijze door een spontane natuurlijke ontwikkeling. De huidige herstelmaatregelen in het kader van het GNOP, het natuurbehoud van het Schulensbroek en de uitvoer van het waterbeleidsplan van de Melsterbeek versterken eveneens de waardevolle natuurlijke structuur.

Naast de waardevolle natuurgebieden langs waterlopen en hun onmiddellijke omgeving zijn er in Herk-de-Stad enkele verspreid gelegen waardevolle gebieden (bvb historische hoogstamboomgaard, kleine bosfragmentjes,...)

Herk-de-Stad kent een hoogdynamische landbouw met de aanwezigheid van een fruitveiling

Landbouw is en blijft een belangrijke open ruimte gebruiker in Herk-de-Stad. Ook in het Provinciaal structuurplan Limburg wordt dit onderstreept. De fruitteelt (laagstamboomgaarden en serreteelt) is structuurbepalend op provinciaal niveau. De komst van de tuinbouwveiling LTV (gelegen op het industrieterrein Daelemveld) is een belangrijke katalysator geweest bij de ontwikkeling van de fruitteelt in Herk-de-Stad en omgeving.

Toeristisch-recreatief aantrekkelijk landschap met waardevolle historische gebouwen en natuur- en parkgebieden

De toeristisch-recreatieve kwaliteit van Herk-de-Stad is vooral gelegen in het rurale karakter op een boogscheut van Hasselt en de aanwezigheid van talrijke cultuurhistorisch waardevolle kastelen en (vierkants)hoeves (Kasteel Halbeek, kasteel en hoeve Gasterbos, Nieuwmolen, Herkkanthoeve, ...). De beleving van natuur en landschap vormt het uitgangspunt. Het gevarieerde (landbouw)landschap met cultuurhistorische monumenten biedt grote potenties voor de uitbouw van verschillende vormen van verblijfstoerisme (hoevetoerisme, ...) in Herk-de-Stad. De aanwezigheid van een goed uitgebouwde toeristische infrastructuur, zoals goed uitgeruste en onderhouden wandel- en fietspaden, is echter essentieel. Hoevetoerisme is momenteel nog zeer beperkt aanwezig in de gemeente. Er zijn zeker nog potenties om het hoevetoerisme verder te versterken in de gemeente. Dit kan in zowel in actieve landbouwbedrijven als in verlaten cultuur-historisch waardevolle hoeves.

Ook het inschakelen van de historische hoeves en kastelen in een samenhangend recreatief en toeristisch netwerk is een troef bij het uitbouwen van het beeld van Herk-de-Stad.

Goede weg- en spoorverbinding met Hasselt en omliggende steden

Herk-de-Stad beschikt over goede weg- en spoorverbindingen met de omliggende steden en regio's. Vooral de aanwezigheid van een station op een belangrijke as voor personenvervoer is een grote troef.

2. Ruimtelijke knelpunten en bedreigingen: zwakke punten

Ontbrekende links in de natuurlijke structuur

De instandhouding en bescherming van de huidige natuurwaarden via een geïntegreerd ecologisch beheer zijn prioritair. De achteruitgang van natuurwaarden in de gemeente is voornamelijk gelinkt aan de slechte waterkwaliteit van het rivier- en beekwater. Een duurzaam waterbeheer vereist duidelijke maatregelen zoals waterzuivering, minder verhardingen en meer infiltratie, meer hergebruik en buffering van hemelwater, opwaardering van plassen en de aanleg van gescheiden rioleringsstelsels.

Door een betere samenwerking met de landbouwsector kan de ecologische waarde worden versterkt. Het is een optie om delen van de beekvalleien als natuurgebied te bestemmen. Nieuwe bebouwing in en langs de valleien en schaalvergroting van de percelen dient vermeden te worden.

De resterende hoogstamboomgaarden en de verlande poelen kunnen worden hersteld. Langs de kasseibaan in de Herkvallei dringt zich een optimaal wegbermbeheer op. De privé-vijvers aan het Monnikshof vormen kleine natuurontwikkelingsgebieden en verdienen een ecologisch gericht beheer. De aanwezige verlande en gedempte poelen moeten ecologisch hersteld worden. De dijken langsheen de Herk in het Schulensbroek kunnen zich ontwikkelen tot biologisch waardevolle dijken. Deze maatregelen zorgen voor een betere natuurverweving mogelijk langsheen de beekvalleien en de resterende bosstructuur. Het verder uitvoeren van de huidige natuurontwikkelings- en herstelmaatregelen zal de ecologische infrastructuur versterken.

Waterproblematiek en erosie

Een bijzonder probleem in de gemeente is de erosie en de waterproblematiek. Beide elementen hangen samen. Het wegspoelen van waardevolle zandleem- en leemgronden bedreigt op termijn het fundament van de landbouw in Herk-de-Stad en grijpt ook in op de levensomstandigheden van waardevolle ecotopen zoals beekvalleien.

Een gebrek aan beschikbare bedrijventerreinen

Er is in de gemeente een gebrek aan beschikbare bedrijventerrein. De bestaande voor bedrijvigheid bestemde gebieden zijn nagenoeg volledig aangesneden. De delen die nog vrij zijn, zijn in sommige gevallen niet gewenst te ontwikkelen. De onmogelijkheid om een aanbodbeleid te voeren schaadt de economische positie van Herk-de-Stad. Dit niet louter met het oog op het aantrekken en/of vestigen van nieuwe activiteiten en bedrijven, maar tevens voor de herlokalisatie van bijvoorbeeld zonevreemde bedrijven.

Toenemende verkeersdruk op N2 versterkt barrièrewerking

De N2 vormt een grote barrière in de gemeente. Zowel omwille van de breedte van de weg, als omwille van de snelheid van het verkeer is de N2 moeilijk oversteekbaar, vooral voor zwakke weggebruikers (voetgangers en fietsers). Bij een

mogelijke uitbreiding van het bedrijventerrein Daelemveld kan deze verkeersdruk nog toenemen. Het ontbreken van veilige oversteekplaatsen creëert een onveilige situatie.

Potentieel zonevreemde bebouwing: verlaten landbouwzetels

Voor slechts een beperkt aandeel van de landbouwers in Herk-de-Stad is de opvolging verzekerd. Dit betekent dat een aantal – nu nog actieve – landbouwzetels op termijn niet meer als landbouwbedrijf zullen functioneren en daardoor zonevreemd worden. In het structuurplan moet gezocht worden naar ontwikkelingsperspectieven voor verlaten landbouwzetels (verblijfsfunctie, recreatieve functie, extensivering, ...). Vrijgekomen landbouwbedrijfswoningen en – gebouwen zijn kiemen voor ontwikkelingen van mogelijk storende hobbylandbouwactiviteiten en van andere niet met de landbouw, natuur- of recreatie verwante activiteiten.

Onduidelijke/onzekere ontwikkelingsperspectieven voor de landbouw

Het aantal actoren in de landbouw neemt af waardoor de dynamiek van de sector en de zichtbaarheid in de maatschappij dreigen af te nemen. Momenteel ondervindt de landbouw onvoldoende ondersteuning voor wat betreft de mogelijkheden van hoevertoerisme als bron van neveninkomsten.

Sterke verlinting van het nederzettingspatroon verstoort het beeld en de oorspronkelijke structuur van de dorpen

Het gebied van Gete en Herk is een historisch ontwikkeld lintlandschap. De rasterstructuur heeft zich geënt op de structuur van beken, van de overstromingszones en de lage vochtige gebieden. Dat heeft geleid tot grote onbebouwde gebieden omgeven door lintbebouwing. Verdere bebouwing in waterzieke gebieden is niet gewenst. Een ruimtelijke heroriëntering, waarbij de trend om steeds verder in linten te bouwen wordt omgebuigd naar een zekere kernvorming is noodzakelijk. Bovendien moet die ruimtelijke heroriëntatie gepaard gaan met het versterken van de natuurlijke structuur van het gebied. Vooral in het noordelijk deel van de gemeente zijn storende ingrepen gebeurd; storend omdat ze niet passen in de landschappelijke structuur.

Afname van de landschappelijke kwaliteit

De kwaliteit van het Herkerse landschap staat onder druk als gevolg van een aantal ontwikkelingen. Een kenmerkende trend is de rationalisering en schaalvergroting. Herk-de-Stad wordt gekenmerkt door een zeer intensief bewerkt landschap, waar slechts weinig ruimte gelaten werd voor natuur, vooral in de ruilverkavelingsgebieden Donk en Schakkebroek. Typische landschappelijke elementen (KLE's) verdwijnen. Door de uitbreiding/uitwaaiering van de bebouwing langs linten wordt de open ruimte versnipperd. Hierdoor wordt de open ruimte soms eerder restruimte dan hoofdstructuur. Er is een verlies aan samenhang en structurerende werking van die open ruimte. Zowel landschappelijk als naar gebruik is dergelijke versnippering niet gewenst.

Herk-de-Stad: zwak toeristisch imago

Herk-de-Stad heeft op toeristisch vlak een zwak imago. Een zwak punt in het toeristisch functioneren van de gemeente is de beperkte uitbouw van natuur- en landschapsgerichte recreatie en toerisme in combinatie met andere vormen van ontspanning in de gemeente zelf; voorbeelden zijn toeristisch aantrekkelijke kernen, cultuurhistorie, gastronomie, hoeve-toerisme, ...

Herk-de-Stad heeft geen bedrijventerreinen meer in reserve

Uit de analyse van het aanbod komt duidelijk naar voor dat Herk-de-Stad geen reserve meer heeft aan industrie- of KMO-terreinen. Uitbreiding voor bestaande bedrijven en de opstart voor nieuwe lokale bedrijven is niet meer mogelijk. De stad kan hierdoor geen sturend en richtinggevend beleid voeren op vlak van bedrijvigheid. Dit werkt het opstarten van bedrijvigheid in een niet daartoe voorziene zone in de hand.

Als structuurondersteunend hoofddorp met iets meer economische ontwikkelingsmogelijkheden en een structuurondersteunend taak voor hun directe omgeving wordt dit ervaren als een zwakte. Als structuurondersteunend hoofddorp heeft Herk-de-Stad immers de taak om ook de behoefte aan nieuwe lokale bedrijven op te vangen.

Onduidelijkheid/onzekerheid over de toekomstmogelijkheden van zonevreemde recreatie

In de gemeente komen een aantal zonevreemde activiteiten voor. Vandaag is er geen duidelijkheid of deze activiteiten ook in de toekomst op hun huidige plek mogen voortbestaan. Het is wenselijk om deze onzekerheid weg te nemen en duidelijke keuzes te maken welke activiteiten kunnen blijven bestaan en welke niet.

Deel 2 : Richtinggevend deel

Opdrachtgever : Stad Herk-de-Stad
Opdrachthouder : *iris consulting* en A+D Engels
Projectleiding : Bert Van Rijckeghem, projectleider *iris consulting*
Bart Bastijns, stad Herk-de-Stad
Projectmedewerkers : Roland Vanmuysen
Leen Baeten
Peter Vleugels
Jo Van Hees
Datum : Juni 2007

Inhoud

I. Globale visie voor Herk-de-Stad	2.5
1. Basisprincipes	2.6
2. Gewenst profiel Herk-de-Stad	2.9
3. Pijlers voor ontwikkeling	2.10
4. Ruimtelijke concepten	2.14
II. Deelruimtevisies	2.21
1. Deelruimte 1: Schulensbroek en beekvalleien	2.22
1.1. Context	2.22
1.2. Visie	2.22
1.3. Gewenste ruimtelijke structuur	2.23
2. Deelruimte 2: Kerngebied Herk	2.25
2.1. Context	2.25
2.2. Visie	2.25
2.3. Gewenste structuur	2.26
3. Deelruimte 3: woonraster Scholen-Berbroek	2.30
3.1. Context	2.30
3.2. Visie	2.31
3.3. Gewenste structuur	2.31
4. Deelruimte 4: Land- en tuinbouwstrook	2.34
4.1. Context	2.34
4.2. Visie	2.34

III. Doorvertaling naar deelstructuren	2.40
1. Gewenste nederzettingsstructuur	2.41
1.1. Visie en basisdoelstellingen	2.41
1.2. Beleids-elementen gewenste nederzettingsstructuur	2.42
1.3. Uitwerking van de gemeentelijke taken	2.54
1.4. Mogelijke specifieke gebiedsgerichte acties	2.59
2. Gewenste ruimtelijk-economische structuur	2.61
2.1. Visie en doelstellingen	2.61
2.2. Beleids-elementen gewenste ruimtelijk-economische structuur	2.62
2.3. Uitwerking van de gemeentelijke taken en gebiedsgerichte specifieke acties	2.73
3. Gewenste ruimtelijk-agrarische structuur	2.75
3.1. Visie en doelstellingen	2.75
3.2. Beleids-elementen gewenste ruimtelijk-agrarische structuur	2.76
3.3. Uitwerking van gemeentelijke taken en specifieke gebiedsgerichte acties	2.81
4. Gewenste ruimtelijke toeristisch-recreatieve structuur	2.82
4.1. Visie en basisdoelstellingen	2.82
4.2. Beleids-elementen toeristisch-recreatieve structuur	2.83
4.3. Uitwerking gemeentelijke taken en specifieke gebiedsgerichte acties	2.89
5. Gewenste natuurlijke structuur	2.91
5.1. Visie en basisdoelstellingen	2.91
5.2. Beleids-elementen gewenste natuurlijke structuur	2.92
5.3. Gemeentelijke taken en specifieke gebiedsgerichte acties	2.97
6. Gewenste structuur verkeer en vervoer	2.98
6.1. Visie en basisdoelstellingen	2.98
6.2. Beleids-elementen gewenste structuur auto- en vrachtverkeer	2.99
6.3. Beleids-elementen van de gewenste fietsstructuur	2.103
6.4. Gemeentelijke taken en specifieke gebiedsgerichte acties	2.106

7. Gewenste landschappelijke structuur	2.107
7.1. Visie en basisdoelstellingen	2.107
7.2. Beleids-elementen gewenste landschappelijke structuur	2.108
7.3. Gemeentelijke taken en specifieke gebiedsgerichte acties	2.113
8. Synthese gewenste structuur Herk-de-Stad: structuurschets	2.114

Inleiding

In het richtinggevend gedeelte wordt de gewenste ruimtelijke structuur voor de Herk-de-Stad uiteengezet. Het is daarbij van belang na te gaan welke rol de stad kan opnemen in haar regio en binnen de provincie.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 geeft de globale visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Herk-de-Stad weer. De globale visie heeft betrekking op het ruimtelijk functioneren van de hele stad. Het karakter en de rol die men de stad wil geven wordt kernachtig geformuleerd. Uit deze visie komen doelstellingen naar voor. De visie en doelstellingen worden ruimtelijk vertaald naar concepten. Deze concepten geven aan hoe men wil omgaan met deelruimten en deelstructuren in de stad die essentieel zijn voor de ruimtelijke structuur van Herk-de-Stad.

In **hoofdstuk 2** wordt, op basis van de conceptelementen, een gewenste ontwikkeling op enkele deelruimten uitgewerkt (deelruimtevisies).

In het **derde hoofdstuk** worden de gewenste deelstructuren uitgewerkt. Op basis van de globale visie, de ruimtelijke concepten en de deelruimtevisies worden voor de nederzettingsstructuur, verkeers- en vervoersstructuur, toeristisch-recreatieve structuur, ruimtelijk-economische structuur, natuurlijke structuur, agrarische structuur en landschappelijke structuur ontwikkelingsperspectieven uitgewerkt. De doorvertaling naar deelstructuren is belangrijk omdat de uitspraken rond deelstructuren geldend zijn voor het gehele grondgebied. Terwijl de deelruimten garant staan voor diversiteit, staan de deelstructuren garant voor de samenhang.

I. Globale visie voor Herk-de-Stad

De globale visie is bedoeld om richting te geven aan de eigen ambities van de stad. Het bepaalt in welke richting de stad zich wil ontwikkelen en helpt om partijen op één lijn te brengen. Dit impliceert het maken van keuzes, niet alleen door de overheid maar ook door andere actoren in de stad. Een visie is te beschouwen als een profilering van de stad. Het biedt een duurzaam raamwerk voor de komende jaren, waarin niet alleen nieuwe maar ook lopende plannen gekaderd worden.

De visie wordt opgebouwd op basis van de analyse van de bestaande ruimtelijke structuur en de ruimtelijke ontwikkelingen en trends (informatief gedeelte). Bovendien vertrekt de visie vanuit een aantal uitgangspunten en basisprincipes die het verdere denken over de ruimte sturen. De globale visie mondt uit in een aantal doelstellingen en een gewenst ontwikkelingsprofiel voor Herk-de-Stad, die vervolgens worden gevisualiseerd in ruimtelijke concepten.

1. Basisprincipes

De gewenste ontwikkeling van de stad kadert binnen het RSV en het provinciaal ruimtelijk structuurplan Limburg

Bij het uitwerken van de gewenste ruimtelijke structuur voor de stad is rekening gehouden met de reeds ontwikkelde beleidskaders van het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen en het provinciaal ruimtelijk structuurplan Limburg. In deze beleidsdocumenten staan immers uitspraken die in acht moeten genomen worden omwille van hun richtinggevend of bindend karakter.

Herk-de-Stad zet planningstraditie verder

Herk-de-Stad heeft reeds een stevige traditie uitgebouwd op vlak van structuurplanning. Reeds in 1989 keurde de gemeenteraad een structuurplan goed dat het ruimtelijk beleid van de gemeente jarenlang stuurde. Het is de bedoeling om de beleidslijnen geformuleerd in dit structuurplan van 1989 door te trekken en waar nodig bij te sturen. Dit wil zeggen dat Herk-de-Stad verder wordt uitgebouwd op schaal van een structuurondersteunend hoofddorpgelegen in een waardevol landelijk gebied. De volgende aandachtspunten werden hierbij als vertrekpunt gehanteerd:

- Herk-centrum wordt als hoofdkern verder uitgebouwd;
- de overige kernen kennen een uitbouw op maat van de kern (leefbaarheid staat centraal);
- de verkeersleefbaarheid wordt verzekerd;
- de open ruimte wordt zo veel mogelijk bewaard en versterkt.

Duurzame ruimtelijke ontwikkeling¹

Het structuurplan is gebaseerd op het principe van duurzame ruimtelijke ontwikkeling. Het vertrekt vanuit de bestaande situatie en gaat na hoe we best inspelen op de ruimtelijke kansen en behoeften van vandaag én morgen. Het resultaat is een gewenste ruimtelijke structuur, een streefdoel op lange termijn.

Duurzame ruimtelijke ontwikkeling biedt garanties en ontwikkelingsperspectieven aan de noden en behoeften van toekomstige generaties. De twee pijlers van duurzame ruimtelijke ontwikkeling zijn: het respect voor de ruimtelijke draagkracht en het streven naar ruimtelijke kwaliteit. Ruimtelijke kwaliteit houdt verband met de architectuur en de uitstraling van gebouwen, terreinen en publiek domein.

Duurzame ruimtelijke ontwikkeling is bijgevolg niet beperkt tot het behoud van niet-bebouwde ruimten en het versterken van natuurwaarden. Duurzame ruimtelijke ontwikkeling streeft een zuinig ruimtegebruik na omwille van de schaarsheid van de ruimte. Door het aanduiden van structuren wil duurzame ruimtelijke ontwikkeling een synergie realiseren tussen het ruimtegebruik waardoor tevens sociaal-economische voordelen gegenereerd worden.

Deze houding mondt uit in:

- een denken op lange termijn;
- het leggen van verbanden met de ruimtelijke, maatschappelijke en historische context;
- zuinig omgaan met de aanwezige ruimte;
- nastreven van functievermenging en verweving van activiteiten;
- aandacht voor de draagkracht van de ruimte;
- zorg voor de beheersbaarheid van de ruimte;
- het creëren van een maatschappelijk en politiek draagvlak;
- het opstellen van concrete acties en maatregelen;

---

¹ In het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen wordt het begrip 'duurzame ruimtelijke ontwikkeling' gedefinieerd als: "een ontwikkeling die voorziet in de materiële en psychische behoeften van de huidige generatie zonder de mogelijkheid aan te tasten voor de toekomstige generaties om eveneens in hun behoeften te voorzien".

- het creëren van randvoorwaarden tot het vrijwaren van een bloeiende economie, het verzekeren van de mobiliteit, het creëren van aangename woonomgevingen.

Fysisch systeem als drager van ruimtelijke ontwikkeling

Het fysisch systeem vormt de basis voor de gewenste ruimtelijke ontwikkeling en stelt randvoorwaarden. Het respecteren van dit natuurlijk raamwerk voorkomt een verdere aantasting van de open ruimte en een onoordeelkundige ordening. De valleien van de Herk, de Gete en de Demer en het Schulensbroek zijn structuurbepalend voor het fysisch systeem in Herk-de-Stad.

Diversiteit en samenhang

Deelruimten zijn gebieden waarbinnen in een samenspel van deelstructuren gelijkaardige bestaande (of toekomstige) ruimtelijke eigenschappen (probleem of kwaliteit) aanwezig zijn. Elk van de onderscheiden deelruimten bevat een aantal eigen karakteristieken en kwaliteiten die ervoor zorgen dat de ene deelruimte verschilt van de andere. Deze diversiteit moet behouden blijven en waar mogelijk versterkt. Het is immers van belang dat elke deelruimte zijn eigen troeven uitspeelt.

Samenhang wordt beschouwd als aanvulling op diversiteit. Het overdreven benadrukken van diversiteit kan de samenhang tussen de verschillende deelruimten in het gedrang brengen. Daarom wordt gezocht naar elementen die de samenhang tussen de verschillende deelruimten bevorderen. De ruimtelijke kwaliteiten worden versterkt om enerzijds een optimale belevingswaarde van de deelruimte te bekomen en anderzijds om het ruimtelijk functioneren ervan te versterken.

Preventief handelen

Het overschrijden van de ruimtelijke draagkracht moet vermeden worden. Het is belangrijk om op een aantal tendensen tijdig in te spelen. Deze uitgangshouding geeft aan dat de gemeente geen ad-hoc-ruimtelijk beleid wil voeren maar alert wil reageren op nieuwe situaties. De problemen bij dit principe kunnen zijn dat het toekomstbeeld over een bepaalde materie vaag is of dat er plotse veranderingen in de ruimte optreden.

2. Gewenst profiel Herk-de-Stad

Herk-de-Stad is een residentieel woonstadje met een goed uitgebouwd handels- en voorzieningenapparaat in de hoofdkern Herk. Door de aanwezigheid van ondermeer een ziekenhuis en een groot aantal scholen heeft de stad een relatief grote aantrekkingskracht op de buurgemeenten en vervult ze een centrumrol. In het provinciaal structuurplan Limburg is deze rol bevestigd door de selectie als structuurondersteunend hoofddorp.

In de afgelopen 30 jaar heeft de stad een soort “dunne verstedelijking” van woonlinten en verspreide bebouwing gekend. De bewoner kwam er zich graag vestigen: de stad is goed bereikbaar, ligt in een aantrekkelijk landschap en ligt op een boogscheut van Hasselt. Gevolg hiervan is de lintbebouwing. Niettegenstaande deze urbanisatietrend heeft Herk-de-Stad nog heel wat landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten.

De huidige ruimtelijke potenties situeren zich vooral op het vlak van wonen, recreatie en toerisme en land- en tuinbouw (in het bijzonder fruitteelt). De uitdaging voor de toekomst is om deze potenties optimaal te benutten en op een ruimtelijk geïntegreerde manier te realiseren. De klemtoon moet liggen op ruimtelijke kwaliteit. Hierbij staat het ruimtelijk beeld van één hoofddorp (Herk) en vier ondersteunende woonkernen (Schulen, Berbroek, Donk en Schakkebroek) voorop. De stad streeft naar aantrekkelijke en leefbare woonomgevingen, elk met hun eigen karakteristieken en kwaliteiten. Dit betekent onder meer het voeren van een kernversterkend woonbeleid.

Verder wil Herk-de-stad zich meer profileren als een toeristisch-recreatieve stad met recreatief medegebruik van natuurgebieden en van het landbouwareaal wordt gestimuleerd. Zachte recreatievormen worden gestimuleerd voor zover ze geen conflicten met de hoofdbestemming veroorzaken.

Op landschappelijk vlak ligt het karakter voornamelijk in de aanwezigheid van waardevolle beekvalleien (Demer, Herk en Gete) en aaneengesloten open-ruimte gehelen. Het vrijwaren van deze kwaliteiten is een belangrijk aandachtspunt voor de toekomst.

Op vlak van bedrijvigheid is het de ambitie om een sturend beleid te voeren en tegemoet te komen aan de lokale behoeften. Uitgangspunt is de centralisatie van de bedrijvigheid aansluitend op het hoofddorp Herk en optimaal gebruik maken van de bestaande bedrijventerreinen.

Om de visie op de ruimtelijke ontwikkeling kernachtig samen te vatten wordt volgende slagzin geformuleerd:

**Herk-de-Stad als goed uitgerust hoofddorp met een versterkte
centrumfunctie in een groene omgeving**

3. Pijlers voor ontwikkeling

De visie wordt nu verder uitgewerkt naar een aantal pijlers voor verdere ontwikkeling. De pijlers voor ontwikkeling zijn:

- Eén hoofddorp, vier woonkernen: complementariteit en hiërarchie;
- Voorzieningen gebundeld in het hoofddorp Herk;
- Bestaande concentraties van economische activiteiten versterkt;
- Garanderen van de leefbaarheid en de identiteit van de kernen: voldoende aandacht voor de vormgeving van de publieke ruimte;
- Troeven van landschap, natuur en recreatie uitspelen;
- Streven naar een integraal waterbeheer;
- Agrarische activiteit en nevenactiviteiten stimuleren en versterken;
- Herwaardenen van historische relaties.

Eén hoofddorp, vier woonkernen: complementariteit en hiërarchie

Ruimtelijk is er sprake van één structuurondersteunend hoofddorp en vier nevenkernen. Inzake nederzettingsbeleid zal de gemeente uitgebouwd worden vanuit volgende twee invalshoeken:

Herk-de-Stad neemt een structuurondersteunende rol op inzake wonen ten opzichte van de regio. Dit wil zeggen dat er naast een ontwikkeling inzake wonen er ook oog moet zijn voor elkaar aanvullende ontwikkelingen en een concentratie van functies in het hoofddorp. Nieuwe gebieden voor woningverdichting worden prioritair in het hoofddorp Herk ontwikkeld.

Hiërarchie in de woonkernen: zoals gezegd, neemt Herk de rol van hoofddorp op. De kleinere kernen Scholen, Donk, Berbroek en Schakkebroek zijn woonkernen. Het woonbeleid in deze kernen wordt gediversifieerd naargelang de plaats: verdichting en kleinschalige projecten, renovatie en zinvol hergebruik van de bestaande bebouwing.

Voorzieningen gebundeld in het structuurondersteunend hoofddorp Herk

De positie van Herk-de-Stad als verzorgend centrum voor de regio wordt versterkt door een bundeling van voorzieningen in het hoofddorp. Uitgangspunt is een bundeling bij reeds bestaande concentraties aan voorzieningen (benutten van goede bereikbaarheid, bundeling van parkeervoorzieningen, ...). Gemeenschapsvoorzieningen op het niveau van de woonkernen worden gebundeld in de woonkernen. Ook hier is het uitgangspunt een bundeling bij bestaande voorzieningen in het centrum.

Bestaande concentraties van economische activiteiten versterkt

Bestaande concentraties van economische activiteiten kunnen worden versterkt. Nieuwe ontwikkelingen en het opvangen van eventuele herlokalisaties van zonevreemde bedrijven worden ofwel opgevangen op of grenzend aan bestaande bedrijventerreinen ofwel op een nieuw lokaal bedrijventerrein. Bestaande bedrijven in het woonweefsel en in de open ruimte kunnen behouden blijven voor zover ze verenigbaar zijn met de omgeving en ze de ruimtelijke draagkracht niet overschrijden.

Garanderen van de leefbaarheid en de identiteit van de kern: voldoende aandacht voor de vormgeving van de publieke ruimte

De zorg om een kwalitatieve woonomgeving uit zich in het streven naar een aantrekkelijke en verzorgde publieke ruimte (straten, dorpspleinen, groenvoorzieningen, zichtassen,...). Het bepaalt in belangrijke mate de leefbaarheid en herkenbaarheid van onze dagelijkse leefomgeving. De publieke ruimten in de Herk-de-Stad en haar deelgemeenten zijn op een aantal plaatsen weinig kwaliteitsvol.

Doelstelling is deze plaatsen terug vitaliteit te laten uitstralen door een aantrekkelijke vormgeving en inrichting van het publiek domein. Straten, pleinen en dorpsplaatsen moet men immers blijven zien als de sterkste componenten van de beleving van het totaalbeeld van de woonomgeving. Door die locaties een hoge kwaliteit te geven, krijgen ze een goed verblijfsklimaat.

De inwoner moet de kans krijgen de openbare ruimte actief te beleven. Dit kan door veelvuldig ontmoetingsplekken voor jong en oud te creëren. Er werden hiertoe reeds initiatieven genomen, zoals bijvoorbeeld de heraanleg van het marktplein in het centrum van Herk, het aanleggen van petanquebanen, speelpleinen, skate-terreinen, ...

Troeven van landschap, natuur en recreatie uitspelen

De gemeente heeft heel wat potenties op vlak van landschap, natuur en recreatie & toerisme. Verdere versnippering van de open ruimte moet dus worden vermeden. Het is de uitdaging om te zoeken naar een aaneenschakeling van waardevolle, natuurrijke en toegankelijke landschappen. Het beleid zal zich hierbij niet enkel richten op behoud, maar ook op het toevoegen van nieuwe waarden. Er wordt gezocht naar een samenlevingsvorm van natuur, landbouw en toerisme, waarbij geen van de drie functies zal moeten inleveren aan kwaliteit. Heroriëntering behoort wel tot de mogelijkheden. Bestaande elementen zoals de beekvalleien fungeren als dragers van landschappen maar ook als verbindingen tussen de verschillende landschappen en functies.

Streven naar een integraal waterbeheer²

Het water is een belangrijke kwaliteitsdrager in Herk-de-Stad. Door het opvallend *watersysteem* verdient het “fenomeen” water meer aandacht, als ordenend principe voor ruimtelijke functies en als verschijningsvorm. Integraal waterbeheer vormt nu reeds een belangrijk thema in de ruimtelijke ordening. Bij integraal waterbeheer moet men streven naar een duurzame en geïntegreerde aanpak. In ruimtelijke uitvoeringsplannen kunnen in functie van dit integraal waterbeheer bijvoorbeeld bouwvrije zones worden afgebakend, voor zover dit nodig wordt geacht en indien dit nog niet voorzien is op provinciaal of Vlaams niveau. Om integraal waterbeheer in de praktijk en op het terrein toe te passen is voor het rivierbekken van de Demer reeds een aanzet gegeven tot het opstellen van bekenbeheerplannen. In dit plan zijn alle fysische, ruimtelijke, juridische en sectorgebonden aspecten van het stroomgebied van de Demer beschreven.

---

² Integraal waterbeheer is het gecoördineerd en geïntegreerd ontwikkelen, beheren en herstellen van het watersysteem, zodat het voldoet aan kwaliteitsdoelstellingen voor het ecosysteem en voor het huidige multifunctionele gebruik, zonder daarbij die multifunctionaliteit voor de komende generaties in het gedrang te brengen. De doelstellingen en de daaraan gekoppelde afweging van functies en landgebruik moeten vertrekken van een grondige kennis van de werking van het watersysteem en zijn natuurlijke randvoorwaarden.

Agrarische activiteit en nevenactiviteiten stimuleren en versterken

De landbouw in Herk-de-Stad is een punt van grote zorg. De sector staat onder grote druk als gevolg van ontwikkelingen op de wereldmarkt en de druk om aan de milieueisen te voldoen. De mogelijkheden die de gemeente heeft om de ontwikkelingen binnen de landbouw te beïnvloeden zijn echter beperkt en bestaan vooral in de faciliterende sfeer. Daarom moet de landbouw als belangrijkste drager van de open ruimte voldoende ruimte en mogelijkheden krijgen. Dit betekent dat zij zich maximaal kan ontplooien en inspelen op veranderingen. Daarnaast moeten activiteiten die samenhangen met de agrarische activiteit en sterk ondersteunend werken, gestimuleerd worden.

Herwaarderen van historische relaties

Herk-de-Stad is rijk aan historisch en cultureel erfgoed: talrijke historische hoeves, het Amandinahuis, enkele typische woningen, oude voetwegels, hoogstamboomgaarden, kasteeldomeinen (Gasterbos, Kasteel van Halbeek, Kasteel van Landwijk, ...), het patroon van de vroegere stadsomwalling, enz. Doel is om deze elementen bij de planvorming te betrekken door bij toekomstige ruimtelijke ingrepen de historische lagen meer aan bod te laten komen.

Het verder uitbouwen en herstellen van het fijnmazig netwerk van landbouw-, buurt-, en voetwegels is één van de actiepunten voor Herk-de-Stad. Het herstellen van in onbruik geraakte of verbroken verbindingen zorgt immers voor aanknopingspunten voor het versterken van onderlinge relaties (= samenhang). Sommige stukken zijn nog altijd in gebruik en kunnen makkelijk opgewaardeerd worden. Andere delen van het netwerk zijn beschadigd, maar nog steeds identificeerbaar en dus te herstellen.

4. Ruimtelijke concepten

Kaart 2.1: Globaal concept

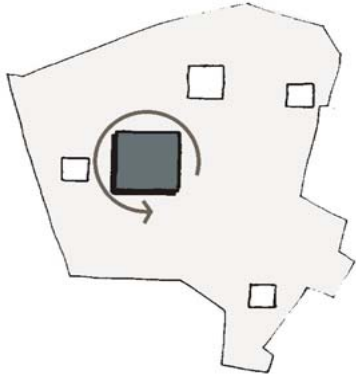
Hoe gaan we de gemeente nu aanpakken? Hiervoor worden een aantal krachtige concepten³ uitgewerkt die de visie en de doelstellingen ruimtelijk vertalen. De ruimtelijke concepten geven aan hoe men de ruimtelijk structurende elementen, die essentieel zijn voor de gemeente, wil behandelen. Aan de hand van een aantal scherpe zinnen geven ze een vereenvoudigde vertaling van de visie in ruimtelijke taal. Deze uitspraken moeten getekend kunnen worden. Ruimtelijke concepten dragen m.a.w. de visie (waar willen we naartoe?). Ze leiden tot een aantal hoofdkeuzes voor de ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente.

---

³ Concepten zijn een coherent geheel van beginselen over de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van de stad.

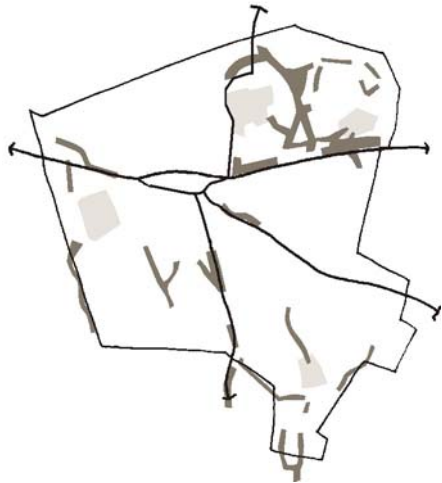
Herk-centrum als structuurondersteunend hoofddorp en draaischijf van de stad

Herk-centrum ligt niet alleen ruimtelijk in het centrum van de gemeente, ook de meeste centrumfuncties zijn er gelokaliseerd. Het vervult een belangrijke rol in het functioneren van de gemeente. De handelsstructuur, de culturele infrastructuur, de gemeentelijke administratie, ... zijn er gevestigd.

Het beleid zal zich richten op het volwaardig uitbouwen van Herk als structuurondersteunend hoofddorp. Dit wil zeggen dat bijkomende wooneenheden en lokale bedrijven zoveel mogelijk gebundeld worden in Herk. De versterking van de woonstructuur gebeurt door verdichting van de bestaande woonomgeving en door invulling van goed gelegen onbebouwde binnengebieden. Het ruimtelijk programma op het vlak van wonen wordt dus voornamelijk in Herk gerealiseerd.

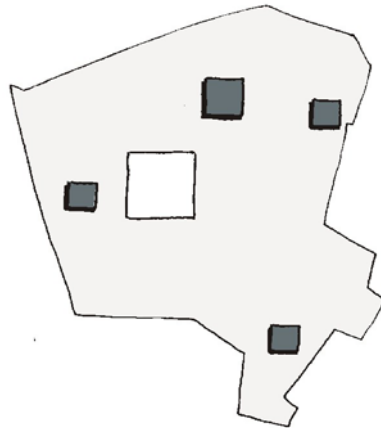
Woonlinten integreren in het landschap, geen verdere groei

Woonlinten zijn een zeer typerend element in de nederzettingstructuur van Herk-de-Stad. De (historische) realiteit van deze vorm van 'dunne verstedelijking' in het landschap wordt erkend. Een verdere verlinting is echter geen gewenste ontwikkeling. Het zou de overgebleven open ruimtegebieden te sterk aantasten en bovendien te veel kosten aan de gemeenschap onder de vorm van o.m. uit te rusten wegen, aan te leggen riolering, mobiliteit,...

Het uitgangspunt voor de reeds bestaane woonlinten is het beter integreren ervan in hun ruimtelijke omgeving en het opwaarderen van het cultuurhistorisch erfgoed in de woonlinten. De overgang woning-tuin-landschap kan door een aangepaste vormgeving/beplanting verzacht worden.

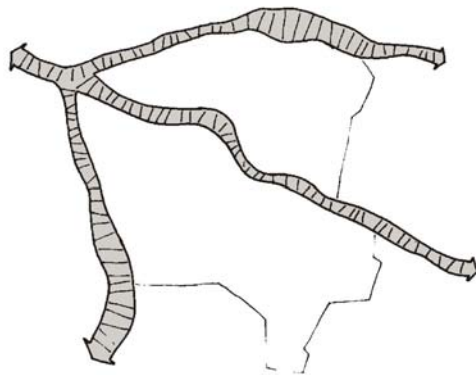
Donk, Schakkebroek, Schulen en Berbroek: leefbare woonkernen met een eigen identiteit

Naast een duidelijke hoofdkern is het ook belangrijk de kernen Donk, Schakkebroek, Schulen en Berbroek op maat van een woonkern uit te bouwen. Dit betekent dat de klemtoon vooral komt te liggen op een kwalitatieve versterking van de bestaande woon- en voorzieningenstructuur: renovatie van het bestaand woningpatrimonium, kleinschalige voorzieningen op maat van de deekernen, ...

De woonkwaliteit krijgt stimulansen door opwaardering van het publiek domein dat wordt afgestemd op het typische karakter van de kernen. Bijkomende woningen worden enkel voorzien in functie van de natuurlijke aangroei van de eigen bevolking.

De Herk, de Gete en de Demer uitbouwen als dragers van de natuurlijke structuur

Op het grondgebied van Herk-de-stad bevinden zich nog veel interessante groengebieden gekoppeld aan de beekvalleien. Deze zijn echter niet geheel gevrijwaard gebleven van her en der oprukkende verspreide bebouwing. Daardoor zijn de ecologische, landschappelijke en structurerende waarden van de beken met hun vallei op en aantal plaatsen gereduceerd.

In de toekomst moeten de beekvalleien fungeren als volwaardige ecologische corridors. In de eerste plaats is het van belang dat de bestaande valleien worden gehandhaafd. In tweede instantie wordt gezocht naar mogelijke uitbreidingen. De groenelementen in de beekvalleien (bossen, beekbegeleidende vegetaties,...) kunnen versterkt worden. Dit kan via maatregelen van landinrichting, beheersovereenkomsten of opname in het openbaar domein. In valleien die bestaan uit weilandcomplexen, wordt het versterken van het kleinschalig weidelandschap met streekeigen beplanting voorgesteld.

Agrarische diversiteit behouden en versterken: 3 herkenbare landbouwgebieden

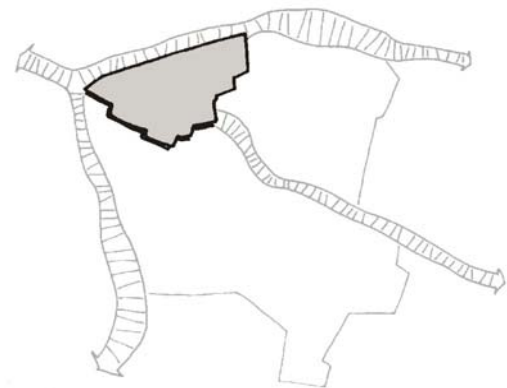

Herk-de-Stad is vanuit landbouwkundig oogpunt een belangrijk gebied. Ook economisch is het een belangrijke sector. Goed 16% in Herk-de-Stad is rechtstreeks tewerkgesteld in de landbouwsector. De subsector van de fruitteelt neemt hierin een bijzonder plaats in. Vanuit landbouwkundig oogpunt kunnen 3 gebieden onderscheiden worden (in uurwijzerzin met voornaamste bodemgebruik):

- versnipperd landbouwgebied Scholen-Berbroek (gemengd bodemgebruik);
- tussen N2 en N754 (akkerbouwgebied);
- aaneengesloten gebied ten zuiden van N2/N754 (fruitteelt).

Het versterken van de agrarische en landschappelijke diversiteit en het verder ontwikkelen van de landbouwactiviteiten in relatie tot landschap, natuur en recreatie vormen de uitgangspunten voor een duurzame landbouw. Door deze opties vast te leggen kan er ruimte ontstaan voor een geïntegreerd proces van landbouwkundige vernieuwing in die gebieden die voor de land- en tuinbouw van belang zijn.

Schulensbroek als (bovenlokaal) "groen/blauw" recreatief ankerpunt in de stad

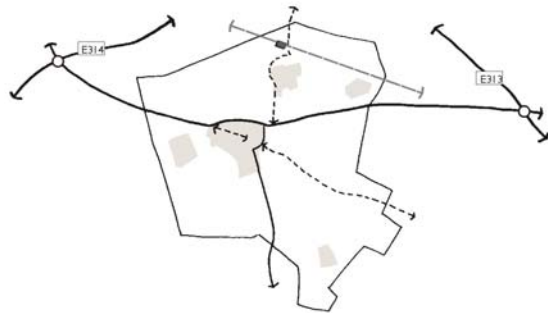
Het Schulensbroek neemt een bijzondere plaats in. Niettegenstaande het kunstmatig is ontstaan, heeft het heel wat natuurlijke kwaliteiten. Naast de ecologische functie heeft het Schulensbroek (-meer) ook een waterbergende functie.

Het 'Schulensbroek-Schulensmeer fungeert als belangrijke zachte recreatiepool en watersportcentrum. De harde recreatieve infrastructuur rond het Schulensmeer bevindt zich momenteel volledig op grondgebied van de buurgemeente Lummen. Het is niet de ambitie van Herk-de-Stad om op haar eigen grondgebied gebouwen op te richten in functie van de watersport. Hiervoor zijn reeds voldoende mogelijkheden aanwezig in Lummen.

De gemeente wenst het Schulensmeer en omgeving in te schakelen in het zacht-recreatief netwerk: het moet een centrale rol spelen in het recreatief fiets- en wandelcircuit. Op grondgebied van Herk-de-Stad blijven zachte

vormen van recreatie in het buitenbekken mogelijk. De zachte recreatie kan bevorderd worden door een verbeterde bewegwijzering van de bestaande wandelpaden in het Schulensbroek

Uitbouw van een hiërarchische wegeninfrastructuur

Er wordt een hiërarchische wegenstructuur uitgebouwd. De randvoorwaarden zijn reeds gegeven vanuit een hoger schaalniveau (Vlaams en provinciaal niveau). Dit gebeurt door middel van een categorisering van het wegennet. Er wordt voorrang gegeven aan, hetzij de verkeersafwikkeling (doorstroming), hetzij aan de verblijfskwaliteit (verkeersleefbaarheid). De inrichting van de wegen wordt afgestemd op de functie ervan. Uitgangspunten zijn het streven naar een herkenbare inrichting, verblijfsvriendelijk in de kernen en verkeersveilig in de open ruimte. Het goedgekeurd mobiliteitsplan fungeert als leidraad bij deze categorisering.

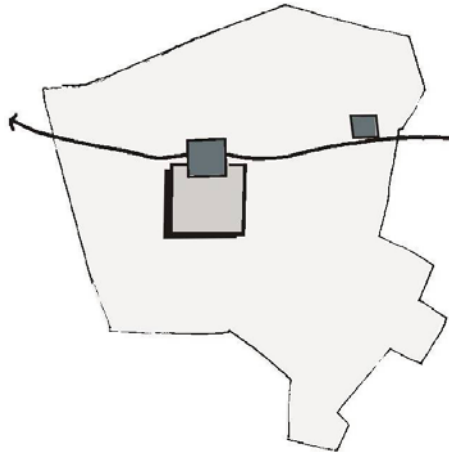
Uitbouw van een samenhangend langzaamverkeersnetwerk in de stad

Naast het uitwerken van een hiërarchie voor de wegeninfrastructuur moeten ook goede en comfortabele fietsverbindingen gerealiseerd worden. Zowel tussen de kernen onderling als in samenhang met het recreatief fiets- en voetgangersnetwerk. Uitgangspunt is de ontwikkeling van een netwerk van veilige fietsverbindingen die de verschillende kernen met elkaar verbinden. Het netwerk heeft vooral een functioneel karakter en is complementair aan het recreatieve net van fietsroutes. Draggers van het netwerk zijn rustige landelijke wegen en afzonderlijke fietsvoorzieningen. Het netwerk wordt zoveel mogelijk losgekoppeld van het netwerk van lokale verbindingswegen tussen de kernen.

De recreatieve routes worden gekoppeld aan de ecologische en de landschappelijke structuur en worden op een aantrekkelijke wijze in de gemeente ingebed.

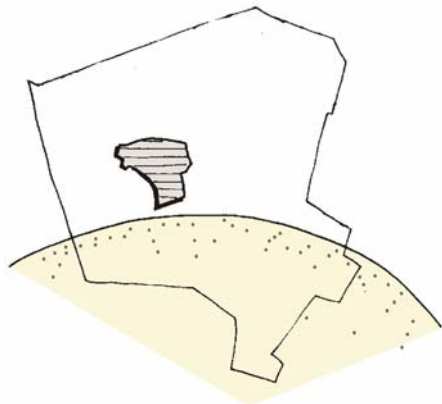
Nieuwe lokale bedrijvigheid koppelen aan een goede verkeersontsluiting en het hoofddorp

De gemeente voorziet in een uitbreiding van het lokale bedrijventerrein Daelemveld en een herontwikkeling van de bestaande KMO-zone Berbroek. Nieuwe bedrijvigheid wordt bij voorkeur aansluitend op het hoofddorp Herk gelokaliseerd. Voor de lokalisatie van bedrijvigheid is de situering ten opzichte van de verkeersinfrastructuur van groot belang. Herk-de-Stad opteert voor:

- een uitbreiding ten westen van en aansluitend op het bestaand bedrijventerrein 'Daelemveld' langs de N2. De belangrijkste reden voor deze lokatie is de goede ontsluiting. Bovendien is bij een bijkomende uitbreiding op deze locatie geen nieuwe aantakking op de N2 nodig omdat alles ontsloten kan worden op het bestaande kruispunt 'Industrieweg – N2' van het bestaande bedrijventerrein.
- een herontwikkeling van de bestaande KMO-zone Berbroek, eveneens gelegen langs de N2.

Actieve landschapsopbouw in het gebied ten zuiden van N2/N754 en in landbouweilandjes

Ten zuiden van de N2/N475 heeft het landschap als gevolg van ruilverkavelingen heel wat landschappelijke waardevolle kwaliteiten verloren.

Voor dit gebied wordt een beleid van landschapsopbouw naar voor geschoven. Concreet betekent dit bijvoorbeeld het toevoegen van KLE's. Uitgangspunt is de realisatie van een kwalitatief landschap met een hoge beeldwaarde. Inrichtingsprincipes kunnen gebiedsgericht toegepast en verder verfijnd worden in latere uitvoeringsgerichte studies. Aan de hand van referentiebeelden kan de beoogde beeldkwaliteit geïllustreerd worden.

In de nota 'Ruimtelijke visie voor landbouw, natuur en bos – regio Haspengouw en Voeren', van het Vlaams gewest zijn in de deelnota 'programma van uitvoering' reeds een aantal actiepunten opgenomen.

Ten noorden van de N2 (Berbroek_Schulen) zijn er als gevolg van de lintbebouwing een aantal kleinere ingesloten gebieden ontstaan. Beleidsmatig noemen we deze gebieden 'landbouweilandjes'. Ook in deze gebieden wordt een beleid van landschapsopbouw voorgesteld.

II. Deelruimtevisies

1. Deelruimte 1: Schulensbroek en beekvalleien

Kaart 2.2: Gewenste ruimtelijke structuur deelruimte 1 'Schulensbroek en en beekvalleien'

1.1. Context

De deelruimte 'Schulensbroek en beekvalleien' is onderdeel van de samenvloeiing van het Demerbekken (grensoverschrijdend met Vlaams-Brabant), waar Demer, Herk, Gete, Velp en Zwarte Beek vlak bij elkaar samenvloeien. De depressiezone tussen Schulen en Diest is cruciaal voor de ontwatering van 2/3 van Limburg. Dit watervergaar-bekken van Limburg – een uitgestrekte binnenpolder van ruim duizend hectare – omvat op grondgebied van Herk-de-Stad het Schulensbroek met het wachtbekken, het Schulensmeer en verschillende beekvalleien. In het bijzonder de vallei van Gete/Melsterbeek, Herk en Demer. De gronden zijn er nat en het overstromingsgevaar is er reëel. Naast een belangrijke bovenlokale hydrologische functie heeft deze deelruimte ook een niet te onderschatten ecologische rol. De deelruimte is voor een groot gedeelte gelegen in VEN-gebied en Habitat- en Vogelrichtlijngebied.

1.2. Visie

Het Schulensbroek en de beekvalleien karakteriseren in heel sterke mate de gewenste ruimtelijke structuur van de gemeente. De diverse kwaliteiten van deze deelruimte moeten als grote troeven voor de toekomst worden uitgespeeld. Het ruimtelijk beleid streeft naar het behoud en de versterking van de ecologische, landschappelijke en structurerende waarden van de beken met hun valleien. Doel is de drie belangrijkste beekvalleien uit te bouwen tot dé drie groene hoofdaders van de gemeente. De beekvalleien moeten een continu en natuurlijk structurerend element vormen die de verschillende elementen in de gemeente op ecologisch en landschappelijk vlak met elkaar verbinden. Verweving van de open ruimte functies moet verbeterd worden. Waar nodig moeten onderlinge verhoudingen tussen deze functies worden bijgestuurd in het kader van de ruimtelijke draagkracht. In het Schulensbroek staan de functies natuur en waterberging centraal. In de beekvalleien moet op termijn natuurontwikkeling als prioritaire functie gaan gelden. Grondgebonden landbouw en zachte recreatie (fietsen, wandelen, ...) kunnen nevenfuncties vormen. Dit ontwikkelingsproces moet gefaseerd, georganiseerd en in onderling overleg verlopen.

1.3. Gewenste ruimtelijke structuur

Het Schulensbroek als een open, half-natuurlijk landschap

In het Schulensbroek wordt gestreefd naar het behoud van het traditioneel open landschap met naast een belangrijke waterbergende en -bufferende functie, ook een belangrijke functie als waardevol gebied voor fauna en flora. Een actieve natuurontwikkeling (bvb. aanplanten van KLE's) en een aangepast beheer staan hierbij voorop. Landbouwers blijven er een belangrijke landschapsonderhoudende functie uitoefenen (vnl. maai- en graasbeheer). Recreatief medegebruik is mogelijk mits de draagkracht van de deelruimte gerespecteerd wordt: de natuurfunctie primeert op de recreatieve functie. In de praktijk betekent dit dat recreatie enkel kan op bepaalde momenten en plaatsen wanneer de beoogde soorten en habitats niet worden verstoord.

De Gete, de Herk en de Demer als dragers voor integraal waterbeheer

De beekvalleien van Gete, Herk en Demer worden uitgebouwd als dragers voor een integraal waterbeheer. Op welke manier ze concreet vorm krijgen wordt onderzocht en uitgewerkt in o.a. de DULO-waterplannen⁴. Er wordt onder meer gestreefd naar voldoende ruimte voor de beken, naar het voorzien van beekbegeleidende vegetaties en naar het herstellen van de natuurlijke loop van de beek (hermeandering). Ook andere waterbergingsmogelijkheden in de valleigebieden (b.v. aanleg van poelen) worden onderzocht met het oog op het voorkomen van waterschade in de bebouwde zones.

Intergraal waterbeheer betekent ook dat in de valleigebieden randvoorwaarden gesteld worden naar de agrarische activiteiten of het wonen. Zo zal het scheuren van weilanden in de valleigebieden ten behoeve van akkerbouw tegengegaan worden en krijgen zonevreemde woningen duidelijk afgelijnde mogelijkheden. Het beleid richt zich eveneens op het verder extensiveren van het grondgebruik.

---

⁴ DULO-waterplan: Duurzaam Lokaal Waterplan

Kasteelparken als ecologische stapstenen geïntegreerd in de beekvalleien en gekoppeld aan een toeristisch-recreatief netwerk

Het Kasteel Landwijk en het Kasteel van Hamont liggen in de Getevallei, het Kasteel van Schullen en Kasteel van Halbeek in de Herkvallei. De kasteelparken zullen fungeren als ecologische stapstenen binnen een versterkte natuurlijke structuur van de beken. De groen-ecologische activiteiten van beide groene entiteiten, beekvalleien en kasteelpark, worden maximaal behouden en zo mogelijk versterkt.

De kastelen zelf kunnen een functie krijgen als verblijfsaccommodatie (hotel) voor recreanten (fiets- en wandelrecreatie) of zakenlui. Herk-de-Stad ligt immers op korte afstand van Hasselt en biedt interessante mogelijkheden voor zakenmensen die wensen te overnachten in een groene omgeving. De kastelen en hoeves zijn markante of beeldbepalende gebouwen zoals die worden omschreven in het hoofdstuk gewenste nederzettingsstructuur (zie later). De impact van een eventuele nieuwe functie in deze gebouwen zal steeds geval per geval afgetoetst worden aan de ruimtelijke draagkracht en de natuurlijke en ecologische waarde van de omgeving. De aard van de functie en de omvang ervan moeten immers steeds verweefbaar blijven met de omgeving.

Langs de beekvalleien wordt een toeristisch-recreatief netwerk uitgebouwd. De verschillende kasteelparken worden gekoppeld worden aan dit netwerk.

Gebied ten noorden van de Winningsweg–Vroentestraat (zone tussen N2 en Schulensbroek)

Het gebied ten noorden van de Winningsweg-Vroentestraat is een watergevoelige zone en maakt volgens de kaart van de overstromingsgebieden deel uit van een ROG-gebied (*Zie informatief gedeelte 3.4. Integraal Waterbeheer, kaart ROG-MOG-gebieden*). In het kader van het decreet integraal waterbeheer is de watertoets een belangrijke randvoorwaarde voor ontwikkelingen in dit gebied. Het water (en de resultaten van de watertoets) is voor alle ontwikkelingen in dit gebied bijzonder richtinggevend. Volgens het decreet integraal waterbeheer is het optrekken van nieuwe bouwwerken in een ROG-gebied verboden.

2. Deelruimte 2: Kerngebied Herk

Kaart 2.3: Gewenste ruimtelijke structuur deelruimte 2: Kerngebied Herk

2.1. Context

De deelruimte 'Kerngebied Herk' omvat het hoofddorp Herk dat centraal ligt in de gemeente. De deelruimte verzamelt de woongebieden in het historische stadscentrum, woonlinten langs de uitvalswegen en de open ruimte tussen de radiale uitvalswegen. De deelruimte wordt min of meer begrensd door de N2 en het bedrijventerrein Da-lemveld in het noorden, de vrij recente verkaveling wijk Blijkbaan in het oosten, de wijk Endepoel in het zuiden en de Grote Hoolstraat in het westen. Binnen de deelruimte kunnen een aantal componenten onderscheiden worden: het historisch stadscentrum Herk met radiale uitlopers, de recentere woonwijkstructuren, het domein Olmenhof – Harlaz en de open ruimten. Naast een belangrijk aandeel woningen omvat de deelruimte 'kerngebied Herk' de gemeentelijke voorzieningen en een aantal secundaire scholen.

2.2. Visie

De deelruimte 'kerngebied Herk' is de deelruimte met de hoogste ruimtelijke draagkracht voor 'harde' functies. Nieuwe dynamische ontwikkelingen in de gemeente worden binnen deze deelruimte gelokaliseerd. Herk is door de provincie geselecteerd als structuurondersteunend hoofddorp. Dit betekent dat de groei van winkels, diensten, voorzieningen, bedrijven en nieuwe woningen hoofdzakelijk hier geconcentreerd wordt.

Herk is gekoppeld aan de gelijknamige vallei van de Herk en haar zijbeken (Bleukveldbeek en Houwersbeek). De valleien van de Herk, de Bleukveldbeek en de Houwersbeek worden ingericht als ecologische dragers. Het domein de Doelen en het domein Olmenhof-Harlaz worden de groene longen van het kerngebied, met recreatie als nevenfunctie.

Het ruimtelijk beleid binnen deze deelruimte streeft naar een gezonde mix van (wonen, werken, groen en recreatie). Het is gericht op het kwalitatief versterken van de woonomgeving in het hoofddorp en het verhogen van de woondichtheid door het aansnijden van binnengebieden en woonuitbreidingsgebieden.

2.3. Gewenste structuur

Een duidelijk afgebakende kern: wonen verweven met functies

Het hoofddorp Herk wordt duidelijk afgebakend. Een verdere uitwaaiering van bebouwing langs wegen (lintbebouwing) wordt niet ondersteund). Binnen dit gebied staat het verweven van functies (wonen, handel, bedrijvigheid, scholen,...) voorop. De randen worden op een verzorgde manier afgewerkt zodat een kwaliteitsvolle overgang bestaat tussen het bebouwd gebied en de open ruimte. Zo ontstaat een aantrekkelijk beeld vanuit de open ruimte op het hoofddorp. Een goed voorbeeld van een passende begrenzing is de Houwersbeek ter hoogte van de Bampstraat en de Zeven Heldenlaan tussen de N2 en de Oudestraat.

Aan de rand van het hoofddorp worden op de lokale verbindingswegen 'verkeerspoorten' uitgebouwd. Deze vormen een duidelijke overgang van het bebouwd weefsel van het hoofddorp naar de open ruimte.

Een aantrekkelijk en kwaliteitsvol historisch centrum

Herk wordt gezien als de motor van de gemeente en krijgt volwaardig de functie van structuurondersteunend hoofddorp. Het historisch centrum dat gelegen is binnen de historische omwalling (Guldensporenlaan- Veezelaan- Veearts Strauvenlaan- Dr. Van Weddingenlaan) is recent (2003-2004) heraangelegd ten behoeve van het wandelen en winkelen. Dit karakter blijkt uit de aanleg van het publiek domein. Samen met de heraanleg is een gericht parkeerbeleid uitgewerkt waardoor het publiek domein een grotere verblijfsfunctie heeft. De Markt(plaats) fungeert als centraal plein in de centrumomgeving van het hoofddorp. Nieuwe voorzieningen op maat van het hoofddorp worden bij voorkeur aansluitend op het centrumgebied geconcentreerd. De ruimtelijke inrichting van de wegen weerspiegelt de afbakening van het centrumgebied (inrichting als zone 30).

Kernversterking door ontwikkeling van goed gelegen woongebieden

De woonfunctie – en in het bijzonder het opvangen van de sociale woonbehoefte – wordt versterkt door de ontwikkeling van het oostelijk deel van het woonuitbreidingsgebied Daelersveld. Hierdoor wordt het wonen aansluitend op het hoofddorp Herk gestimuleerd en verhoogt het draagvlak van voorzieningen. Een verantwoord aanbod aan (sociale) kavels op maat van de stad moet een gunstige invloed hebben op de stijgende bouwgrondprijzen in de stad. Daarom wordt dit gebied gedifferentieerd ingevuld (25% sociale woningen). Een gedifferentieerd aanbod speelt immers in op de verschillende behoeften op het vlak van wonen. Een goede verbinding voor langzaam verkeer (voetgangers, fietsers) met het centrum staat bij de invulling van het gebied centraal. De uitwerking van het oostelijk deel van het woonuitbreidingsgebied Daelersveld is van grote waarde voor de toekomstige ont-

wikkeling van Herk. De realisatie van een centrumondersteunende woonwijk met aandacht voor specifieke doelgroepen, de vernieuwing van de scholencampus en de realisatie van een sporthal zijn belangrijke bouwstenen voor de uitbouw van het hoofddorp Herk. Belangrijk voor de ontwikkeling van dit woonuitbreidingsgebied is het realiseren van een nieuwe ontsluiting voor gemotoriseerd op de N2. De verkeersproductie van deze nieuwe ontwikkeling is immers van die aard dat de (verkeers)leefbaarheid en de veiligheid van de centrumstraten ernstig onder druk zouden komen te staan bij een enkelvoudige ontsluiting voor gemotoriseerd verkeer langs de centrumstraten⁵. Niettegenstaande deze bezwaren heeft de Administratie Wegen en Verkeer dd. oktober 2005 de beslissing genomen dat enkel ten behoeve van de zone voor openbaar nut het gemotoriseerd verkeer via de N2 ontsloten wordt. De woonwijk Daelersveld zal voor het autoverkeer ontsloten worden via de Driespoortlaan/Guldensporenlaan.

Het woonuitbreidingsgebied Hercker Veld, het woonuitbreidingsgebied tussen de Pikkeleerstraat en de Grote Hoolstraat en het woonuitbreidingsgebied tussen de Stevoortweg en de Houwijkerstraat wordt niet aangesneden voor woningbouw vòòr 2007.

Bejaardenhuisvesting in het hoofddorp

Op drie locaties wordt bejaardenhuisvesting voorzien:

- In het BPA Daelersveld (zoekzone aansluitend op de achterste perceelsgrenzen van de woningen gelegen langs de Guldensporenlaan en tegen het Ursula-instituut. Deze locatie geeft een korte voetgangersverbinding).
- Het project 'Endepoel'.

Domein 'De Doelen' als ecologische entiteit gelinkt aan de Herkvallei

Het domein 'De Doelen' dat op het gewestplan is ingekleurd als 'zone voor dagrecreatie' is vandaag enkel in gebruik door een visclub die er een aantal visvijvers heeft. Het is een zeer nat gebied dat behoort tot de Herkvallei. Doel is om het domein landschappelijk en ecologisch beter in te passen in de Herkvallei. Daarnaast kan het inge-

---

⁵ Bron: MOBER, Ontsluiting industrieterrein 'Daelemveld' en wijk 'Daelersveld' in Herk-de-Stad, p.65.

richt worden als een natuurlijk wandelgebied voor de centrumbewoner. Harde recreatieontwikkelingen zijn niet gewenst gezien de ligging in de vallei. Het is wenselijk dat delen van het gebied op termijn herbestemd worden naar een groene bestemming met recreatie als nevenfunctie. Het is een ideaal gebied dat in aanmerking komt om in te richten als een natuurverwevingsgebied.

Domein Olmenhof–Harlaz als recreatief stadspark voor de centrumbewoner

Aansluitend op het centrumgebied wordt het bestaand domein 'Olmenhof-Harlaz' samen met de voetbalterreinen van vzw Herk-de-Stad verder ontwikkeld als 'groene long' voor de gemeente. Het fungeert als een parkachtige 'buitenruimte' voor het hoofddorp met landschappelijke en recreatieve kwaliteiten. Ruimtelijk kunnen in het domein kunnen twee gebieden onderscheiden worden. Het 'parkachtig' gedeelte met het stadhuis ten westen van de Sint-Truidersteenweg en het 'natuurgedeelte' (natuurgebied op het gewestplan) ten oosten van de Sint-Truidersteenweg (tussen Sint-Truidersteenweg en Houwijkerstraat). In het oostelijk gedeelte ligt een oefenvoetbalterrein in natuurgebied en is dus zonevremd. In het westelijk gedeelte ligt het stadhuis in parkgebied en is dus eveneens zonevremd. Doel is om de zonevreemdheid van beide functies via de opmaak van een gemeentelijk RUP op te lossen.

Bestaand bedrijventerrein Daelemveld opwaarderen en landschappelijk inpassen in Herkvallei

Het bedrijventerrein 'Daelemveld' wordt aan de noordzijde beter ingepast in de vallei van de Herk. Langs de rand van het bedrijventerrein wordt een landschappelijke buffer gerealiseerd met inheemse beplanting zodat de bedrijven vanuit het noordelijk open ruimte gebied aan het zicht worden onttrokken.

Lokaal bedrijventerrein aansluitend op bestaand bedrijventerrein Daelemveld

Het gebied ten westen van het bestaand bedrijventerrein Daelemveld en ten noorden van de N2 wordt voorgesteld als de locatie voor het voorzien van een nieuw lokaal bedrijventerrein. Bij een mogelijke realisatie van dit gebied kan de nieuwe bedrijvenzone ontsloten worden via de bestaande Industrieweg. Een bijkomend schakelpunt op de N2 voor het realiseren een nieuw lokaal bedrijventerrein is niet nodig. Belangrijke randvoorwaarden bij het plannen en ontwerpen van de nieuwe bedrijvenzone zijn:

- De opmaak van een RUP is noodzakelijk;
- Het uitvoeren van de watertoets. In het kader van het decreet integraal waterbeheer is de watertoets een belangrijke randvoorwaarde voor ontwikkelingen in dit gebied;
- Het vrijwaren en inrichten van de Winterbeek als groen lint doorheen het bedrijventerrein;

- De ontsluiting moet gebeuren via de bestaande Industrieweg van de aangrenzende bestaande bedrijvenzone 'Daelemveld'. Een bijkomende ontsluiting rechtstreeks op de industrieweg is niet wenselijk;
- Rechtstreekse erfontsluitingen op de N2 zijn niet toegestaan;
- In functie van het voeren van een integraal beleid voor ruimtelijke kwaliteitszorg kan het opmaken van een beeldkwaliteitsplan een belangrijk onderdeel zijn bij het opmaken van een eventueel gemeentelijk RUP.

De N2 als secundaire weg type III ingepast in zijn omgeving

Op het gedeelte van de N2 tussen het kruispunt met de Kiezelweg en het kruispunt met de Oude Diestsestraat komen geen baanwinkels voor en situeren zich vrijwel geen woningen. Dit is onder meer te danken aan de inkleuring van het gewestplan van een bufferzone langs beide zijden van de weg. Bovendien vormt de N2 een ruimtelijke scheiding tussen het centrumgebied van Herk en het bedrijventerrein Daelemveld. De inkleuring op het gewestplan maakt dat de N2 heel wat potenties biedt om op een kwalitatieve en landschappelijke manier ingericht te worden als een secundaire weg type III. Er wordt gestreefd naar een inpassing met een hoge beeldkwaliteit. Ook in de toekomst is het niet de bedoeling om langs dit deel van de N2, grootschalige commerciële handelsfuncties te laten ontwikkelen.

Nieuwe sporthal aansluitend op scholencomplex

In het woonuitbreidingsgebied Daelersveld wordt, aansluitend op het scholencomplex langs de Diestsesteenweg en de nieuw te ontwikkelen woonwijk Daelersveld (cfr. BPA Daelersveld) een nieuwe sporthal voorzien. Deze sporthal zal dienst doen voor de scholen en zal eveneens fungeren als een sporthal op niveau van de stad. De sporthal zal door verschillende routes voor langzaam verkeer verbonden zijn met het centrum.

Houwersbeek en de Bleukveldbeek als ecologische corridors

De Houwersbeek en de Bleukveldbeek begrenzen Herk in het westen en in het zuiden. Beide beken worden gehewaardeerd en ontwikkeld als groene linten doorheen Herk-de-Stad. Bestaande concentraties van KLE's worden behouden en verder versterkt. Langs de beek wordt beekbegeleidende beplanting ontwikkeld waardoor de beekvalleien visueel sterker in het landschap aanwezig zijn en waardoor een groene rand langs en doorheen het woonweefsel ontstaat. Biologisch waardevolle graslanden in de beekvalleien worden behouden en krijgen een extensiever gebruik.

3. Deelruimte 3: woonraster Schulen–Berbroek

Kaart 2.4: Gewenste ruimtelijke structuur deelruimte 3: Woonraster Schulen-Berbroek

3.1. Context

De deelruimte 'woonraster Schulen – Berbroek' ligt in het noordoosten van de stad en wordt grosso modo begrensd door de Demervallei in het noorden, de Herkvallei/N2 in het zuiden, het Schulensbroek in het westen en de Spalbeek (grondgebied Hasselt) in het oosten. Het woonraster Schulen-Berbroek omvat twee gebieden: het gebied ten noorden van de N2 en het gebied net ten zuiden ervan. Als gevolg van een sterk gedifferentieerd landschap is het open ruimtekarakter ten noorden van de N2 minder uitgesproken dan in het gebied net ten zuiden ervan.

De bebouwing in Schulen en Berbroek ten noorden van de N2 situeert zich (historisch) langs verscheidene verbindingswegen en zijwegen waardoor uitlopende intens bebouwde woongebieden van linten zijn ontstaan. Dit woonlinten-bebouwingspatroon (rasterstructuur) heeft zich geënt op de structuur van beken en zorgde in het verleden voor kleine kavels en vele houtkanten, houtwallen en houtsingels. Ook in het agrarisch gebied ontstonden kleine kavels met akkers, graasweiden en op de nattere plekken hoogstamboomgaarden. Door de woonuitbreiding langs nieuw aangelegde wegen tussen het Schulensbroek, de gewestweg Hasselt-Diest, de grens met Spalbeek en de spoorlijn zijn Schulen en Berbroek via linten aan elkaar gegroeid. Het omgevende landbouwgebied werd nog sterker versnipperd en verweven met de bebouwing. Het resultaat is een rasterlandschap van bebouwde linten met kleine landbouwpercelen. Door de economische evolutie en de technische vormgeving verdwenen de talrijke begroeiingselementen in dit gebied.

Het gebied ten zuiden van de N2 wordt gekenmerkt door talrijke kleine landschapselementen, zoals poelen, hagen, bomenrijen en kleine bosfragmenten. Daarnaast zijn er in het gebied talrijke cultuurhistorisch interessante elementen aanwezig, die samen met de KLE's bijdragen tot de visuele aantrekkelijkheid van het gebied. Voorbeelden zijn de Kasteelsite de Moffarts (of ook Kasteel Gasterbos) met de Kasseibaan, het Vossegatpad, de Herkkanthoeve, de Nieuwe Molen, de relictten van hoogstamboomgaarden,... De landschappelijk e waarde van deze deelruimte gaat achteruit als gevolg van het verdwijnen van de kleine landschapselementen, zoals houtkanten, poelen (door verlanding en demping),...

3.2. Visie

Ten noorden van de N2 wordt gestreefd naar een (ruimtelijk) passende verweving van wonen, bedrijven, landbouw en bos- of natuurfragmenten. Het landschappelijk kleinschalige karakter wordt kwalitatief in beeld gebracht door behoud van bestaande zichten op het 'achterliggende landbouwgebied', het versterken van de aanwezigheid van KLE's, ... Daarnaast wordt ingezet op de verbetering van de woonkwaliteit door de opwaardering van het publiek domein in de kernen, de aanleg van ontmoetingsplaatsen, ...

Ten zuiden van de N2 wordt gestreefd naar het behoud van het open ruimtekarakter en een behoud en versterking van de KLE's. In de deelruimte richt het ruimtelijk beleid zich ook naar het verhogen van de toeristisch-recreatieve waarde van het gebied.

3.3. Gewenste structuur

Stationsomgeving inrichten tot een aantrekkelijke toegangspoort

Het station (opstapplaats) van Schulen ligt perifeer ten opzichte van het hoofddorp. Volgens het RSPL is het gelegen in de zoekzone voor C-knooppunt en is het bijgevolg niet wenselijk het station uit te bouwen als een echte ontwikkelingspool. Het heeft uiteraard wel een belangrijke ruimtelijke functie als 'poort'. De stationsomgeving is immers de eerste kennismaking met Herk-de-Stad als men de stad met de trein bezoekt. Daarom is het essentieel dat er voldoende aandacht wordt besteed aan de kwalitatieve inrichting van het station en haar omgeving. De stationsomgeving moet zodanig ingericht worden dat een aangenaam en verzorgd plein ontstaat. De heraanleg van de parking vormt hiervan een essentieel onderdeel.

Een betere ontsluiting van het station voor de zwakke weggebruiker vanuit Schulen en Berbroek kan door herwaardering van de buurtwegen. De haalbaarheid hiervan zal evenwel degelijk onderzocht moeten worden.

Sterke kernen in de 'bevroren' woonnevel Schulen-Berbroek

Een verdere dichtslibbing van de woonnevel Schulen-Berbroek wordt tegengegaan. Het beleid richt zich op kernversterking en het verbeteren van het bestaande woningaanbod. Een intensieve verdichting in de richting van het station is niet wenselijk. Daarom wordt het woonuitbreidingsgebied tussen de Neerstraat en de Kerkstraat als een 'te bevroren' woonuitbreidingsgebied opgenomen.

De mogelijkheden voor het bouwen van nieuwe, bijkomende woningen worden beperkt tot het benutten van de juridische bestaande effectieve bouwgronden. De kernen worden verdicht en ingebreed door het realiseren van

woonprojecten aansluitend op het centrum en indien de behoefte hiertoe kan worden aangetoond. Daarnaast wordt het bestaande woningpatrimonium aangepakt door renovatie en vervangingsbouw. De aanwezigheid van een aantal handelszaken en -diensten kan de leefbaarheid van de kernen verzekeren. Nieuwe voorzieningen kunnen enkel op schaal van de woonkern. Bedrijven die de leefbaarheid van de kernen ondermijnen worden geherlokaliseerd.

Centraal gelegen sportcentrum met aangrenzende open ruimte als groene long

Het sportcomplex aan de Stapstraat-Manestraat, centraal gelegen in de woonnevel Scholen-Berbroek, bundelt verschillende sporttypes. Het is een belangrijke ontmoetingsplaats voor de kernen Scholen en Berbroek. Het complex blijft behouden en wordt op maat van de stad verder uitgebouwd. De kwalitatieve inrichting van het complex en in het bijzonder de vormgeving van de buitenruimte zal prioritair aangepakt worden. De Winterbeek wordt uitgebouwd als een groen lint doorheen het gebied. Het aangrenzende parkgebied en de daarbij aansluitende agrarische zone worden uitgebouwd als een kwalitatief (groen) onderdeel van de recreatiepool. Daarbij zal onderzocht worden op welke manier er doorheen de agrarische zone en het parkgebied een voet- en fietsverbinding gerealiseerd kan worden tussen de sporthal en het centrum van Scholen.

Om dit gebied uit te bouwen tot een groene long is de opmaak van een gemeentelijk RUP, voor de ordening van de (deels zonevreemde) voorzieningen (voetbalterreinen) noodzakelijk. Bij de opmaak van het RUP wordt onderzocht wat de actuele landbouwwaarde is van de agrarische zone.

Landschappelijk, ecologisch en cultuurhistorisch waardevol landbouwgebied ten zuiden van N2

Het landbouwgebied ten zuiden van de N2 is zowel landschappelijk, ecologisch als cultuurhistorisch waardevol. Het behoud en de versterking van deze waarden moet worden gewaarborgd. Herstel en versterking van de aanwezige kleinschalige landschapselementen is wenselijk. Harde stedelijke ontwikkelingen worden geweerd. Zichten op dit gebied, o.m. van op de N2, worden bewaard. De gemeente ondersteunt de selectie van de provinciale open ruimteverbinding tussen de Herkvallei en het Schulensbroek.

Landschappelijke en ecologische samenhang in de woonnevel via de Zwarte Winterbeek en de Nachtegaalbeek

De Zwarte Winterbeek en de Nachtegaalbeek krijgen voldoende ruimte om ze in te richten als lokale natte natuurverbindingen, die de versnipperde groengebieden in de woonnevel Berbroek-Scholen met elkaar verbinden. Hierdoor wordt niet alleen een ecologische samenhang gecreëerd, maar ontstaat er ook een zekere landschappelijke samenhang of structuur in de woonnevel. Verdere verlinting wordt tegengegaan om de zichten op deze 'groene'

binnengebieden zoveel mogelijk te bewaren. De natuurlijke waarde van de verschillende fragmenten of snippers wordt versterkt bijvoorbeeld door de aanplanting van kleine landschapselementen.

Vakantiewoningen aan de spoorweg met een eigen waterzuivering

De woningen gelegen in recreatiegebied ten noorden en ten zuiden van de spoorweg te Berbroek blijven behouden als vakantiewoningen. Dit wil zeggen dat deze woningen niet aangesloten worden op het rioleringsnetwerk. Om een rechtstreekse lozing van het afvalwater in bijvoorbeeld de Laarbeek te voorkomen zal onderzocht worden op hoe een (gemeenschappelijke) kleinschalige waterzuiveringsinstallatie (KWZI) of een individuele behandeling van afvalwater (IBA) geoperationaliseerd kan worden.

Duurzame lokale bedrijvigheid in of aansluitend op de kernen

De bestaande kmo-zone langs de Kerkstraat in de kern van Scholen blijft behouden en wordt ingepast in de woonomgeving.

De KMO-zone langs de N2 in Berbroek zal binnenkort volledig leeg komen te staan: het laatste gevestigde bedrijf Ovofood (AVEVE) gaat binnenkort verhuizen. Voor deze KMO-zone wordt een duurzame uitbouw vooropgesteld. Dit betekent dat een duurzaam hergebruik van de bestaande gebouwen (en indien mogelijk ook van de waterzuiveringsinstallatie) gemaximaliseerd wordt en dat er gezocht zal worden naar verdichtingsmogelijkheden, vooraleer de onbebouwde percelen aan te snijden. De KMO-zone zal landschappelijk ingepast worden naar de omliggende bebouwing en naar de aangrenzende valleien van de Laarbeek en de Nachtegaalbeek.

Om de lokale tewerkstelling nieuwe kansen te verlenen, streeft men naar een invulling met één of meerder lokale bedrijven, die geen abnormale hinder ten opzichte van de woonomgeving veroorzaken.

De mogelijkheden voor de herlokalisatie van de zonevreemde bedrijfssite van het bedrijf Windmolders momenteel gelegen langsheen de Bosstraat in Berbroek, wordt onderzocht.

Bevriezen van grootschalige kleinhandel langsheen de N2

De N2 is niet erkend als perifere kleinhandelsconcentratie van provinciaal niveau. Herk-de-Stad ondersteunt de provinciale visie. Bijkomende grootschalige kleinhandel langsheen de N2 bovenop de reeds bestaande is m.a.w. niet wenselijk.

4. Deelruimte 4: Land- en tuinbouwstrook

Kaart 2.5: Gewenste ruimtelijke structuur deelruimte 4: Land- en tuinbouwstrook

4.1. Context

De deelruimte 'Land- en tuinbouwstrook Donk-Schakkebroek' wordt grosso modo begrensd door de N2 in het noorden, de Herkvallei in het oosten en de stadgrens in het zuiden en het westen. De deelruimte wordt gekenmerkt door intensieve landbouw en heeft een uitgesproken landelijk karakter. Er liggen twee kernen in: die van Schakkebroek en die van Donk. Langs sommige wegen ontwikkelden zich enkele woonlinten maar verder bleef het gebied grotendeels bouwvrij.

Het betreft een samenhangend land- en tuinbouwgebied met een aantal waardevolle elementen tussen Gete/Melsterbeek in het westen en Herk in het noordoosten. Akkers, graslanden, aardbeienteelten en laagstamboomgaarden liggen er dicht tegen elkaar aan. De ruilverkavelingen van Donk en Schakkebroek, die gekenmerkt worden door een economische rationalisatie van de agrarische bedrijfsstructuur, hebben een grote impact gehad: percelen werden vergroot tot regelmatige blokken, wegen werden rechtgetrokken en verhard, 'nutteloze' elementen zoals hoogstamboomgaarden, houtkanten, taluds en holle wegen (KLE's) werden opgeruimd, beken en grachten werden gegraven of rechtgetrokken, oevers werden verhard, ... Het artificiële karakter van het landschap verhoogde sterk en de natuurwaarden werden praktisch tot nul herleid, vooral in het enkele decennia oudere ruilverkavelingsgebied Donk.

Het land- en tuinbouwgebied Donk-Schakkebroek maakt deel uit van een groter samenhangend landbouwgebied gelegen tussen Herk-de-Stad, Alken en Nieuwerkerken.

4.2. Visie

Herk-de-Stad wil hier samen met de Vlaamse en de provinciale overheid een open ruimtebeleid voeren, gericht op behoud van het landelijk karakter en met zachte recreatie als nevenfunctie. Dit betekent dat de nodige ruimte én de nodige ontplooiings- en ontwikkelingsmogelijkheden geboden worden aan de landbouw (b.v. 'verbreding' van de landbouwactiviteiten'). Voor de landbouwer zijn hier andere en vaste inkomsten mogelijk, o.a. uit toerisme en vrijwillige beheersovereenkomsten. Het bestaand agrarisch gebied op het gewestplan wordt op hoofdlijnen niet in

vraag gesteld vanuit de visie op landbouw, natuur en bos. Gebiedsgerichte verfijning voor specifieke onderdelen kan wenselijk zijn.

De landschappelijke waarde van de deelruimte wordt versterkt door een gericht beleid rond landschapszorg en -opbouw. Maatregelen op beide vlakken, zowel door b.v. het stimuleren van kleinschalige toeristisch-recreatieve nevenactiviteiten op landbouwbedrijven als door een diversificatie van het landschap, wordt de toeristisch-recreatieve waarde van deze deelruimte verhoogd.

De kernen van Donk en Schakkebroek worden uitgebouwd als compacte kernen in de open ruimte met voldoende aandacht voor de leefbaarheid van beide kernen. Het ruimtelijk beleid richt zich op een kwalitatieve versterking van de dorpskern op maat van de kern. Een grootschalige uitbouw van de kernen van Schakkebroek en Donk is niet wenselijk. Verdere verlinting wordt zoveel als mogelijk tegengegaan. Er zal meer aandacht uitgaan naar de landschappelijke integratie van deze lintbebouwing in de open ruimte. Gewenste structuur

Donk en Schakkebroek als duidelijk afgebakende en leefbare dorpskernen in een uitgestrekt land- en tuinbouwgebied

Het karakter, de functies en het aanzien van kleine dorpskernen zoals Schakkebroek en Donk veranderen sterk. Anno 2005 is de plattelandssamenleving allang niet meer overwegend agrarisch. De leefbaarheid in deze kernen staat onder grote druk door onder meer de verschraving van het voorzieningenniveau. In toenemende mate verdwijnen voorzieningen uit kleine kernen – met name winkels – of beperken hun dienstverlening (o.a. postkantoren en banken).

Beide kernen hebben evenwel een eigenheid die herontdekt en gewaardeerd moet worden. Hierbij spelen waarden als authenticiteit, natuurlijkheid en kwaliteit een belangrijke rol. De nadruk ligt er op kwalitatief landelijk wonen. De mogelijkheden voor het bouwen van nieuwe, bijkomende woningen liggen ondermeer in het benutten van de juridische bestaande effectieve bouwgronden. De dorpskernen kunnen verdicht en ingebreed worden door nieuwe maar kleinschalige woonprojecten binnen de bestaande bebouwingsgrenzen. Daarnaast kan het bestaande woningpatrimonium aangepakt worden door renovatie en vervangingsbouw. De aanwezigheid van een aantal handelszaken en diensten moeten de leefbaarheid van de kernen verzekeren. Nieuwe voorzieningen kunnen enkel op schaal van de kern. Bedrijven of activiteiten die de leefbaarheid van de kernen ondermijnen worden geherlocaliseerd.

Donk

De historische kern van Donk ligt op een zandige opduiking tussen de vallei van de Gete en de vallei van de Houwersbeek. Het is een landelijke kern die historisch gegroeid is rond de kerk. Vanwege de ligging kortbij de N2 is het

sinds de jaren '70 geëvolueerd naar een dorp met een sterk residentieel karakter met verschillende woonverkavelingen in overwegend open bebouwing.

Uit de inspraakbijeenkomsten met de bevolking⁶ werden door de inwoners van Donk een aantal belangrijke knelpunten naar voor gebracht. Hierbij past de opmerking dat deze knelpunten door de gemeente herkend en erkend worden. De belangrijkste knelpunten waren:

- De problematiek van het zwaar vrachtverkeer doorheen het centrum van Donk naar het landbouw/fruitbedrijf Wouters in Rummen;
- Onduidelijkheid omtrent de visie "bevrozen van baanwinkels".

Ontwikkelingsperspectief:

Het openbaar domein in het dorpscentrum van Donk – de Dorpsstraat, de omgeving rond de kerk en het kerkhof – wordt opgewaarderd. De kerkomgeving moet een aangename verblijfs- en ontmoetingsruimte worden voor de dorpelingen. Doorgaand vrachtverkeer is hier niet op zijn plaats en moet ontmoedigd worden. Dit kan door een herprofilering van de Dorpsstraat. Ter hoogte van de kerk kan bij herinrichting de Dorpsstraat opgenomen worden als onderdeel van een plein zodat dit een verblijfskarakter uitstraalt. De dorpskern wordt visueel versterkt door het streven naar een hogere beeldkwaliteit en de aanpak van de publieke ruimte. Er wordt gewaakt over het behoud van het open karakter van het plein.

Ten zuiden van de kern van Donk komen verschillende recreatieve activiteiten voor. Het gaat ondermeer om een voetbalclub, een duivenclub, scoutslokalen en een hondenschool. De aanwezigheid van deze activiteiten geven aan dat Donk nog een sterk verenigingsleven kent. Ten behoeve van de leefbaarheid moeten deze functies rond de kern behouden blijven. Juridisch stellen zich echter een aantal knelpunten. Een aantal van deze activiteiten ligt zonevreemd. Het scoutslokaal, de voetbalterreinen en de hondenschool zijn gelegen in agrarisch gebied aan de rand van een natuurgebied. Ruimtelijk gezien sluiten deze activiteiten aan op de dorpskern en hebben ze geen negatieve impact op het aangrenzende natuurgebied. Er kan dus gesteld worden dat het om een kernversterkende locatie gaat. Daarom wil de gemeente dit lokale sport- en recreatietrefpunt op de huidige locatie be-

---

⁶ In oktober 2005 heeft de gemeente in elke deelkern een inspraakvergadering georganiseerd (in totaal 5).

houden. Om de zonevreemde problematiek op te lossen wordt een gebiedsgericht RUP opgemaakt waarin zowel het voetbalterrein, de scoutslokalen, de hondenclub als het natuurgebied worden opgenomen. Het natuurgebied fungeert als groen hart waarrond de reeds bestaande functies worden bestendig. Aan het natuurgebied zelf wordt niet geraakt. Er zal ook gezocht worden naar eventuele alternatieve fiets- en voetgangersverbindingen met het centrum van Donk.

Met betrekking tot de visie “bevrozen van baanwinkels” wordt verwezen naar hoofdstuk 3: Doorvertaling naar deelstructuren – gewenste ruimtelijke-economische structuur.

Lokale natte natuurverbinding als toegangspoort naar de kern van Donk

De beek die de Korpsestraat kruist net ten zuiden van de kern van Donk wordt geselecteerd als lokale natte natuurverbinding. De Korpsestraat en deze beek worden ter hoogte van de kruising gevrijwaard van bebouwing.

Schakkebroek

Schakkebroek kan vrij duidelijk onderscheiden worden in het omliggende landschap. Het bestaat uit een centrum met kerk en kerkhof, een aantal lintvormige uitlopers en een recente verkaveling tussen de Terbermenweg en de Amandinaweg. Er zijn nog een aantal centrumfuncties aanwezig zoals een bibliotheek, een parochiaal centrum (zaal Amandina) en enkele recreatieve activiteiten (voetbalclub VC Amandina, duivenlokaal, jeugdhuis). Deze elementen geven aan dat ook Schakkebroek een levendig verenigingsleven kent dat door de inwoners als belangrijke voorzieningen worden beschouwd, die men graag behoudt. Het in stand houden van dit verenigingsleven wordt gezien als een essentiële schakel bij het behoud en de versterking van de leefbaarheid van de woonkern en moet daarom ruimtelijk ondersteund worden. Uit de inspraakbijeenkomsten met de bevolking die de gemeente in oktober 2005 in elke deekern heeft gehouden, werden door de inwoners van Schakkebroek een aantal belangrijke knelpunten naar voor gebracht. Hierbij past de opmerking dat deze knelpunten door de gemeente herkend en erkend worden. De voornaamste knelpunten waren:

- Een opvallende en belangrijke zorg voor veel inwoners is dat het voor ouderen en jongeren moeilijk is om in hun eigen kern te blijven wonen. Vandaag zijn er onvoldoende woningen die gericht zijn op de eigen oudere (hulp-behoevende) bevolking en de eigen jongere bevolking van Schakkebroek die in hun dorp willen blijven wonen;
- Onzekerheid over het voortbestaan van de huidige voorzieningen;
- Problematiek van het leegstaande en onderkomen schoolgebouw naast het parochiaal centrum “zaal Amandina”.

Ontwikkelingsperspectief:

Schakkebroek moet zijn karakter van woonkern met landelijk karakter behouden. Verdere uitdeining van de kern moet voorkomen worden. Nieuwe woonmogelijkheden ten behoeve van hulpbehoevende ouderen of jonge gezinnen die in Schakkebroek willen blijven wonen moet kunnen, en worden gerealiseerd door verdichting nabij het centrum. Het behoud van de elementen die vandaag het verenigingsleven van Schakkebroek bepalen samen kleinschalige woningbouw binnen de bebouwingsgrenzen zijn belangrijke speerpunten in het beleid voor de leefbaarheid van Schakkebroek. Ruimtelijk en juridisch stellen zich echter een aantal knelpunten die om een oplossing vragen. Het gaat met name om het leegstaand schoolgebouw in de zone voor gemeenschapsvoorzieningen en om de zonevreemde voetbalterreinen.

Om bovenstaande visie vorm te geven en om voor de ruimtelijk-juridische knelpunten een oplossing aan te reiken zal de gemeente een gebiedsgericht RUP voor de kern van Schakkebroek opstellen. In dit RUP wordt de zonevreemde problematiek van de voetbalterreinen, de ontwikkelingsmogelijkheden van de voormalige (leegstaande) schoolgebouwen, het parochiaal centrum en de gewenste ontwikkeling van de Terbermenbeek (geselecteerd als lokale natte natuurverbinding) opgenomen. In het RUP zal een samenhangende gewenste ruimtelijke structuur worden uitgewerkt die rekening houdt met volgende krachtlijnen:

- De voetbalterreinen van V.C. Amandina, gelegen tussen de Schoolstraat en de Terbermenbeek, sluiten aan op de bebouwingsstructuur van Schakkebroek en liggen op wandelafstand van de kern. Er kan gesteld worden dat het om een kernversterkende locatie gaat. Mits flankerende maatregelen ten overstaan van de beekvallei (vb. een herschikking van de voetbalterreinen ten gunste van de beek, aangepaste beplanting, ...) kunnen de terreinen behouden blijven.
- Voor de omgeving van het parochiaal centrum "zaal Amandina", het voormalige schoolgebouw en de lokalen van 't Schavuitje word een passende inrichtings- en ontwikkelingsstrategie uitgewerkt. Bij het bepalen van deze ontwikkelingsstrategie zijn volgende elementen van belang:
  - Voor het perceel waarop het leegstaande schoolgebouw staat wordt gezocht naar mogelijkheden voor het voorzien van kleinschalige huisvesting;
  - Dit zal in samenhang bekeken worden met het bestaand gebouw van de jeugdclub 't Schavuitje. Een eventuele opwaardering en uitbreiding van de zaal Amandina kan zorgen voor een nieuwe huisvesting van de jeugdclub;
  - De oostelijke rand moet ruimtelijk kwalitatief afgewerkt worden naar de beekvallei;
  - Een goede communicatie tussen de verschillende belanghebbenden is van essentieel belang om te komen tot een voorstel dat door alle partijen gedragen wordt.

- De gewestplanbestemming van het nog niet bebouwde deel van de zone voor gemeenschapsvoorzieningen tussen het kerkhof en de Terbermenbeek is achterhaald. Binnen het RUP zal dit gebied herbestemd worden ten behoeve van een natuurlijke en landschappelijke ontwikkeling van de Terbermenbeek. Een fiets- en/of wandelpad langsheen de beek is wenselijk.
- Een belangrijke voorwaarde bij de omvorming van de omgeving van de voormalige school naar een project voor kleinschalige woningbouw is het herbestemmen van het nog niet bebouwde deel van de zone voor gemeenschapsvoorzieningen tussen het kerkhof en de Terbermenbeek naar een groene bestemming. Beide elementen kunnen niet los van elkaar worden gezien.
- Er zal gezocht worden naar nieuwe fiets- en voetgangersverbindingen tussen de voetbalterrein van V.C. Amandina en de kerkomgeving.
- Bij de opmaak van de ontwikkelingsvisie voor het gebied zal eveneens onderzocht worden op welke manier het Amandinahuis beter betrokken kan worden bij de kern en het toeristisch-recreatief gebeuren.

Een landschappelijk aantrekkelijk landbouwgebied met recreatief medegebruik

De uniformiteit van het aaneengesloten landbouwgebied wordt aangepakt door een gericht landschapsbeleid. Er wordt gestreefd naar een evenwicht tussen enerzijds het agrarisch grondgebruik en anderzijds het behoud en de versterking van de kleine landschapselementen: een netwerk van kleine landschapselementen zullen het raamwerk vormen waarbinnen de landbouwactiviteiten plaatsvinden. Uiteraard blijft de landbouwfunctie in deze deelruimte primeren. Bestaande KLE's worden hersteld, nieuwe KLE's worden aangebracht op perceelsgrenzen en op overgebleven hoeken waar het de landbouw niet schaadt. In het bijzonder langsheen de aanwezige gracht- en beekstructuren en langsheen de verkavelingswegen kunnen KLE's aangepland worden. Op die manier wordt het water ook zichtbaarder in het landschap en wordt het landschap leesbaarder. Naast lineaire structuren kunnen ook bosjes, een solitair,... aangeplant worden. De beekvalleien worden opgewaardeerd tot lokale ecologische corridors tussen de verschillende KLE's.

Woonkorrels worden landschappelijk beter ingepast in hun omgeving. Glastuinbouw wordt enkel toegelaten wanneer de serres aansluiten op de bestaande bebouwingsstructuur of op de gebouwen van bestaande landbouwzets. Bovendien moeten ze ruimtelijk goed geïntegreerd worden in hun omgeving.

Recreatief medegebruik van het landbouwgebied wordt verder uitgebouwd. Zachte en actieve recreatie worden nevenactiviteiten van de open ruimte. Enerzijds kan het recreatief medegebruik actief gekoppeld worden aan de landbouwactiviteiten, b.v. hoevetoerisme, horeca, bedrijfsrondleidingen, productie van streekproducten,... Anderzijds kan een recreatief medegebruik uitgebouwd worden dat los staat van de landbouwbedrijven, b.v. uitstippen van een fietsroute langsheen verschillende types landbouwbedrijven, historische hoeves, monumenten, ...

III. Doorvertaling naar deelstructuren

1. Gewenste nederzettingsstructuur

Kaart 2.6: Gewenste nederzettingsstructuur

Kaart 2.7: Fasering woon- en woonuitbreidingsgebieden

1.1. Visie en basisdoelstellingen

Visie

Eèn van de belangrijkste gemeentelijke taken is ruimte bieden voor voldoende kwalitatieve woningen, een aangename woonomgeving en een gediversifieerd aanbod. De stad wenst een woonbeleid te voeren dat gericht is op leefbaarheid en originaliteit. Leefbaarheid geldt hier dan in de eerste plaats als een kwalitatief begrip wat inhoudt dat er een aangename en kwaliteitsvolle leefomgeving is, waar verschillende functies op een harmonieuze manier met elkaar verweven zijn. Het gaat om het samenspel van woning, woonomgeving, bewoner en directe sociale omgeving. Verder wil de stad de bevolkings- en gezinsontwikkeling enkel laten groeien afgestemd op de eigen dynamiek. Daarom mikt Herk-de-Stad op een zachte groei van het aantal inwoners en het aantal woningen. Dit betekent het gefaseerd vrijmaken van bouwmogelijkheden en het realiseren van kleinschalige inbreidingsgerichte bouwprojecten indien nodig. Daarbij moet continue worden ingezet op de versterking van het hoofddorp Herk het behoud van de centrumfunctie.

De woonvisie voor de overige woonkernen richt zich voornamelijk op het optimaliseren van de reeds bestaande woningvoorraad zoals het stimuleren van renovatie, opsplitsen van woningen, aanpak van de leegstand, vernieuwbouw, ...

Voor de zonevreemde woningen wordt een specifiek beleid uitgewerkt op basis van categorieën en ligging.

De ontwikkeling van de globale gewenste nederzettingsstructuur in Herk-de-Stad zal gestuurd worden door twee algemene uitgangspunten:

- De nederzettingstructuur vertrekt van het herwaarderen van de oude nederzettingen (kernen, gehuchten, ...) in samenhang met te herwaarderen buurt- en voetwegen, historische kasteelparken en hoeses en bestaande wegenis. Deze historische 'laag' is m.a.w. richtinggevend voor de gewenste nederzettingstructuur.
- Kernversterkend werken om verdere versnippering van de open ruimte tegen te gaan.

Basisdoelstellingen

De basisdoelstellingen voor de gewenste nederzettingsstructuur zijn:

- Voorzien in een voldoende groot en gedifferentieerd woningpatrimonium
- Streven naar verdichting en inbreiding en het optimaliseren van het bestaande woningpatrimonium
- Creëren van een kwalitatieve woonomgeving
- Aandacht voor de sociale dimensie van de huisvestingsmarkt
- Concentreren van openbare, dienstverlenende en verzorgende functies in de dorpskernen
- Tegengaan van ongebreidelde lintbebouwing en verspreid wonen
- Aanreiken van een ruimtelijk beleidskader voor zonevreemde woningen.

1.2. Beleidselementen gewenste nederzettingsstructuur

1.2.1 Elementen van Vlaams en/of provinciaal niveau – bovenlokaal niveau

De selectie van hoofddorpen en woonkernen evenals de taakstelling inzake de verdeling van de toekomstige woonbehoeften komt toe aan de provinciale overheid. In het RSPL is Herk aangeduid als structuurondersteunend hoofddorp. Donk, Schakkebroek, Scholen en Berbroek zijn aangeduid als woonkernen. Het initiatief voor het nemen van acties in verband met het toekomstig woonbeleid ligt echter bij stad zelf.

Naast bovengenoemde selectie zijn er met betrekking tot de gewenste nederzettingsstructuur geen specifieke beleidselementen van Vlaams of provinciaal belang geselecteerd.

1.2.2 Elementen van gemeentelijk niveau – lokaal niveau

Structuurondersteunend hoofddorp Herk

Binnen de gekozen hiërarchie neemt Herk de rol van structuurondersteunend hoofddorp op. Herk is geselecteerd als structuurondersteunend hoofddorp omdat het recent een behoorlijke groei heeft gekend en omdat het bovendien behoorlijk is uitgerust (o.a. door de aanwezigheid van secundaire scholen en een ziekenhuis). Het heeft een hinterland met meerdere kleinere kernen.

Het ruimtelijk beleid in het structuurondersteunend hoofddorp Herk richt zich op het opvangen van de lokale groei inzake wonen, voorzieningen en lokale bedrijvigheid. Voor het opvangen van de woonbehoeften zal de stad een sturend beleid voeren en actief in te zetten op een sociaal gerichte woonontwikkeling in het hoofddorp. Het beleid zal hiervoor een aanbod creëren. Er wordt geopteerd voor een ontwikkelingsbeleid dat 'van binnen naar buiten' (eerst de binnengebieden aansnijden) werkt, teneinde de ontwikkeling van losstaande projecten te vermijden.

Om dit te realiseren zal de stad ruimtelijke uitvoeringsplannen en stedenbouwkundige studies (indien een RUP niet noodzakelijk is) opmaken of tracht de stad bij een aantal lopende projecten en/of BPA's inhoudelijk bij te sturen (cfr. BPA Daelersveld).

Woonkernen Donk, Schakkebroek, Schulen en Berbroek

De kernen Donk, Schakkebroek, Schulen en Berbroek zijn kleinere kernen met een meer landelijk karakter die door de provincie geselecteerd zijn als woonkern. Ze zijn beperkter qua omvang en uitrustingsgraad dan het structuurondersteunend hoofddorp Herk.

Het ruimtelijk beleid is gericht op kernversterking (bundelen van het wonen in de kernen) en het verbeteren van de bestaande woningvoorraad. Enkel een beperkte groei op maat van de woonkern is mogelijk.

Woonnevel tussen Schulen en Berbroek

Het gebied tussen de historische kernen van Schulen en Berbroek kan getypeerd worden als een sterk versnipperde 'woonnevel'. Deze 'woonnevel' is een gevolg van de sterke lintbebouwing tussen beide kernen, de aanwezigheid van enkele zonevreemde woon(gebouwen)korrels en de doorsnijding in het noorden van het gebied door de spoorlijn Brussel-Hasselt-Genk. Dit heeft geleid tot grote onbebouwde gebieden die omgeven zijn door lintbebouwing.

Een specifiek doelgericht ruimtelijk beleid is noodzakelijk om te zoeken naar mogelijkheden om de kernvorming van Schulen en Berbroek niet te ondergraven. Bovendien moet de natuurlijke structuur in deze 'woonnevel' (cfr. Nachtegaalbeek, Zwarte Winterbeek) versterkt worden. Er zal bijzondere aandacht gaan naar het herwaarderen van de niet-bebouwde, meestal natuurlijke of agrarische delen van de 'woonnevel'. Door de ruimtelijke samenhang van de natuurlijke elementen kan een grotere landschappelijke eenheid worden bekomen met groene binnengebieden en – waar mogelijk – 'doorgeknipte' linten.

Woonlinten

Woonlinten komen verspreid in de gemeente voor. Het gaat om middelgrote tot grote linten met een relatief dichte en geordende structuur en een hoofdzakelijk residentieel karakter. Ze maken ruimtelijk-morfologisch geen deel uit van het hoofddorp of van de woonkernen. De geselecteerde woonlinten liggen ofwel in landelijk woongebied

ofwel in een goedgekeurde niet-vervallen verkaveling. Ruimtelijk gezien uiten ze zich, hetzij als een lineaire uitloper van een kern, hetzij als een groot geïsoleerd gelegen lint in een goedgekeurde niet vervallen verkaveling.

Het ruimtelijk beleid in deze linten richt zich op het ruimtelijk afwerken van deze woongroeperingen binnen de bestaande juridische mogelijkheden. Daarnaast is het wenselijk de historisch waardevolle gebouwen die erin voorkomen te inventariseren en door de opmaak van een stedenbouwkundige verordening of door het opmaken van een RUP voor dit woonlint te vrijwaren. Nieuwbouw op nog onbebouwde gronden is enkel mogelijk binnen de reeds bestaande woongebieden met landelijk karakter en in de goedgekeurde, niet vervallen verkavelingen. Nieuwbouw ter vervanging van een bestaande woning is mogelijk. Hierbij wordt geen verband gelegd tussen het bestaand en het nieuw toegelaten bouwvolume op voorwaarde dat met het nieuwe gebouw niet méér woonentiteiten worden gerealiseerd dan het oorspronkelijke woongebouw.

Volgende woonlinten worden aangeduid:

- Amandinaweg vanaf het kruispunt met de Rode Kruisstraat (Schakkebroek) (1)
- Kleine Kruisstraat ter hoogte van de kruising met de Groot Veldbeek (2)
- Schoolstraat (Schakkebroek) (3)
- Smoldersstraat-Schopstraat (Schakkebroek) (4)
- Rummenweg-Keibergstraat-Keernestraat (5)
- Kiezelweg (Schulen) (6)
- Sint-Truidersteenweg tussen Jodestraat en St-Truidersteenweg (7)
- Korpsestraat (8)
- Pastorijsstraat (9)
- Terbermenweg – Smolderstraat (10)
- Reyerstraat – Zoolstraat (11)
- Stevoortweg – Wijerstraat (12)

Een ruimtelijk afwegingskader voor zonevreemde woningen

De huidige problematiek rond zonevreemde woningen vindt eigenlijk zijn oorsprong in de jaren zeventig. De overheid startte in die periode met het opstellen van gewestplannen. Elk gebied op de kaart kreeg een bestemming: woongebied, landbouwgebied, industriegebied, groengebied, agrarisch gebied enzovoort. Bedoeling was om tot een betere ruimtelijke ordening te komen. Een woning bouwen in natuurgebied kon voortaan niet meer. De

gewestplannen hielden echter niet altijd rekening met de bestaande situatie. Daardoor werden sommige gebouwen plots zonevreemd.

De stad wil daarom een lange termijnoplossing uitwerken voor de bestaande zonevreemde gebouwen (i.c. woningen), die vergund en niet verkrot zijn. De visie streeft naar het behoud van deze woningen en het bieden van rechtszekerheid. De problematiek inzake zonevreemde gebouwen (i.c. woningen) wordt op een gediversifieerde (hanteren van categorieën) en gebiedsgerichte wijze aangepakt. Het beleidskader dat wordt uitgewerkt is enkel van toepassing voor bestaande zonevreemde woningen, die niet verkrot zijn en behoorlijk vergund of worden geacht vergund te zijn⁷, ook wat de functie betreft.

In het “decreet tot wijziging van het decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening en van het decreet betreffende de ruimtelijke ordening, gecoördineerd op 22 oktober 1996” van 22 april 2005 is de verplichting om alle zonevreemde woningen op te nemen in een gemeentelijk RUP echter niet langer opgenomen. Dit impliceert echter niet dat de problematiek van de zonevreemde woningen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid zou zijn en het betekent dus niet dat er geen onderzoek in het kader van het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan zou moeten gebeuren, maar wel dat de gemeente voor die gevallen waar ze de decretale regeling gepast acht, geen RUP meer moet opmaken. Dit betekent evenwel dat indien er terug een decreetswijziging m.b.t. de zonevreemde woningen zou komen, ook de wetgeving voor deze woningen weer verandert en er terug rechtsonzekerheid kan ontstaan. Door de opmaak van een RUP kan deze onzekerheid ‘in de tijd’ weggenomen worden.

Om deze reden acht de gemeente het dan ook wenselijk om voor alle zonevreemde woningen op haar grondgebied een eenduidige en ‘rechtszekere’ oplossing aan te reiken.

Stap 1: onderzoek vergunningstoestand van de woning(en)

De doelstelling van het afwegingskader voor zonevreemde woningen is het uitvoeren van een volwaardige ruimtelijke en juridische afweging en niet van het regulariseren van bouw misdrijven. Daarom komen enkel woningen in aanmerking die kunnen aantonen dat ze beschikken over een stedenbouwkundige vergunning of die worden

---

⁷Toelichting bij het decreet zonevreemde woningen. www.ruimtelijkeordering.be

geacht vergund te zijn⁸. Woningen die niet rechtmatig of behoorlijk vergund zijn zullen een andere behandeling krijgen dan deze die wel rechtmatig of behoorlijk vergund (geacht) zijn.

De woningen die gelegen zijn in een goedgekeurde en niet vervallen verkaveling zijn niet zonevreed. Deze woningen zijn reeds onderworpen aan de voorschriften van hun respectievelijke verkavelingsvergunning.

Stap 2: typering naar ruimtelijk voorkomen

Er wordt een onderscheid gemaakt naar het ruimtelijk voorkomen van de zonevreedde woningen. Per zonevreedde woning zal worden nagegaan tot welk van deze types de zonevreedde woning behoort. In Herk-de-Stad onderscheiden we vier types:

Type A: Zonevreedde woningen (gebouwen) die aansluiten op het hoofddorp of een woonkern

Het betreft zonevreedde woningen die zeer nauw aansluiten ofwel op het hoofddorp ofwel op één van de 4 woonkernen, maar die bvb. net gelegen zijn in agrarische zone. Visueel is er echter nauwelijks verschil merkbaar tussen de woning die gelegen is in het "*erkende*" deel (woongebied of goedgekeurde niet vervallen verkaveling) van het hoofddorp of woonkern en de woning die gelegen is in het "*niet erkende deel*" (in agrarische zone). Niettemin zijn deze woningen zowel ruimtelijk-morfologisch als functioneel gerelateerd aan het hoofddorp of de woonkern.

Onder de term gebouw wordt verstaan: "een gebouw of gebouwencomplex dat in de straat waaraan het perceel gelegen is en waarop het gebouw of gebouwencomplex voorkomt, ook een administratief adres heeft". De afstand tot de dorpskern, woonzone of landelijk woongebied, kan variëren in functie van de gewenste ruimtelijke structuur. Er wordt evenwel een afstand van circa 30 m als leidraad gehanteerd tussen de beide hoofdgebouwen waarin wordt gewoond.

De problematiek van dergelijke woningen is alom tegenwoordig in Herk-de-Stad: zowel aansluitend op het hoofddorp als aansluitend op de woonkernen. De precieze aanduiding van deze woningen gebeurt in het kader van een voorbereidend onderzoek bij het opmaken van een RUP. Er moet immers een zeer gericht onderzoek plaatsvinden op het vlak van de goedgekeurde verkavelingen en bouwvergunningen. Het afwegingskader wordt bepaald door de (synthese) van de gewenste ruimtelijke structuur van de gemeente. Daarnaast speelt de specifieke toestand ter plaatse (bijvoorbeeld de nabijheid van een waterloop of de uitrusting van de weg) eveneens een rol.

---

⁸ Toelichting bij het decreet zonevreedde woningen. www.ruimtelijkeordening.be

Type B: Zonevreemde woningen (gebouwen) die aansluiten op bestaand landelijk woongebied

Het betreft zonevreemde woningen die gelegen zijn in agrarisch gebied maar die zeer nauw aansluiten op het naastliggend landelijk woongebied maar niet op het hoofddorp of een woonkern. Visueel is er nauwelijks verschil merkbaar tussen de woning die gelegen is in het agrarisch gebied en de woning die gelegen is in landelijk woongebied. Niettemin sluiten deze woningen ruimtelijk-morfologisch aan op het landelijk woongebied.

Onder de term gebouw wordt verstaan: "een gebouw of gebouwencomplex dat in de straat waaraan het perceel gelegen is en waarop het gebouw of gebouwencomplex voorkomt, ook een administratief adres heeft". De afstand tot de dorpskern, woonzone of landelijk woongebied, kan variëren in functie van de gewenste ruimtelijke structuur. Er wordt evenwel een afstand van circa 30 m als leidraad gehanteerd tussen de beide hoofdgebouwen waarin wordt gewoond.

De problematiek van dergelijke woningen is alom tegenwoordig in Herk-de-Stad: zowel aansluitend op historische gehuchten (bvb. Keiberg, Oppum) als op woonlinten. De precieze aanduiding van deze woningen gebeurt in het kader van een voorbereidend onderzoek bij het opmaken van een RUP. Er moet immers een zeer gericht onderzoek plaatsvinden op het vlak van de goedgekeurde verkavelingen en bouwvergunningen. Daarnaast speelt de specifieke toestand ter plaatse (bijvoorbeeld de nabijheid van een waterloop of de uitrusting van de weg) eveneens een rol.

Type C: Zonevreemde woningen als onderdeel van een zonevreemde woon(gebouwen)korrel

Een zonevreemde woning als onderdeel van een zonevreemde woon(gebouwen)korrel betekent dat de aangrenzende bebouwing – indien deze niet zuiver wonen is – ook meespeelt in het aanduiden van een korrel. Daarom wordt gesproken van woon(gebouwen)korrels en niet louter van "woonkorrel".

Woon(gebouwen)korrels zijn ruimtelijke gebouwenclusters van zonevreemde gebouwen waarin minimum 5 woningen gelegen zijn die geen onderdeel zijn van een landbouwbedrijf. Ook hier wordt onder de term gebouwen verstaan: "een gebouw of gebouwencomplex dat in de straat waaraan het perceel gelegen is en waarop het gebouw of gebouwencomplex voorkomt ook een administratief adres heeft". De afstand tussen de hoofdgebouwen kan variëren in functie van de gewenste ruimtelijke structuur. Er wordt evenwel een afstand van circa 30 m tussen de hoofdgebouwen als leidraad gehanteerd.

- In een deelonderzoek in het kader van het onderzoek naar de zonevreemdheid in Herk-de-Stad werd reeds een eerste selectie op basis van bovenstaande criteria uitgevoerd. Hieruit volgde onderstaande selectie van woon(gebouwen)korrels waarin ook zonevreemde woningen voorkomen:
- A: Langs N2 (concentrisch, gemengd)
- B: Langs N2 (concentrisch, gemengd)
- C: George Morrenstraat in Donk (lint, wonen)
- D: Vennestraat in Donk (lint, gemengd)
- E: Keernestraat in Herk (lint, wonen)
- F: Korpsestraat-Eggelstraat (lint, enkel wonen)
- G: Korpsestraat (lint, enkel wonen)
- H: Eggelstraat (lint, wonen)
- I: Rummenweg-Peetersstraat (concentrisch, enkel wonen)
- J: Rummenweg (lint, gemengd)
- K: Jodestraat (lint, wonen)
- L: Popelierestraat (concentrisch, enkel wonen)
- M: Grote Kruisstraat (lint, enkel wonen)
- N: Kragenstraat (lint, gemengd)
- O: Rode Kruisstraat in Schakkebroek (lint, enkel wonen)
- P: Smolderstraat in Schakkebroek (concentrisch, enkel wonen)
- Q: tussen Nieuwerkerkenweg en Terbermenweg (concentrisch, enkel wonen)
- R: Nieuwerkerkenweg (lint, enkel wonen)
- S: Schoolstraat-Kustraat (concentrisch, enkel wonen)
- T: Bosstraat (lint, gemengd)
- U: Beerbosstraat (lint, enkel wonen)
- V: Pannestraat (lint, enkel wonen)

Type D: Solitaire, verspreid gelegen zonevreemde woningen

Alle woningen die geen onderdeel zijn van één van de bovenstaande types, worden beschouwd als verspreid liggende (geïsoleerde) zonevreemde woningen.

Type E: Markante of beeldbepalende woningen/gebouwen

Naast bovenstaande onderverdeling komen er onder de zonevreemde woningen/gebouwen ook heel wat markante en beeldbepalende gebouwen voor die belangrijk zijn vanwege hun historische achtergrond (hofstede, landhuis, verlaten landbouwbedrijf, ...). Deze woningen/gebouwen hebben in veel gevallen een belangrijk bouwvolume. Het is noodzakelijk om voor deze woningen/gebouwen een passende ontwikkelingsperspectief te bieden zodat de blijvende aanwending van deze eigendommen mogelijk blijft.

Ontwikkelingsperspectief:

Behoud van architectuur en beeldwaarde staan voorop. Omwille van de blijvende aanwending van deze woningen/gebouwen kunnen uiteenlopende ontwikkelingsperspectieven aanvaard worden maar deze moeten gebouwd worden per gebouw en op perceelsniveau worden onderzocht. De gewenste ontwikkeling en mogelijke functie(s) van het gebouw moet steeds voldoende onderbouwd en verantwoord worden; enerzijds vanuit het respect voor typisch streekgebonden bebouwingstypologie en anderzijds vanuit de ruimtelijke draagkracht van de omgeving, de bereikbaarheid, het al dan niet kernversterkend karakter, ...

Aldus wordt in het perspectief van de duurzame omgang met bestaande infrastructuur, een optimaal, functioneel en ruimtelijk verantwoord toekomstig gebruik nagestreefd binnen het bestaande gabarit van de woningen/gebouwen. Het afwegingskader wordt bepaald door de (synthese) van de gewenste ruimtelijke structuur van de gemeente en de ruimtelijke draagkracht van de omgeving. Daarnaast speelt de specifieke toestand ter plaatse (bijvoorbeeld de nabijheid van een waterloop of de uitrusting van de weg) eveneens een rol.

Stap 3: categorisering en gebiedsgerichte ontwikkelingsperspectieven

In een derde stap worden de woningen ondergebracht in categorieën. Per categorie worden ontwikkelingsperspectieven gegeven die het kader aanreiken voor het op te maken gemeentelijk RUP.

De onderverdeling in categorieën is gebaseerd op de typering (stap 2) enerzijds en de ligging van de zonevreemde woning in een bepaald gebied anderzijds (gebiedsgerichte benadering).

categorie 0: Dit zijn zonevreemde woningen die zeer nauw aansluiten op het hoofddorp of een woonkern maar die bvb. net gelegen zijn in agrarisch gebied (woningen behorende tot type A).
--

	<p>Ontwikkelingsperspectief:</p> <p>Deze woningen krijgen via de opmaak van een gemeentelijk RUP dezelfde ontwikkelingsperspectieven als de woningen gelegen in het aansluitend woongebied of landelijk woongebied. Er wordt evenwel geen herbestemming naar woongebied doorgevoerd om problemen inzake vergunningsdossiers in de toekomst te vermijden (verkavelingsaanvragen, aanvragen tot verbouwen naar meergezinswoningen, ...) waardoor de ruimtebalans zou kunnen gewijzigd worden⁹. Door de opmaak van dit RUP kunnen de bestaande woningen dan op dezelfde wijze verbouwd worden als de woningen in het aansluitend woongebied of landelijk woongebied met uitzondering van het creëren van bijkomende woongelegenheden of bouwpercelen. Daarnaast speelt de specifieke toestand ter plaatse (bijvoorbeeld de nabijheid van een waterloop of de uitrusting van de weg) eveneens een rol.</p>
categorie 0a:	<p>Dit zijn zonevreemde woningen die gelegen zijn in agrarisch gebied maar die zeer nauw aansluiten op landelijk woongebied maar niet op het hoofddorp of een woonkern (woningen behorende tot type B).</p> <p>Ontwikkelingsperspectief:</p> <p>Deze woningen krijgen via de opmaak van een gemeentelijk RUP dezelfde ontwikkelingsperspectieven als de woningen gelegen in het aansluitend landelijk woongebied. Er wordt evenwel geen herbestemming naar landelijk woongebied doorgevoerd om problemen inzake vergunningsdossiers in de toekomst te vermijden (verkavelingsaanvragen, aanvragen tot verbouwen naar meergezinswoningen, ...) waardoor de ruimtebalans zou kunnen gewijzigd worden¹⁰. Door de opmaak van dit RUP kunnen de bestaande woningen dan op dezelfde wijze verbouwd worden als de woningen in het aansluitend landelijk woongebied met uitzondering van het creëren van bijkomende woongelegenheden of bouwpercelen. Daarnaast speelt de specifieke toestand ter plaatse (bijvoorbeeld de nabijheid van een waterloop of de uitrusting van de weg) eveneens een rol.</p>
categorie 1	<p>De zonevreemde woningen die behoren tot deze categorie betreffen zowel solitaire zonevreemde woningen als woon(gebouwen)korrels die gelegen zijn op locaties die op provinciaal of gemeentelijk niveau als waardevol worden aangeduid, maar nog niet altijd een groene bestemming op het gewestplan hebben.</p>

⁹ In het advies van de provincie (uw kenmerk 023.02.21) op het voorontwerp van GRS naar aanleiding van het structureel overleg dd. 5 juli 2005 wordt door de provincie zelf aangegeven (pag. 2, punt 3) dat dergelijke woningen dezelfde ontwikkelingsperspectieven kunnen krijgen als de woningen die liggen in het aansluitende woon- of landelijk woongebied, maar dat dit dient te gebeuren via een RUP. Deze suggestie werd opgenomen in het GRS.

¹⁰ In het advies van de provincie (uw kenmerk 023.02.21) op het voorontwerp van GRS naar aanleiding van het structureel overleg dd. 5 juli 2005 werd door de provincie aangegeven (pag. 2, punt 3) dat dergelijke woningen dezelfde ontwikkelingsperspectieven kunnen krijgen als de woningen die liggen in het aansluitende woon- of landelijk woongebied, maar dat dit dient te gebeuren via een RUP. Deze suggestie werd opgenomen in het GRS.

De woningen behorende tot categorie 1 liggen:

- in kwetsbare gebieden (groengebieden, natuurgebieden, natuurgebieden met wetenschappelijke waarde, natuurreservaten, natuurontwikkelingsgebieden, parkgebieden, bosgebieden, valleigebieden, brongebieden, agrarische gebieden met ecologische waarde of belang, agrarische gebieden met bijzondere waarde, grote eenheden natuur, grote eenheden natuur in ontwikkeling en de ermee vergelijkbare gebieden). Deze gebieden worden op Vlaams niveau aangeduid als waardevol.
- in beekvalleien van bovenlokaal belang (valleien van de Demer, Wijerbeek, Gete en Velp).
- in beekvalleien van lokaal belang geselecteerd in de bindende bepalingen van het goedgekeurd gemeentelijk ruimtelijk structuurplan.
- in lokale natuurontwikkelings- en natuurverbindingsgebieden geselecteerd in de bindende bepalingen van het goedgekeurd gemeentelijk ruimtelijk structuurplan
- in het waardevol agrarisch gebied rond het Schulensbroek ten westen van de Oude Herk
- buiten de open ruimte verbinding (26) van provinciaal niveau

Ontwikkelingsperspectief:

De woningen die behoren tot deze categorie liggen in een gebied waar de nadruk ligt op de natuurlijke ontwikkeling. Nieuwe bebouwing wordt niet toegelaten. Aan bestaande gebouwen kan men enkel onderhouds-, instandhoudings- en afbraakwerken uitvoeren. Verbouwen kan enkel binnen het bestaande gabarit (bouwwolume). Uitbreiden is niet mogelijk. Enkel wonen is toegelaten. Er kunnen beperkende bepalingen worden vastgelegd in functie van integraal waterbeheer of de specifieke ecologische waarde van het desbetreffende gebied waarin de woning ligt. Desgevallend zal dit gemotiveerd worden in de toelichtingsnota van het RUP. Functiewijzigingen alsook het toevoegen van complementaire functies zoals bv. het gebruik van een zonevreemde woning als logiesverstrekkend bedrijf is niet toegelaten, behalve voor die woningen/gebouwen met een beeldbepalend (markant) karakter (type D). Voor deze woningen/gebouwen zal gezocht worden naar passende functies voor een blijvende duurzame aanwending van de gebouwen en geldt de ontwikkelingsperspectief zoals bepaald bij type D.

Deze visie komt grotendeels vereen met de bepalingen uit het decreet, doch voor een aantal gebieden wordt strenger opgetreden omdat de desbetreffende gebieden als waardevol worden beschouwd.

categorie 2

De zonevreemde woningen die behoren tot categorie 2 zijn **solitaire zonevreemde woningen** (woningen type D) die gelegen zijn in gebieden die door de gemeente beschouwd worden als open ruimtegebieden met een belangrijke belevingswaarde van de open ruimte. Het zijn gebieden met een grote samenhang, waar bebouwing in mindere mate voorkomt. De landbouwfunctie is in deze gebieden overwegend. De landschappelijke waarde wordt bekomen door het samenspel van kleine landschapselementen, fruitboomgaarden, kleinschalige ruimten, grote open ruimten, cultureel erfgoed, ... In deze gebieden wordt een verweving tussen landbouw, natuur en recreatie en toerisme nagestreefd.

De woningen behorende tot categorie 2 liggen:

- in het open ruimte gebied ten zuiden van de N2
- buiten kwetsbare gebieden (groengebieden, natuurgebieden, natuurgebieden met wetenschappelijke waarde, natuurreservaten, natuurontwikkelingsgebieden, parkgebieden, bosgebieden, valleigebieden, brongebieden, agrarische gebieden met ecologische waarde of belang, agrarische gebieden met bijzondere waarde, grote eenheden natuur, grote eenheden natuur in ontwikkeling en de ermee vergelijkbare gebieden).

- buiten beekvalleien van bovenlokaal belang (valleien van de Demer, Wijerbeek, Gete en Velpe).
- buiten beekvalleien van lokaal belang geselecteerd in de bindende bepalingen van het goedgekeurd gemeentelijk ruimtelijk structuurplan.
- buiten lokale natuurontwikkelings- en natuurverbindingsgebieden geselecteerd in de bindende bepalingen van het goedgekeurd gemeentelijk ruimtelijk structuurplan
- buiten de open ruimte verbinding (26) van provinciaal niveau.

Ontwikkelingsperspectief:

De woningen kunnen naast instandhoudingswerken ook verbouwen, herbouwen en uitbreiden. Het uitbreiden van een bestaande woning (met inbegrip van de woningbijgebouwen die er fysisch één geheel mee vormen) is toegelaten tot een maximaal bouwvolume van 1.000m³. Deze uitbreiding mag een volumevermeerdering met 100% echter niet overschrijden. De woning mag afgebroken en heropgebouwd worden. Omwille van de solitaire ligging van de woning is heropbouw op $\frac{3}{4}$ van de oorspronkelijke bouwplaats verplicht. Het opstarten van nieuwe ambachtelijke activiteiten is niet toegelaten. In functie van toeristisch-recreatieve doeleinden is het toevoegen van een complementaire functie voor gebruik als logiesverstrekkend bedrijf mogelijk voor zover deze ondergeschikt is aan het wonen of deze past in het kader van plattelandstoerisme. Ook andere nevenfuncties (dokterspraktijk, zelfstandig verzekeringsagent met kantoor, ... zoals omschreven in het besluit van toelaatbare functiewijzigingen voor gebouwen, gelegen buiten de geëigende zone van 28/11/2003) zijn toegelaten voor zover deze ondergeschikt zijn aan het wonen en voor zover ze geen schadelijke gevolgen hebben voor de agrarische productiefunctie en voor natuur en landschap. Bovendien mogen ze geen onevenredige toename van autoverkeer tot gevolg hebben.

Vanwege hun ligging in een gebied met belangrijke natuurlijke, landbouwkundige en landschappelijke waarde kunnen er in een RUP voorwaarden ingeschreven worden om de gebouwen en de percelen te integreren in hun omgeving. Het is dan echter nog altijd aan de overheid om bij de beoordeling van de vergunningsaanvraag na te gaan of de goede ruimtelijke ordening niet wordt geschaad (*art. 145bis DRO*).

categorie 2a

De zonevreemde woningen die behoren tot categorie 2a zijn gelegen in dezelfde gebieden als de woningen in categorie 2 maar het gaat hier om **zonevreemde woon-(gebouwen)korrels (woningen type C)**

Ontwikkelingsperspectief:

De woningen kunnen naast instandhoudingswerken ook verbouwen, herbouwen en uitbreiden. Het uitbreiden van een bestaande woning (met inbegrip van de woningbijgebouwen die er fysisch één geheel mee vormen) is toegelaten tot een maximaal bouwvolume van 1.000m³. Omwille van de ligging in een woon(gebouwen)korrel is een volumevermeerdering met 100% mogelijk tot een maximum van 1000m³. De woning mag afgebroken en heropgebouwd worden en omwille van de ligging in een woon(gebouwen)korrel is heropbouw op $\frac{3}{4}$ van de oorspronkelijke bouwplaats niet verplicht. Het opstarten van nieuwe ambachtelijke activiteiten is niet toegelaten. In functie van toeristisch-recreatieve doeleinden is het toevoegen van een complementaire functie voor gebruik als logiesverstrekkend bedrijf mogelijk voor zover deze ondergeschikt is aan het wonen of deze past in het kader van plattelandstoerisme. Ook andere nevenfuncties (dokterspraktijk, zelfstandig verzekeringsagent met kantoor, ... zoals omschreven in het besluit van toelaatbare functiewijzigingen voor gebouwen, gelegen buiten de geëigende zone van 28/11/2003) zijn toegelaten voor zover deze ondergeschikt zijn aan het wonen en voor zover ze geen schadelijke gevolgen hebben voor de agrarische productiefunctie en voor natuur en landschap. Bovendien mogen ze geen onevenredige toename van autoverkeer tot gevolg hebben.

Vanwege hun ligging in een gebied met belangrijke natuurlijke, landbouwkundige en landschappelijke waarde kunnen er in een RUP voorwaarden ingeschreven worden om de gebouwen en de percelen te integreren in hun omgeving. Het is dan echter nog altijd aan de overheid om bij de beoordeling van de vergunningsaanvraag na te gaan of de goede ruimtelijke ordening niet wordt geschaad (*art. 145bis DRO*).

categorie 3

De zonevreemde woningen die behoren tot categorie 3 zijn **solitaire zonevreemde woningen (woningen type D)** die gelegen zijn in gebieden die gekenmerkt worden door een sterke ruimtelijke versnippering en een versnippering van functies. Men treft er landbouw aan samen met residentiële woningen, woonlinten, fragmenten van landschapslementen en ingesloten 'landbouweilandjes'. Door deze versnippering heeft de open ruimte er een lagere belevingswaarde en is de samenhang klein doordat er op vele plaatsen verspreide bebouwing voorkomt.

De woningen behorende tot categorie 3 liggen:

- in het versnipperd gebied ten noorden van de N2 tussen de Oude Herkvallei en de grens met Hasselt
- buiten kwetsbare gebieden (groengebieden, natuurgebieden, natuurgebieden met wetenschappelijke waarde, natuurreservaten, natuurontwikkelingsgebieden, parkgebieden, bosgebieden, valleigebieden, brongebieden, agrarische gebieden met ecologische waarde of belang, agrarische gebieden met bijzondere waarde, grote eenheden natuur, grote eenheden natuur in ontwikkeling en de ermee vergelijkbare gebieden).
- buiten beekvalleien van bovenlokaal belang (valleien van de Demer, Wijerbeek, Gete en Velpe).
- buiten beekvalleien van lokaal belang geselecteerd in de bindende bepalingen van het goedgekeurd gemeentelijk ruimtelijk structuurplan.
- buiten lokale natuurontwikkelings- en natuurverbingsgebieden geselecteerd in de bindende bepalingen van het goedgekeurd gemeentelijk ruimtelijk structuurplan
- buiten de open ruimte verbinding (26) van provinciaal niveau

Ontwikkelingsperspectief:

De woningen kunnen naast instandhoudingswerken ook verbouwen, herbouwen en uitbreiden. Het uitbreiden van een bestaande woning (met inbegrip van de woningbijgebouwen die er fysisch één geheel mee vormen) is toegelaten tot een maximaal bouwvolume van 1.000m³. Deze uitbreiding mag een volumevermeerdering met 100% echter niet overschrijden. De woning mag afgebroken en heropgebouwd worden. Omwille van de solitaire ligging van de woning is heropbouw op ¾ van de oorspronkelijke bouwplaats verplicht. Het opstarten van nieuwe ambachtelijke activiteiten is niet toegelaten. In functie van toeristisch-recreatieve doeleinden is het toevoegen van een complementaire functie voor gebruik als logiesverstrekend bedrijf mogelijk voor zover deze ondergeschikt is aan het wonen of deze past in het kader van plattelandstoerisme. Ook andere nevenfuncties (dokerspraktijk, zelfstandig verzekeringsagent met kantoor, ... zoals omschreven in het besluit van toelaatbare functiewijzigingen voor gebouwen, gelegen buiten de geëigende zone van 28/11/2003) zijn toegelaten voor zover deze ondergeschikt zijn aan het wonen.

categorie 3a	<p>De zonevrije woningen die behoren tot categorie 3a zijn gelegen in dezelfde gebieden als de woningen van categorie 3 maar het gaat hier om zonevrije woon-(gebouwen)korrels (woningen type C)</p> <p>Ontwikkelingsperspectief:</p> <p>De woningen kunnen naast instandhoudingswerken ook verbouwen, herbouwen en uitbreiden. Het uitbreiden van een bestaande woning (met inbegrip van de woningbijgebouwen die er fysisch één geheel mee vormen) is toegelaten tot een maximaal bouwvolume van 1.000m³. Door de ligging in een woon(gebouwen)korrel is een volumevermeerdering met 100% mogelijk tot een maximum van 1000m³. De woning mag afgebroken en heropgebouwd worden. Omwille van de ligging in een woon(gebouwen)korrel is heropbouw op $\frac{3}{4}$ van de oorspronkelijke bouwplaats niet verplicht. Het opstarten van nieuwe ambachtelijke activiteiten is niet toegelaten. Naast wonen kunnen worden kleinschalige nevenfuncties toegelaten voor zover ze ondergeschikt blijven aan de woonfunctie.</p>
categorie 4	<p>Dit zijn de solitaire zonevrije woningen en woon(gebouwen)korrels die gelegen zijn in de open ruimte verbinding (26) van provinciaal belang.</p> <p>Ontwikkelingsperspectief:</p> <p>De mogelijkheden van de zonevrije woningen die gelegen zijn in de open-ruimte verbinding van provinciaal niveau moeten vastgelegd worden door de provincie in haar provinciaal RUP voor de open-ruimte verbinding.</p>

Landbouwbedrijven die in de toekomst worden stopgezet krijgen dezelfde ontwikkelingsperspectieven als het type C, solitaire zonevrije woningen. De stopgezette landbouwbedrijven die aangeduid worden als een beeldbepalend of markant gebouw krijgen de ontwikkelingsperspectief zoals deze is aangegeven onder type D.

1.3. Uitwerking van de gemeentelijke taken

Verdelen van de woonbehoefte

Opvangen van de woonbehoefte op reeds uitgeruste of bouwrijp gemaakte gronden

Volgens de inventaris onbebouwde percelen (IOP) van de technische dienst van de gemeente is er dd. december 2004 een aanbod van 935 potentiële kavels (*Informatief gedeelte, hoofdstuk 1.3. Aanbod aan bouwmogelijkheden voor wonen*). Hiervan zijn er 395 kavels gelegen in goedgekeurde verkavelingen, 477 kavels langs uitgeruste weg en 63 in een goedgekeurd BPA. De voorraad aan bouwkavels zou dus in principe moeten volstaan om aan de woningbehoefte tot 2007 te voldoen. Niet al deze juridisch vastliggende bouwpercelen zullen in de planperiode daadwerkelijk op de markt komen (kavels gereserveerd voor kinderen en kleinkinderen, speculatie, realisatie van andere functies dan wonen, verder gebruik als landbouwgrond of tuinbouwgrond).

In de vakliteratuur¹¹ wordt aangenomen dat zonder een stimuleringsbeleid op een periode van 10 jaar ongeveer 50% (in casu 237 kavels) van de bouwkavels gelegen in goedgekeurde verkavelingen en 30% (in casu 176 kavels) van de bouwkavels langs uitgeruste weg daadwerkelijk op de markt komt. Voor de realisatie van de gronden gelegen binnen een goedgekeurd BPA wordt beleidsmatig een realisatiegraad van 80% aangehouden.

Voor de periode 2003 tot eind 2007 kan dus aangenomen worden dat het grootste deel van de behoefte gedekt wordt door het aanbod aan uitgeruste percelen.

Het terugdringen van overtollige leegstand

Door het renoveren en/of het opnieuw bewoonbaar maken van langdurig leegstaande of verwaarloosde woningen, kunnen eveneens bijkomende wooneenheden gerealiseerd worden zonder dat dit bijkomend ruimtebeslag

---

¹¹ Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AROHM, bestuur Ruimtelijke Ordening, Het Algemeen en Bijzonder Plan van Aanleg als actueel beleidsinstrument (1991), p. 2.29.

met zich meebrengt. De stad streeft ernaar om 1/3 van de langdurig leegstaande en/of verwaarloosde woningen te renoveren en opnieuw bewoonbaar te maken. Dit komt neer op een 8-tal woningen. Deze kunnen ingezet worden als sociale wooneenheden.

Aansnijden woonuitbreidingsgebieden binnen de planperiode 2006 tot eind 2007: enkel nodig in functie van specifieke doelgroepen

In het informatief gedeelte is aangetoond dat er – louter cijfermatig – geen woonbehoefte is. Het is bijgevolg niet nodig om binnengebieden of woonuitbreidingsgebieden aan te snijden. Het huidige aanbod volstaat immers om de behoefte voor de komende jaren op te vangen.

Niettegenstaande dit gegeven kunnen er wel woonuitbreidingsgebieden aangesneden worden in functie het creëren van een kwalitatief aanbod voor specifieke doelgroepen (sociale woningen, bejaardenhuisvesting, ...).

Variatie brengen in het woningaanbod: een huisvestingsbeleid gericht naar specifieke doelgroepen

Niet alleen is een voldoende aanbod belangrijk, ook de aard van het aanbod speelt een belangrijke rol. Als lokale overheid kan men immers op een dynamische manier inspelen op de zich wijzigende trends en behoeften op de woningmarkt. Er is een toenemende differentiatie van sociale woonbehoeften naargelang de gezinstypes (éénpersoonsgezinnen, oudere alleenstaanden, gezinnen met kinderen, ...) en de wooncarrière van mensen. De gezinsstructuur heeft immers belangrijke implicaties voor de specifieke woonbehoeften en woningmarkt. En dus moet het aanbod die trend volgen.

Daarom zal de stad specifiek aandacht hebben voor:

Het op peil houden van het aandeel sociale eengezinswoningen door het realiseren van sociale eengezinswoningen

Begin 2004 beschikt de stad over 4,5% sociale woningen. Hiervan zijn er 2,5% huurwoningen en 1,5% koopwoningen. Voor een buitengebiedgemeente is dit een goede verhouding. De gemeente wil echter bijkomende inspanningen leveren inzake sociale huisvesting.

Beleidsmatig wordt gestreefd naar aandeel van minimum 7% sociale woningen op de totale (te verwachten) woningvoorraad in 2007.

Om deze verhouding in 2007 te handhaven en rekening houdend met de geraamde woonbehoefte wenst de gemeente vóór eind 2007 een 80-tal bijkomende sociale wooneenheden te realiseren.

In het informatief gedeelte (prognoses en behoeften) is aangetoond dat er een tekort is aan sociale woningen en er dus een kwalitatieve behoefte bestaat aan sociale woningen in de gemeente.

Voor het opvangen van de behoefte aan sociale ééngezinshuizen wordt volgend gebied prioritair ontwikkeld:

- Het oostelijk deel van het woonuitbreidingsgebied Daelersveld: hiervoor is het BPA Daelersveld reeds opge maakt.

Huisvesting voor ouderen

Oudere één- en tweepersoonsgezinnen (waarvan we een toename verwachten) wensen normaal kleinere woningen dan jonge gezinnen met kinderen (waarvan de prognose een afname laat zien). Bovendien zal het aantal oudere alleenwonenden toenemen. Er kan dus vanuit gegaan worden dat er in de toekomst ook meer kleinere woningen en woningen voor ouderen (bv. serviceflats) nodig zullen zijn.

Voor het opvangen van de behoefte aan huisvesting voor ouderen worden volgende gebieden prioritair ontwikkeld:

- In het BPA Daelersveld met als beste locatie een zoekzone aansluitend op de achterste perceelsgrenzen van de woningen gelegen langs de Guldensporenlaan en tegen het Ursula-instituut. Deze locatie geeft een korte voetgangersverbinding naar het centrum. Het aantal bejaarden woningen en wie ze bouwt is nog niet duidelijk;
- Het project Endepoel (serviceflats).

Woningprogrammatie: aansnijden, reserveren, fasering van woon- en woonuitbreidingsgebieden

Om een ruimtelijk woonbeleid te voeren voor de toekomst stelt de gemeente een woonprogrammatie op. Deze woonprogrammatie geeft aan welke gebieden eerst en welke gebieden later zullen worden ontwikkeld voor wonen.

Fase A: gebieden aan te snijden in de huidige planperiode: 2005 – eind 2007: te ontwikkelen in functie van het opvangen van de sociale woonbehoeften

Herk-de-Stad:	<ul style="list-style-type: none"> Het oostelijk gedeelte van het woonuitbreidingsgebied Daelersveld, met het oog op de realisatie van een gemengde woonwijk (25% sociale huisvesting), uitbreiding scholencomplex en bouw van een sporthal. Het BPA Daelersveld is hiervoor reeds opgesteld.
---------------	--

Fase B: gebieden die in overweging kunnen genomen worden voor de opvang van de woonbehoeften op middellange termijn: eind 2007 – eind 2012

Volgende woon- of woonuitbreidingsgebieden kunnen in overweging genomen worden om te ontwikkelen in de periode eind 2007 - 2012. Deze gebieden kunnen pas aangesneden/ontwikkeld worden voor woningbouw op voorwaarde dat:

- 80% van de woon- en woonuitbreidingsgebieden uit fase A effectief is ingevuld met woningen.
- de woonbehoefte om één van deze gebieden aan te snijden kan worden aangetoond.
- de gebieden kunnen enkel ontwikkeld worden ten belope van de werkelijke woonbehoefte. Dit wil zeggen dat niet al de gebieden uit fase B in deze planperiode werkelijk ontwikkeld zullen worden. Er zal steeds een kwantitatieve en kwalitatieve afweging dienen te gebeuren tussen de verschillende gebieden onderling om te kunnen oordelen welk gebied uit fase B op dat moment over de beste potenties beschikt om ontwikkeld te worden voor wonen.

Herk-de-Stad:	<ul style="list-style-type: none"> Het westelijk deel van het woonuitbreidingsgebied Daelersveld;
	<ul style="list-style-type: none"> Ingesloten woonuitbreidingsgebied 'Hercker Veld'. Dit is het woonuitbreidingsgebied gelegen achter de woningen langs de Grote Hoolstraat, de Oude Diestsesteenweg, het Ursulaziekenhuis en de Kleine Hoolstraat;

Schulen:	<ul style="list-style-type: none"> Oostelijk deel van het woonuitbreidingsgebied gelegen tussen de woonwijk Tichelstraat, Kerkstraat en Sint-Jorislaan.
----------	--

Fase C: gebieden als reserve voor de lange termijn

Volgende woon- of woonuitbreidingsgebieden worden voorbehouden als reserve voor de lange termijn. Dit zijn de woon- en woonuitbreidingsgebieden die vanuit ruimtelijk standpunt het minst gunstig gelegen zijn t.o.v. de kernen. Dit betekent dat deze woonuitbreidingsgebieden pas kunnen aangesneden worden indien:

- 80% van van de woon- en woonuitbreidingsgebieden uit fase B effectief is ingevuld met woningen.
- kan aangetoond worden dat de bestemming niet achterhaald is. de woonbehoefte om deze gebieden aan te snijden ten behoeve van wonen kan aangetoond worden;
- de gebieden kunnen enkel ontwikkeld worden ten belope van de werkelijke woonbehoefte. Dit wil zeggen dat niet al de gebieden uit fase C in deze planperiode werkelijk ontwikkeld zullen worden. Er zal steeds een kwantitatieve en kwalitatieve afweging dienen te gebeuren tussen de verschillende gebieden onderling om te kunnen oordelen welk gebied uit fase C op dat moment over de beste potenties beschikt om ontwikkeld te worden voor wonen.

Dit zijn woonuitbreidingsgebieden die minder kernversterkend zijn dan de woonuitbreidingsgebieden uit fase A en fase B.

Herk-de-Stad	<ul style="list-style-type: none"> Woonuitbreidingsgebied 'Winterbeek' gelegen tussen de Houwijkerstraat, de Pierpontstraat en de Stevoortweg.
	<ul style="list-style-type: none"> Woonuitbreidingsgebied ten westen van het stadhuis gelegen tussen de Grote Hoolstraat, de Kleine Hoolstraat, de Pikkeleerstraat en de Rummenweg;
Schulen:	<ul style="list-style-type: none"> Woonuitbreidingsgebied 'Aan de Neerstraet' gelegen tussen de Neerstraat, de Sint-Jorislaan en de Kerkstraat;
	<ul style="list-style-type: none"> Woonuitbreidingsgebied 'Aen de Stap', gelegen tussen de Stapstraat, de Sint-Jorislaan en de Oude Baan.
Berbroek	<ul style="list-style-type: none"> Woonuitbreidingsgebied tussen de Kapelstraat, de Grote straat en de N2.
Schakkebroek:	<ul style="list-style-type: none"> Landelijk woongebied (binnengebied) gelegen tussen de Amandinaweg en de Rode Kruisstraat.

1.4. Mogelijke specifieke gebiedsgerichte acties

Verder uitwerken/realiseren van het BPA Daelersveld

Voor het oostelijk gedeelte van het woonuitbreidingsgebied Daelersveld heeft de gemeente recent een BPA opgesteld. Dit gedeelte (± 14 ha) is vrijgegeven via toepassing van de omzendbrief RO/2002/03 (principeel akkoord bij besluit van de bestendige deputatie dd. 10.07.2003) met het oog op de realisatie van een gemengde woonwijk (25% sociale huisvesting), uitbreiding van het scholencomplex Ursula-instituut/VTIVT Ter Hercke en de bouw van een gemeentelijke sporthal. Het BPA is van groot belang voor de toekomstige ontwikkeling van Herk. De realisatie van een centrumondersteunende woonwijk met aandacht voor specifieke doelgroepen, de vernieuwing en de uitbouw van een scholencampus en de realisatie van een sporthal vormen belangrijke bouwstenen voor de uitbouw van het hoofddorp.

Herk-de-Stad zal op advies van de Afdeling Ruimtelijke Planning van het Vlaams gewest (advies RP 2.11/71204/101.1) een nieuw inrichtingsplan opmaken voor de inrichting van het gehele gebied. Er zal eveneens onderzocht worden of een onteigeningsplan noodzakelijk is voor de realisatie van (delen van) het plan.

Rechtszekerheid bieden aan de eigenaars van zonevreemde woningen door het opmaken van:

Een RUP zonevreemde woon(gebouwen)korrels

Er wordt een ruimtelijk uitvoeringsplan opgestart waarin de mogelijkheden voor zonevreemde woningen gelegen in de geselecteerde woon(gebouwen)korrels gebiedsgericht worden aangegeven. Er wordt gebiedsgericht gewerkt zodat men kan inspelen op de specifieke noden van elk gebied. De gebiedsgerichte benadering is gebaseerd op de principes van de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van de open ruimte.

Een RUP voor de verspreid liggende zonevreemde woningen

Voor alle verspreid liggende zonevreemde woningen die niet opgenomen worden in een afzonderlijk op te maken gebiedsgericht RUP wordt een (sectoraal) gemeentelijk RUP opgemaakt, zodat ook deze woningen rechtszekerheid krijgen.

Opmaken structuurschets gewenste ontwikkeling van de woonnevel tussen Berbroek en Schu- len

Voor de woonnevel tussen Schuilen en Berbroek wordt een structuurschets/inrichtingsschets gemaakt met als doel de verschillende natuurlijke elementen met elkaar te verbinden (vb. delen van de Zwarte Winterbeek, verbinden van de snippers natuurgebied met elkaar, ...) zodat er samenhang wordt verkregen. Bovendien kan onderzocht worden of er doorheen de niet bebouwde delen die ingesloten liggen tussen de residentiële woonlinten eventuele nieuwe fiets- of voetgangersverbindingen kunnen gerealiseerd worden.

2. Gewenste ruimtelijk–economische structuur

Kaart 2.8: Gewenste ruimtelijk-economische structuur

2.1. Visie en doelstellingen

Visie

Herk-de-Stad is een buitengebiedgemeente. Dit betekent dat de verdere ontwikkelingen inzake (industriële) bedrijvigheid enkel afgestemd wordt op de eigen lokale ontwikkelingen en aansluitend op het hoofddorp Herk. Het is daarbij van belang om deze lokale economische ontwikkelingen te sturen. Een sturend beleid inzake bedrijvigheid betekent dat de gemeente een gebiedsgericht zal uitwerken, waarbij een afweging wordt gemaakt tussen de aard van de activiteiten en het karakter van hun omgeving. Het juiste bedrijf op de juiste plaats.

Wat betreft kleinhandel, diensten en voorzieningen wenst de stad de eigen hoge koopbinding (cfr. informatief gedeelte) te behouden en te versterken door ontwikkelingen in het hoofddorp te ondersteunen. Ontwikkelingen van kleinhandelsactiviteiten langs de N2 worden niet ondersteund.

Basisdoelstellingen

- Een visie die zich richt op lokale economische activiteiten
- Een gerichte verweving van lokale economische activiteiten
- Opvangen van de behoeften inzake lokale bedrijvigheid
- Kleinhandelsactiviteiten behouden
- Aanreiken van 'gebiedsspecifieke' ontwikkelingsperspectieven voor zonevreemde bedrijven

2.2. Beleidselementen gewenste ruimtelijk-economische structuur

2.2.1 Elementen van Vlaams en/of provinciaal niveau – bovenlokaal niveau

Als structuurondersteunende gemeente kan Herk-de-Stad een bijkomend lokaal bedrijventerrein ontwikkelen voor nieuwe bedrijven bovenop de 5 ha die ze reeds toebedeeld krijgt in het kader van een gemeente in het buitengebied, eveneens met een richtcijfer van 5ha. Indien de gemeente dit bijkomend aanbod van 5 ha wenst te realiseren dan moet rekening gehouden worden met de principes (voorwaarden) uit het RSPL (pag. 215). Deze ontwikkelingsprincipes gelden als afwegingskader bij de beoordeling voor het realiseren van een bijkomend lokaal bedrijventerrein van 5ha. De provincie hanteert volgende principes:

- het ontwerp van gemeentelijk ruimtelijk structuurplan bevat een behoeftestudie voor nieuwe bedrijvigheid en voor de herlokalisatie van zonevreemde bedrijven, getoetst aan het bestaand gemeentelijk aanbod. De gemeentelijke afweging voor de lokatie wordt kwalitatief onderbouwd;
- het bijkomend lokaal bedrijventerrein sluit in principe aan op de stedelijke kern of bij het (structuurondersteunend hoofddorp);
- het bijkomend bedrijventerrein heeft een richtinggevende omvang van 5 ha. Dit aantal geldt voor heel de gemeente. Het bijkomend bedrijventerrein kan wel worden gespreid over verschillende lokaties;
- de kavelgrootte op het bedrijventerrein is afgestemd op lokale bedrijven. Regionale bedrijven komen niet in aanmerking;
- het terrein wordt landschappelijk goed ingepast en duurzaam ontwikkeld;
- de provincie stimuleert terzake grensoverschrijdende samenwerking tussen naburige gemeenten.

Zowel in het ontwerp van gemeentelijk structuurplan als in voorliggende definitieve versie is in het informatief gedeelte van het structuurplan onder het hoofdstuk 'prognoses en behoeften' tegemoet gekomen aan punt 1 van de vereisten. In dit hoofdstuk is een degelijk gemotiveerde en onderbouwde behoefte-raming opgenomen die een bijkomend lokaal bedrijventerrein verantwoord.

Aan de vereisten voor een beperkte kavelgrootte en landschappelijke en duurzame inpassing zijn elementen waar de stad in het kader van het opmaken van een gemeentelijk RUP zoveel als mogelijk zal aan tegemoet komen.

2.2.2 Elementen van gemeentelijk of lokaal niveau

Bestaande industriezone Daelemveld als op te waarderen bedrijventerrein van lokaal niveau

De bestaande zone wordt geoptimaliseerd in functie van lokale bedrijvigheid. Waar mogelijk wordt inbreiding en verdichting nagestreefd. Er wordt blijvend gewaakt over het lokaal karakter van de bedrijven. Ook de kavelgrootte blijft afgestemd op lokale bedrijven.

Het ruimtelijk beleid voor het bestaande bedrijventerrein Daelemveld is gericht op het voeren van een kwaliteitsbeheer zodat dit terrein op termijn omgevormd wordt tot een hoogwaardig en duurzaam bedrijventerrein. Concreet betekent dit:

- zoeken naar mogelijkheden voor het realiseren van verdichting (bouwen in de hoogte stimuleren, ...);
- zoeken naar gezamenlijke vormen van beheer waardoor ruimte vrijkomt (vb. gezamenlijke parkings, ...);
- landschappelijke inpassing van het bedrijventerrein in de natuurlijke omgeving van de Herkvallei;
- stimuleren van aantrekkelijke en kwaliteitsvolle bedrijfsarchitectuur.

Een bijzonder aandachtspunt bij het bestaande bedrijventerreinen 'Daelemveld' en het nieuw te ontwikkelen deel is de waterproblematiek. In het bijzonder de noordelijke uitbreiding Daelemveld 1 (toegestaan in 1994) is onderhevig aan mogelijke wateroverlast. Gezamenlijke maatregelen tegen overstromingen, die aanvaardbaar zijn binnen het integraal waterbeheer, zijn wenselijk. De resultaten van het gevoerde overleg met het betrokken bekkencomité kunnen hierin meegenomen worden.

Lokale behoefte aan bedrijventerrein opvangen

In Herk-de-Stad is er momenteel een herlokalisatiebehoefte van 3,2 ha. Daarnaast is er ook behoefte aan ruimte voor nieuwe startende bedrijvigheid binnen de gemeente. Deze wordt geschat op 2,9 ha. Dit betekent dat er in Herk-de-Stad een behoefte is van **3,2ha + 2,9 ha = 6,1 ha**. aan lokaal bedrijventerrein. Deze behoefte is aange-toond in het informatief gedeelte onder het hoofdstuk 'prognoses en behoeften'.

Bovendien is er in Herk-de-Stad ook een hoge dynamiek in de vraag naar industriegrond (zie informatief gedeelte onder hoofdstuk 'prognoses en behoeften').

Om deze lokale behoefte te kunnen opvangen in de gemeente wordt voorgesteld om enerzijds de bestaande KMO-zone Berbroek te herstructureren en optimaal in te vullen voor te herlokaliseren bedrijven en anderzijds het het industriegebied Daelemveld uit te breiden voor het opvangen van nieuwe startende bedrijvigheid.

De bestaande KMO-zone Berbroek te herstructureren en optimaal in te vullen voor te herlokaliseren bedrijven

De bestaande KMO-zone Berbroek langs de N2 wordt ingericht ten behoeve van de te herlokaliseren lokale bedrijvigheid.

Het ruimtelijk beleid voor deze KMO-zone richt zich op het aantrekken van lokale ambachtelijke bedrijvigheid. Gelet op de beperkte beschikbaarheid van bedrijventerreinen in de gemeente is het van belang de schaarse ruimte zo efficiënt mogelijk te benutten. Het groeperen van gebouwen en het verhogen van de bouwhoogte kunnen hiervoor in aanmerking komen. Er wordt blijvend gewaakt over het lokaal karakter van de bedrijven. Ook de kavels grootte blijft afgestemd op lokale bedrijven. In geen geval kunnen op deze zone (bovenlokale) handelsvestigingen aanvaard worden. Gelet op de ligging grenzend aan de Spalbeek zal bij de inrichting van het bedrijventerrein rekening gehouden worden met de visie rond integraal waterbeheer (vb. verhouding tussen de oppervlakte verharding bij volledige ontwikkeling van het bedrijventerrein en de opvang van het hemelwater). Er zal gericht toegezien worden op maatregelen ten behoeve van de (natuurlijke) waterhuishouding.

Specifiek naar de beekvallei toe zal een groenstructuur voorzien worden die rekening houdt met de landschappelijke inpassing van het bedrijventerrein in de vallei van de Spalbeek. De groenstructuur moet doorlopen in de aangrenzende gebieden.

Het industriegebied Daelemveld uit te breiden voor het opvangen van nieuwe startende bedrijvigheid

De uitbreiding van het bestaande industriegebied Daelemveld moet de acute nood aan bijkomende KMO-gronden voor nieuwe bedrijven opvangen aansluitend op het hoofddorp Herk.

Voor de lokalisatie van bedrijvigheid in Herk-de-Stad is de situering t.o.v. de verkeersinfrastructuur van groot belang.

De gemeente opteert ervoor om de uitbreiding van haar (lokaal) bedrijventerrein voor het opvangen van de nieuwe startende bedrijvigheid te voorzien aansluitend op het bestaande bedrijventerrein Daelemveld. Hiervoor werd in het verleden reeds een BPA "*bedrijventerrein Daelemveld uitbreiding*" opgesteld maar dit werd op advies van de Afdeling Ruimtelijke Planning van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap stopgezet¹². Niettegenstaande dit

¹² Advies structureel overleg GRS voorontwerp Herk-de-Stad, dd. 5 juli 2005.

advies wenst de gemeente alsnog een gemeentelijk RUP op te maken waarin rekening wordt gehouden met de randvoorwaarden vanuit integraal waterbeheer en natuur. Net ten noorden van de gewenste uitbreiding ligt het RUP 'Schulensbroek' en het habitatrichtlijngebied. De uitbreiding zou zich ten westen van het bestaande bedrijventerrein situeren. Door het nieuw bedrijventerrein te voorzien aansluitend op het bestaande wordt de bedrijvigheid in Herk-de-Stad optimaal gebundeld in het hoofddorp (kernversterking) en wordt verdere verlinting elders langs de N2 tegengegaan. Om de uitbreiding te realiseren is de opmaak van een gemeentelijk RUP noodzakelijk. In het kader van het decreet integraal waterbeheer is de watertoets een belangrijke randvoorwaarde bij het voorbereidend onderzoek van het RUP, evenals de positionering t.o.v. het VEN en een eventuele passende beoordeling. De watertoets en een passende beoordeling moeten opgemaakt worden bij de opmaak van het RUP of beter, voorafgaandelijk aan het RUP.

Ruimtelijke afweging en afweging t.o.v. speciale beschermingszones van de voorgestelde locatie

- De voorgestelde uitbreidingszone van het bedrijventerrein 'Daelemveld' ligt grotendeels buiten de effectief overstromingsgevoelige zones. Enkel het uiterste noordelijke gedeelte van de weerhouden uitbreidingszone ligt binnen een overstromingsgevoelig gedeelte;
- Niet alleen de uitbreiding maar ook het reeds bestaande industriegebied van 'Daelemveld' ligt volledig in vogelrichtlijngebied. De grens van het Habitatrichtlijngebied ligt net ten noorden van de bestaande bedrijventerrein en de voorgestelde uitbreidingszone. Het ligt m.a.w. niet in Habitatrichtlijngebied;
- Het VEN-onderdeel 'Schulensbroek' (ligt ten noorden van de voorgestelde uitbreiding);
- De ecosysteemkwetsbaarheidskaart duidt de uitbreidingszone aan als IVON-waardig;
- De relictzona 'Donk' bevat het volledige industrieterrein + de voorgestelde uitbreidingszone;
- Op het gewestplan is de voorgestelde uitbreiding aangeduid als landschappelijk waardevol agrarisch gebied.

Bovenstaande afweging toont aan dat de voorgestelde uitbreidingszone op het eerste gezicht geen ideale plaats is om een bedrijventerrein te realiseren. Toch is dit een valabele locatie omwille van:

- De eenvoudige ontsluitingsmogelijkheid (via de bestaande weg van het bestaande bedrijventerrein 'Daelemveld');
- De voorgestelde uitbreiding een logisch gevolg van wat in het verleden als bedrijventerrein aan deze zijde van de N2 is gerealiseerd en dus voortvloeiend uit de bestaande ruimtelijke structuur;
- De voorgestelde locatie sluit aan op het structuurondersteunend hoofddorp (vereiste RSPL);

- De voorgestelde uitbreiding ligt buiten de effectief overstromingsgevoelige zones;
- De kavelgrootte op het bedrijventerrein zal conform de vereisten uit het RSPL afgestemd worden op lokale bedrijven en zal door ondermeer de aanleg van een bufer landschappelijk ingepast worden.

Daarnaast wordt er – omwille van de inname van agrarisch landschappelijk waardevol gebied als gevolg van de voorgestelde uitbreiding – een **compensatie** voorzien **met het gebied voor dagrecreatie 'De Doelen'**. Dit gebied zal ofwel in een gemeentelijk RUP, ofwel in een gewestelijk RUP (in het kader van de afbakening van gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur) worden omgevormd naar een zone voor natuurontwikkeling, valleigebied of gemengd open-ruimte gebied.

Kleinhandel, diensten en voorzieningen gebundeld in het hoofddorp Herk

Kleinhandel in de stad wordt gebundeld in het hoofddorp Herk. Naast winkel- en recreatieve/toeristische voorzieningen zijn er ook onderwijsvoorzieningen, welzijnsvoorzieningen en maatschappelijke voorzieningen. De voorzieningen (school, openbare diensten, ...) worden centrumgebonden ontwikkeld binnen het hoofddorp.

Het ruimtelijk beleid inzake kleinhandelszaken, diensten en voorzieningen is gericht op het behoud en waar mogelijk het versterken van het kernwinkelapparaat in Herk-de-Stad. Er wordt gestreefd naar een kleinschalig maar aantrekkelijk winkelgebied en het benutten van de culturele, toeristische en historische kwaliteiten. Door een aantrekkelijke aanleg van het openbaar domein en door het voeren van een gericht parkeerbeleid wordt aandacht geschonken aan de profilering en aantrekkingskracht als commercieel kerngebied.

Grootschalige detailhandelsactiviteiten of 'baanwinkels' langs N2 bevrozen

De bestaande clusters van grootschalige detailhandelsactiviteiten of 'baanwinkels'¹³ langs de N2 zijn in het RSPL niet geselecteerd als een kleinhandelsconcentratie van provinciaal niveau. Dit wil zeggen dat de provincie stelt dat verdere ontwikkelingen van grootschalige detailhandel (baanwinkels) langs de N2 niet verder toegestaan

---

¹³ baanwinkels: dit zijn geïsoleerde, autonoom functionerende winkels met een bebouwde oppervlakte groter dan 600m² en een bedieningsgebied dat het gemeentelijk niveau overstijgt. Bovendien zijn de zichtlocatie langs invalswegen van stedelijke centra en de autobereikbaarheid doorslaggevende lokatievoorwaarden bij dit type winkels.

wordt. Deze niet-selectie betekent ook dat de aanwezige baanwinkels langs de N2 het lokale beleidsniveau niet overstijgt en de stad geacht wordt de geëigende overheid te zijn om een planologische regeling te treffen.

De stad ondersteunt deze provinciale visie. Het gemeentelijk ruimtelijk beleid gaat dan ook uit van het stand-still principe¹⁴. Dit principe houdt in dat het aantal rechtmatig vergunde baanwinkels in de huidige situatie (dd. oktober 2006) ook voor de toekomst als maximum aantal wordt aangenomen. Dit betekent concreet dat het totaal aanbod aan 'baanwinkels' langs de volledige N2 niet mag toenemen. De stad duidt volgende clusters langs de N2 aan waar een stand-still principe zal toegepast worden:

- cluster ter hoogte van het kruispunt van de N2 met de Vroentestraat (landelijk woongebied en KMO-zone).
- cluster ter hoogte van het kruispunt van de N2 met de Pastorijstraat (landelijk woongebied).
- strip langs de N2 tussen de Oude Baan en de N717 (landelijk woongebied).
- strip langs de N2 tussen de stadgrens met Hasselt en de Kapelstraat (landelijk woongebied en woongebied).

Ontwikkelingsperspectieven voor de clusters van baanwinkels langsheen de N2 zijn:

- bovenop het bestaande aantal rechtmatig vergunde baanwinkels (dd. oktober 2006) mogen geen nieuwe bijkomende baanwinkels opgestart worden;
- een nieuwe handelsactiviteit (baanwinkel) is enkel mogelijk ter vervanging van een reeds bestaande;
- samenvoegen van percelen tot één groot perceel om er een grootschalige activiteit op te richten is niet aangewezen;
- uitbreidingsmogelijkheden voor de bestaande activiteiten is mogelijk maar de grootte ervan en de bouw- en inrichtingsvoorschriften (typologie, volumeverhoudingen, schaal van het gebouw, ...) zijn voorwerp van een RUP en worden in de verordenende voorschriften van de ruimtelijke uitvoeringsplannen vastgelegd. In het RUP zal gemotiveerd aangetoond moeten worden dat eventuele gewenste uitbreidingen geen waardevolle open- ruimte functies aantasten (agrarisch gebied, waardevolle natuurlijke gebieden, fietsdoorsteken, ...). Een

---

¹⁴ stand-still principe: het bestaande aantal rechtmatig vergunde 'baanwinkels' blijft behouden, maar er mogen geen nieuwe bijkomen of opgericht/opgestart worden.

afwegingskader is vanuit deze optiek niet aangewezen gezien de vormvereisten van een RUP reeds bepaald dat bij de opmaak van een RUP een volledige planningscontext en ruimtelijke afweging moet worden opgemaakt. Aangezien de stad geacht wordt de geëigende overheid te zijn om een planologische regeling te treffen kiest zij ervoor om deze problematiek gericht aan te pakken door de opmaak van een RUP en de ruimtelijke afweging ook bij de opmaak van het RUP te maken.

Kleinschalige economische bedrijvigheden verweven in het hoofddorp en de woonkernen

Het ruimtelijk beleid voor de bedrijvigheid in het structuurondersteunend hoofddorp Herk en de woonkernen Donk, Schakkebroek, Scholen en Berbroek gaat uit van het behoud van de functie voor zover ze verenigbaar is met de omgeving. Een blijvende verweving van functies wordt nagestreefd. Wordt de ruimtelijke draagkracht van de directe omgeving echter overschreden (verkeer, hinder, grootschaligheid, geurhinder, ...) dan is herlokalisatie naar een lokaal bedrijventerrein aangewezen.

Een ruimtelijk beleid of afwegingskader voor zonevreemde bedrijven

De gemeente wil een lange termijnoplossing uitwerken voor de bestaande vergunde zonevreemde bedrijven.

Het ruimtelijk beleid streeft naar het verantwoord inpassen van de bestaande gebouwen en infrastructuur en het bieden van rechtszekerheid. Er moet op een ruimtelijk verantwoorde manier omgegaan worden met de bestaande zonevreemde bedrijvigheid. Uitgangspunt is verweving. Indien een bedrijf verweven zit in zijn omgeving – is het vanuit het principe van zorgvuldig ruimtegebruik – immers meer verantwoord dit bedrijf ter plaatse te bestendigen dan het te herlokaliseren en een andere nog onbebouwde ruimte aan te snijden. Dit kan echter niet overal en in gelijke mate. Maatwerk is dus vereist. Daarom wordt in het structuurplan een algemeen afwegingskader opgesteld dat het uitgangspunt moet vormen bij de beoordeling van de ontwikkelingskansen van de zonevreemde bedrijven. In onderstaand schema wordt het afwegingskader aangegeven.

Stap 1: onderzoek naar de vergunningtoestand van de bedrijven

De doelstelling van het afwegingskader voor zonevreemde bedrijven is het uitvoeren van een volwaardige ruimtelijke en juridische afweging en niet van het regulariseren van een bouw misdrijf. Daarom komen enkel bedrijven in

aanmerking die kunnen aantonen dat ze beschikken over een stedenbouwkundige vergunning of die worden geacht vergund te zijn¹⁵.

Stap 2: beoordeling van de ruimtelijke impact van het bedrijf en de aftoetsing t.o.v. de omgeving

Per zonevreemd of gedeeltelijk zonevreemd bedrijf worden volgende ruimtelijke aspecten onderzocht en beschreven:

A: beoordelen van de ruimtelijke impact van de bedrijvigheid	
Type bedrijfsactiviteiten	Gaat het om een zuiver lokaal ambachtelijk bedrijf (bvb. schrijnwerkerij), een ambachtelijk-commercieel bedrijf (bv. Verkoop van eigen goederen), een ambachtelijk-agrarisch bedrijf (bv. toeleverende, verwerkende of dienstverlenende agrarische bedrijvigheid), ...?
Ruimtelijke bedrijfsactiviteiten	<ul style="list-style-type: none"> - Grootte-orde en bebouwingsgraad van de bedrijfssite - Benutting van de bedrijfsoppervlakte - Groenaanleg rond de bedrijfssite - Beeldkwaliteit en schaal van de bedrijfsgebouwen - Historische verwevenheid
Milieuaspecten	Te bepalen op basis van het milieuzoneringsprincipe: <ul style="list-style-type: none"> - VLAREM-wetgeving: milieuvergunningen
Verkeersaspecten	<ul style="list-style-type: none"> - Aard van de ontsluitingsinfrastructuur - Draagkracht van de wegconstructie (verhard, niet-verhard, ...) - Verkeersgenererend karakter van de activiteit: goederentransport, personenvervoer, ...

¹⁵ Zie omzendbrief RO 2000/01 over het planologisch attest, het bedrijfs-BPA en het sectoraal BPA zonevreemde bedrijven.

B: ruimtelijke toetsingscriteria: ligging t.o.v. de gewenste ruimtelijke structuur van de stad	
Ligging t.o.v. gewenste nederzettingsstructuur	<ul style="list-style-type: none"> - gelegen in aan de rand van een woonkern of deel uitmakend van lintbebouwing - gelegen in een geselecteerde woon(gebouwen)korrel
Ligging t.o.v. gewenste open-ruimtestructuur (landschap, natuur en landbouw)	<ul style="list-style-type: none"> - al of niet gelegen in waardevolle elementen van de gewenste natuurlijke structuur (beekvalleien) - al of niet gelegen in kwetsbaar gebied¹⁶ - al of niet gelegen in een open ruimte verbinding van bovenlokaal of lokaal niveau - al of niet gelegen in een cultuurhistorische ankerplaats - al of niet gelegen in een groot aaneengesloten bouwvrij agrarisch gebied - al of niet gelegen in een aaneengesloten waardevol landbouwgebied
Ligging t.o.v. gewenste structuur verkeer en vervoer	<ul style="list-style-type: none"> - ligging langs een secundaire weg of een lokale verbindingsweg

Stap 3: Categorieën en ontwikkelingsperspectieven

In een derde stap worden de bedrijven ingedeeld in categorieën. Volgende categorieën worden onderscheiden:

categorie 0: Bedrijven die geherlokaliseerd moeten worden, zelfs indien ze geen uitbreiding nodig hebben

Dit zijn bedrijven die gelegen zijn in:

- kwetsbare gebieden (groengebieden, natuurgebieden, natuurgebieden met wetenschappelijke waarde, natuurreservaten, natuurontwikkelingsgebieden, parkgebieden, bosgebieden, valleigebieden, brongebieden, agrarische gebieden met ecologische waarde of belang, agrarische gebieden met bijzondere waarde, grote eenheden natuur, grote eenheden natuur in ontwikkeling en de ermee vergelijkbare gebieden).
- beekvalleien van bovenlokaal belang (valleien van de Demer, Wijerbeek, Gete en Velpe).
- beekvalleien van lokaal belang geselecteerd in de bindende bepalingen van het goedgekeurd gemeentelijk ruimtelijk structuurplan.
- lokale natuurontwikkelings- en natuurverbindingengebieden geselecteerd in de bindende bepalingen van het goedgekeurd gemeentelijk ruimtelijk structuurplan.
- een cultuurhistorische ankerplaats zoals geselecteerd in het goedgekeurd gemeentelijk ruimtelijk structuurplan.

¹⁶ Zie omzendbrief RO 2000/01 over het planologisch attest, het bedrijfs-BPA en het sectoraal BPA zonevremde bedrijven.

categorie 1

Bedrijven die niet verder mogen uitbreiden en die niet via een RUP worden bestendigd. Deze bedrijven kunnen hun activiteit verder zetten binnen de bestaande gebouwen met de uitspraak dat herlokalisatie op korte (5 jaar) of middellange termijn is aangewezen (10 jaar). Bij stopzetting van de activiteiten worden geen nieuwe zonevrije activiteiten toegelaten m.a.w. functiewijziging is niet toegestaan. Instandhoudings- en onderhoudswerken zijn wel toegestaan.

Dit zijn bedrijven die:

- gelegen zijn in een groot aaneengesloten bouwvrij agrarisch gebied en buiten de kwetsbare gebieden en de beekvalleien van bovenlokaal en lokaal belang
- niet aansluiten aan de rand van een woonkern of deel uitmaken van lintbebouwing:
- niet gelegen zijn in een geselecteerde woon(gebouwen)korrel, geselecteerd in de bindende bepalingen van het goedgekeurd gemeentelijk ruimtelijk structuurplan.
- gelegen zijn in een bovenlokale of lokale open-ruimte verbinding
- grenzen aan een cultuurhistorische ankerplaats zoals geselecteerd in het goedgekeurd gemeentelijk ruimtelijk structuurplan
- slecht ontsloten zijn (profilering van de weg)

categorie 2

bedrijven met beperkte uitbreidingsmogelijkheden. Verbouwingen en beperkte uitbreidingsmogelijkheden zijn mogelijk. De activiteit mag de ruimtelijke draagkracht van de omgeving niet overschrijden. Een echte schaalvergroting van het bedrijf (meer dan 15% van het bestaande grondoppervlak) is niet toegelaten. De toegelaten activiteiten worden beperkt. Nieuwe activiteiten moeten qua milieuhinder minder storend zijn dan de bestaande, zowel wat de dynamiek als de aard van de activiteit betreft. Er worden geen functies toegelaten die qua verkeersgeneratie de draagkracht van de ontsluiting zouden overschrijden.

Dit zijn bedrijven die:

- deel uitmaken van lintbebouwing al of niet geheel of gedeeltelijk zonevrij;
- gelegen zijn in een geselecteerde woon(gebouwen)korrel, geselecteerd in de bindende bepalingen van het goedgekeurd gemeentelijk ruimtelijk structuurplan.

categorie 3

bedrijven beperkte uitbreidingsmogelijkheden. Verbouwingen en beperkte uitbreidingen zijn mogelijk. Een echte schaalvergroting van het bedrijf is niet toegelaten. Er worden geen beperkingen opgelegd voor de aard van de activiteiten.

Dit zijn bedrijven die:

- gelegen zijn aan de rand een woonkern;
- **gelegen zijn langs de N2 maar volledig zonevrij liggen;**

categorie 4

bedrijven die zich verder kunnen ontwikkelen.

De randvoorwaarden voor ontwikkeling en toelaatbare functies worden vastgelegd per bedrijf in relatie tot de omgeving. De toegelaten activiteiten worden beperkt. Nieuwe activiteiten moeten qua milieuhinder in principe minder storend zijn dan de bestaande, zowel wat de dynamiek als de aard van de activiteit betreft.

Dit zijn bedrijven die:

- gelegen zijn aan de rand van het hoofddorp of in het hoofddorp;
- **gelegen zijn langs de N2 maar die slechts gedeeltelijk zonevreemd liggen.**

categorie 5

- bedrijven die zich verder kunnen ontwikkelen. De randvoorwaarden voor de uitbreiding worden vastgelegd per bedrijf in functie van de omgeving. Er worden geen beperkingen opgelegd voor de aard van de activiteiten.

De bedrijven die behoren tot categorie 0 en categorie 1 komen niet in aanmerking om bestendig te worden via een RUP.

De bedrijven die behoren tot de categorie 2 tot en met 5 komen wel in aanmerking om opgenomen te worden in ofwel een gebiedsgericht RUP ofwel een sectoraal RUP zonevreemde bedrijven.

De opmaak van een sectoraal RUP als planningsinstrument wordt enkel toegepast voor die bedrijven die geheel of gedeeltelijk gelegen zijn in een open ruimte bestemming, in casu de bestemmingen van het landelijk gebied conform de voorschriften van het KB van 28 december 1972. Ook voor de bedrijvigheden die gelegen zijn in woonuitbreidingsgebied kan nagegaan worden of een sectoraal RUP is aangewezen, voor zover over de ordening van het woonuitbreidingsgebied nog geen uitspraken zijn gedaan.

2.3. Uitwerking van de gemeentelijke taken en gebiedsgerichte specifieke acties

Pandenbeleid in het centrum van Herk-de-Stad

De gemeente maakt een plan op voor het voeren van een pandenbeleid in de kern van Herk-de-Stad. Dit houdt in dat een afbakeningsplan gemaakt wordt, waaraan stimulerende maatregelen voor de kleinhandel gekoppeld worden. Het gaat in globa om:

- het gebied dat ingesloten ligt tussen de Gulden Sporenlaan, de Vezerlaan, de Veearts Strauvenlaan en de Dr. Van Weddingenlaan.

Opmaak gemeentelijk RUP 'baanwinkels langs N2'

In functie van het niet laten toenemen van het aantal baanwinkels langs de N2 worden voor de geselecteerde clusters van baanwinkels gemeentelijke RUP's opgemaakt.

Opmaak gemeentelijk RUP voor solitair gelegen zonevremde bedrijven gesitueerd buiten een woon(gebouwen)korrel

Voor de solitair gelegen zonevremde bedrijven (die geen deel uitmaken een woon(gebouwen)korrel en niet aansluiten op een woonlint) wordt een sectoraal RUP zonevremde bedrijven opgemaakt.

Opmaak van een beeldkwaliteitsplan voor het bestaand bedrijventerrein Daelemveld

Een beeldkwaliteitsplan is een 'samenhangend pakket van intenties, aanbevelingen en/of richtlijnen voor het veiligstellen, creëren en/of verbeteren van de beeldkwaliteit van een bepaald gebied i.c. het bestaand bedrijventerrein Daelemveld'. Het beeldkwaliteitsplan geeft in woord en beeld (simulaties, sfeerschetsen, referentiebeelden) de uitgangspunten aan voor het te ontwikkelen architectonisch en stedenbouwkundig ontwerp. Het geeft een referentiekader aan voor de vormgeving van het gebied dat is afgestemd op de locatie en de specifieke situatie.

De grondslag is een inventarisatie, analyse, en evaluatie van de bestaande c.q. gewenste ruimtelijke kwaliteit van de onbebouwde omgeving, de gebouwde respectievelijk, te bouwen omgeving. Beeldkwaliteitsplannen vormen een aanvulling op bestaande instrumenten, zoals het bestemmingsplan dat op gebruik gericht is. Bij het streven naar integraal beleid voor ruimtelijke kwaliteitszorg is het beeldkwaliteitsplan een onmisbaar instrument.

Opmaak gemeentelijk RUP lokaal bedrijventerrein aansluitend op bestaande industriezone Daelemveld

Ten behoeve van het opvangen van de ruimtelijke behoefte aan ruimte voor bedrijvigheid in Herk-de-Stad is de opmaak van een gemeentelijk RUP voor een lokaal bedrijventerrein noodzakelijk. Dit gemeentelijk RUP wordt opgesteld voor het gebied ten westen van en aansluitend op het bestaande bedrijventerrein 'Daelemveld'.

In de voorbereidende fase van dit RUP kan onderzocht worden of het al dan niet wenselijk is om het bestaand bedrijventerrein en de conclusies uit het beeldkwaliteitsplan eveneens mee te nemen in dit RUP-proces. Op die manier zal er in de toekomst één globaal RUP bestaan voor het volledige bedrijventerrein (reeds bestaand deel en het nieuw te ontwikkelen westelijk deel).

Opmaak gemeentelijk RUP lokaal bedrijventerrein voor de KMO-zone Berbroek

Teneinde een kwaliteitsvolle ontwikkeling van de bestaande KMO-zone Berbroek te verzekeren en de herlocalisatiemogelijkheden voor Herkse bedrijven te kunnen garanderen is het aangewezen om een ruimtelijk uitvoeringsplan voor de bestaande KMO-zone Berbroek op te maken. Bij de opmaak van dit RUP zal minstens rekening worden gehouden met volgende elementen:

- Omwille van de categorisering en de functie van de N2 is het wenselijk dat er zo weinig mogelijk ontsluitingspunten (erfontsluitingen) rechtstreeks op de N2 worden voorzien. Vanuit deze optiek is het aangewezen dat slechts één toegang vanop de N2 naar het bedrijventerrein wordt voorzien;
- Het is wenselijk dat een globaal inrichtingsplan/landschapsplan wordt opgesteld waarin wordt aangetoond hoe het bedrijventerrein op een landschappelijke manier in de omgeving wordt ingepast. Dit inrichtingsplan kan vooraf gaan aan de opmaak van het eigenlijke RUP;
- Het bedrijventerrein is hoofdzakelijk bedoeld voor de herhuisvesting van zonevreemde bedrijven uit Herk-de-Stad. Het gebied mag in geen geval ontwikkelen tot een handelszone. Autonome kantoren zijn niet gewenst. Enkel een beperkte kantoorfunctie is toegelaten op voorwaarde dat deze gerelateerd is aan een productieactiviteit in de zone.
- Opslagruimten worden geweerd omwille van de lage tewerkstellingsraad en het midden van mobiliteitsproblemen door de komst van overslag of distributiebedrijven die zich op in deze zone zouden komen vestigen door de nabije ligging van 2 autosnelwegen;
- Vanuit de principes van integraal waterbeheer moet rekening gehouden worden met de ligging langs de Laarbeek. Ten aanzien van de vallei van de Laarbeek zal een natuurlijke bufferzone worden gevijwaard, die qua inrichting rekening houdt met de eigenheid van het valleikarakter van de Laarbeek.

3. Gewenste ruimtelijk–agrarische structuur

Kaart 2.9: Gewenste ruimtelijk-agrarische structuur

3.1. Visie en doelstellingen

Visie

Met 74% van de oppervlakte en 16% van de tewerkstelling is de landbouw een wezenlijke economische component in de stad. Het voeren van een louter eigen gemeentelijk landbouwbeleid is vrijwel onmogelijk. Het agrarisch functioneren wordt immers sterk aangestuurd door het landbouwbeleid op Europees vlak en door ontwikkelingen op wereldvlak. De mogelijkheden die de stad heeft om de ontwikkelingen binnen de landbouw te beïnvloeden zijn daarom beperkt en bestaan vooral in de faciliterende sfeer. De stad streeft evenwel een gedifferentieerd landbouwgebied na in functie van de gewenste landbouwstructuur en in functie van bodemkundige, landschappelijke en ecologische waarden. De landbouw moet als belangrijkste drager van de open ruimte voldoende ruimte en mogelijkheden krijgen. Dit betekent dat zij zich maximaal kan ontplooiën en inspelen op veranderingen. Leefbare land- en tuinbouwbedrijven zijn daarom belangrijk. Activiteiten die samenhangen met de agrarische activiteit en sterk ondersteunend werken worden gestimuleerd.

Basisdoelstellingen

- Streven naar een evenwicht tussen het behoud van de open ruimte enerzijds en het stimuleren van economische landbouwbedrijven anderzijds;
- Behoud en versterken van de grondgebonden landbouw;
- Een gedifferentieerde open ruimte: verweving met andere functies blijvend ondersteunen;
- Een ontwikkelingsperspectief voor stopgezette of uitdovende landbouwzetels.

3.2. Beleidselementen gewenste ruimtelijk-agrarische structuur

3.2.1 Elementen van Vlaams of provinciaal niveau

Conform het RSV is het de taak van het Vlaams gewest¹⁷ en de provincie¹⁸ om in nauw overleg met de gemeente(n) de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van de agrarische structuur uit te werken. Het is dan ook de opdracht van de hogere overheden om over de gewenste agrarische structuur (in relatie tot het landschap) voldoende duidelijkheid te scheppen en de consequenties van dit hoger beleidskader voor de landbouw aan te geven.

Het planningsproces voor de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur voor de buitengebiedregio Haspengouw-Voeren werd in uitvoering van de beslissing van de Vlaamse Regering van 17 oktober 2003 opgestart. De doelstelling van dit proces is om in overleg met gemeenten, provincies en belangengroepen een geïntegreerde en gebiedsgerichte ruimtelijke visie op te stellen die het kader vormt voor de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur.

De stad dringt aan op een spoedige uitwerking van de taakstelling in gewestelijke en/of provinciale uitvoeringsplannen. In het RSV en het PRSL staat immers omschreven dat:

RSV:

“ Het Vlaams gewest bakent in de gewestplannen of in gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen 750.000 ha agrarisch gebied, ruimtelijk bestemd voor de beroepslandbouw, af.

Binnen de 750.000 ha worden bouwvrije zones aangeduid. Bouwvrije zones zijn samenhangende zones die veeleer beperkt zijn in oppervlakte.”

---

¹⁷ RSV – Vlaams Gewest, Brussel 1997, Richtinggevend gedeelte, pag. 393-394 en bindende bepalingen i.v.m. buitengebied, pag 583).

¹⁸ PRSL, Provincie Limburg, Hasselt 2003, Richtinggevend deel, pag. 221

Planningsproces regio Haspengouw en Voeren – deelnota programma voor overleg en uitvoering, februari 2005:

“ Actie: bestaand agrarisch gebied voor hetlandbouwgebied tussen herk-de-Stad, Alken en Nieuwerkerken gebied wordt op hoofdlijnen niet in vraag gesteld vanuit visievorming op landbouw natuur en bos. Evalueren of opmaak van **gewestelijk RUP** nodig is voor specifieke onderdelen, bv. in functie van differentiatie bebouwingmogelijkheden.

RSPL:

“ Het kader voor agrarische bebouwingmogelijkheden dat het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen aanreikt, wordt als volgt verfijnd. Het kader wordt uitgewerkt **in provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen** en toegepast in de evaluatie van gemeentelijke ruimtelijke structuurplannen en uitvoeringsplannen.”

De structurele leefbaarheid van zowel kleinschalige landbouw als grootschalige produktielandbouw is enkel mogelijk indien dit kader wordt uitgewerkt en er duidelijke ontwikkelingsperspectieven, afbakeningen en bepalingen komen voor de landbouw. Op termijn leidt dit immers tot bedrijfszekerheid en –continuïteit.

In haar beslissing van 3 juni 2005 stelt de Vlaamse Regering dat waar het gewestplan niet in vraag wordt gesteld er geen uitvoeringsplannen worden opgesteld.

Een goede uitwerking van de gewenste agrarische structuur door het hoger beleidskader is evenwel essentieel en kan voor de uitvoering ervan niet zomaar doorgeschoven worden naar het gemeentelijk niveau vermits het RSV en het RSPL het beleidskader moet vormen en een duidelijke basis moet geven (landbouw, natuur, landschap, stoppen immers niet aan de gemeentegrens en is duidelijk bovenlokaal van aard).

Op basis van de door het Vlaams Gewest en/of provincie opgestelde gebiedsgerichte visies uitgewerkt in voorbereidende nota's, gewestelijke of provinciale RUP's kan verder doelgericht overleg gebeuren met de gemeente. Met deze nota's als leidraad kan de gemeente dan steeds een gecoördineerd advies uitbrengen. De advisering kan bijvoorbeeld op dezelfde wijze georganiseerd worden als de advisering rond structuurplannen (met structurele vooroverleggrondes bij de gemeente).

De onderstaande beleidsvisie en de cartografische weergave van de gewenste agrarische structuur voor Herk-de-Stad is dan ook enkel suggestief en kan verder uitgewerkt worden door de hogere overheden in de opmaak van eventuele bovenlokale RUP's.

Visie van Herk-de-Stad – suggesties aan de hogere overheid:

De gemeente Herk-de-Stad wenst onderstaande elementen aan te reiken voor verdere uitwerking van de afbakening van de gewenste agrarische structuur door de hogere overheden. Om te komen tot een gebiedsgericht beleid onderscheidt de stad drie type gebieden in de gewenste ruimtelijk-agrarische structuur van Herk-de-Stad:

Lichtglooiende gave landbouwgebieden tussen de vallei van De Herk en de vallei van de Gete/Melsterbeek en gelegen buiten de beekvalleien als ecologische dragers van lokaal niveau

Het betreft lichtglooiende landbouwgronden waar tuinbouw (fruitteelt) en landbouw gemengd voorkomen. Buiten de beekvalleien van lokaal niveau moet de landbouw hier duidelijk de hoofdfunctie vervullen.

Concreet worden volgende ontwikkelingsperspectieven voorgesteld:

- Uitbreidingen van bestaande land- en tuinbouwbedrijven zijn toegelaten voor zover ze gelegen zijn buiten de beekvalleien van lokaal niveau (ecologische dragers van lokaal niveau volgens gewenste natuurlijke structuur);
- In de beekvalleien die dit gebied doorsnijden (in de gewenste natuurlijke structuur aangeduid als ecologische dragers van lokaal niveau):
  - komen de functies bos, landbouw en natuur naast elkaar voor;
  - staat het beschermen van het valleikarakter door behoud, herstel en ontwikkeling van kleine landschapselementen voorop;
  - kunnen geen nieuwe gebouwen worden opgetrokken op gronden die gelegen zijn in de natuurlijke beekvallei (= bouwvrije zones¹⁹);
  - zal de gemeente een gemeentelijk RUP opmaken voor die beekvalleien waarvoor dit nodig wordt geacht (zie gewenste natuurlijke structuur 5.3).
- Nieuwbouw van nieuwe landbouwzetels is slechts toegelaten, op voorwaarde dat deze nieuwbouw geen gaaf aaneengesloten openruimtegebied aantast;
- Glastuinbouw is enkel toegestaan ofwel aansluitend op de gebouwen van reeds bestaande landbouwzetels ofwel wanneer ze ruimtelijk onderdeel zijn van of morfologisch aansluiten op het hoofddorp, een woonkern, een geselecteerde woon(gebouwen)korrel of een bestaand woonlint. Vrijstaande serres of andere landbouwgebouwen (opslagloods, koelloods, ...) in de open ruimte zijn dus niet wenselijk;
- Stimuleren van grondgebonden landbouw.

---

¹⁹ Bouwvrije zones zijn gebieden van de agrarische structuur waar geen enkele vorm van bijkomende bebouwing wordt toegestaan om de ontwikkelingsmogelijkheden van de grondgebonden agrarische functies te garanderen. De bouwvrije zones zullen in ruimtelijke uitvoeringsplannen zo worden afgebakend dat er geen bestaande bedrijfszetels in zijn opgenomen.

Landbouwgronden tussen de Herkvallei en de N2

Het betreft landbouwgronden waar gemengde landbouw voorkomt. De landbouw moet hier duidelijk de hoofdfunctie vervullen.

Concreet worden volgende ontwikkelingsperspectieven voorgesteld:

- Uitbreidingen van bestaande land- en tuinbouwbedrijven zijn toegelaten;
- In de beekvalleien die dit gebied doorsnijden (in de gewenste natuurlijke structuur aangeduid als ecologische dragers van lokaal niveau):
  - komen de functies bos, landbouw en natuur naast elkaar voor;
  - staat het beschermen van het valleikarakter door behoud, herstel en ontwikkeling van kleine landschapselementen voorop;
  - kunnen geen nieuwe gebouwen worden opgetrokken op gronden die gelegen zijn in de natuurlijke beekvallei (= bouwvrije zones);
  - zal de gemeente een gemeentelijk RUP opmaken voor die beekvalleien waarvoor dit nodig wordt geacht (zie gewenste natuurlijke structuur 5.3).
- Nieuwbouw van nieuwe landbouwzetels is slechts toegelaten, op voorwaarde dat deze nieuwbouw geen gaaf aaneengesloten openruimtegebied aantast;
- Glastuinbouw is enkel toegestaan ofwel aansluitend op de gebouwen van reeds bestaande landbouwzetels ofwel wanneer ze ruimtelijk onderdeel zijn van of morfologisch aansluiten op het hoofddorp, een woonkern, een geselecteerde woon(gebouwen)korrel of een bestaand woonlint. Vrijstaande serres of andere landbouwgebouwen (opslagloods, koelloods, ...) in de open ruimte zijn dus niet wenselijk.

Landbouwgronden in de valleien van de Gete/Melsterbeek

Het betreft hier landschappelijk waardevolle landbouwgronden die gelegen zijn in de valleien van Herk en de Gete/Melsterbeek. De landbouw vervult er de hoofdfunctie maar moet rekening houden met de randvoorwaarden ter bescherming van het landschap, de natuur en/of de waterfunctie.

- Concreet stelt de stad volgende ontwikkelingsperspectieven voor: Uitbreidingen van bestaande land- en tuinbouwbedrijven en het optrekken van nieuwe gebouwen is niet toegelaten op gronden die gelegen zijn in de natuurlijke valleigebieden van waterlopen (= bouwvrije zone);
- Bijzondere regels voor landschappelijke integratie en ecologische ontwikkeling;
- Enkel grondgebonden en extensieve landbouw is toegelaten.

Landbouwgronden tussen de vallei van de Herk en de Winningweg–Vroentestraat–Diestsesteenweg

Dit gebied zit geprangd tussen de gewestweg en de twee groenzones "Landwijkvroek/Vroente" en "Schulensbroek", die bij gewestelijk RUP zijn afgebakend.

Het ruimtelijk beleid in dit gebied richt zich op het ruimtelijk ondersteunen van het agrarisch grondgebruik en op het behoud, het herstel en de ontwikkeling van kleine landschapselementen.

Landbouwgronden tussen de spoorlijn en de vallei van de Laarbeek

Voor het landbouwgebied tussen de vallei van de Laarbeek en de spoorlijn wordt de ontwikkelingsperspectief "landbouwgebied met ondersteuning van natuur en Kleine Landschapselementen (KLE's) in functie van landschapsbehoud" voorgesteld met als thema's:

- versterking van de landschappelijke beeldwaarde op basis van de historisch stabiele parcelering, houtwallen en KLE's;
- versterking van de beekvallei als groene corridor.

De gemeente beschouwt het niet als haar taak om bouwvrije agrarische zones af bakenen buiten de beekvalleien van lokaal niveau (zie gewenste natuurlijke structuur). In het kader van de subsidiariteit is de gemeente van mening dat dit een taak is van het Vlaams Gewest (cfr. bindende bepalingen RSV). Indien het Vlaams Gewest beslist dat voor het agrarisch gebied van Herk-de-Stad het niet nodig is gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen op te stellen dan wil dit ook zeggen dat bouwvrije agrarische zones niet nodig zijn aangezien het huidige gewestplan niet in vraag wordt gesteld.

3.2.2 Elementen van lokaal niveau

Landbouweilandjes van lokaal niveau

Zoals reeds aangehaald is het uitwerken van de gewenste landbouwstructuur in Herk-de-Stad vooral een taak van de hogere overheid (Provincie en Vlaams gewest). Naast de grote aaneengesloten landbouwgebieden komen in Herk-de-Stad ook een aantal kleinere ingesloten landbouwgebiedjes voor. Beleidsmatig noemen we deze gebiedjes 'landbouweilandjes'. Een 'landbouweiland' is dus een ruimtelijk geïsoleerd landbouwgebied dat (ruimtelijk) afgesneden is van de grotere aaneengesloten landbouwgebieden. Het is in veel gevallen volledig omsloten door voornamelijk residentiële bebouwing en heeft een relatief beperkte oppervlakte.

Volgende gebiedjes worden aangeduid als landbouweilandjes van lokaal niveau:

- Landbouweiland tussen de Theophile Donnéstraat en de Nieuwstraat (Donk)
- Landbouweiland tussen Koningsvijverstraat en de Sint-Jorislaan (Schulen)
- Landbouweiland tussen de Sint-Jorislaan, de Reyerstraat en de spoorlijn (Schulen)
- Landbouweiland tussen de Hoogstraat, de Reyerstraat, de Donderveldstraat en de Leemkuilstraat (Schulen)
- Landbouweiland tussen de Lindestraat en de N2 (Berbroek)
- Landbouweiland tussen de Broekstraat, de spoorlijn en de Nachtegaalstraat (Berbroek).
- Landbouweiland tussen de Nachtegaalstraat, de Grotestraat en de Paulusstraat (Berbroek)

Het ruimtelijk beleid in deze gebiedjes is gericht op het ruimtelijk ondersteunen van het agrarisch grondgebruik en op het behoud, het herstel en de ontwikkeling van kleine landschapselementen.

3.3. Uitwerking van gemeentelijke taken en specifieke gebiedsgerichte acties

Ondersteuning van de land- en tuinbouw

De mogelijkheden die de gemeente heeft om de ontwikkelingen binnen de landbouw te beïnvloeden zijn beperkt en bestaan vooral in de faciliterende sfeer. Concreet betekent dit dat de stad een ondersteunende rol kan spelen inzake vormen van beheer, communiceren en sensibiliseren inzake mogelijke subsidies, beheer, ... Conform het RSV en het RSPL is het de taak van de hogere overheden om de gewenste agrarische structuur uit te werken en een kader aan te reiken in gewestelijke of provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen.

4. Gewenste ruimtelijke toeristisch–recreatieve structuur

Kaart 2.10: Gewenste toeristisch-recreatieve structuur

4.1. Visie en basisdoelstellingen

Visie

De ontwikkeling van een toeristisch imago van Herk-de-Stad gaat samen met de ontwikkeling van natuur, landbouw, plattelandontwikkeling en het streven naar een aantrekkelijk landschap. Herk-de-Stad heeft als onderdeel van het kastelenlandschap van West-Limburg potenties om zich op toeristisch-recreatief vlak verder te ontwikkelen. Het beleid van de provincie is in eerste instantie gericht op een versterking van de streek door het toeristisch-recreatief aantrekkelijker maken van de kernen en het opwaarderen van het landschap. Herk-de-Stad wil hierbij meehelpen aan het uitbouwen van een toeristisch-recreatief aantrekkelijke regio.

De aantrekkingsfactor van de gemeente is in de eerste plaats het gevarieerde landschap en het aanbod aan cultureel erfgoed. Zachte vormen van recreatie en toerisme worden hier kleinschalig uitgebouwd. Vanwege de natuur- en landschapswaarden zijn grootschalige recreatieve en toeristische ontwikkelingen niet gewenst. Het stimuleren van laagdynamisch toerisme is een speerpunt van het gemeentelijk beleid.

Herk-de-Stad wenst zich te profileren als een toeristisch-landelijke stad met hoge landschappelijke kwaliteiten waar de recreant kan komen fietsen, wandelen en genieten van de aangeboden activiteiten zoals natuurwandelingen, fietsroutes met halte-accommodatie, natuurtoerisme, hoevertoerisme, wandeltoerisme, enz... en dit op een steenworp van Hasselt.

Inzake sport- en recreatievoorzieningen voor de eigen bevolking wordt gezorgd voor een basispakket aan voorzieningen in elke woonkern. De zonevreemde recreatie wordt structureel aangepakt en ingepast in de structuur van de kernen of het landschap. Medegebruik van terreinen en clustering zijn basisprincipes voor het uitwerken van duurzame terreinen.

Basisdoelstellingen

- De troeven van landschap, natuur en landbouw behouden en verder versterken
- Toeristisch-recreatieve verbindingen realiseren en bestaande verbindingen optimaliseren

- Samenwerken met andere omliggende gemeenten en met hogere instanties
- Verweving van toerisme en recreatie met andere functies
- Een te grote toeristische druk vermijden
- Recreatiemogelijkheden op niveau van iedere woonkern

4.2. Beleids-elementen toeristisch–recreatieve structuur

4.2.1 Elementen van Vlaams of provinciaal niveau

In Herk-de-Stad zijn geen specifieke elementen van de toeristisch-recreatieve structuur op Vlaams of provinciaal niveau geselecteerd.

Visie van de gemeente – suggesties aan de Provinciale overheid:

De gemeente wenst dat het waardevol architecturaal hoevepatrimonium (typische vierkanthoeves) in Herk-de-Stad mee onderzocht wordt naar de mogelijkheden van verblijfstoeristische herbestemming (haalbaarheid verblijfstoerisme of andere mogelijke functies) in het kader van het STAP Haspengouw. Het is de wens van de gemeente om leegstaande hoeves een toeristische verblijfsfunctie te kunnen geven zonder daarbij de ruimtelijke draagkracht van de omgeving aan te tasten. In het RSPL wordt ondermeer aangegeven (pag. 231 – Uitgangspunten) dat de provincie in een ruimtelijk uitvoeringsplan een kader zal aanbieden voor door de landbouw verlaten bedrijfsgebouwen in agrarische gebieden.

Voor volgende hoeves of kastelen kan een onderzoek gebeuren naar de mogelijkheden voor een verblijfstoeristische bestemming:

- Kasteel Halbeek (aan Schulensbroek);
- Kasteel en hoeve Gasterbos;
- Kasteel Landwijk (Kasteelstraat in Donk);
- Monnikshof (vierkantshoeve langs de Stevoortweg);
- Nieuwmolen (rivier de Herk – Nieuwmolenstraat);
- Kasteel van Hamont;

- Herkkanthoeve;
- Kasteel Olmenhof.

De gemeente zal zelf een verder onderzoek voeren naar de mogelijkheden van eventuele andere hoeves of waardevolle gebouwen.

4.2.2 Elementen van lokaal niveau

Knooppunten inzake sport en recreatie van lokaal belang

Knooppunten inzake sport en recreatie van lokaal belang zijn de sport- en recreatiefaciliteiten die functioneren op het niveau van de gehele gemeente maar die niet gericht zijn op toerisme. Ze overstijgen het niveau van de woonkernen en staan in de eerste plaats ten dienste van de bevolking van Herk-de-Stad.

Het ruimtelijk beleid in deze knooppunten is gericht op het aanbieden van een hoogwaardige sportinfrastructuur met bijhorende accommodatiegebouwen (café, sanitair, parking, ...) en het clusteren van activiteiten rond deze polen. Daarnaast is een goede ontsluiting van deze knooppunten van groot belang.

Volgende gebieden worden aangeduid als knooppunt inzake sport en recreatie van lokaal belang:

- Gemeentelijke sporthal en -terreinen (met zonevremd voetbalterrein Rapid Schulen) langs de Manestraat ten zuidoosten van Schulen.
- Nieuw te bouwen sporthal aansluitend op het hoofddorp Herk.
- Voetbalterreinen van v.z.w. Herk-de-Stad langs de St.-Truidensesteenweg.

Toeristische knooppunten van intergemeentelijk belang

Toeristische knooppunten van intergemeentelijk belang functioneren op een ruimere schaal dan alleen de gemeente.

Het ruimtelijk beleid richt zich op het verder kleinschalig uitbouwen en beheren van de knooppunten als toeristisch gerichte recreatiepool die functioneert op gemeentelijk én intergemeentelijk niveau. Er wordt zoveel mogelijk ingespeeld op het gezamenlijk gebruik van de ruimtes zodat een optimale terreinvulling kan gebeuren.

Volgende toeristische knooppunten worden aangeduid:

- Schulensbroek en Schulensmeer.
- Domein Olmenhof-Harlaz.

Recreatie ter ondersteuning van woonkernen

Naast recreatiemogelijkheden die functioneren op het niveau van de gemeente zijn er ook een aantal sportactiviteiten die op een lager niveau functioneren (woonkernniveau) zoals bijvoorbeeld een recreatieve voetbalclub, polyvalent speelterrein, ...

Het ruimtelijk beleid voor deze vormen van sport en recreatie richt zich op het behoud ervan op voorwaarde dat deze gelegen zijn in het hoofddorp of woonkern of er aan grenzen. De bereikbaarheid van het terrein en veiligheid (verkeer en sociaal) zijn belangrijke criteria. Recreatieve eilanden in de open ruimte zijn niet toegelaten. De polyvalentie is noodzakelijk om te kunnen inspelen op de noden van de bewoners.

Volgende locaties van sportactiviteiten worden aangeduid als recreatieve elementen die functioneren op het niveau van de woonkern:

- Een cluster aansluitend op de woonkern van Donk met:
  - Voetbalterrein SC Donk (zonevreemd)
  - Scoutslokalen van Donk langs de Scoutsweg (zonevreemd)
  - Hondenschool Olmenhof (zonevreemd)
- Aansluitend op de woonkern Schakkebroek met het voetbalterrein V.C. Amandina (zonevreemd)
- Voetbalterrein Reehof langs de Reyerstraat en de Hoogstraat (gedeeltelijk zonevreemd)
- Voetbalterreinen van Berbroek tussen de Heerlestraat en de Grote straat (gelegen in het BPA sportzone "Aan de Heerlestraat")

Ondersteunend beleid voor hoevetoerisme en verblijf op kasteel(hoeve)

De aantrekkingskracht van Herk-de-Stad voor korte of langere verblijven in een landelijke omgeving en op een steenworp van Hasselt moet verder versterkt worden. Verblijf op de boerderij is een zachte vorm van verblijfsrecreatie (hoevetoerisme) die in de waardevolle landschappen makkelijk kan ingepast worden. De aanwezige groepsverblijven worden onderzocht naar hun eventuele effecten op de omgeving.

Zoals reeds gesteld wenst de gemeente zich meer te profileren als een gemeente met kleinschalige recreatie met respect voor de landelijke en groene omgeving. In deze visie hoort het zogenaamde "hoevetoerisme" zeker thuis.

Nieuwe invalshoeken zoals landelijk verblijf in de kernen of verblijf op een kasteel(hoeve) zijn innoverende onderwerpen die verder onderzoek vragen.

Zonevreemde sport- en recreatie

Herk-de-Stad kent een aantal zonevreemde sport- en recreatieterreinen. Onderstaand wordt de visie gegeven voor elk van deze zonevreemde sport- of recreatieve activiteiten.

Ontwikkelingsperspectief voetbalterreinen VC Schakkebroek

De voetbalinfrastructuur van VC Amandina ligt tussen een lintvormige uitloper van Schakkebroek en de Terbermenbeek. Ruimtelijk gezien sluit deze locatie aan op de kern van Schakkebroek en werkt ze kernversterkend. Mits flankerende maatregelen ten overstaan van de beekvallei (vb. een herschikking van de voetbalterreinen ten gunste van de beek, voorzien van beplanting, ...) kunnen de terreinen behouden blijven. De terreinen zullen opgenomen worden in een gebiedsgericht gemeentelijk RUP voor de kern van Schakkebroek waarin naast de voetbalterreinen ook de omgeving van het voormalige schoolgebouw, de Amandinazaal en de zone voor gemeenschapsvoorzieningen tussen de Terbermenbeek en de kerk worden opgenomen.

Een ruimtelijke visie op dit gebied dat mee het kader vormt voor het op te maken RUP is terug te vinden onder het hoofdstuk over de deelruimten (deelruimte Land- en tuinbouwstrook).

Bouw- en inrichtingsvoorschriften (typologie, volumeverhoudingen, verhardingen, vrijwaren van de beekvallei, perceelsinrichting, ...) zijn voorwerp van het op te maken RUP en worden in de verordenende voorschriften van dit RUP vastgelegd.

Ontwikkelingsperspectief cluster voetbalterreinen SC Donk, scoutslokalen Donk, Domein 't Ven en hondenschool Olmenhof en herlokalisatie van het duivenlokaal 'De Olijftak'

Rond het Natuurgebied 't Ven in Donk liggen 3 zonevreemde activiteiten in agrarisch gebied. Het gaat om het scoutslokaal, de voetbalterreinen van SC Donk en de hondenschool Olmenhof. Ruimtelijk gezien sluiten deze activiteiten aan op de woonkern van Donk en werken kernversterkend. Ze kunnen beschouwd worden als ondersteunende functies voor Donk. De gemeente wenst de zonevreemdheid op te lossen rekening houdend met de omgeving van het 't Ven. Daarom wordt een gebiedsdekkend RUP opgemaakt waarin ook het natuurgebied 't Ven en de aangrenzende beek worden opgenomen. Het natuurgebied fungeert als groen hart waarrond de reeds bestaande functies worden bestendigd. Aan het natuurgebied zelf wordt niet geraakt. Aangezien het gaat om het bestendigen van reeds bestaande zonevreemde functies hebben deze geen impact op het natuurgebied 't Ven. Er wordt eveneens nagegaan om aansluitend op de scoutslokalen mogelijkheden te voorzien voor het herlokaliseren van de zonevreemde lokalen van de duivenclub 'De Olijftak'. Een ruimtelijke visie op dit gebied – dat mee het

kader vormt voor het op te maken RUP – is terug te vinden onder het hoofdstuk over de deelruimten (deelruimte 4: Land- en tuinbouwstrook).

Ontwikkelingsperspectief voetbalterreinen vzw Herk-de-Stad langs de Sint-Truidensesteenweg

De voetbalterreinen van vzw Herk-de-Stad liggen langs beide zijden van de Sint-Truidersteeweg. Ze sluiten ruimtelijk aan op het park rond het gemeentehuis. De drie hoofdterreinen zijn gelegen in een zone voor gemeenschapsvoorzieningen en zijn niet zonevreemd. Het 4^e terrein – een oefenterrein (C-terrein) – ligt aan de oostkant van de Sint-Truidersteeweg in natuurgebied en is zonevreemd. De huidige zonevreemde problematiek van het C-terrein vindt zijn oorsprong in de jaren zeventig bij de opmaak van het gewestplan. In die tijd kreeg elk gebied een bestemming. Het gewestplan hield echter geen rekening met de bestaande situatie. Daardoor werd het voetbalterrein plots zonevreemd, daar waar het C-terrein reeds op die plaats gelegen was vóór de opmaak van het gewestplan. Zo is er een dubbelzinnige situatie ontstaan.

De gemeente wenst deze dubbelzinnige situatie op te lossen door de opmaak van een gebiedsdekkend gemeentelijk RUP voor het parkgebied, de zone voor gemeenschapsvoorzieningen en het natuurgebied. Het RUP moet gezien worden als een verfijning van het gewestplan. Ruimtelijk gezien maken de voetbalterreinen van Herk-de-Stad deel uit van het hoofddorp en zijn dus goed gelegen. Er kan gesteld worden dat het om een kernversterkende locatie gaat. Voor het C-terrein wordt een uitdoofscenario voorgesteld zodat het natuurgebied op termijn zijn werkelijke functie terug kan opnemen. Op korte termijn blijft het terrein in afgeslankte vorm (verwijderen van de beperkte infrastructuur zoals verlichting, met enkel behoud van het grasveld en de doelen) zijn functie vervullen. Voor de middellange en lange termijn wordt een nabestemming als natuurgebied opgenomen. Dit uitdoofscenario moet juridisch verankerd worden in het gemeentelijk RUP. Specifieke bouw- en inrichtingsvoorschriften (typologie, volumeverhoudingen, verhardingen, vrijwaren van de beekvallei, perceelsinrichting, ...) zijn voorwerp van het op te maken RUP en worden in de verordenende voorschriften van dit RUP vastgelegd.

Ontwikkelingsperspectief voetbalterreinen Reehof langs de Reyerstraat-Reehof

Het voetbalterrein Reehof ligt in een ingesloten “landbouweilandje” dat omgeven is door lintbebouwing en landelijk woongebied. Hoewel deze locatie minder kernversterkend is dan de vorige, sluit ze toch aan op een woonlint als uitloper van de kern van Schulen.

De gemeente wenst dit terrein op te nemen in een sectoraal RUP ‘Verspreide zonevreemde recreatie’.

Ontwikkelingsperspectief voetbalterreinen Rapid Schulen

Ruimtelijk gezien ligt deze locatie centraal tussen de kernen van Schulen en Berbroek. Bovendien is een groot deel van het gebied reeds bestemd als recreatiegebied volgens het gewestplan. Behoud ter plaatse is gewenst en

mogelijk, gelet op de aansluiting op de bestaande sporthal, de centrale ligging tussen Scholen en Berbroek en de ligging in een gebied dat volledig is omsloten door bebouwing. Dit terrein zal opgenomen worden in een gebiedsdekkend RUP dat voor het binnengebied gelegen tussen de Sint-Jorislaan en de Koningsvijverstraat-Sint-Jansstraat-Manestraat opgemaakt zal worden. Bouw- en inrichtingsvoorschriften (typologie, volumeverhoudingen, verhardingen, vrijwaren van de beekvallei, perceelsinrichting, ...) zijn voorwerp van het op te maken RUP en worden in de verordenende voorschriften van dit RUP vastgelegd.

Een samenhangend recreatief netwerk van buurt- en voetwegen uitbouwen

De uitbouw van een samenhangend en fijnmazig netwerk voor recreatief gebruik (fietsen, wandelen, ruiterspaden,...) is een belangrijk thema in de gewenste ontwikkeling van Herk-de-Stad. Een goed samenhangend net van wandelpaden, fietspaden, ruiterspaden,... gekoppeld aan de visie rond de kastelen en hoeves past binnen de doelstelling om Herk-de-Stad ook op toeristisch vlak een duidelijker profiel te geven.

Het ruimtelijk beleid richt zich op het inventariseren, verder uitbouwen en beheren van bestaande buurt- en voetwegen en het wegwerken van 'missing links'. Indien nodig zullen deze wegen opgenomen worden in gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen of wordt een gemeentelijke verordening opgesteld.

4.3. Uitwerking gemeentelijke taken en specifieke gebiedsgerichte acties

Opmaken van een gebiedsgericht gemeentelijk RUP voor het Domein Olmenhof-de Herlaz en het gebied 't Ven en omgeving' in Donk

De gemeente kan gemeentelijke RUP's opmaken voor het lokaal natuurverwevingsgebied 'Olmen-Harlaz' en het domein 'De Doelen'.

Domein 'Olmenhof-Harlaz' in Herk

Voor het gebied gelegen tussen de Kleine Hoolstraat, de Houwijkerstraat, de Rummenweg en de Pikkeleerstraat. Door het opmaken van een gemeentelijk RUP voor dit gebied kan de zonevreemdheid van het stadhuis en de zonevreemdheid van het voetbalterrein van de voetbalclub v.z.w. Herk-de-Stad opgelost worden.

Gebied 't Ven en omgeving' in Donk

Voor het gebied gelegen tussen de Hurbroekstraat, de Bampstraat, de Vennestraat en de landbouwzone wordt een gebiedsdekkend RUP opgemaakt. In het RUP voor dit gebied worden de zonevreedde voetbalterreinen van SC Donk, de scoutslokalen, het domein t Ven en de hondenclub "Olmenhof" opgenomen. In het kader van dit RUP zal ook gezocht worden naar een mogelijke opvangplaats voor het te herlokaliseren Duivenlokaal "De Olijftak".

Opmaken van een sectoraal RUP voor de zonevreedde sport- en recreatievoorzieningen die niet opgenomen worden in een gebiedsdekkend RUP

De gemeente wenst volgende sportterreinen te behouden en maakt hiervoor een sectoraal RUP op:

- Het voetbalterrein Reehof langs de Reyerstraat en de Hoogstraat (gedeeltelijk zonevreedde);
- Het voetbalterrein van Berbroek gelegen tussen de Heerlestraat en de Grote straat. Deze voetbalterreinen zijn eigenlijk niet zonevreedde daar ze in een goedgekeurd BPA (BPA sportzone 'Aan de Heerlestraat') liggen. Het BPA is echter opgemaakt volgens het artikel 17 waardoor er onduidelijkheid bestaat over de bouw mogelijkheden. Om meer duidelijkheid te krijgen over de bouw mogelijkheden en waar deze worden ingeplant wenst de gemeente het BPA te herzien. In het RUP zal de gemeente ook rekening houden met het aangeven van een mogelijke nabestemming van de terreinen wanneer de voetbalactiviteit op deze locatie op houd te bestaan.
- Het zonevreedde voetbalterrein van voetbalclub Rapid Scholen aansluitend op de gemeentelijke sporthal langs de Manestraat blijft behouden maar wordt niet meegenomen in de procedure van het sectoraal RUP.

Het oplossen van de zonevreemde situatie zal meegenomen worden in de procedure voor de opmaak van een gebiedsdekkend RUP voor het gebied tussen de Stapstraat, de Manestraat, het woonuitbreidingsgebied en de Sint-Jorislaan (zie ook bindende bepalingen).

Opmaken inventaris buurt- en voetwegen en oprichten van een begeleidingscommissie

De gemeente heeft reeds een gedetailleerde inventaris opgemaakt van de nog juridisch bestaande maar in onbruik geraakte of verdwenen buurt- of voetwegen (buurtwegen, kerkwegels, veldwegels, voetwegels, boswegels, kleine verbindingswegen, jaagpaden, ...). In samenwerking met de "vzw Trage Wegen²⁰" en de begeleidingscommissie (zie hoeronder) zal de gemeente een actieplan opstellen. Op basis van de inventaris zal onderzocht worden welke buurt- of voetwegels hergebruikt en eventueel ingeschakeld kunnen worden in een recreatief netwerk of een meerwaarde kunnen bieden voor de eigen inwoners van Herk-de-Stad.

Vanuit de inventaris kan een selectie gebeuren. In het kader van het uitbouwen van recreatieve samenhangende 'routes' en het inschakelen van de kastelen en hoeves in dit netwerk kunnen desgewenst ook nieuwe tracès of ontbrekende verbindingen worden vastgelegd.

Na selectie en categorisering van de uit te bouwen wegen kan het nuttig zijn deze wegen op te nemen in het vergunningenregister van de gemeente. Dit geeft het voordeel dat er in de toekomst geen betwisting meer kan rijzen over het al dan niet bestaan van publieke rechten.

De gemeente kan een begeleidingscommissie oprichten teneinde het nodige lokale maatschappelijk draagvlak te creëren. Een dergelijke begeleidingscommissie kan – al of niet ondersteunt door het inschakelen van tijdelijke expertise of studieopdrachten – alternatieven bestuderen, plaatsbezoeken brengen, zelf nieuwe voorstellen doen, kortom alle voorstellen en pistes onderzoeken die een meerwaarde kunnen betekenen voor boordegenaars, recreanten, bewoners uit de wijdere buurt, jeugdverenigingen, de bevolking van de gemeente, ...

Om te komen tot een goede samenwerking tussen gemeente en begeleidingscommissie kan de gemeente enkele elementaire werkingsregels binnen de begeleidingscommissie vastleggen.

---

²⁰ www.tragewegen.be

5. Gewenste natuurlijke structuur

Kaart 2.11 : Gewenste natuurlijke structuur

5.1. Visie en basisdoelstellingen

Visie

Herk-de-Stad is rijk aan natuur. Het is een groene gemeente waarin de natuur nog een hoofdrol speelt. Dit is in de eerste plaats te danken aan de rivieren (de Herk, de Demer en de Gete) en de hieraan verbonden zijbeken die het grondgebied doorkruisen. Het zijn dragers van ecologisch hoogwaardige gebieden. Het watersysteem²¹ en de hieraan verbonden kwaliteiten en potenties voor natuur moeten in de toekomst nog meer aangewend worden als ordenend principe. Doel is om deze gebieden verder in te richten tot groene hoofdaders in de gemeente waarbij wordt gestreefd naar het versterken van de onderlinge samenhang. Op die manier wordt de vershraling, eilandvorming en versnippering van de natuurlijke structuur tegengegaan. Naast de beekvalleien kunnen we ook spreken van 'droge natuur' op de hoger gelegen gebieden. Het is belangrijk dat ook deze elementen ingeschakeld worden in samenhangend netwerk. Door netwerking kunnen de fauna en flora zich immers beter verspreiden en in stand houden. De natuur kan namelijk slechts op een duurzame wijze functioneren indien de verschillende elementen een goed gestructureerd en samenhangend geheel vormen.

Bovenstaande visie vereist vastheid in de ecologische kerngebieden en flexibiliteit in de andere gebieden.

---

²¹ Het watersysteem is een geografisch afgebakend, samenhangend en functioneel geheel van oppervlaktewater, grondwater, waterbodems, oevers en technische infrastructuur met inbegrip van de daarin voorkomende levensgemeenschappen en alle bijbehorende fysische, chemische en biologische kenmerken en processen.

Basisdoelstellingen

- Integraal waterbeheer in functie van een duurzame ruimtelijke en ecologische ontwikkeling
- Bevorderen van de samenhang van het ecologisch netwerk
- Beekvalleien als troef voor natuurontwikkeling
- De lokale natuur- en groenelementen versterken en afstemmen op de bovenlokale natuur- en groenelementen

5.2. Beleids-elementen gewenste natuurlijke structuur

5.2.1 Elementen van Vlaams niveau of provinciaal niveau

Beekvalleien van Demer en Gete als structuurbepalende elementen voor natuur op Vlaams niveau

Het Vlaams gewest beschouwt de valleien van de Demer en de Gete als structuurbepalend op Vlaams niveau. Dit betekent dat delen van deze gebieden door het Vlaams gewest ofwel als GEN²² ofwel als GENO²³ zullen afgebakend worden. In een eerste selectie van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) zijn op het grondgebied van Herk-de-Stad door het Vlaams Gewest twee gebieden als Grote Eenheden Natuur gesitueerd m.n. GEN 'De Herk' en

---

²² GEN : Grote Eenheid Natuur, is een aaneengesloten gebied waar de natuurfunctie bovengeschied is aan de andere functies. Het beleid moet er gericht zijn op het herstel en de ontwikkeling van gebiedsgebonden ecotopen.

²³ GENO: Grote Eenheid Natuur in Ontwikkeling, is een eeneengesloten gebied waar de natuurfunctie bovengeschied is aan de andere functies en natuur als hoofdgebruiker voor komt, of waar dit op termijn gewenst wordt. Het beleid is er gericht op de ruimtelijke ondersteuning van het behoud van de huidige biologische waarde en het herstel en de ontwikkeling van een hogere biologische waarde.

GEN 'Schulensbroek'. Voor het GEN 'Schulensbroek' en 'De Herk' is reeds een gewestelijk RUP opgesteld en goed-gekeurd.

Visie van de stad – suggesties aan de Vlaamse overheid:

De selectie en afbakening van de GEN's en GENO's gebeurt via gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen. De gemeente ondersteunt de door het Vlaams Gewest opgemaakte RUP's voor de bovengenoemde gebieden als GEN. Ook in het ecologisch functioneren van de gemeente vervullen deze gebieden immers een belangrijke rol. De gemeente wenst er wel de nadruk op te leggen dat voor een aantal andere elementen buiten de afbakening van de GEN's gericht onderzoek en verder overleg met de gemeente noodzakelijk is. Het gaat met name om volgende elementen:

Herk-de-Stad stelt voor om beheerslandbouw in te schakelen bij de inrichting van de winterbedding van de waterloop. De afstemming van waterbeheersing en landbouw in risicogebieden voor overstroming is enkel haalbaar indien het om winterse overstromingen gaat. Overstromingen in de zomer zijn niet verenigbaar met de landbouwvoering zodat er ofwel een vergoeding van de geleden schade moet zijn (bvb. door aangepaste beheersovereenkomsten) of een éénduidige aanduiding van de bestemming als zone voor waterbeheersing.

De Wijerbeek (72) en de vallei van de Gete en de Velpe (75) als natte natuurverbinding op provinciaal niveau

De Wijerbeek (natuurverbinding 72) tussen Mierhoopbos/Nieuwenhovenbos en Herk op grondgebied van Sint-Truiden, Nieuwerkerken, Hasselt en Herk-de-Stad is door de provincie geselecteerd als natte natuurverbinding. Aan de westelijke gemeentegrens, in Halen zijn de valleien van de Gete en de Velpe doorheen het woongebied (natuurverbinding 75) eveneens geselecteerd als natte natuurverbinding van provinciaal niveau.

Het provinciaal ruimtelijk beleid in deze natte natuurverbindingen zal zich richten op:

- de ruimtelijke ondersteuning van een hogere ecologische kwaliteit en van het integraal waterbeheer
- de ruimtelijke ondersteuning van de verbindingfunctie van de waterloop en haar omgeving
- het behoud van de niet-bebouwde elementen binnen het gebied in relatie tot de ruimtelijke ondersteuning van de hoofdgebruiker.

De provincie bakent in provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen de natte natuurverbindingengebieden af.

Visie van de gemeente – suggestie aan de Provinciale overheid:

De gemeente wenst zo snel mogelijk te vernemen wanneer de provincie aan haar eigen beleidsvisie uitvoering zal geven zodat bepaald kan worden wat precies onderdeel is van de provinciale natuurverbinding en wat niet, én zodat duidelijk wordt binnen welk ruimtelijk kader de gemeente eventueel het provinciaal uitvoeringsplan verder kan verfijnen. De gemeente kan dan haar lokaal beleid afstemmen op dat van de provincie. Het is immers de taak van de provincie om initiatief te nemen voor het opmaken van provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen voor de geselecteerde natte natuurverbindingen van provinciaal belang in gezamenlijk overleg met de gemeente.

De gemeente is vragende partij om voor deze essentieel structurerende elementen van de natuurlijke structuur de provinciale plannen op te starten en een gericht overleg tussen gemeente en provincie te organiseren.

5.2.2 Elementen van lokaal niveau

Overige beekvalleien als structuurbepalende ecologische dragers van lokaal niveau

De beekvalleien of delen van beekvalleien die niet behoren tot een hoger planniveau worden geselecteerd als 'structuurbepalende ecologische dragers van lokaal niveau'. Het zijn waardevolle gebieden voor natuur. In de regel komen de functies, bos, landbouw en natuur hier naast elkaar voor. De natuur wordt er bepaald door de aanwezigheid van plaatselijke graslanden, kleine landschapselementen en kleinere natuurgebiedjes. De natuurfunctie kan verbeterd worden door de ontwikkeling van kleine landschapselementen en door een aangepast beheer. Ze zijn belangrijk om een verbinding te realiseren tussen grotere natuurlijke structuren zoals bijvoorbeeld de beekvalleien van Demer, Herk en Gete.

Het ruimtelijk beleid in de beekvalleien van lokaal niveau richt zich op het beschermen van het valleikarakter door behoud, herstel en ontwikkeling van kleine landschapselementen. Om de natuurwaarde in de beekvalleien te verhogen kunnen passende voorschriften worden opgesteld of afspraken worden gemaakt. Het vrijwaren van verdere bebouwing en intensief grondgebruik staat voorop.

Volgende beekvalleien worden aangeduid als structuurbepalende ecologische dragers van lokaal niveau:

- De Herk tussen Schulensbroek en gemeentegrens met Hasselt
- Laarbeek
- Nachtegaalbeek
- Katermansbeek
- Groot Veldbeek
- Hoevenbeek

- Zwarte Winterbeek
- Herkkantbeek
- Kroelbeek
- Bleukeveldbeek
- Terbermenbeek
- Houwersbeek
- Leeuwbeek
- Vinkebeek

Lokale natuurontwikkelingsgebieden

Zijn elementen die nu reeds een belangrijke natuurwaarde hebben en waar ook in de toekomst de natuur richtinggevend is. Deze elementen – waaronder een aantal kasteelparken – hebben een bijzondere ecologische waarde. De kasteelparken bieden met de aanwezigheid van stallingen, oude bomen, vijvers en boomgaarden veel kansen voor de ontwikkeling van specifieke ecotopen. Naast hun ecologische waarde, hebben de kasteelparken ook een waardevolle historische én landschapsvormende waarde.

De ruimtelijke ondersteuning voor natuur houdt hier vooral stimulerende maatregelen in om de natuurwaarde te vergroten en voorwaarden te scheppen voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de aanwezige biotopen. Ecologisch beheer staat voorop. Indien dit noodzakelijk wordt geacht zal de gemeente deze gebieden afbakenen in ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Volgende elementen worden aangeduid als lokale natuurontwikkelingsgebieden:

- Kasteelpark van Schulen (Gasterbosbos)
- Natuurgebied tussen de Donderveldstraat en Sint-Jorislaan in Schulen
- natuurgebiedjes tussen Zwarte Winterbeek en de N2 in Schulen
- kasteelpark van Hamont
- Domein Monnikshof

Lokaal natuurverwevingsgebied

Een lokaal natuurverwevingsgebied is een aaneengesloten gebied waar de functies landbouw en natuur of natuur, bos en recreatie nevensgeschikt naast elkaar voorkomen. Andere functies dan deze kunnen aanwezig zijn, maar zijn hieraan ondergeschikt.

Het ruimtelijk beleid richt zich op de ruimtelijke ondersteuning en constructieve samenwerking van de verweving tussen de functies natuur en landbouw of de functies natuur, bos en recreatie. Er worden acties ondernomen voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de aanwezige en gewenste biotopen in relatie tot de andere func-

ties. Indien dit noodzakelijk wordt geacht zal de gemeente deze gebieden afbakenen in ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Volgende gebieden worden aangeduid als lokaal natuurverwevingsgebied:

- het natuurgebied in het domein 'Olmenhof-Harlaz' net ten zuiden van het centrum van Herk
- domein 'De Doelen' ten oosten van het centrum van Herk
- parkgebied tussen de Stapstraat en de Manestraat in Schulen
- het natuurgebiedje ten zuiden van Donk

Suggestie aan de Vlaamse overheid:

Zoals hierboven gesteld wenst de gemeente het domein "De Doelen" om te vormen van recreatiegebied naar natuurverwevingsgebied. Deze omvorming past binnen de visie van het Vlaams gewest voor de vallei van de Herk tussen Alken en Herk-de-Stad (gebied vh03) geformuleerd in de deelnota "programma voor overleg en uitvoering – februari 2005" van het planningsproces voor de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur voor de buitengebiedregio Haspengouw-Voeren.

Om aan de kwantitatieve randvoorwaarden te voldoen (zie nota Vlaams Gewest – februari 2005) kan dit gebied door het Vlaams gewest opgenomen worden als een natuurverwevingsgebied.

Lokaal natuurverbindingsgebied

Lokale natuurverbindingsgebieden zijn gebieden die op gemeentelijk vlak belangrijk zijn voor het realiseren van (ecologische) verbindingen tussen twee of meerdere natuurlijke gebieden. Ze versterken de aaneensluiting tussen zowel lokale als bovenlokale natuurelementen.

Het ruimtelijk beleid richt zich op ruimtelijk ondersteunen van het herstel of het behoud van de natuurlijke kwaliteiten in de lokale natuurverbindingsgebieden. Het ruimtelijk ondersteunen van de natuurfunctie kan concreet betekenen:

- bouwvrij houden van de natuurverbindingsgebieden
- de ontwikkeling (naast herstel en behoud) van kleine landschapselementen (kleine boskernen, oude houtkanten, ...)
- maximaal herstel behoud en waar mogelijk herstel van soortenrijke graslanden en andere waardevolle of zeldzame vegetatietypes
- het behoud van een voor de natuur gunstige waterhuishouding

Indien de stad dit noodzakelijk acht zal ze deze gebieden afbakenen in ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Volgende lokale natuurverbindingengebieden worden aangeduid:

- natuurverbinding tussen park- en natuurgebiedjes in Schulen

5.3. Gemeentelijke taken en specifieke gebiedsgerichte acties

Opmaken gemeentelijk RUP voor lokale natuurverwevingsgebieden

De gemeente zal een gemeentelijk RUP opmaken voor het lokaal natuurverwevingsgebied 'Olmenhof-Harlaz' (zie ook toeristisch-recreatieve structuur)

Voor het domein 'De Doelen' zal op basis van overleg met Vlaams gewest in het kader van het planningsproces regio Haspengouw-Voeren nagegaan worden welk planningsinitiatief er zal genomen worden om dit gebied om te vormen naar een natuurverwevingsgebied.

Opmaken voorstudie en gemeentelijk RUP voor de beekvalleien van lokaal niveau

Indien de beekvalleien van lokaal niveau door het Vlaams gewest niet worden opgenomen in ruimtelijke uitvoeringsplannen in het kader van de "opmaak ruimtelijke visie voor landbouw, natuur en bos in de buitengebiedregio Haspengouw-Voeren", kan de gemeente zelf gemeentelijke RUP's opmaken. Op basis van een voorstudie zal worden nagegaan voor welke beekvalleien het nodig wordt geacht om het RUP als planningsinstrument in te zetten. Op basis van deze voorstudie zal de gemeente al of niet een specifiek gemeentelijk RUP opmaken voor volgende beekvalleien of delen van beekvalleien in functie van natuurontwikkeling:

- De Herk tussen Schulensbroek en gemeentegrens met Hasselt	- Groot Veldbeek
- Nachtegaalbeek	- Hoevenbeek
- Zwarte Winterbeek ten westen van de Manestraat	- Terbermenbeek
- Herkkantbeek	- Houwersbeek
- Kroelbeek	- Leeuwbeek
- Bleukeveldbeek	

6. Gewenste structuur verkeer en vervoer

6.1. Visie en basisdoelstellingen

Visie

Herk-de-Stad wenst de verkeersleefbaarheid van alle woonkernen te waarborgen. Het gaat daarbij om het stimuleren van openbaar vervoer, van langzaam verkeer en het voeren van een degelijk parkeerbeleid. Het uitgangspunt is het creëren van een duidelijke hiërarchie van (lokale) wegen.

In het mobiliteitsplan²⁴ is er reeds consensus bereikt over de gewenste structuur verkeer en vervoer. De daadwerkelijke uitvoering van het mobiliteitsplan is een belangrijke actie.

Basisdoelstellingen

- Uitbouw van een hiërarchische wegenstructuur
- Stimuleren van fietsverkeer, voetgangersverkeer en openbaar vervoer
- Een goede onderlinge bereikbaarheid tussen de woonkernen optimaliseren
- Voeren van een gericht parkeerbeleid
- Streven naar een optimale en veilige ontsluiting van verkeersgenererende economische activiteiten
- Weren van sluipverkeer langs landelijke wegen en recreatieve fietsroutes

---

²⁴ Technum, Beleidsplan januari 2001.

6.2. Beleids-elementen gewenste structuur auto- en vrachtverkeer

Kaart 2.12: Gewenste structuur autoverkeer

6.2.1 Elementen van Vlaams en/of provinciaal niveau

N2: geselecteerd als secundaire weg type III

De N2 tussen Diest en Hasselt is door de provincie geselecteerd als een secundaire weg type III. De hoofdfunctie van dit type wegen is een belangrijke fiets- en openbaarvervoersas voor lokale (fiets) en regionale openbaar vervoerverbindingen. Voor autoverkeer hebben deze wegen hun regionale verbindingfunctie verloren. De weg heeft wel een belangrijke toeganggevende functie

Specifieke ontwikkelingsperspectieven voor secundaire wegen type III zijn:

- drager zijn van regionale openbaar vervoerlijnen
- herkenbare ruimtelijke (landschappelijke) vormgeving verzorgen
- inrichten als hoogfrequente openbaar vervoersas (voorrang voor openbaar vervoer) met duidelijk herkenbare en goed uitgeruste haltes
- verdichtingsmogelijkheden bieden voor bebouwing rond halteplaatsen van openbaar vervoer
- regionale verbindingfunctie voor autoverkeer ontmoedigen
- aansluitingen voor bestemmingsverkeer bundelen (omwille van de aanwezigheid van talrijke (grootschalige) functies over een aanzienlijke afstand
- betekenisvol plaats bieden voor fietsverkeer als schakels in een regionaal functioneel fietsroutenetwerk.

Visie van de gemeente – suggestie aan de provinciale overheid:

De stad beklemtoont dat bij de opmaak van de streefbeeldstudie veel aandacht moet gaan naar veilige fietspaden. Dit wil zeggen dat de stad veilige en aantrekkelijke fietspaden wil aanbieden aan de recreant. Bovendien moet in het streefbeeld rekening gehouden worden met volgende aandachtspunten:

- matige snelheid in combinatie met infrastructuuringrepen

- drie naar twee rijstroken aan de kruispunten, eventuele enkelvoudige alternerende voorbijsteekstroken (toevoer land- en tuinbouwveiling)
- beveiligde kruispunten Kapelstraat – Sint-Jorislaan – Industrierweg – Pastorijstraat – Halen.
- afsluiten van toegangswegen: Daelemveldweg afsluiten voor autoverkeer. Enkel nog toelaten voor fietsers, voetgangers en voor landbouwgebruik.
- fietspaden over volledige lengte, beter fysiek afgescheiden van gemotoriseerd verkeer
- fietspaden in een ‘zachte’ uitvoering, aangepast aan de omgeving
- verbeterde haltestructuur voor openbaar vervoer op de knoppunten N717 – Kapelstraat – St.-Jorislaan – Pastorijstraat.
- behoud busbeïnvloeding.

De spoorlijn 35: Leuven–Hasselt: geselecteerd als een verbindende personenvervoersas van nationaal en provinciaal niveau

De spoorlijn Leuven-Hasselt (met station in Schulen) is door de provincie geselecteerd als een verbindende personenvervoersas van provinciaal belang. Het station van Schulen is aangeduid als een perifeer gelegen station waar intensieve ruimtelijke verdichting niet gewenst is. Het station van Schulen is een zoekzone voor een C-knooppunt in die regio.

Visie van de gemeente – suggesties aan de provinciale overheid:

De gemeente wenst samen met de provincie een overleg te organiseren met de NMBS over beleid en timing omtrent de afschaffing van gelijkvloerse kruisingen. Welke gelijkvloerse overwegen worden in de toekomst geschrapt of overbrugd? Concreet gaat het ondermeer om:

- Stationsstraat
- Broekstraat
- Nachtegaal-Ekerstraat

De gemeente is bovendien van mening dat het Spartacusplan voor Schulen en Herk-de-Stad kansen biedt, en het station Schulen derhalve minimaal als stopplaats in dit plan moet worden opgenomen.

6.2.2 Elementen van lokaal niveau – lokale wegen

Lokale weg type 1 (lokale verbindingswegen)

De lokale verbindingswegen type 1 hebben als hoofdfunctie het verbinden op lokaal niveau, en als aanvullende functie het verzamelen op bovenlokaal niveau. Deze wegen hebben geen verbindingfunctie op bovenlokaal niveau. De kwaliteit van de doorstroming is ondergeschikt aan de (plaatselijke) leefbaarheid.

Worden aangeduid als lokale verbindingsweg type 1:

- N716 naar Sint-Truiden vanaf de rotonde Pierpontstraat tot de gemeentegrens
- Pierpontstraat (N716b) - Doelstraat (N716a)
- N717 naar Lummen (Kiezelweg-Neerstraat-Stationstraat)
- N754 naar Stevoort vanaf de rotonde Doelstraat tot de gemeentegrens
- Hasseltsesteenweg vanaf de rotonde Doelstraat tot de N2

Lokale wegen type II (gebiedontsluitingswegen)

Lokale wegen type II hebben als hoofdfunctie het ontsluiten op lokaal niveau, ook het toegang geven (erffunctie) neemt een belangrijke plaats in. De ontsluitingsfunctie omvat het verzamelen van uitgaand verkeer naar een weg van hogere orde, en het verdelen van binnenkomend verkeer in een homogeen verkeersgebied.

Als lokale wegen type II worden ter ontsluiting van de kernen volgende wegen aangeduid:

- Pastorijstraat – Dorpsstraat (Donk)
- Bampsstraat (Donk)
- Théophile Donnéstraat (Donk)
- Muggenhoek-Sint-Jansstraat (Schulen)
- Kerkstraat (Schulen)
- Sint-Jorislaan (Schulen)
- Grotestraat (Berbroek)
- Kapelstraat–Nachttegaalstraat–Heidestraat (Berbroek)
- Rummenweg – Endepoelstraat (Herk)
- Diestsesteenweg (Herk-centrum)
- Guldensporenlaan–Vezerlaan–Veearts Strauvenlaan–Dr. Van Weddingenlaan (Herk-centrum)
- Hasseltsesteenweg van de Vezerlaan tot de Doelstraat
- St-Truidersteenweg van de Veearts Strauvenlaan tot de Pierpontstraat
- Stevoortweg van de Vezerlaan tot de Doelstraat
- Smoldersstraat-Schopstraat-Schoolstraat (Schakkebroek)

Lokale weg type III (erftoegangswegen)

Alle overige wegen worden geselecteerd als lokale wegen type III. De hoofdfunctie van een lokale weg type III is het 'verblijven' en het toegang geven tot de aanpalende percelen. Dit type wegen kent enkel bestemmingsverkeer; doorgaand verkeer wordt er in principe geweerd.

Parkeerbeleid voeren

Voor Herk-centrum heeft de stad reeds een parkeerbeleid uitgewerkt. Hierbij staan de volgende krachtlijnen voorop:

- Langparkeren wordt geweerd uit het centrumgebied;
- Langparkeren wordt geconcentreerd op de randparkings (Vezerlaan, Dr. Van Weddingenlaan, en naschools gebruik van de parkings van de centrumscholen);
- Sluikparkeren wordt bestreden in de centrum- en woongebieden;
- Naleven van een stand-still-principe voor Herk-centrum. Dit principe houdt in dat de huidige situatie (dd. januari 2002) als norm wordt aangenomen. Concreet wil dit zeggen dat het totaal aanbod aan parkeerplaatsen – inclusief private parkeerplaatsen – binnen een, in overleg afgebakend gebied niet toeneemt.

6.3. Beleidselementen van de gewenste fietsstructuur

Kaart 2.13: Gewenste fietsstructuur

6.3.1 Elementen van Vlaams en/of provinciaal niveau

Bovenlokale functionele route voor fietsverkeer²⁵

Functionele fietsroutes hebben betrekking op het realiseren van de noodzakelijke fietstrajecten in functie van woon-werk-, woon-school- en woon-winkelverkeer. Bovenlokale functionele fietsroutes verzorgen de verbinding tussen woonkernen en bestemmingen van bovenlokaal belang. Het kan gaan om fietsvoorzieningen langs verkeerswegen of alternatieve fietsroutes langs parallelle trajecten.

Worden geselecteerd als bovenlokale functionele route voor fietsverkeer:

Hoofdroute:

- N2(deel) – Diestsesteenweg – Guldensporenlaan – Hasseltsesteenweg-N2 (deel)

Functionale routes:

- van Herk-de-Stad naar Lummen: N717 (Kiezelweg-Neerstraat-St.-Jorislaan-Stationsstraat en fietspad langs de spoorlijn Hasselt-Diest)
  - van Herk-de-Stad naar Sint-Truiden: N716 (St.-Truidersteenweg) – N716b (de Pierpontstraat) – N716c (Doelstraat) – Dr. Vanweddingenlaan – Veearts Strauvenlaan en Vezerlaan;
  - van Herk-de-Stad naar Halen: Diestsetseenweg – N2
-

²⁵ Bron: Provinciaal fietsroutenetwerk

- van Herk-de-Stad naar Stevoort: N754 (Stevoortweg)
- van Herk-de-Stad naar Nieuwerkerken: N754 (Stevoortweg) – Grote Kruisstraat en Amandinaweg

Alternatieve routes:

- van Herk-de-Stad naar Hasselt: Oude Baan – Grote Straat
- van Hasselt naar Diest: omleidingsweg (deel N2)
- van Herk-de-Stad naar Sint-Truiden: De Pierpontstraat – Houwijkerstraat – Sleersenveldweg – Jodestraat - Smoldersstraat van Hasselt naar Diest: omleidingsweg
- N717 (Kiezelweg-Neerstraat-St.-Jorislaan-Stationstraat en fietspad langs de spoorlijn Hasselt-Diest)

6.3.2 Elementen van lokaal niveau

Lokaal fietsnetwerk type 1

De wegen die behoren tot het lokaal fietsnetwerk type 1 ontsluiten de woonkernen of perifeer gelegen attractiepolen

Worden geselecteerd als lokaal netwerk type 1:

- Kapelstraat-Bosstraat-Nieuwmolenstraat
- Stevoortweg-Vogelzangstraat-Kustraat-Schoolstraat-
  - Terbermenweg
  - Wijerweg
- Grotestraat
- Mielenveldweg - Bommerweg
- Industrierweg
- Oude straat - Théophile Donnéstraat - Dreefstraat - Kasteelstraat
- Korpsestraat
- Rummenweg
- Pikkeleerstraat
- Kerkstraat
- Sint-Jorislaan

Lokaal netwerk type 2

De aanduiding van wegen als lokaal netwerk type 2 gebeurt voor die segmenten van de recreatieve fietsroutes die geen deel uitmaken van de andere fietsnetwerktypes.

Worden geselecteerd als lokaal netwerk type 2:

- Stokerijstraat-Reyerstraat
- Pannestraat
- Zoolstraat-Heidestraat
- Gulkerveldstraat-Hondsblokstraat
- Beerbosstraat-Daelemveldstraat
- St.-Jansstraat-Manestraat-Stapstraat
- deeltje Sint-Jorislaan - Gasterbosstraat
- Lindestraat
- Herkkantstraat
- Ruitstraat-Populierenstraat
- Doelstraat
- Endepoelstraat-Hazenveldweg-Timmerstraat
- Peetersstraat
- Zwarteveldstraat
- Dorpsstraat-Pastorijstraat-Meerhoutstraat-Kasteelstraat
- Théophile Donnéstraat
- Bampsstraat

Aanduiden ontbrekende links in lokaal fietsroutenetwerk

Om het lokaal fietsnetwerk te vervolledigen moeten op een aantal plaatsen nog ontbrekende links gerealiseerd worden of moeten bepaalde delen geoptimaliseerd worden ten behoeve van het fietsverkeer.

Volgende ontbrekende links worden aangeduid:

- Tussen Donk en het Schulensmeer (in functie van een optimale toeristische fietsverbinding, maar rekening houdend met de ecologische en natuurlijke aspecten)

6.4. Gemeentelijke taken en specifieke gebiedsgerichte acties

Opstellen van een parkeerplan voor Donk, Schakkebroek en Schulen (omgeving station)

In navolging van het parkeerbeleidsplan voor Herk-centrum zal de gemeente ook voor de deekernen Donk, Schakkebroek en Schulen (omgeving station) een parkeerbeleidsplan opstellen.

7. Gewenste landschappelijke structuur

Kaart 2.14: Gewenste landschappelijke structuur

7.1. Visie en basisdoelstellingen

Visie

De ligging van Herk-de-Stad in het kastelenlandschap van West-Limburg levert een rijke variatie aan landschappen en cultuurhistorisch erfgoed op het grondgebied van de gemeente. Wat er nog rest aan gave landschapsrelicten (relictzones, ankerplaatsen, puntrelicten) en historische bakens is waardevol wegens de historisch gegroeide afwisseling, herkenbaarheid en karakteristieke verbanden tussen menselijke en natuurlijke kenmerken. De gemeente wenst de landschappelijke kwaliteiten te behouden en – waar noodzakelijk – door landschapsopbouw, de diversiteit te versterken. Aandacht voor het landschap is een belangrijk element om te komen tot ruimtelijke kwaliteit. Daarom gaat de visie ervan uit om de landschappelijke omgeving steeds als afwegingskader te gebruiken bij ruimtelijke ingrepen.

Basisdoelstellingen

- Streven naar een landschappelijk samenhangend raamwerk.
- Behouden en versterken van de traditionele landschappen (kavelstructuur, KLE's, ...), landschapsrelicten en landschappelijke kerngebieden (ankerplaatsen).
- Zichtbaarder maken van het watersysteem in het landschap.
- Het respecteren en (her)waarderen van de talrijke erfgoedelementen, bakens en punt- en lijnrelicten in de stad (historische gelaagdheid).
- Toekomstige ontwikkelingen en het toevoegen van nieuwe elementen vinden steeds plaats met respect voor het landschappelijk raamwerk.
- De landschappelijke diversiteit en identiteit behouden en waar mogelijk versterken.
- Verspreide en versnipperde bebouwing en infrastructuur landschappelijk inpassen.
- Vrijwaren van open ruimteverbindingen.

7.2. Beleidselementen gewenste landschappelijke structuur

7.2.1 Elementen van Vlaams of provinciaal niveau

Verbinding van het Schulensbroek met de Herkvallei als open ruimte verbinding (26) op provinciaal niveau

De open ruimte tussen Herk-de-Stad en Berbroek is in het provinciaal structuurplan aangeduid als een open ruimte verbinding van provinciaal niveau (26). Open ruimte verbindingen zijn niet of weinig bebouwde ruimten doorheen en tussen sterk bebouwde gebieden. Het provinciaal ruimtelijk beleid is gericht op het behoud van de open ruimte verbindingen. Nieuwe bebouwing wordt zoveel mogelijk geweerd en de ruimtelijke relatie tussen de verbonden gebieden gewaarborgd.

Voor de open ruimte verbindingen van provinciaal niveau stelt de provincie een provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan of een verordening op.

Visie van de gemeente – suggestie aan de provinciale overheid:

De gemeente wenst te benadrukken dat bij de opmaak van een provinciaal RUP voor de open ruimte verbinding de problematiek van de zonevrije woningen meegenomen wordt door de provincie. Voor de gemeentelijke visie inzake zonevrije woningen in de open ruimte verbinding wordt verwezen naar de gewenste nederzettingstructuur van het richtinggevend deel van het GRS.

Kastelenlandschap in West-Limburg als landschapsontwikkelingsgebied op provinciaal niveau

Het kastelenlandschap in Zuid- en West-Limburg is aangeduid als een regionaal landschapsontwikkelingsgebied. Het vormt een groot gebied waar de provincie de mogelijkheden erkent voor een samenhangende, geïntegreerde landschapsontwikkeling.

De provincie kan voor dit gebied een totaalconcept uitwerken met een bijzondere rol voor de netwerken van de kastelen en abdijen. Deze landschapsontwikkelingsplannen kunnen onder meer leiden tot verordeningen of ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Visie van de gemeente – suggesties aan de provinciale overheid:

Binnen welke tijdsperspectief ziet de provincie de opmaak van deze plannen?

De Demer, de Herk en de Gete als structurerend hydrografisch element op provinciaal niveau

De Demer, de Herk en de Gete zijn in het provinciaal structuurplan aangeduid als structurerende hydrografische elementen op provinciaal niveau. Deze hydrografische elementen hebben een structurerende rol als landschappelijke elementen én als netwerk.

Het provinciaal ruimtelijk beleid is gericht op:

- Het tegengaan van bebouwing op of nabij de oevers;
- Behoud en herkenbaarheid van het element staat centraal bij ruimtelijke ingrepen.

Voor de structurerende hydrografische elementen kunnen door de provincie ruimtelijke uitvoeringsplannen, verordeningen, beschermingen of voorbeeld inrichtingsprojecten worden uitgewerkt. De provincie zal hierin randvoorwaarden vastleggen met het oog op een kwaliteitsvolle aanpak van de waterfronten, een vernieuwde relatie tussen nederzetting en beek of rivier en het behoud van het structuurbepalend karakter.

De Herk als complex gaaf landschap

De Herk is in het RSPL aangeduid als complex gaaf landschap van provinciaal niveau. Een complex gaaf landschap is een groot gebied waarin samenhangen tussen onderdelen ervan worden behouden en versterkt.

Het provinciaal ruimtelijk beleid is er gericht op:

- Het maximaal behouden van de open ruimte;
- Behoud en versterken van de landschappelijke relictten die het gebied karakteriseren (punt-, lijn- en vlakrelictten);
- Behoud en versterken van de representatieve concentraties (ankerplaatsen);

Er worden door de provincie geen specifieke acties aan gekoppeld. Er wordt enkel vermeldt dat hun behoud en versterking een bijkomend afwegingskader vormen voor het provinciaal ruimtelijk beleid.

Visie van de gemeente – suggestie aan de provinciale overheid:

De stad ondersteunt de provinciale visie maar acht het aangewezen dat de provincie bovenstaand beleid verder uitwerkt en vertaalt naar concrete acties.

Herk-de-Stad gelegen in het complex nieuw landschap: “verlint landschap in Vochtig Haspengouw”

Herk-de-stad behoort volgens het RSPL tot het complex nieuw landschap: “verlint landschap in Vochtig Haspengouw”. Een complex nieuw landschap is een gebied waar vooral structuurbepalende landschapselementen voorkomen van nieuwe landschappen. De nog overblijvende landschappelijke relicten spelen in deze gebieden een belangrijke rol. Zij maken een brug tussen cultuurhistorische traditie en nieuwe ontwikkelingen.

In een complex nieuw landschap is het provinciaal ruimtelijk beleid is gericht op:

- Behoud en integratie van de landschapsrelicten in de nieuwe landschappen;
- Nieuwe karakteristieke en structurerende landschapskenmerken kunnen worden bepaald om een nieuw samenhangend landschap te creëren;

Visie van de gemeente – suggestie aan de provinciale overheid:

De stad ondersteunt de provinciale visie maar acht het aangewezen dat de provincie het bovenstaand beleid verder uitwerkt en vertaalt naar concrete acties.

7.2.2 Elementen van lokaal niveau

Cultuurhistorische waardevolle bakens en puntrelicten van lokaal niveau

Bakens en puntrelicten zijn visuele en mentale blikvangers die fungeren als oriëntatiepunten in het open landschap of in de bebouwde omgeving. Niet elke baken heeft echter een positieve landschapsvormende kwaliteit (vb. elektriciteitspyloon). De gemeente selecteert enkel deze bakens en puntrelicten die een zekere cultuurhistorische of architecturale waarde hebben. Ze zijn meestal gebieds- of sitegebonden en verhogen aldus de leesbaarheid van het landschap waarmee ze een herkenbare band hebben.

Het ruimtelijk beleid van deze waardevolle en potentieel waardevolle bakens en punten richt zich op behoud en instandhouding. De gemeente zet zich in om – waar nodig – de zichtbaarheid van de bakens en de puntrelicten te verhogen. Hiertoe kunnen eventueel zichtzones worden aangeduid.

Volgende waardevolle bakens, en puntrelicten op lokaal niveau worden geselecteerd:

- Kasteel van Halbeek
- Kasteel van Landwijk
- Kasteel van Schulen
- Kasteel van Hamont
- Voormalig stadhuis
- Hoeve Herkkant
- Amandinahoeve
- Nieuwe Molen
- De dorpskerken van de 5 deelgemeenten
- Oud rijkswachtgebouw op de Markt
- Geklasseerde oude toren te Schulen
- Monnikshof

Clusters van lokale erfgoedelementen

Dit zijn clusters waarbij de erfgoedwaarde voornamelijk bepaald wordt door historische gebouwen, waardevolle gebouwen of (recente) karakteristieke gebouwen.

Het ruimtelijk beleid in deze clusters richt zich op het behoud van de historisch waardevolle gebouwen en op het versterken van de ruimtelijk-historische context die deze gebouwen met elkaar verbindt. Bij het inpassen van nieuwe gebouwen wordt steeds rekening gehouden met deze historische context, de schaal van de gebouwen, morfologie, ... Concreet kan dit betekenen: een aangepaste weginrichting, aangepaste verlichting in functie van de gebouwen, herwaarderen van buurtwegen, renoveren van historische gebouwen, ...

Worden geselecteerd als cluster van historisch waardevolle gebouwen:

- Historisch centrum van Herk
- Historische dorpskernen van Donk, Schakkebroek, Schulen en Berbroek

Cultuurhistorische ankerplaatsen

Essentieel binnen het kader van het herstel en de zorg van de traditionele landschappen is de bescherming van de ankerplaatsen zoals bepaald volgens de Landschapsatlas. Ankerplaatsen zijn complexen van gevarieerde erfgoedelementen (punt- of lijnelementen) die een geheel of ensemble vormen dat ideaal-typische kenmerken vertoont omwille van de gaafheid of representativiteit, ofwel ruimtelijk een plaats inneemt die belangrijk is voor de zorg of het herstel van de landschappelijke omgeving. Het zijn m.a.w. ensembles, complexe gehelen van verschillende soorten elementen die een samenhang vertonen die de identiteit van het relict bepaalt (definitie volgens landschapsatlas).

Het ruimtelijk beleid in de ankerplaatsen zal in de eerste plaats aandacht hebben voor behoud van de traditioneel landschappelijke constellatie en het versterken ervan door gerichte landschaps(op)bouw. Concreet betekent dit

het behoud van het traditioneel perceleringspatroon, visuele binding met de omgeving, behoud en versterken van lijn- en puntvormige groenelementen (bomenrijen, houtkanten, rietkragen, poelen, vijvers,...) en behoud van het traditioneel graslandgebruik.

Volgende ankerplaats wordt aangeduid:

- Demervallei met kasteel ' t Looi (grensoverschrijdend met de buurstad Lummen) in het noorden van de stad.

Lokale open ruimte verbindingen

Naast de provinciale open ruimte verbindingen kunnen we ook op lokaal niveau een aantal kleinere maar waardevolle open ruimte verbindingen onderscheiden.

Het ruimtelijk beleid in de lokale open ruimte verbindingen is gericht op het weren van nieuwe bebouwing en op het waarborgen van de ruimtelijke relatie tussen de gebieden waartussen de open ruimte bewaard moet blijven.

Volgende lokale open ruimte verbindingen worden geselecteerd:

- tussen de Getevallei (grensoverschrijdend met de buurstad Geetbets) en het plateau "Breedbroek" over de Korpsestraat **(1)**.
- Tussen de Herkvallei en het agrarisch gebied Schakkebroek (omgeving Monnikshof) **(2)**.

Landschapopbouw in de landbouweilandjes van lokaal niveau

In de landbouweilandjes van lokaal niveau (zie ook gewenste agrarische structuur) zal het ruimtelijk beleid zich richten op het behoud, het herstel en de ontwikkeling van kleine landschapselementen.

7.3. Gemeentelijke taken en specifieke gebiedsgerichte acties

Heel wat elementen voor het bekomen van de gewenste landschappelijke structuur stemmen overeen met deze van de natuurlijke structuur of de agrarische structuur. Onderstaande actiepunten vormen een elementaire basis om de gewenste landschappelijk structuur op een kwalitatieve manier verder te kunnen uitbouwen.

Opmaken van een landschapsplan voor het gebied tussen de N2 en de N754 door provincie en gemeente

De provincie Limburg, de provincie Vlaams Brabant, Herk-de-Stad en de zuidelijke buurgemeenten Nieuwerkerken en Geetbets kunnen gezamenlijk een landschapsplan uitwerken voor het gebied tussen de N2 en de N754. Uitgangspunt is de realisatie van kwalitatief landschap met een hoge beeldwaarde waardoor het imago van dit agrarisch landschap wordt verbeterd. De concepten en inrichtingsprincipes van het landschapsplan worden er gebiedsgericht toegepast en verder verfijnd. Aan de hand van referentiebeelden wordt de beoogde beeldkwaliteit geïllustreerd. De concrete lokatie en inpassing van functies en activiteiten zijn eveneens belangrijk.

In dit kader is het belangrijk dat er gestructureerd overleg plaatsvindt met het Vlaams Gewest in het kader van het lopende planningsproces "Een ruimtelijke visie voor landbouw, natuur en bos – regio Haspengouw en Voeren".

8. Synthese gewenste structuur Herk-de-Stad: structuurschets

Kaart 2.16: Synthese gewenste ruimtelijke structuur Herk-de-Stad

De structuurschets van de gewenste ruimtelijke structuur vormt de vertaling van de doelstellingen en ruimtelijke concepten op hoofdlijnen. Ze geeft weer hoe de samenhang kan zijn tussen de verschillende delen van de stad. De structuurschets is nadrukkelijk geen eindmodel maar een groeimodel. Het biedt een raamwerk voor de ontwikkeling van een duurzame ruimtelijke structuur van Herk-de-Stad.

De belangrijkste krachtlijnen van de structuurschets zijn:

- Kernversterkend werken (uitbreiding van de woonfunctie in de open ruimte en de woonkernen wordt afgeremd), en de nadruk inzake wonen en werken wordt gelegd op het structuurondersteunend hoofddorp;
- Behoud van de open ruimte en de kenmerkende landschappen (weiden, bossen, beekvalleien);
- Een duurzaam beleid voeren op ruimtelijk vlak, aangepast aan een landelijke stad, hieraan gekoppeld een doordacht natuur-, water-, en landschapsbeheer;
- Maximalisatie van de potenties op vlak van natuur en toerisme, met een toeristisch beleid steunend op de aanwezigheid van het kanaal en de bestaande recreatievoorzieningen;
- Herk-de-Stad verder profileren als een agrarische stad waar de verschillende landschappen in al hun facetten ontsloten worden;
- Aandacht voor de verkeersveiligheid en -leefbaarheid, dit geldt voor beide hoofddorpen, maar ook voor de landelijke woonkernen; het openbaar domein vervult hierin een sleutelrol (herwaardering, structurering, opfrissen, enz.).

Deel 3 : Bindende bepalingen

Opdrachtgever : Stad Herk-de-Stad
Opdrachthouder : *iris consulting* en A+D Engels
Projectleiding : Bert Van Rijckeghem, projectleider *iris consulting*
Bart Bastijns, stad Herk-de-Stad
Projectmedewerkers : Roland Vanmuysen
Leen Baeten
Peter Vleugels
Jo Van Hees
Datum : Juni 2007

I. Bindende bepalingen

I. Bindende bepalingen	3.1
1. Inleiding	3.2
2. Het structuurplan gebruiken als toetsing voor de uitvoering	3.4
2.1. Ruimtelijke ingrepen worden steeds getoetst aan het structuurplan	3.4
2.2. Permanente informatie en communicatie	3.4
2.3. De uitvoering van het structuurplan wordt getoetst aan de begroting	3.4
2.4. Stedenbouwkundig ontwerp/masterplan als voortraject op inrichtingsplannen en/of RUP's	3.5
3. Vastleggen van selecties	3.6
3.1. Nederzettingsstructuur	3.6
3.2. Ruimtelijk-economische structuur	3.9
3.3. Toeristisch-recreatieve structuur	3.10
3.4. Ruimtelijk-natuurlijke structuur	3.11
3.5. Ruimtelijke verkeers- en vervoersinfrastructuur	3.13
3.6. Landschappelijke structuur	3.14
4. Specifieke en gebiedsgerichte acties	3.17
4.1. Acties in functie van of ter vrijwaring van de open ruimte	3.17
4.2. Acties in functie van het opwaarderen en versterken van de kernen	3.17
4.3. Acties in functie van het uitbouwen van de recreatieve en toeristische infrastructuur van Herk-de-Stad	3.18
4.4. Acties in functie van bedrijvigheid	3.19
4.5. Opmaken en bijhouden van inventarissen	3.20
5. Bindende bepalingen met betrekking tot samenwerking en overleg	3.21

1. Inleiding

Overeenkomstig het decreet houdende de ruimtelijke planning van 24 juli 1996, art.7§1, bevat het gemeentelijk structuurplan van Herk-de-Stad ook een bindend gedeelte.

De bindende bepalingen zijn de spil tussen de in het richtinggevend gedeelte uitgewerkte gewenste ruimtelijke structuur en de realisatie ervan¹. Hun functie bestaat erin het dwingend karakter aan te geven voor de uitvoering van het ruimtelijk structuurplan via uitvoerende instrumenten. Te vermelden zijn onder andere gemeentelijke ruimtelijke uit-voeringsplannen.

Het bindend gedeelte van een gemeentelijk ruimtelijk structuurplan bevat die maatregelen die essentieel worden geacht om de visie en de opties gesteld in het richtinggevend gedeelte op het terrein uitvoerbaar te maken. In essentie is het een duidelijke prioriteitenbepaling van waar het beleid tijdens de volgende jaren wil aan werken. Ze leveren m.a.w. een actieprogramma en zijn aldus verifieerbaar of toetsbaar². Zij binden de gemeentelijke overheid en de instellingen die eronder resorteren voor een minimale periode van 5 jaar. Om diezelfde reden moeten de bindende bepalingen zich strikt beperken tot de uitspraken binnen de eigen gemeentelijke bevoegdheid inzake ruimtelijk beleid, geen rechtstreekse band hebben met het vergunningenbeleid en gebruik maken van de kwantitatieve behoeften uit het informatief gedeelte.

Omgaan met de planhorizon

Gezien het naderbij komen van het einde van de planhorizon (tot 2007), worden de bindende bepalingen beperkt tot die acties die zullen uitgevoerd worden binnen de planhorizon of op zijn minst binnen deze termijn kunnen aangevat worden.

---

¹ RSV, Bindende bepalingen, p. 578-580

² Omzendbrief 97/02

Uiteraard blijft de lange termijn visie zoals beschreven in het richtinggevend deel gelden als beleidskader voor de periode na 2007. Acties uit het richtinggevend deel die niet bindend zijn vastgelegd kunnen steeds aangevat worden, in afwachting van een (gedeeltelijke) herziening van het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan.

2. Het structuurplan gebruiken als toetsing voor de uitvoering

2.1. Ruimtelijke ingrepen worden steeds getoetst aan het structuurplan

De gemeenteraad onderschrijft de visie op de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente zoals die is uitgewerkt in het goedgekeurd structuurplan. Om de uitvoering van het structuurplan te toetsen aan de visie die in het structuurplan is uitgewerkt, zal de GECORO alle belangrijke ruimtelijke ingrepen blijven opvolgen. Zoals bepaald in het decreet³ kan, afhankelijk van het project, de GECORO steeds worden uitgebreid met een externe deskundige. De GECORO formuleert adviezen en zal de opgemaakte voorstellen toetsen aan het goedgekeurde structuurplan.

2.2. Permanente informatie en communicatie

Ook bij de uitvoering van het structuurplan blijft het geven van informatie en het voeren van communicatie een belangrijk element. De gemeente verbindt er zich toe om op regelmatige tijdstippen de bevolking te informeren over de stand van zaken rond de uitvoering van het structuurplan.

2.3. De uitvoering van het structuurplan wordt getoetst aan de begroting

De uitvoering en evaluatie van de bindende bepalingen zal verantwoord worden in een jaarverslag. Het jaarverslag wordt tevens gekoppeld aan een jaarprogramma, dat aangeeft welke bindende bepalingen uitgewerkt zullen worden.

---

³ artikel 9 §5 van het decreet van 18 mei 1999: De gemeentelijke commissie voor ruimtelijke ordening kan, voor het onderzoeken van bijzondere vraagstukken, een beroep doen op externe deskundigen en werkgroepen oprichten onder de voorwaarden, bepaald in het huishoudlijk reglement.

2.4. Stedenbouwkundig ontwerp/masterplan als voortraject op inrichtingsplannen en/of RUP's

Bij ingrijpende inrichtingsplannen neemt de gemeente de intentie om als voortraject op het eigenlijke plan en/of RUP een stedenbouwkundig ontwerp/masterplan op te maken. Het stedenbouwkundig ontwerp/masterplan vertrekt van de relevante elementen van het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan en van de concrete ruimtelijke context van het gebied. Het geeft een visie op de herinrichting van de ruimte in kwestie, bepaalt het ruimtelijke concept en maakt een werkvoorstel voor de verdere organisatie van het planproces (overleg, toetsing, inrichtingsplannen, uitvoeringsdossier, ...). Het stedenbouwkundig ontwerp/masterplan bevat gebiedsgerichte ruimtelijke principes die in het inrichtingsplan en/of RUP concreet worden gemaakt.

3. Vastleggen van selecties

De selecties worden opgesomd overeenkomstig de indelingen aangehouden in het richtinggevend gedeelte van het structuurplan.

3.1. Nederzettingsstructuur

Bevestigen van de selectie van Herk-de-Stad als structuurondersteunend hoofddorp

De gemeente bevestigt de selectie in het Provinciaal ruimtelijk structuurplan Limburg van Herk-de-Stad als structuurondersteunend hoofddorp.

Bevestigen van de selectie van Scholen, Donk, Berbroek en Schakkebroek als woonkernen

De gemeente bevestigt de selectie in het Provinciaal ruimtelijk structuurplan Limburg van de kernen Scholen, Donk, Berbroek en Schakkebroek als woonkernen.

Opvangen van de lokale woonbehoeften tot 2007

De lokale woonbehoeften worden tot 2007 prioritair opgevangen:

- op reeds uitgeruste of bouwrijp gemaakte gronden;
- door de realisatie van strategische wooninbreidingsprojecten in woongebied;
- door het ontwikkelen van het oostelijk deel van het woonuitbreidingsgebied Daelersveld (hiervoor is het BPA Daelersveld reeds opgemaakt).

Reserveren van woon- of woonuitbreidingsgebieden langere termijn

Volgende woon- en woonuitbreidingsgebieden worden gereserveerd als reserve voor de lange termijn

In Herk-de-Stad:

- Binnenliggend woonuitbreidingsgebied 'Hercker Veld'. Dit is het woonuitbreidingsgebied gelegen achter de woningen langs de Grote Hoolstraat, de Oude Diestsesteenweg, het Ursulaziekenhuis en de Kleine Hoolstraat;
- Woonuitbreidingsgebied 'Winterbeek' gelegen tussen de Houwijkenstraat, de Pierpontstraat en de Stevoortweg.

In Schulen:

- Woonuitbreidingsgebied 'Aan de Neerstraat' gelegen tussen de Neerstraat, de Sint-Jorislaan en de Kerkstraat.
- Woonuitbreidingsgebied 'Aen de Stap', gelegen tussen de Stapstraat, de Sint-Jorislaan en de Oude Baan.

In Berbroek:

- Woonuitbreidingsgebied tussen de Kapelstraat, de Grote straat en de N2.

In Schakkebroek:

- Landelijk woongebied (binnengebied) gelegen tussen de Amandinaweg en de Rode Kruisstraat.

Selectie van woonkorrels

Volgende woonclusters worden als woon(gebouwen)korrels geselecteerd:

- A: Langs N2 (concentrisch, gemengd)	- L: Popelierestraat (concentrisch, enkel wonen)
- B: Langs N2 (concentrisch, gemengd)	- M: Grote Kruisstraat (lint, enkel wonen)
- C: George Morrenstraat in Donk (lint, wonen)	- N: Kragenstraat (lint, gemengd)
- D: Vennestraat (lint, gemengd)	- O: Rode Kruisstraat in Schakkebroek (lint, enkel wonen)
- E: Keernestraat (lint, enkel wonen)	- P: Smolderstraat (concentrisch, enkel wonen)
- F: Korpsestraat-Eggelstraat (lint, enkel wonen)	- Q: Tussen Nieuwerkerkenweg en Terbermenweg (concentrisch, enkel wonen)
- G: Korpsestraat (lint, enkel wonen)	- R: Nieuwerkerkenweg (lint, enkel wonen)
- H: Eggelstraat (lint, wonen)	- S: Schoolstraat – Kustraart (concentrisch, enkel wonen)
- I: Rummenweg-Peetersstraat (concentrisch, enkel wonen)	- T: Bosstraat (lint, gemengd)Nieuwerkerkenweg (lint, enkel wonen)
- J: Rummenweg (lint, gemengd)	- U: Beerbosstraat (lint, enkel wonen)
- K: Jodestraat (lint, enkel wonen)	- V: Pannestraat (lint, enkel wonen)

Op peil houden van het aandeel sociale woningen

De gemeente zal een actief sociaal huisvestingsbeleid voeren in samenwerking met de sociale huisvestingsmaatschappijen en/of andere partners. De gemeente streeft naar een aandeel van minimum 5 % sociale woningen op de totale (te verwachten) woningvoorraad in 2007. Om deze verhouding in 2007 te bereiken en rekening houdend met de geraamde behoefte wenst de gemeente samen met de sociale bouwmaatschappijen vòòr eind 2007, 40 bijkomende sociale wooneenheden te realiseren.

3.2. Ruimtelijk-economische structuur

Selectie van bestaand bedrijventerrein Daelemveld als op te waarderen en uit te breiden lokaal bedrijventerrein

Het industrieterrein Daelemveld ten noorden van de N2 wordt geselecteerd als 'op te waarderen en uit te breiden lokaal bedrijventerrein'. Opwaarderen betekent onder meer het zoeken naar mogelijkheden voor verdichting, landschappelijke inpassing in de Herkvallei, stimuleren van aantrekkelijke en kwaliteitsvolle architectuur, ...

'Uit te breiden' slaat op de gewenste westelijke uitbreiding aansluitend op het bestaand industrieterrein. Bij de uitbreiding/ontwikkeling van een nieuw lokaal bedrijventerrein moet rekening gehouden worden met de randvoorwaarden zoals die omschreven zijn in het richtinggevend gedeelte van het ruimtelijk structuurplan.

Selectie van bestaand bedrijventerrein 'KMO-zone Berbroek' als lokaal bedrijventerrein

De KMO-zone langs de N2 in Berbroek wordt geselecteerd als lokaal bedrijventerrein.

Selectie van het hoofddorp Herk als centrum waar handel, diensten, voorzieningen en lokale bedrijvigheid gebundeld worden

Herk wordt geselecteerd als hoofddorp waar de toekomstige behoeften inzake kleinhandel, diensten, voorzieningen en lokale bedrijvigheid worden opgevangen.

Bevriezen van de handelsactiviteiten langs de N2

Langs de N2 worden enkel de bestaande baanwinkels behouden. Het oprichten van nieuwe baanwinkels wordt niet toegelaten. In het richtinggevend gedeelte van het gemeentelijk structuurplan worden de clusters aangeduid waar een 'stand-still' principe inzake baanwinkels wordt nagestreefd.

3.3. Toeristisch-recreatieve structuur

Selectie van knooppunten inzake sport en recreatie van lokaal belang

Volgende sportlocaties worden geselecteerd als knooppunten van lokaal belang voor sport en recreatie:

- gemeentelijke sporthal en -terreinen langs de Manestraat ten zuidoosten van Schulen;
- nieuw te bouwen sporthal en randaccommodatie in het woonuitbreidingsgebied/BPA Daelemveld aansluitend op hoofddorp Herk;
- voetbalterreinen v.z.w. Herk-de-Stad gelegen in het domein Olmenhof-De Herlaz (gebied omsloten door de Kleine Hoolstraat, de Sint-Truidersteenweg, de Rummenweg en de Pikkeleerstraat). Voor het C-terrein, gelegen in natuurgebied ten oosten van de Sint-Truidersteenweg, wordt een uitdoofscenario voorgesteld (zie richtinggevend gedeelte).

Selectie van toeristische knooppunten van intergemeentelijk belang

Volgende locaties worden als toeristische knooppunten van intergemeentelijk belang geselecteerd:

- Schulensbroek en Schulensmeer.
- Domein Olmenhof-Harlaz.

Selectie van sport en recreatie ter ondersteuning van woonkernen

Volgende locaties ter ondersteuning van de woonkernen worden geselecteerd:

- Een cluster van sportactiviteiten ten zuiden van de woonkern Donk met:
  - voetbalterrein SC Donk.
  - scoutslokalen van Donk langs de Scoutsweg.
  - domein 't Ven.
  - hondenschool Olmenhof.
- Voetbalterrein V.C. Amandina aansluitend op de woonkern Schakkebroek;
- Voetbalterrein Reehof langs de Reyerstraat en de Hoogstraat;
- Voetbalterreinen van Berbroek tussen de Heerlestraat en de Grote straat.

3.4. Ruimtelijk–natuurlijke structuur

3.4.1 Elementen van bovenlokaal niveau

Bevestigen van beekvalleien Demer en Gete als structuurbepalende elementen voor natuur op Vlaams niveau

Herk-de-Stad ondersteunt de aanduiding van de Demer en de Gete als structuurbepalenden rivier- en beekvalleien in Vlaanderen.

Bevestigen van de Wijerbeek en vallei van de Gete en de Velpe als natte natuurverbindingen op provinciaal niveau

Herk-de-Stad ondersteunt de selectie van de vallei van de Gete en de Velpe als natte natuurverbindingen op provinciaal niveau.

3.4.2 Elementen van lokaal niveau

Selecteren van beekvalleien als structuurbepalende ecologische dragers van lokaal niveau

De gemeente selecteert volgende structuurbepalende ecologische dragers van lokaal niveau:

- De Herk tussen Schulensbroek en gemeentegrens met Hasselt
- Laarbeek
- Nachtegaalbeek
- Zwarte Winterbeek
- Herkkantbeek
- Kroelbeek
- Bleukeveldbeek
- Groot Veldbeek
- Hoevenbeek
- Terbermenbeek
- Houwersbeek
- Leeuwbeek

Selecteren van lokale natuurontwikkelingsgebieden

De gemeente selecteert volgende natuurontwikkelingsgebieden van lokaal niveau:

- Kasteelpark van Schulen (Gasthuisbos)
- natuurgebiedjes tussen Zwarte Winterbeek en de N2 in Schulen
- natuurgebiedje " 't Ven " ten zuiden van Donk
- Natuurgebied tussen de Donderveldstraat en Sint-Jorislaan in Schulen
- kasteelpark van Hamont

Selecteren van lokale natuurverwevingsgebieden

De gemeente selecteert volgende natuurverwevingsgebieden van lokaal niveau:

- het natuurgebied in het domein 'Olmenhof-Harlaz' net ten zuiden van het centrum van Herk.
- domein 'De Doelen' ten oosten van het centrum van Herk.
- parkgebied tussen de Stapstraat en de Manestraat in Schulen.

Selecteren van lokale natuurverbindingsgebieden

De gemeente selecteert volgende natuurverbindingsgebieden van lokaal niveau:

- natuurverbinding tussen park- en natuurgebiedjes in Schulen.

3.5. Ruimtelijke verkeers- en vervoersinfrastructuur

3.5.1 Elementen van bovenlokaal niveau

Bevestigen van de N2 als secundaire weg type III

De gemeente ondersteunt de selectie in het Ruimtelijk Structuurplan Limburg (RSPL) van de N2 als secundaire weg type III.

3.5.2 Elementen van lokaal niveau

Selecteren van lokale wegen type I (lokale verbindingswegen)

De gemeente selecteert de volgende wegen als lokale verbindingswegen:

- N716 naar Sint-Truiden vanaf de rotonde Pierpontstraat tot de gemeentegrens
- Pierpontstraat (N716b)-Doelstraat (N716a).
- N717 naar Lummen (Kiezelweg-Neerstraat-Stationsstraat).
- N754 naar Stevoort vanaf de rotonde Doelstraat tot de gemeentegrens
- Hasseltsesteenweg vanaf de rotonde Doelstraat tot de N2

Selecteren van lokale wegen type II (gebiedsontsluitingswegen)

De gemeente selecteert de volgende wegen als lokale wegen type II:

- Pastorijstraat-Dorpsstraat (Donk)
- Rummenweg – Endepoelstraat (Herk)
- Bampsstraat (Donk)
- Diestsesteenweg (Herk-centrum)
- Théophile Donnéstraat (Donk)
- Guldensporenlaan – Vezerlaan – Veearts Strauvenlaan – Dr. Van Weddingenlaan
- Muggenhoek – Sint-Jansstraat (Schulen)
- Hasseltsesteenweg van de Vezerlaan tot de Doelstraat
- Kerkstraat (Schulen)
- St.-Truidersteenweg van de Veearts Strauvenlaan tot de Pierpontstraat

- Sint-Jorislaan (Schulen)
- Grotestraat (Berbroek)
- Kapelstraat – Nachtegaalstraat – Hei-
destraat (Berbroek)
- Stevoortweg van de Vezerlaan tot de Doelstraat
- Smoldersstraat – Schopstraat – Schoolstraat (Schakkebroek)

Lokale weg type III (erftoegangswegen)

De gemeente selecteert alle overige wegen als lokale wegen type III.

Parkeerbeleid

De gemeente selecteert Herk-centrum als een gebied waar een gericht parkeerbeleid zal gevoerd worden.

3.6. Landschappelijke structuur

3.6.1 Elementen van bovenlokaal niveau

Verbinding van het Schulensbroek met de Herkvallei als open ruimte verbinding (26) op provinciaal niveau

De open ruimte tussen Herk-de-Stad en Berbroek is in het provinciaal structuurplan aangeduid als een open ruimte verbinding van provinciaal belang (26). Open ruimte verbindingen zijn niet of weinig bebouwde ruimten doorheen en tussen sterk bebouwde gebieden. Het beleid is gericht op het behoud van de open ruimte verbindingen. Nieuwe bebouwing wordt zoveel mogelijk geweerd en de ruimtelijke relatie tussen de verbonden gebieden gewaarborgd.

Voor de open ruimte verbindingen van provinciaal belang stelt de provincie een provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan of een verordening op.

Kastelenlandschap in West-Limburg als landschapsontwikkelingsgebied op provinciaal niveau

Het kastelenlandschap in Zuid- en West-Limburg is aangeduid als een regionaal landschapsontwikkelingsgebied. Het vormt een groot gebied waar de provincie de mogelijkheden erkent voor een samenhangende, geïntegreerde landschapsontwikkeling.

De provincie kan voor dit gebied een totaalconcept uitwerken met een bijzondere rol voor de netwerken van de kastelen en abdijen. Deze landschapsontwikkelingsplannen kunnen onder meer leiden tot verordeningen of ruimtelijke uitvoeringsplannen.

De Demer, de Herk en de Gete als structurerend hydrografisch element op provinciaal niveau

De Demer, de Herk en de Gete zijn in het provinciaal structuurplan aangeduid als structurerende hydrografische elementen op provinciaal niveau. Deze hydrografische elementen hebben een structurerende rol als landschappelijke elementen én als netwerk.

Het provinciaal ruimtelijk beleid is gericht op:

- Het tegengaan van bebouwing op of nabij de oevers;
- Behoud en herkenbaarheid van het element staat centraal bij ruimtelijke ingrepen.

Voor de structurerende hydrografische elementen kunnen door de provincie ruimtelijke uitvoeringsplannen, verordeningen, beschermingen of voorbeeld inrichtingsprojecten worden uitgewerkt. De provincie zal hierin randvoorwaarden vastleggen met het oog op een kwaliteitsvolle aanpak van de waterfronten, een vernieuwde relatie tussen nederzetting en beek of rivier en het behoud van het structuurbepalend karakter.

3.6.2 Elementen van lokaal niveau

Cultuurhistorische waardevolle bakens en puntrelicten van lokaal niveau

De stad maakt volgende niet limitatieve selectie van waardevolle bakens en puntrelicten van lokaal niveau

- Kasteel van Halbeek	- Amandinahoeve
- Kasteel van Landwijk	- Nieuwe Molen
- Kasteel van Schulen	- De dorpskerken van de 5 deelgemeenten
- Kasteel van Hamont	- Oud rijkswachgebouw op de markt
- Voormalig stadhuis	- Geklasserde oude toren te Schulen
- Hoeve Herkkant	- Monnikshof
- Kasteel Olmenhof	

Clusters van lokale erfgoedelementen

De stad selecteert volgende clusters van waardevolle erfgoedelementen:

- Historisch centrum van Herk
- Historische dorpskernen van Donk, Schakkebroek, Schulen en Berbroek

Cultuurhistorische ankerplaatsen

De stad selecteert volgende ankerplaatsen:

- Demervallei met kasteel ' t Looi (grensoverschrijdend met de buurgemeente Lummen) in het noorden van de gemeente.

Lokale open ruimte verbindingen

De stad selecteert volgende lokale open ruimte verbindingen:

- tussen de Getevallei (grensoverschrijdend met de buurstad Geetbets) en het plateau "Breedbroek" over de Korpsestraat **(1)**.
- Tussen de Herkvallei en het agrarisch gebied Schakkebroek (omgeving Monnikshof) **(2)**.

4. Specifieke en gebiedsgerichte acties

4.1. Acties in functie van of ter vrijwaring van de open ruimte

Actie 1: Opmaak gemeentelijk RUP zonevreedde woningen

De gemeente zal voor de zonevreedde woningen een gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan opmaken waarin de mogelijkheden en beperkingen van de woningen en voorkomende functies worden vastgelegd. De opmaak van dit ruimtelijk uitvoeringsplan gebeurt in twee fases. De eerste fase is een voorbereidende fase en bestaat uit een voorstudie. Deze voorstudie maakt een gedetailleerde analyse van de vergunningtoestand (bouwvergunningen, verkavelingsvergunningen, milieuvergunningen, verkavelingsakkoorden, rooilijnplannen, ...) van de zonevreedde woningen.

In een tweede fase wordt het gemeentelijk RUP opgemaakt, conform de bepalingen van het decreet op de Ruimtelijke Ordening betreffende de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen en rekening houdend met het afwegingskader dat opgenomen is het richtinggevend gedeelte van het gemeentelijk structuurplan.

Actie 2: Opmaak van een gebiedsgericht RUP voor het gebied “De Doelen”

De gemeente maakt een gemeentelijk RUP op voor het gebied ‘De Doelen’. In dit RUP zal nagegaan worden hoe natuur verweven kan voorkomen met recreatie. Het valleigebied van De Herk moet als volwaardig natuurelement in dit RUP opgenomen worden. In gezamenlijk overleg met het Vlaams gewest zal nagegaan worden of het niet wenselijk is om het gebied ‘De Doelen’ op te nemen in een gewestelijk RUP i.p.v. een gemeentelijk RUP op te maken.

4.2. Acties in functie van het opwaarderen en versterken van de kernen

Actie 3: Opmaak van een gebiedsgericht gemeentelijk RUP voor het domein Olmenhof-Harlaz:

De gemeente zal een gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan opmaken voor het gebied dat begrensd wordt door de Pikkeleerstraat, de Pierpontstraat, de Houwijkerstraat, en de Rummenweg. Bij de opmaak van dit gemeentelijk RUP moet speciale aandacht gaan naar:

- De zonevreemdheid van het stadhuis en de ontwikkelingsmogelijkheden ervan.

- Het juridisch verankeren van een uitdoofscenario (zie richtinggevend gedeelte) voor het zonevreemd voetbalterrein gelegen in natuurgebied tussen de Houwijkerstraat en de Sint-Truidersteenweg.
- De potenties van het gebied als groene ontspanningsruimte voor de kern van Herk-de-Stad.

Actie 4: Opmaak van een inrichtingsschets en gemeentelijk RUP voor het ingesloten gebied gelegen tussen de Stapstraat, de Manestraat, het woonuitbreidingsgebied en de Sint-Jorislaan

De gemeente maakt een inrichtingsschets en gemeentelijk RUP op voor het gebied dat ingesloten ligt tussen de Stapstraat, de Manestraat, het noordelijk gelegen woonuitbreidingsgebied 'Tichelstraat' en de Sint-Jorislaan.

In de structuurschets zal specifiek rekening gehouden worden met:

- ontwikkelingskansen voor de gemeentelijke sporthal;
- het oplossen van het zonevreemd gelegen oefenvoetbalterrein van de voetbalclub van Rapid Scholen;
- het vrijwaren van en de potenties voor natuurontwikkeling van de Zwarte Winterbeek;
- de functionele relatie (vooral voor fietsers en voetgangers) met de kernen van Scholen en Berbroek;
- onderzoek naar de actuele landbouwwaarde van het agrarisch gebied.

Actie 5: Opmaak van een gebiedsgericht RUP voor de kern van Schakkebroek

De gemeente maakt een gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan op voor het gebied dat grosso modo begrensd wordt door de de insteekweg naar de voetbalkantine van V.C. Schakkebroek in het noorden, de Terbermenbeek in het oosten, de Amandinaweg in het zuiden en de Schoolstraat in het westen. Bij de opmaak van dit gemeentelijk RUP zal wordt rekening gehouden met de opties geformuleerd in het richtinggevend gedeelte van het structuurplan.

4.3. Acties in functie van het uitbouwen van de recreatieve en toeristische infrastructuur van Herk-de-Stad

Actie 6: Opmaak van een gebiedsgericht gemeentelijk RUP voor het gebied 't Ven en omgeving ten zuiden van de woonkern Donk

De stad zal een gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan opmaken voor het gebied 't Ven en omgeving ten zuiden van de woonkern Donk. Bij het opmaken van het RUP zal rekening worden gehouden met de ontwikkelingsperspectieven aangegeven in het richtinggevend gedeelte van het structuurplan.

Actie 7: Opmaak gemeentelijk sectoraal RUP sport en recreatie

Met als doel de zonevreemdheid of onduidelijke situaties op te lossen maakt de gemeente een sectoraal RUP op voor volgende sport- en/of recreatieterreinen:

- Voetbalterrein Reehof langs de Reyerstraat en de Hoogstraat (gedeeltelijk zonevreed);
- Voetbalterreinen van Berbroek tussen de Heerlestraat en de Grote straat. Dit voetbalterrein is niet zonevreed, want gelegen in het goedgekeurde BPA "sportzone aan de Heerlestraat". Voor het gebied wordt tocht een RUP opgemaakt om inrichtingsvoorschriften uit te werken. Het bestaande BPA is immers opgemaakt volgens het oude artikel 17 en omvat deze bepalingen niet.

4.4. Acties in functie van bedrijvigheid

Actie 8: Opmaak gemeentelijk RUP voor de clusters van baanwinkels langs de N2

De gemeente maakt een gemeentelijk RUP op voor de geselecteerde clusters langs de N2 waarin baanwinkels voorkomen. Bij het opmaken van het RUP zal rekening worden gehouden met de ontwikkelingsperspectieven aangegeven in het richtinggevend gedeelte van het structuurplan.

Actie 9: Voorbereiding + opmaak sectoraal gemeentelijk RUP voor te behouden verspreide solitaire zonevreedde bedrijven

De gemeente zal voor die bedrijven die na categorisering in aanmerking komen voor opname in een RUP, die niet gelegen zijn in de geselecteerde woon(gebouwen)korrels en die niet mee opgenomen worden in de opmaak van een gebiedsgericht RUP een sectoraal RUP zonevreedde bedrijven opmaken.

De strategie om te komen tot een sectoraal RUP zonevreedde bedrijven gebeurt in twee fases. De eerste fase is een voorbereidende fase en bestaat uit een voorstudie. Deze voorstudie in eerste instantie een gedetailleerde inventaris van alle zonevreedde bedrijven en analyse van de vergunningen-toestand (bouwvergunningen, verkavelingsvergunningen, milieuvergunningen, verkavelingsakkoorden, rooilijnplannen, ...). In tweede instantie worden de bedrijven gecategoriseerd op basis van het afwegingskader dat opgenomen is in het richtinggevend gedeelte van het gemeentelijk structuurplan (hoofdstuk 2: gewenste ruimtelijk-economische structuur). Op basis van deze categorisering wordt duidelijk welke bedrijven in aanmerking komen om mee te nemen in een sectoraal RUP.

In de tweede fase wordt het gemeentelijk RUP opgemaakt, conform de bepalingen van het decreet op de Ruimtelijke Ordening betreffende de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Actie 10: Opmaak gemeentelijk RUP (en intrekking van het lopend BPA) voor de uitbreiding van het bedrijventerrein Daelemveld

Ten behoeve van het opvangen van de in het informatief deel aangetoonde ruimtelijke behoefte aan ruimte voor bedrijvigheid in Herk-de-Stad zal een gemeentelijk RUP opgemaakt worden voor het gebied ten westen van en aansluitend op het bestaande bedrijventerrein Daelemveld.

Actie 11: Opmaak gemeentelijk RUP voor de KMO-zone Berbroek

Teneinde een kwaliteitsvolle ontwikkeling van de bestaande KMO-zone Berbroek te verzekeren en de herlocalisatiemogelijkheden voor Herkse bedrijven te kunnen garanderen is het aangewezen om een ruimtelijk uitvoeringsplan voor de bestaande KMO-zone Berbroek op te maken.

4.5. Opmaken en bijhouden van inventarissen

Actie 11: Inventaris nog niet beschermde maar waardevolle bouwkundige erfgoedelementen

De gemeente maakt een gedetailleerde inventaris op van alle bouwkundige erfgoedelementen, die nog niet beschermd zijn. Op basis van deze inventaris wordt een beoordelingskader uitgewerkt, dat op zijn beurt zal fungeren als basis voor het uitwerken van gerichte ontwikkelingsperspectieven voor de betrokken bouwkundige erfgoedelementen.

Actie 12: Opmaken inventarisformulier en bijhouden dynamiek bedrijvigheid

Ter ondersteuning van een stimulerend beleid t.a.v. de bedrijven is zal de gemeente een inventaris inzake bedrijvigheid bijhouden. Net zoals voor de bevolking gedetailleerde statistieken worden opgemaakt over het aantal uitgaande bevolking, inkomende bevolking, ... kan ook voor de bedrijvigheid in Herk-de-Stad soortgelijke statistieken worden bijgehouden. In deze inventaris/statistiek kunnen elementen zoals startende bedrijvigheid van eigen bodem, aantal inwijkende bedrijven + van waar ze komen, aantal uitwijkende bedrijven + naar waar ze uitwijken, activiteit, grootte van de bedrijven (oppervlakte), ... bijgehouden worden. Hetzelfde kan gebeuren bij eventuele aanvragen die bij de gemeente binnenkomen.

Op basis van het systematisch bijhouden van deze statistieken zal de stad per maand en per jaar een duidelijk zicht krijgen op de dynamiek van de bedrijvigheid in de stad. Op die manier kunnen bepaalde trends in kaart worden gebracht (bvb. welk type bedrijven trekt weg, welke komen zich hier graag vestigen, aantal bedrijven, ...). Deze gegevens zijn zeer nuttig voor het voeren van een gericht en degelijk ruimtelijk beleid inzake lokale bedrijvigheid.

5. Bindende bepalingen met betrekking tot samenwerking en overleg

Actie 13: Het mogelijk afsluiten van vrijwillige beheersovereenkomsten (landschappelijke structuur)

Nadat een beheersplan voor een bepaald gebied is opgesteld kan er tussen de stad en de grondgebruiker/eigenaar een beheersovereenkomst afgesloten worden. De overeenkomst legt concreet de herstelmaatregelen vast voor het behoud van het landschap alsmede de vergoeding die de grondgebruiker/eigenaar ervoor ontvangt.

p r o v i n c i e Limburg

3de Directie
Afdeling 2 - Sectie 3.2.2

Kenmerk 023.02.20
Dossier ... *2007.N.11625*

Gezien om gehecht te worden aan het besluit van heden
Hasselt d.d. ... *23 augustus 2007*

Namens de deputatie

De verslaggever,
get. *S. Steylen*

De provinciegriffier, *wd* De gouverneur-voorzitter,
get. ~~Marc Mertens~~ get. Steve Stevaert
Liliane Vansummen

Voor eensluidend afschrift
namens de provinciegriffier

ir. Valère Cornelis
inspecteur-generaal

